John Adams Library.

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No
★ADAMS
144.2
v.2

C. CORNELII TACITI
OPERA.

TOMUS SECUNDUS.

C. CORNELII TACITI OPERA

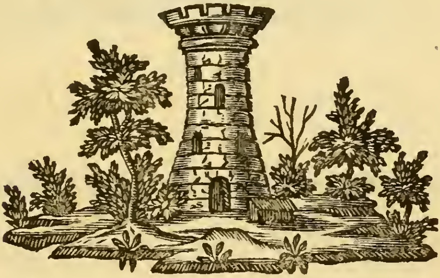
SUPPLEMENTIS,

NOTIS ET DISSERTATIONIBUS

ILLUSTRAVIT

Gabriel Brotier.

TOMUS SECUNDUS.

PARISIIS,

Ex Typographia L. F. Delatour, viâ San-Jacobeâ.

M. DCC. LXXVI.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

Adams
144.2
v.2

C. CORNELII
TACITI
ANNALIUM
LIBRI V ET VI:
ACCESSERE
SUPPLEMENTA LIBRORUM
V, VII, VIII, IX ET X.

BREVIARIUM

LIBRI QUINTI.

I. J *ULIA Auguſta moritur.* II. *Ex eo gravior Tiberii dominatio ; audacior Sejani ambitio. Agrippina & Nero accuſantur.* (Ingenti literarum damno periere fere omnia triennii acta , quæ , Supplemento expleta , commodiùs proponentur in libro ſequenti , quàm ſi hìc ederentur , turbatis capitum numeris , nec ſatis diſtinctis ſemihiulcis quibuſdam Taciti locis.) VII. *Everſo tandem Sejano , in amicos ejus & liberos advertitur.* X. *Pſeudo-Druſus apud Cycladas viſus.* XI. *Conſulum diſcordia.*

Hæc triennio geſta:

A. U. C.	J. C.		
DCCLXXXII.	29.	Coſſ.	L. Rubellio Gemino, C. Fufio Gemino.
DCCLXXXIII.	30.	Coſſ.	M. Vinicio, L. Cassio Longino.
DCCLXXXIV.	31.	Coſſ.	Tiberio Auguſto V, L. Ælio Sejano.

C. CORNELII *TACITI* ANNALES.

LIBER QUINTUS.

RUBELLIO & Fuſio conſulibus, quorum utrique Geminus cognomentum erat, Julia Auguſta mortem obiit, ætate extremâ, nobilitatis per Claudiam familiam, & adoptione Liviorum Juliorumque clariſſimæ. Primum ei matrimonium & liberi fuere cum Tiberio Nerone, qui bello Peruſino profugus, pace inter Sex. Pompeium ac triumviros pactâ, in Urbem rediit. Exin Cæſar, cupidine formæ,

A. U. C. 782. J. C. 29.

aufert marito, incertum an invitam,
A. U. C. adeò properus, ut ne ſpatio quidem ad
782. enitendum dato, penatibus ſuis gravidam
J. C. induxerit. Nullam poſthac ſubolem edidit:
29. ſed ſanguini Auguſti per conjunctionem Agrippinæ & Germanici adnexa, communes pronepotes habuit: ſanctitate domûs priſcum ad morem, comis ultrà quàm antiquis feminis probatum, mater impotens, uxor facilis, & cum artibus mariti, ſimulatione filii, bene compoſita. Funus ejus modicum, teſtamentum diu inritum fuit: laudata eſt pro roſtris a C. Cæſare pronepote, qui mox rerum potitus eſt.

II. AT TIBERIUS, quòd ſupremis in matrem officiis defuiſſet, nihil mutatâ amœnitate vitæ « magnitudinem negotiorum » per literas excuſavit: honoreſque memoriæ ejus ab ſenatu largè decretos, quaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum receptis, & addito, « ne cæleſtis religio decerneretur; ſic ipſam maluiſſe ». Quin & parte ejuſdem epiſtolæ increpuit « amicitias muliebres », Fuſium conſulem obliquè perſtringens: is gratiâ Auguſtæ floruerat, aptus alliciendis feminarum animis, dicax idem, & Tiberium acerbis facetiis inridere ſolitus;

quarum apud præpotentes in longum A. U. C.
memoria eſt.

III. CETERUM ex eo prærupta jam & 782.
urgens dominatio: nam incolumi Auguſ- J. C.
tâ, erat adhuc perfugium; quia Tiberio 29.
inveteratum erga matrem obſequium, neque Sejanus audebat auctoritati parentis anteire. Tunc velut frenis exſoluti proruperunt: miſſæque in Agrippinam ac Neronem literæ, quas pridem adlatas, & cohibitas ab Auguſtâ, credidit vulgus: haud enim multùm poſt mortem ejus recitatæ ſunt. Verba inerant quæſitâ aſperitate: ſed non arma, non rerum novarum ſtudium; «amores juvenum, & »impudicitiam» nepoti objectabat: in nurum ne id quidem confingere auſus, «adrogantiam oris & contumacem ani»mum» incuſavit, magno ſenatûs pavore ac ſilentio: donec pauci, quîs nulla ex honeſto ſpes, & publica mala ſingulis in occaſionem gratiæ trahuntur, «ut refer»retur» poſtulavere, promptiſſimo Cottâ Meſſalino cum atroci ſententiâ: ſed aliis a primoribus, maximéque a magiſtratibus, trepidabatur: quippe Tiberius, etſi infensè invectus, cetera ambigua reliquerat.

IV. FUIT in ſenatu Junius Ruſticus, componendis patrum actis delectus a

A iv

A. U. C. 782. J. C. 29.

Cæſare, eóque meditationes ejus introſpicere creditus: is fatali quondam motu (neque enim antè ſpecimen conſtantiæ dederat) ſeu pravâ ſolertiâ, dum, imminentium oblitus, incerta pavet, inſerere ſe dubitantibus, ac monere conſules « ne » relationem inciperent »: diſſerebatque, « brevibus momentis ſumma verti poſſe; » quandoque Germanici ſtirpem, ubi ſpa» tium pænitentiæ ſenis, reſurgere ». Simul populus effigies Agrippinæ ac Neronis gerens, circumſiſtit curiam, feſtiſque in Cæſarem ominibus, « falſas literas, & » Principe invito exitium domui ejus in» tendi », clamitat: ita nihil triſte illo die patratum. Ferebantur etiam ſub nominibus conſularium fictæ in Sejanum ſententiæ, exercentibus pleriſque per occultum, atque eò procaciùs, libidinem ingeniorum: unde illi ira violentior, & materies criminandi, « ſpretum dolorem Principis ab » ſenatu; deſciviſſe populum; audiri jam » & legi novas conciones, nova patrum » conſulta: quid reliquum, niſi ut caperent » ferrum? & quorum imagines pro vexillis » ſecuti forent, duces imperatoreſque de» ligerent »?

V. IGITUR Cæſar, repetitis adversùm nepotem & nurum probris, increpitâque

per edictum plebe, queſtus apud patres, A. U. C. 782. J. C. 29.
« quòd fraude unius ſenatoris imperatoria
» majeſtas eluſa publicè foret, integra
» tamen ſibi cuncta » poſtulavit: nec ultrà
deliberatum, quominus, non quidem
extrema decernerent, id enim vetitum,
ſed « paratos ad ultionem vi principis
» impediri » teſtarentur....

VI. Quatuor & quadraginta orationes A. U. C 784. J. C. 31.
ſuper eâ re habitæ, ex quîs ob metum
paucæ, plures adſuetudine, ... « mihi
» pudorem, aut Sejano invidiam allaturum
» cenſui .... verſa eſt fortuna, & ille
» quidem, qui collegam & generum ad-
» ſciverat, ſibi ignoſcit: ceteri, quem
» per dedecora fovêre, cum ſcelere inſec-
» tantur .... miſerius ſit ob amicitiam
» accuſari, an amicum accuſare, haud
» diſcreverim ... non crudelitatem, non
» clementiam cujuſquam experiar, ſed
» liber & mihi ipſi probatus anteibo peri-
» culum. Vos obteſtor, ne memoriam
» noſtrî per mærorem quàm læti retinea-
» tis, adjiciendo me quoque iis, qui fine
» egregio publica mala effugerunt ».

VII. Tunc ſingulos, ut cuique adſiſ-
tere, adloqui animus erat, retinens, aut
dimittens, partem diei abſumpſit; mul-
toque adhuc cœtu, & cunctis intrepidum

A. U. C. 784. J. C. 31.

vultum ejus ſpectantibus, cùm ſupereſſe tempus noviſſimis crederent, gladio, quem ſinu abdiderat, incubuit. Neque Cæſar ullis criminibus, aut probris, defunctum inſectatus eſt, cùm in Blæſum multa fœdaque incuſaviſſet.

VIII. RELATUM inde de P. Vitellio, & Pomponio Secundo: illum indices arguebant, « clauſtra ærarii, cui præfectus » erat, & militarem pecuniam rebus novis » obtuliſſe »: huic a Conſidio, præturâ functo, objectabatur « Ælii Galli amicitia, » qui, punito Sejano, in hortos Pompo» nii, quaſi fidiſſimum ad ſubſidium, » perfugiſſet »: neque aliud periclitantibus auxilii, quàm in fratrum conſtantiâ fuit, qui vades exſtitere: mox, crebris prolationibus, ſpem ac metum juxtà gravatus Vitellius, petito per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque ægritudine animi finivit. At Pomponius, multâ morum elegantiâ, & ingenio inluſtri, dum adverſam fortunam æquus tolerat, Tiberio ſuperſtes fuit.

IX. PLACITUM poſthac, « ut in reliquos » Sejani liberos adverteretur »; vaneſcente quamquam plebis irâ, ac pleriſque per priora ſupplicia lenitis. Igitur portantur in carcerem, filius imminentium intelligens,

puella adeò neſcia, ut crebrò interrogaret, «quod ob delictum, & quò traheretur? neque facturam ultrà», &, «poſſe »ſe puerili verbere moneri». Tradunt temporis ejus auctores, «quia triumvirali »ſupplicio affici virginem inauditum ha»bebatur, a carnifice, laqueum juxta, »compreſſam: exin obliſis faucibus, id »ætatis corpora in Gemonias abjecta».

A. U. C. 784. J. C. 31.

X. Per idem tempus Aſia atque Achaia exterritæ ſunt, acri magis, quàm diuturno rumore, «Druſum, Germanici filium, »apud Cycladas inſulas, mox in conti»nenti viſum»: & erat juvenis haud diſpari ætate, quibuſdam Cæſaris libertis, velut agnitus, per dolumque comitantibus. Alliciebantur ignari famâ nominis, & promptis Græcorum animis ad nova & mira: quippe «elapſum cuſtodiam, per»gere ad paternos exercitus, Ægyptum »aut Syriam invaſurum» fingebant ſimul, credebantque. Jam juventutis concurſu, jam publicis ſtudiis frequentabatur, lætus præſentibus & inanium ſpe; cùm auditum id Poppæo Sabino. Is Macedoniæ tum intentus, Achaiam quoque curabat. Igitur, quò vera ſeu falſa anteiret, Toronæum Thermæumque ſinum præfeſtinans, mox Eubœam, Ægæi maris inſulam, & Piræeum

A U. C. 784. J. C. 31.

Atticæ oræ, dein Corinthienſe litus, anguſtiaſque Iſthmi evadit: marique alio Nicopolim, Romanam coloniam, ingreſſus, ibi demum cognoſcit, ſolertiùs interrogatum, « quiſnam foret », dixiſſe, « M. Silano genitum », & multis ſectatorum dilapſis, aſcendiſſe navem, tamquam Italiam peteret: ſcripſitque hæc Tiberio: neque nos originem finemve ejus rei ultrà comperimus.

XI. Exitu anni, diu aucta diſcordia conſulum erupit: nam Trio, facilis capeſſendis inimicitiis, & foro exercitus, « ut ſegnem Regulum ad opprimendos » Sejani miniſtros » obliquè perſtrinxerat: ille, niſi laceſſeretur, modeſtiæ retinens, non modò retudit collegam, ſed « ut » noxium conjurationis » ad diſquiſitionem trahebat. Multiſque patrum orantibus, « ponerent odia in perniciem itura », manſere infenſi ac minitantes, donec magiſtratu abirent.

BREVIARIUM
SUPPLEMENTI
LIBRI QUINTI ANNALIUM.

I. *Julia Augusta moritur.* II. *Ex eo gravior Tiberii dominatio; audacior Sejani ambitio. Agrippina & Nero accuſantur.* VI. *Inauſpicatæ Druſi & Æmiliæ Lepidæ nuptiæ.* VII. *Accuſationum facilitas ſimul & atrocitas.* VIII. *Mors Jeſu Chriſti & prodigia.* X. *Agrippina in inſulam Pandatariam, Nero in Pontiam deportati.* XIII. *Druſus in imâ palatii parte clauditur.* XV. *Sejanus, ſucceſſu ſcelerum ſuperbus, inſoleſcit: adversùs eum Tiberii artes. Ob ejus amicitiam Aſinius Gallus pervertitur.* XXIII. *Velleius Paterculus*

ſcriptor & adulator. XXIV. *Sejanus honoribus mactatur.* XXVI. *Geminius Rufus & Publia Priſca mortem voluntariam oppetunt.* XXVII. *Urbs in Sejani venerationem intenta: Tiberius ejus in ruinam intentior.* XXX. *Caius imperii heres oſtentatur. Nero interficitur.* XXXII. *Sejanus, inritâ ſpe amens, conjurationem machinatur. Tiberius, eam ab Antoniâ edoctus, Macronem deligit, qui Sejanum opprimat. Perit Sejanus, ruinâ, quàm fortunâ inſignitior.* XLIII. *Ejus in filium & avunculum ſævitum. Viſâ filii cæde, Apicata ad ſcelerum Sejani & Liviæ confeſſionem evicta.* XLIV *Livia fame enecta.* XLV. *In omnes Sejani aſſeclas advertitur.* L. *Pſeudo-Druſus apud Cycladas viſus.* LI. *Conſulum diſcòrdia.*

Hæc triennio geſta.

A. U. C.	J. C.		
DCCLXXXII.	29.	Coſſ.	L. RUBELLIO Gemino, C. FUFIO Gemino.
DCCLXXXIII.	30.	Coſſ.	M. VINICIO, L. CASSIO Longino.
DCCLXXXIV.	31.	Coſſ.	TIBERIO Auguſto V, L. ÆLIO Sejano.

SUPPLEMENTUM

LIBRI QUINTI

ANNALIUM.

Auctore Gabriele Brotier.

RUBELLIO & Fuſio conſulibus, quorum utrique Geminus cognomentum erat, Julia Auguſta mortem obiit, ætate extremâ, nobilitatis per Claudiam familiam, & adoptione Liviorum Juliorumque clariſſimæ. Primum ei matrimonium & liberi fuere, cum Tiberio Nerone, qui bello Peruſino profugus, pace inter Sex. Pompeium ac triumviros pactâ, in Urbem rediit. Exin Cæſar, cupidine formæ, aufert marito, incertum an invitam, adeò properus, ut ne ſpatio quidem ad enitendum dato, penatibus ſuis gravidam

A. U. C. 782.
J. C. 29.

induxerit. Nullam poſthac ſubolem edidit. Sed ſanguini Auguſti per conjunctionem Agrippinæ & Germanici adnexa, communes pronepotes habuit: ſanctitate domûs priſcum ad morem, comis ultrà quàm antiquis feminis probatum, mater impotens, uxor facilis, & cum artibus mariti, ſimulatione filii, bene compoſita. Funus ejus modicum, teſtamentum diu inritum fuit: laudata eſt pro roſtris a C. Cæſare pronepote, qui mox rerum potitus eſt.

A. U. C. 782. J. C. 29.

II. AT TIBERIUS, quòd ſupremis in matrem officiis defuiſſet, nihil mutatâ amœnitate vitæ, « magnitudinem negotiorum » per literas excuſavit: honoreſque memoriæ ejus ab ſenatu largè decretos, quaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum receptis, & addito, « ne cæleſtis religio decerneretur; ſic ipſam maluiſſe ». Quin & parte ejuſdem epiſtolæ increpuit « amicitias muliebres », Fufium conſulem obliquè perſtringens: is gratiâ Auguſtæ floruerat, aptus alliciendis feminarum animis, dicax idem, & Tiberium acerbis facetiis inridere ſolitus: quarum apud præpotentes in longum memoria eſt.

III. CETERUM ex eo prærupta jam &

urgens dominatio: nam incolumi Auguſtâ, erat adhuc perfugium; quia Tiberio inveteratum erga matrem obſequium, neque Sejanus audebat auctoritati parentis anteire. Tunc velut frenis exſoluti proruperunt: miſſæque in Agrippinam ac Neronem literæ, quas pridem adlatas, & cohibitas ab Auguſtâ, credidit vulgus: haud enim multùm poſt mortem ejus recitatæ ſunt. Verba inerant quæſitâ aſperitate: ſed non arma, non rerum novarum ſtudium; « amores juvenum, & » impudicitiam » nepoti objectabat: in nurum ne id quidem confingere auſus, « adrogantiam oris & contumacem ani» mum » incuſavit, magno ſenatûs pavore ac ſilentio: donec pauci, quîs nulla ex honeſto ſpes, & publica mala ſingulis in occaſionem gratiæ trahuntur, « ut refer» retur » poſtulavere, promptiſſimo Cottâ Meſſalino cum atroci ſententiâ: ſed aliis a primoribus, maximéque a magiſtratibus, trepidabatur: quippe Tiberius, etſi inſensè invectus, cetera ambigua reliquerat.

A. U. C. 782. J. C. 29.

IV. Fuit in ſenatu Junius Ruſticus, componendis patrum actis delectus a Cæſare, eóque meditationes ejus introſpicere creditus: is fatali quodam motu,

A. U. C. 782, J. C. 29.

(neque enim antè ſpecimen conſtantiæ dederat) ſeu pravâ ſolertiâ, dum, imminentium oblitus, incerta pavet, inſerere ſe dubitantibus, ac monere conſules « ne relationem inciperent » : diſſerebatque, « brevibus momentis ſumma verti » poſſe, quandoque Germanici ſtirpem, » ubi ſpatium pænitentiæ ſenis, reſur» gere ». Simul populus effigies Agrippinæ ac Neronis gerens, circumſiſtit curiam, feſtiſque in Cæſarem ominibus, « falſas » literas, &, Principe invito, exitium » domui ejus intendi », clamitat: ita nihil triſte illo die patratum. Ferebantur etiam ſub nominibus conſularium fictæ in Sejanum ſententiæ, exercentibus pleriſque per occultum, atque eò procaciùs, libidinem ingeniorum: unde illi ira violentior, & materies criminandi, « ſpretum » dolorem Principis ab ſenatu; deſciviſſe » populum; audiri jam & legi novas con» ciones, nova patrum conſulta: quid » reliquum, niſi ut caperent ferrum? & » quorum imagines pro vexillis ſecuti fo» rent, duces imperatoreſque deligerent ».

V. IGITUR Cæſar, repetitis adversùm nepotem & nurum probris, increpitáque per edictum plebe, queſtus apud patres, « quòd fraude unius ſenatoris imperatoria

» majeſtas eluſa publicè foret, integra » tamen ſibi cuncta » poſtulavit: nec ultrà deliberatum, quominus, non quidem extrema decernerent, id enim vetitum, ſed « paratos ad ultionem vi Principis » impediri » teſtarentur: olim ad ſervitutem proni, nunc projecti. A. U. C. 782. J. C. 29.

VI. SEJANUS, hac Principis & ſenatûs inclinatione factus audacior, niſi tamen inteſtinis diſcordiis graſſaretur, ſemper invalidus, ad atrociora aſpirabat. Caſus, an conſilium, eaſdem adversùm Germanici ſtirpem, quibus ipſum Tiberii ſanguinem fuerat adgreſſus, artes obtulit. Druſus enim, L. Othonis filiæ quondam pactus, uxorem accepit Æmiliam Lepidam, generis nobilitate inſignem, ingenii pravitate fœdam, marito diſcordem, Cæſaris odio, Sejani ambitione exitiabiliorem.

VII. IN TANTA regnatricis domûs confuſione, non deferbuit publica accuſandi rabies: acriùs etiam exarſit. Princeps, naturâ immitis, &, defunctâ matre, truculentus, ut ſævitiam diu coercitam exereret, omnes Juliæ amicitias & familiaritates adflixit; eique intimum equeſtris ordinis virum, quò pœnæ infamiâ diuturniorem terrorem faceret, ceteroſque, quæ

imminerent, doceret, in antliam con-
A. U. C. demnavit. Violentior quoque Sejani,
782. dicteriis fictiſque ſententiis inluſi, ira;
J. C. præmiis inritata veſtigatorum & accuſa-
29. torum aviditas, præclaros quoſque & in civitate præſtantes corripuit, civilique bello graviùs confecit. Excipiebatur lætantium riſus, querentium dolor, jocantium ſimplicitas, ipſe ebriorum ſermo. Nihil erat tutum: omnis ſæviendi placebat occaſio: unuſque reorum omnium eventus, aut mors propera, aut turpe ſupplicium.

VIII. Cum Romana civitas in ſuî internecionem ita fureret, ſcelus unum, ſed in plura ſcelera & portentoſa mala erupturum, patravere Hieroſolyma. Pontius Pilatus, quem Cæſar Judææ procuratorem fecerat, non vecors, imbellis tamen, Jeſum Chriſtum, novæ religionis auctorem, a Judæis pervicaciùs accuſatum, nullius criminis compertum, morte adfecit. Diffiſſa ſaxa, concuſſa terra, ſol caſſus lumine, ejus cædem ulciſci & innocentiam teſtari viſa: ipſe, effracto ſepulcro, adſtantibus cuſtodibus, redivivus & integer egreſſus, magnum fuit numinis argumentum; Tiberiumque omnibus intentum advertit, religionem non infixit.

IX. PRINCEPS, in pacis curas fixus, inturbidum fovebat imperium. Idque, majore felicitate incertum an induſtriâ, adſecutus, ut dum Urbem luctu fatigaret, provincias diffusâ in omnes terrarum orbis partes tranquillitate recrearet; præmiorum parcus, injuriarum vindex acerrimus, præcellentis virtutis rarò invidus, ſemper metuens: ducibus magiſtratibuſque uſus non optimis, ſed bonis, a quibus ſibi minor gloriæ, at major dominationis ſpes. A. U. C. 782. J. C. 29.

X. M. VINICIO & L. Caſſio conſulibus, Tiberius, atrox odii, tandem in Agrippinæ & nepotum pœnas duravit. Adſeverabat Sejanus, « impunitate gliſcere reorum animos, non jam verbis, ſed factis pudendiſque libidinibus graſſari: patres, milites corrumpi: Neronem Principem oſtentari; Tiberium Capreis, Agrippinam Romæ dominari ». Cæſar, iræ non retinens, ubi dominationis anceps, duces, exercitus firmat, ad ſenatum ſcribit, « doloribus animum ſuum lacerari, abſtruſo pectus flagrare incendio: ſe ex nuru, ex nepote dolere, indignari, erubeſcere: deos, imperii cuſtodes, obteſtari, ut in majeſtatis reos, meritas, & a patribus negatas, pœnas immittant ». A. U. C. 783. J. C. 30.

A. U. C. 783. J. C. 30.

XI. TERRITI ſenatores, mala ſibi imminentia deprecentur, an in Agrippinæ & Neronis cædem ruant dubii, paventes conſultant, & atroci ſenatuſconſulto in eorum damnationem conſpirant; inito tamen conſilio, « ſuſpenſis & ambiguis » literis pertentandum Principem. Se ejus » doloribus anxios, periculis exanimos, » ſcelera exhorreſcere: ad ultionem para» tiſſimos, non retardari niſi Principis » juſſu, qui integra ſibi cuncta poſtulavit, » & imperatoriæ majeſtatis dignitate, quæ » non feſtinatis, ſed lentis ſuppliciis vin» dicatur. In Cæſaris diſcrimine non modò » reorum pœnâ, at retectis & oppreſſis » eorum conſiliis, conſulendum ».

XII. TIBERIUS, his literis obſequii patrum certus, centuriones mittit, qui Agrippinam in Pandatariam inſulam, Neronem in Pontiam, catenatos projiciant. Accuſationum fama, pœnæ celeritas, populum in ſubitis incertum, in adverſis pavidum, percellit. Agrippina, ſuî conſcia, injuriæ impatiens, trahenti obnititur; in Principis convicia erumpit, exuere ferociam, & ſævienti fortunæ ſubmittere animum neſcia: centurio, ad acerbiſſima ſecretò exſtimulatus, os ejus verberat, oculum excutit, tantâque audaciâ accuſationibus

accuſationibus fidem, animis terrorem addit. Malorum invicta, fortunâ major, ipſâ vulneris indignitate lætatur Agrippina, gnara vel in ſceleribus modum eſſe, potentiamque Sejani, in inſanas atrocitates effrenam, eſſe ruinæ proximam. A. U. C. 783. J. C. 30.

XIII. AT ILLE, ſucceſſu ſcelerum ſuperbus, Druſum adgreditur: eumque ut pervertat, Æmiliam Lepidam ſtupris ſibi inligatam, adfinitatis & dominationis ſpe ad fœdas accuſatricis partes excitat. Femina, quantò in libidinem projectior, tantò audacior, adit Principem; plurimis in Agrippinam, in Neronem criminationibus, vetera odia, recentes iras inflammat: tum iiſdem ſceleribus Druſum innectit; ætate tamen imparem, ſibique junctum thalamo paullulum excuſat, ut magis urgeat. Indefenſus juvenis ſtatim in Urbem amovetur.

XIV. SATIS Principi, non ſatis Sejano conſultum: animum injuriâ exacerbatum, Tiberii pænitentiam metuit; duoque imperii munimenta ſupereſſe invidet. Caſſium Longinum, conſulem, venali magiſtratu ſordidum, ad novam Druſi accuſationem ſubornat. « Juvenem, pœ-
» nâ ferociorem, res novas moliri, &
» malevolorum civium gratiam populari

»ambitu aucupari», ad ſenatum retulit;
A. U. C. 783. J. C. 30. Cæſarique ſcripſit conſul. «Nepotem, »mitiore pœnâ indignum, in imâ palatii »parte claudi; acri cuſtodiâ cingi: omnia»que ejus facta & dicta excipi, deſcribi, »ſibique mitti», a Principe reſcriptum.

XV. Imperatoriam dignitatem ſenili capite, & imbelli juventâ ſubnixam, tandem in ſe totam inclinare Sejanus eò effuſiùs gaudebat, quòd ſpes ſuas certus ipſe paſceret, ſecurus ſeneſceret Tiberius. Ut ſuſpicacem ejus animum magis adhuc obfirmet, «ſapientiâ Principis oppreſſam »ambitionem, dominationem adſertam, »firmatam hereditatem, perennem im»perii tranquillitatem», ei gratulatur. Cæſar, laudibus ſpernendis validus, ingenii tamen & dominationis commendationem lætus excepit; maximâque parte in Sejanum ceſſit, dictitans, «ſe ejus »vigilantiâ defendi, conſiliis juvari, re»creari obſequiis: in illo præcipuum eſſe »imperii levamentum, ſenectæ ſuæ præ»ſidium». Verbis honores addit, ut, qui uſu neceſſarius, dignitate emineat.

XVI. Tum ruere omnes in Sejani venerationem: legationibus, gratulationibus, votis ſtudia oſtentat ſenatus, equeſter ordo, populus Romanus, plebs ipſa,

novarum rerum intemperans. In foro, in templis, in privatis ædibus, ponuntur ejus ſtatuæ: paſſim fumant altaria: dies ejus natalis celebratur: per Tiberii ac Sejani fortunam juratur: Princeps & amicus Principis diis commendantur, honoribus æquales, appellatione vix diſpares.

A. U. C. 783. J. C. 30.

XVII. Adblandientis fortunæ magna acceſſere ſubſidia, Aſinius Gallus & Lentulus Gætulicus. Ille, patre & uxore incertum an ſobole clarior, Sejanum ſectari, patrum obſequia adpromittere, tantò acriùs quòd ob cauſas ſuprà memoratas Tiberio eſſet inviſus. Hic, legionum ſuperioris Germaniæ legatus, Sejani adfinitatem ambire; ipſo Principe conſcio, obtinere, & exercitus, in quorum cognomentum adſciſcebantur imperatores, pignus præmiumque adfinitatis, oſtentare. Numquam ſummæ rei propior fuit Sejanus: at quò altior, eò magis in lubrico; eniti valuit, aſſequi non potuit. Cùm callidum Tiberii ingenium haud aliàs magis innotuerit, nihilque ad memoriam, ad exemplum inluſtrius habeant Annales, id diligentiùs exſequar.

XVIII. Tiberius, graveſcente ætate, libidinum immodicus, principatûs tamen minimè incurioſus, ipſis etiam vitiis ad

A. U. C. 783. J. C. 30.

occulenda conſilia tutandamque dominationem utebatur. Specie quidem iners ſummam rerum Sejano permittebat, ſed numquam fuit oculatior, ut virum introſpiceret, quem ſocium dignitatis volebat, everſorem verebatur. Inclinatum ad ſuſpicionem animum advertit Gætulici adfinitas, firmavit Aſinii ſtudium: & arte plurimâ, ipſa timoris cauſa in diu meditatam Aſinii ruinam ceſſit; ita tamen, ut fides, ſi Sejano ineſſet, creſceret, perfidia, ſi qua foret, retardaretur.

XIX. Igitur cùm Aſinius Sejanum novis honoribus cumulandum cenſuiſſet, & adnuentibus patribus, Campaniam, ut Cæſarem hac ſuper re conſuleret, eſſet profectus; perlatæ Romam Principis literæ, quibus « turbatorem Aſinium, in » Agrippinâ adulterum, ſuo Syriaco malè » contentum, & Sejani amicitiam Principi » invidentem » accuſat: « eum ſtatim cor» ripi; conſulum, vel, Principe conſule, » prætorum cuſtodiæ tradi » jubet. Patres, gnari apud Cæſarem moras verti in crimen, confeſtim mittunt prætorem, qui Aſinium comprehendat.

XX. Ille ingruentis mali neſcius, & a Principe honorificè exceptus, lætus menſæ intererat, cùm ei nuntiata ſenatûs

juſſa : Principis conviva pariter & reus expalluit ; jamque, ut liberis conſuleret, extremam neceſſitatem parabat. Tiberius eum, « ſenatûs, Sejani ac Principis gratiæ » certum, ad animi firmitudinem, accuſationemque ſtrenuè repellendam », hortatur. At, cùm Romam venit, nullâ datâ defenſionis facultate, adempto etiam ſermonis & colloquii uſu, ſpei egenus clauditur, iis tantùm, quibus vix viveret, mori tamen non poſſet, permiſſis. Syriaco, viro diſerto, nullius criminis reo, ſed ob Aſinii amicitiam inviſo, ſors lætior, deproperatâ morte, obtigit. Lætum enim interfici in hac gravi ætate, quâ Princeps vitâ ipsâ ſævire cœpit, eamque morte triſtiorem facere : numquam ſævior, quàm cùm, ſupplicii parcus, mortem, ultimum malorum levamen, invidit ; vitæ uſuram in tormenta convertit.

A. U. C. 783. J. C. 30.

XXI. Interim Tiberius, in majora intentus, ipſaque Sejani obſequia veritus, omnes pertentandi animos, & dominationem retinendi artes meditari ; Sejanum explorare, circumſpectare vultus ; dicta, facta, conſilia obſervare. At hominum callidus, eoſque, adverſis cautos, dubiis obſcuros, proſperis totos patere certus, iis graſſatur, ut vel inviolatam ejus fidem

aperiat, vel perfidiam proſperitatis mole
A. U. C. obruat. Sejanus numquam viſus carior;
783. Principis continuus & intimus, ob laboris
J. C. patientiam, animi vigorem, egregiam
30. modeſtiam, novis in dies honoribus mactatur: in conſcientiâ arcanorum, & reipublicæ capeſſendæ curâ innectitur: Conſul, collegâ Principe, deſignatur: Livia, quondam negata, permittitur: omnia principatûs auctoramenta cumulantur, ut principatu certiùs excidat.

XXII. Ipse impar tantis artibus, Cæſarem venerari, Caium ſpernere, ſpes oſtentare, ſibi inviſos opprimere, clientium vota excipere, multa elargiri, plura adpromittere, luxu & otio Principem inumbrare: lætiſſimo Tiberio, qui malè tectam mentem, & creſcentibus honoribus, in certiora indicia citò erupturam introſpexerat.

XXIII. Inter hos fortunæ luſus, & ſuſpicacis Principis ſimulationes, Velleius Paterculus, ſcriptor elegantis ingenii, ſed hominum rudis, laudis & favoris avidus, ingentia populi Romani facta brevi libello complectitur: totque ſæculis, tot victoriis partam imperii majeſtatem, in Tiberio comprehenſam, a Sejano ſuſtentatam, exhibet. Adulationem, vel in volucribus

verbis infamem, ſcriptis cum ſummo nominis ſui & hiſtoriæ dedecore perennem fecit: fato odioque Sejaniano ſemper premendus, damnandus ſemper, ſed ob curioſos laudum homines & deformem ſcriptorum ſervitutem, paucos ingenii, plurimos adulatoriæ fœditatis imitatores pari cum opprobrio ſemper habiturus.

A. U. C. 783. J. C. 30.

XXIV. Tiberius Cæſar V & Ælius Sejanus conſulatum acerrimis, ſed diverſiſſimis, utriuſque votis expetitum iniere; Tiberius Capreis, Sejanus Romæ. Numquam lætior, aut ſplendidior Urbis facies. In conſulem, quem futurum mox dominum ſuſpectabat, intenta, Principis ferme oblita, Sejanum veneratur eò demiſſiùs quòd novorum hominum facilis offenſio, gratia difficilis, atrox ſuperbia, odium pervicax. Omnes conſulis foribus adſiſtere, ejus libertis ac janitoribus noteſcere, eum aſpicere, ambire, ſalutare, ex ejus adloquio & nutu ingentes ſpes agitare: omnium vocibus, omnium laudibus celebratur; & quem adhuc pudet in hac ſervitii cruditate numinis cultum præſenti offerre, is ad ejus imagines ſine verecundiâ defertur.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XXV. Tanta Urbis ſtudia haud miratus Princeps, ſed cautior, L. Piſonem,

patre cenſorio nobilem, ob rariſſimum
A. U. C. luxûs ac virtutis temperamentum, & nul-
784. lam inter acerrimas curas occupationis
J. C. oſtentationem acceptiſſimum, ſecretioriſ-
31. que imperii in Urbis præfecturâ partici-
pem, vigilantiæ admonet: conſulis colloquia, ſenatorum obſequia, equitum vota, populi dicteria, rumores omnes clam anquirit, offenſionum negligens, ut plures futurorum exitiorum cauſas habeat: ipſeque novam obſequiorum materiem addit, miſſis ad ſenatum literis, quibus « Sejani fidem curaſque » commendat; & « eum inſignem principalium » onerum adjutorem, imperii ſocium, » Sejanum ſuum » appellat.

XXVI. CONSUL, ut truculento Principi grates agat incertum an ut ſimultates faciat, primores illi inviſos corripit, & fictis criminibus damnatos interficit. Hos inter Geminius Rufus, majeſtatis poſtulatus, ſenatum adiit, &, ut Cæſarem liberis ſuis placabilem redderet, teſtamentum recitavit, quo eum, partitâ hereditate, liberis exæquabat. Id haud ſatis virile habitum: domum itaque, latâ nondum ſententiâ, regreſſus, & quæſtorem, ſupremæ neceſſitatis nuntium, oppertus, ubi eum vidit, gladium ſuæ

in viſcera direxit; vulnuſque oſtendens, « Refer », ait, « ſenatui, ſic virum oc- A. U. C.
» cumbere ». Publia Priſca, maritum æmu- 784.
latur: in jus vocata, curiam venit; ibi- J. C.
que, pugione, quem ſinu occuluerat, 31.
adacto, mortua corruit.

XXVII. Sejanum tot funeribus dominationi inhiantem ad magnas ſpes caſu an conſilio patres erexere: ejus enim favore & Cæſaris literis permoti, quid ſummum in adulatione valeant, conſultant. Viſum « præcellentem, ſed brevem, » eſſe conſulatûs dignitatem: conſultiſſi- » mum fore, ſi prorogaretur ». Decretum itaque « Cæſarem ac Sejanum per quin- » quennium conſulatum continuaturos; » & iis, cùm Romam intrarent, ſenatores » obviam proceſſuros ». Sejanum, honoris recentem, & excelſa pedetentim, non curſim, peti neſcium, obcæcat dignitatis diuturnitas, Principis ſenecta; jamque ſummam ſpem præcipit.

XXVIII. At ubi ſenatuſconſultum ad Cæſarem perlatum, quantum e republicâ peteretur perſenſit: ne tamen ambitionem aut facilitate provocaret, aut repulsâ irritaret, reſcripſit, « in hac optimorum » ſenatorum multitudine, imperii ampli- » tudine, ſapienter a majoribus proviſum,

A. U. C. 784. J. C. 31.

»ut ne annuus quidem eſſet conſulatus: »quinquennali dignitate egregios viros »virtutis præmio, provincias rectoribus »privari: conſulendum non quid ſibi, »quid ſuo Sejano ſit honorificentius; utri»que rempublicam laude ſuâ potiorem »eſſe». Hìc Sejano favoris, tot ſceleribus parati, finis: declinare cœpit; tantò citiore lapſu, quantò altiore, ruiturus.

XXIX. SUFFECTI VII Idus Maii conſules Cornelius Sulla & Sexteidius Catullinus. Sejanus, vel exutâ dignitate, potentiâ haud impar Principi, id maximè ſategit, ut Capreas repeteret, ſenem certiùs obſequiis devincturus, vel faciliùs, ſi facultas daretur, oppreſſurus: « mor»bum Liviæ, diuturnam abſentiam, ſuum »in Cæſarem ſtudium» obtendit. Callidior Tiberius «Urbana negotia, ſuumque »Romam reditum» objicit: mox datis ad ſenatum literis, Sejanum obliquè perſtringit, vel laudando modicè, vel malignè ſilendo: deinde ut pronos ad nova animos incitet ſimul ac retardet, modò ſe «annis »& morbo gravem, in principalibus curis »opis alienæ indigum» ſimulat, modò ſe, «refectis viribus, & confirmatâ valetu»dine, quàm primùm Romam venturum, »& reipublicæ conſulturum» nuntiat.

XXX. Prudentibus, ſed paucis, ſuboluere Principis conſilia: ceteros diviſa in Cæſarem & Sejanum principatûs potentia inludebat: ipſeque Sejanus, bona inter & mala licèt ambiguus, ſpe dominationis, quâ ambitioſis in pectoribus nihil tenacius, prolectabatur. Cæſar, ut occultiores ſenſus tandem extruderet, eum honoribus pariter & æmulatione adgreditur; ipſum enim ejuſque filium ſacerdotiis exornat cum Caio, quem, Capreas accitum, moxque ſumptâ togâ, ut futurum heredem, laudavit. Æmulum, fortunæque oſtentatum, juvenem, nimia populi in revireſcentem Germanici domum ſtudia invidit Sejanus. Patres verò, ad deforme obſequium ſemper projecti, nec artium callidi «proconſulare imperium illi» decrevere; «eumque in poſterum conſulibus exemplar proponendum» cenſuere: invidiam mollivit aucta dignitas, ſerviliſque adulatio. Sed mox timorem addidit Princeps, cùm Hiſpaniæ aliarumque provinciarum rectores, Sejano inſenſos, & criminum poſtulatos, abſolviſſet.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XXXI. Tum pænitere quòd in conſulatu, demiſsâque in ſervitutem civitate, nihil adtentaſſet: dubias tamen ſpes

paullulum firmavere Cæſaris ad conſules
A. U. C. literæ, quibus appellato quidem Sejano,
784. minimè tamen laudato, Neronem, atrociùs
J. C. increpitum, « hoſtem judicari, & necari »
31. juſſit: at inconſultos ob cædem tamdiu expetitam lætitiæ ſenſus brevi temperavit, & terrores vividiùs incuſſit. Gnarus enim, imminutâ veneratione, imminui homines dignitate, quàm virtute, majores, imperavit « ut nemini mortali ſacrificaretur; » in ceteris etiam Principis honoribus » modus foret: nihilque novi de iis referretur ». Hæc quidem obſequia ſpernebat Cæſar, principatûs, quàm religionis, ſtudioſior: ea verò ambiebat Sejanus, ſuî cultor ipſe & numen, religione ad principatum uſus, & adorata capita odioſiùs evileſcere neſcius.

XXXII. SUBLATO Sejani cultu, & infractâ paullatim potentiâ, ardentiora fuere in Caium, ipſumque Principem, Germanici domui æquiorem, ſtudia. Cæſar, animorum inclinatione lætus, heredis certus, de ſe ſecurus, Sejanum ad fidei perfidiæve extrema impellit; ejuſque intimos, criminum poſtulat, morte adficit; in imperii tranquillitatem haud aliàs intentior. Diſſimulatione & patientiâ ſuſpicacem Principem oppreſſiſſet Sejanus: ſed urgebant

fata, ſceleribus gravida; & lævam mentem in conjurationem adegere. « Spes » vaneſcere, ſe peti » infremens, prætoriiſque cohortibus ſuperbus, ſenatores, equites, libertos, criminum ſocios, Principi inviſos ſollicitat, & nefario fœdere inligat; atrocior ſimul ac felicior, quàm ut infauſtis, quæ tum percrebuere, portentis retardaretur. Sceleris horrore dubium an præmiorum ſpe, conjurationis indicium apud Antoniam Satrius Secundus, Sejani cliens, profeſſus eſt.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XXXIII. Antonia, grandi animo, nec minore in Caium, nepotem, caritate, miſſis per Pallantem, ſervorum ſuorum fidiſſimum, literis, crimen Principi demonſtrat. Tiberius, quamquam ad omnes eventus caſuſque paratus, periculum exhorruit: invictâ tamen mente, ſolitas moras vincit, & promptiſſimas opprimendæ conjurationis vias meditatur: Sejanum exoſus, prætorianos metuens, ceteros aſpernatus, prætorias cohortes in obſequio præmiis retinere, Sejanum ſupplicio infamare ſtatuit: ceteros imbelles in pœnas ultro venturos.

XXXIV. Tum conſules erant Memmius Regulus & Fulcinius Trio: hic Libonis accuſatione & Sejani favore infamis;

A. U. C. 784. J. C. 31.

ille paullo ſegnior, ſed auctoritate & conſtantiâ egregius; ideoque delectus, qui Sejanum circumveniret. Mox Cæſar Sertorium Macronem, ſecretorum participem, advocat, cohortibus prætoriis præfectum deſtinat; explicatis conſiliis, datiſque literis, Romam mittit; monetque (id enim quidam tradidere) « ut, ſi quid » tumultûs in Urbe oriatur, armaque ab » Sejano tententur, Druſum, in palatio » clauſum, educat, & ducem populo » imponat ».

XXXV. MACRO, Urbem noctu ingreſſus, Principis juſſa cum Memmio Regulo, conſule, & Græcino Lacone, Vigilum præfecto, communicat; ceteraque ad Urbis tranquillitatem, Cæſaris ſecuritatem, Sejani exitium, providet. Interea Cæſar, in ſummo diſcrimine nullam ſatis magnam eſſe prudentiam certus, naves, quibus, ſi adverſa evenerint, ad fidiſſimas legiones perfugiat, aptare; ipſe ex altiſſimâ rupe, ſigna, quæ, ne nuntii morarentur, ad ſpei timoriſve indicia, tolli mandaverat, ſpeculari.

XXXVI. TANDEM feralis inluxit dies. XV. Kalendas Novembris, vocati patres in ædem Apollinis, palatio vicinam, convenere. Sejanus ipſe venit, prætorianis

ſtipatus; palatium ſubit, viſoque Macrone, nihil literarum a Principe ad ſe allatum ſtupet. At cum veneratione a Macrone ſalutatus, ſecretóque monitus, «ſe tribuniciæ poteſtatis collegam a Cæ»ſare deligi, mox dandas conſuli, qui »ad patres referret, Principis literas», ædem intrat, quòd ſumma tandem adeptus ſit ſuperbus. Prætorianos ſtatim adloquitur Macro, «Principem iis ſingula »denariûm millia elargiri, ſeque eorum »præfectum eſſe» nuntiat: deinde curiam ingreſſus, datiſque Principis literis, ad eos revertitur, & «ad caſtra ſimul per»gere», jubet. Rei novitate læti magis, quàm attoniti, properant. Ubi receſſere, Laco Vigiles ædi Apollinis circumdedit.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XXXVII. Tum flamma, ingentis pilæ ſpecie viſa, ſtatimque evanida, vana & mira ſectantibus verſabilis fortunæ fuit prænuntia. Patrum enim vota inter & obſequia tribuniciam poteſtatem Sejano gratulantium, apertis Cæſaris literis, Memmius Regulus plurima de rebus ad rempublicam ſpectantibus legit; mox pauca & ambigua de Sejano, a patribus in melius accepta; deinde quædam de Sejano triſtia, mirantibus patribus, ſeque nonnullis ab illo diſſociantibus; denique

truculentiora, & Principis juſſa « ſenatores
A. U. C. 784. J. C. 31. » duos, Sejano intimos plecti, Sejanum » comprehendi » (eum enim, ne efferarentur animi, morte adficiendum ſecretioribus imperiis mandaverat): « ſe Romam modò venturum : alterum ex con» ſulibus mittendum, qui ſenem Princi» pem, auxilii inopem, in conſpectum » eorum cum militari præſidio perduce» ret ». Sejanus, ſtatim ſolus, & in ſubitâ vaſtitate trepidus, palleſcere; prætoribus ac tribunis plebis cinctus, exhorreſcere; ad vocem conſulis inclamantis, « Ades » huc, Sejane », non faſtu, ſed parendi deſuetudine, & captus animi, auribus non competere. Conſule iterum & tertiùm, protentâ manu, inclamante, « Adeſdum, » Sejane », cùm ſurgeret exanimus, Laco adſtitit, vimque paravit. Versâ fortunâ, confeſtim ſenatorum confuſis clamoribus & maledictis undique impetitur.

XXXVIII. Memmius Regulus, ſtudiorum tamen & deliberationum incerta veritus, neque omnium ſententiam rogare, neque capitis inquirere : ſed ſenatore uno « vinciendum reum » illi adſentiente, jubet « vincla injici ». Ipſo duce, ſtipantibus magiſtratibus, in carcerem trahitur. Diſrupto Sejaniano jugo, effuſa

civitas omnia principatûs facinora in Sejanum congerere, Principem laudare; plebs tantò inſolentior, quantò reus excelſior, ipſaque miſerior, lætari, inſultare, exprobrare crimina, ſpes inridere, &, ut ad infamiam pateat, velatam faciem retegere: diſcerpere imagines, ſtatuas devellere, raptare, confringere, &, quaſi in Sejanum ſævirent, furere. Ipſe, in laceris præteritæ fortunæ reliquiis imminentium ſibi teſtis, clauditur.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XXXIX. Nec mora. Patres ad ædem Concordiæ coacti, cùm nihil turbaret populus, neque prætoriani apparerent, « ut properatâ Sejani morte Principi gra» tificarentur » cenſuere. Confeſtim miſſo mortis exactore, ſupplicio adfectus eſt; & in Gemonias projectus, deos, ob fortunata ſcelera diu inviſos, abſolvit, ruinâ quàm fortunâ inſignitior. Poſt fata etiam ſæviere patres: & ad abolendam exoſi hominis memoriam, factum ſenatuſconſultum « quo Sejanus nemini lugeretur: » ejus nomen faſtis & monimentis exime» retur: libertatis effigies poneretur in » foro ». Quæ etiam nova, « diem feſtum, » per cunctos magiſtratus & ſacerdotes » celebrandum; ac per ſingulos annos, » necis die, ludos & venationes, quas

quatuor collegia ſacerdotum & ſodales
A. U. C. »Auguſtales ederent», decrevere : de-
784. mum ut reſpublica auſis impudentibus
J. C. haud ultrà pateret, « ne quis in poſ-
31. »terum ad nimios honores eveheretur ;
»neu per quemquam alium, quàm per
»Imperatorem, juraretur », ſanxere :
olim adulationis, nunc opprobrii immodici.

XL. INTERIM diverſi Urbis ſenſus : læti, quicumque a Sejano, vel injuriâ laceſſiti, vel in beneficiis omiſſi, vel fortunæ inſolentiâ offenſi : triſtes verò ac trepidi, ſcelerum ſocii, conſanguinei, adfines, amici. In hac etiam rerum perturbatione, licèt Urbis cuſtodia magiſtratibus omnibus a Tiberio fuiſſet demandata, tumultuantur prætoriani, indignati ſibi fide & obſervantiâ in Principem Vigiles fuiſſe antehabitos ; incendia, direptiones miſcent, dum populus in præcipuos Sejanianæ ſævitiæ ſatellites inrumpit, & plurimorum morte vetera damna ulciſcitur.

XLI. PACATA demum Urbe, de Principis honoribus, Macroniſque & Laconis præmiis relatum : decretumque « ut »Cæſar pater patriæ appellaretur ; dies »ejus natalis decem equorum certamini»bus & ſenatûs epulo celebraretur : conſul

»Memmius Regulus cum ſenatoribus, A. U. C.
»equitibus, & nonnullis e plebe legati 784.
»Capreas mitterentur, & Principi pro- J. C.
»videntiam ſalutemque publicam gratu- 31.
»larentur». Magnâ verò pecuniarum vi munerantur Sertorius Macro & Græcinus Laco: huic quoque quæſtoria, illi prætoria inſignia decreta: permiſſumque Macroni, «ut ſpectaculis inter ſenatores adſiſteret, »ludiſque votivis prætextâ uteretur». Quos honores uterque recentis exempli pavore potiùs, quàm modeſtiâ repudiavere.

XLII. AT TIBERIUS, ſignis, ſuprà memoratis, mox nuntiis, eventum edoctus, haud magis ſecuritate ſuâ quàm diſſimulatione lætus, artes obfirmat: numquam obſcurior & ſecreti amantior, in villâ Jovis per novem proximos menſes abditus, milites devinxit, dato Syriacis legionibus, quòd nullam Sejani imaginem inter ſigna coluiſſent, donativo: legatos verò ſenatûs ne excepit quidem. Memmium Regulum, conſulem, quòd ſe, cùm Princeps Romam peteret, itineris comitem offerret, repulit: honores quoque ſibi delatos aſpernatus, «ne de iis »poſthac referretur» vetuit, metu incertum an ut ad Sejanianorum pœnas patres acriùs incenderet.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XLIII. Certe ut primùm legati rediere, Cæſaris ſilentio, quàm ullis umquam imperiis patres incitati, Sejani propinquos, adfines, intimos, corripiunt. In filium natu maximum, & Junium Blæſum, avunculum, fortunæ propiores, quàm ut ſceleris puros, advertitur. Apicatam, mariti morte haud triſtem, filii, in Gemonias abjecti, viſus penetravit: ad ſcelerum Sejani & Liviæ confeſſionem evicta, libellum de Druſi morte ejuſque interfectoribus componit, ad Cæſarem mittit; mox, ne filiis ſuperſtes vivat, ſe ipſa interficit.

XLIV. Cæsarem, in ſilentia obſtinatum, vicit accuſationis gravitas: ad ſenatum ſcribit, «manifeſtos mortis Druſi »reos: æquè atrocia adversùm ſe adten»tata»: jubet «Eudemum ac Lygdum »tormentis ſubjici: utriuſque conjuratio»nis compertos opprimi». Tum publica in Sejanum odia recrudeſcere: invaleſcere Druſi deſiderium, Tiberii amor: confeſſione Eudemi ac Lygdi, qui Sejani ac Liviæ facinora, & ab iis propinata Druſo venena patefecere, aucta miſeratio. Ipſeque Tiberius, virtutum, ubi artibus ſuis utiles, haud rudis, clementiæ laudem obtinet, vitâ Liviæ, infandi ſceleris

convictæ, ob Antoniæ merita & virtutem permiſsâ. Indulgentiâ Cæſaris abuti haud valuit; ab optimâ parente, ſed maximas pietatis partes in criminum vindictâ poſitas ratâ, fame enecta. Illam a Tiberio interemptam quidam prodidere, nullum ab immiti Principe clementiæ ſignum umquam editum opinati.

A. U. C. 784. J. C. 31.

XLV. Demum in Sejani aſſeclas tota incubuit legum ſeveritas. Correpti quotquot ejus favore & ſocietate celebrati, niſi ipſi delatorum nomine & accuſationum atrocitate impunitatem mercarentur: in jus etiam retracti, olim accuſati, & ejus gratiâ abſoluti: ſenatores, equites, virile ac muliebre ſecus, in carcerem contruſi, aut apud magiſtratus vadeſve adſervati: plurimi, ne publicarentur bona, & infami morte dehoneſtarentur, ſibi manus intulere: ceteri damnati, & ſupplicio adfecti: nonnulli defenſionem ſuſcipere auſi.

XLVI. Quatuor & quadraginta orationes ſuper eâ re habitæ, ex quîs ob metum & ſcelerum memoriam paucæ viriles, plures adſuetudine ſervitii, imbelles. Orationem meliùs flexit Sejani amicorum integerrimus: crimina, quæ nihil ad ſe pertinerent, ſiluit: ſacram

A. U. C. 784. J. C. 31.

intactamque amicitiam purgavit. « Numquam », inquit, « Sejani amorem, mihi pudorem, aut Sejano invidiam allaturum cenſui : ejus amicitiâ ad reipublicæ utilitatem ſum uſus. Verſa eſt fortuna; & ille quidem, qui collegam & generum adſciverat, ſibi ignoſcit : ceteri, quem per dedecora fovêre, cum ſcelere inſectantur. Cæſarem abſolvit, experta per ſexdecim annos, Sejani fides. Hos arguit probroſa adſentatio. Me ſacra amicitiæ jura tueantur. Miſerius ſit ob amicitiam accuſari, an amicum accuſare haud diſcreverim : prius expertus, poſterius horreſco : nec me degenerem reperient vitæ extrema. Vixi inſons, haud moriar ignobilis. Non crudelitatem, non clementiam cujuſquam experiar, ſed liber & mihi ipſi probatus anteibo periculum. Vos obteſtor, ne memoriam noſtrî per mærorem quàm læti retineatis, adjiciendo me quoque iis, qui fine egregio publica mala effugerunt ».

XLVII. TUNC ſingulos, ut cuique adſiſtere, adloqui animus erat, retinens aut dimittens, partem diei abſumpſit; multoque adhuc cœtu & cunctis intrepidum vultum ejus ſpectantibus, cùm ſupereſſe tempus noviſſimis crederent,

gladio, quem ſinu abdiderat, incubuit. Neque Cæſar ullis criminibus, aut probris defunctum inſectatus eſt, cùm in Blæſum multa fœdaque incuſaviſſet. A. U. C. 784. J. C. 31.

XLVIII. Relatum inde de P. Vitellio, & Pomponio Secundo: illum indices arguebant, « clauſtra ærarii, cui præfectus » erat, & militarem pecuniam rebus novis » obtuliſſe »: huic a Conſidio, præturâ functo, objectabatur « Ælii Galli amicitia, » qui, punito Sejano, in hortos Pompo» nii, quaſi fidiſſimum ad ſubſidium, » perfugiſſet »: neque aliud periclitantibus auxilii, quàm in fratrum conſtantiâ fuit, qui vades exſtitere: mox, crebris prolationibus, ſpem ac metum juxtà gravatus Vitellius, petito per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque ægritudine animi finivit. At Pomponius, multâ morum elegantiâ, & ingenio inluſtri, dum adverſam fortunam æquus tolerat, Tiberio ſuperſtes fuit.

XLIX. Placitum poſthac, « ut in » reliquos Sejani liberos adverteretur »; vaneſcente quamquam plebis irâ, ac pleriſque per priora ſupplicia lenitis. Igitur portantur in carcerem, filius imminentium intelligens, puella adeò neſcia, ut crebrò interrogaret, « quod ob delictum,

A. U. C. 784. J. C. 31.

»& quò traheretur? neque facturam »ultrà», &, «poſſe ſe puerili verbere »moneri». Tradunt temporis ejus auctores, «quia triumvirali ſupplicio affici »virginem inauditum habebatur, a car»nifice, laqueum juxta, compreſſam»: exin obliſis faucibus, id ætatis corpora in Gemonias abjecta.

L. PER idem tempus Aſia atque Achaia exterritæ ſunt, acri magis, quàm diuturno rumore, «Druſum, Germanici filium, »apud Cycladas inſulas, mox in conti»nenti viſum»: & erat juvenis haud diſpari ætate, quibuſdam Cæſaris libertis, velut agnitus, per dolumque comitantibus. Alliciebantur ignari famâ nominis, & promptis Græcorum animis ad nova & mira: quippe «elapſum cuſtodiam, per»gere ad paternos exercitus, Ægyptum »aut Syriam invaſurum» fingebant ſimul credebantque. Jam juventutis concurſu, jam publicis ſtudiis frequentabatur, lætus præſentibus & inanium ſpe; cùm auditum id Poppæo Sabino. Is Macedoniæ tum intentus, Achaiam quoque curabat. Igitur, quò vera ſeu falſa anteiret, Toronæum Thermæumque ſinum præfeſtinans, mox Eubœam, Ægæi maris inſulam, & Piræeum Atticæ oræ, dein Corinthienſe litus, anguſtiaſque

anguſtiaſque Iſthmi evadit : marique alio
Nicopolim , Romanam coloniam , in- A. U. C.
greſſus , ibi demum cognoſcit, ſolertiùs 784.
interrogatum , « quiſnam foret », dixiſſe , J. C.
« M. Silano genitum », & multis ſectato- 31.
rum dilapſis , aſcendiſſe navem , tamquam Italiam peteret : ſcripſitque hæc Tiberio : neque nos originem finemve ejus rei ultrà comperimus.

LI. Exitu anni , diu aucta diſcordia conſulum erupit : nam Trio , facilis capeſſendis inimicitiis , & foro exercitus , « ut ſegnem Regulum ad opprimendos » Sejani miniſtros » obliquè perſtrinxerat : ille , niſi laceſſeretur , modeſtiæ retinens , non modò retudit collegam , ſed « ut » noxium conjurationis » ad diſquiſitionem trahebat. Multiſque patrum orantibus , ponerent odia in perniciem itura , manſere infenſi ac minitantes , donec magiſtratu abirent.

BREVIARIUM

LIBRI SEXTI.

I. T*IBERII arcanæ & fœdæ libidines.* II. *Multorum accuſationes.* VIII. *M. Terentii libera & egregia defenſio.* X. *L. Piſonis, præfecti Urbis, mors & funus.* XI. *Præfecturæ Urbis origo & progreſſus.* XII. *De libro Sibyllæ recipiendo conſultatio.* XIII. *Seditio Romæ ob gravitatem annonæ.* XIV. *Quidam equites Romani cadunt conjurationis crimine.* XV. *Germanici duæ filiæ nuptum datæ L. Caſſio & M. Vinicio.* XVI. *Feneratores accuſati : repreſſa uſura. Liberalitate Cæſaris fides multorum refecta.* XVIII. *Renovantur majeſtatis accuſationes.* XIX. *Accuſati ſocietatis cum Sejano, omnes uno edicto necantur.* XX. *C. Cæſar Claudiam uxorem accipit.*

Ejus mores. Tiberius, præceptore Thraſyllo, Chaldæorum artis ſtudioſus, Galbæ imperium prænuntiat. XXIII. *Druſi, Germanici filii, miſeranda mors. Æquè luctuoſus Agrippinæ obitus.* XXVI. *Nerva, Jureconſultus, inediâ voluntariâ obiit. Aliquot aliorum inluſtrium mortes.* XXVIII. *Phœnix avis in Ægypto viſa.* XXIX. *Accuſationes variæ & mortes.* XXXI. *Parthorum legati in Urbem venêre, ad novum regem petendum. Tiberius unum, deinde alterum miſit. L. Vitellius Orienti præfectus.* XXXIII. *Prælia inter Armenios & Parthos. Artabanus regno exutus, & in Scythiam profugus, cui Tiridates ſufficitur Vitellii conſilio & armis.* XXXVIII. *Recrudeſcit delatorum ſævitia. Accuſati plurimi occumbunt: nec civium ſupplicia effugit rex Tigranes. Vitæ finem ſibi ponit Æmilia Lepida.* XLI. *Clitæ regi ſuo rebelles & repreſſi. Tiridates, Parthorum*

rex, diſſidio procerum pellitur; & Artabanus in regnum iterum accitur. XLV. *Romæ incendium atrox.* XLVI. *Tiberii deliberatio de ſucceſſore.* L. *Ejus morbus, mors & mores.*

Hæc geſta annis circiter ſex.

A. U. C.	J. C.	
DCCLXXXV.	32. Coſſ.	Cn. Domitio Ahenobarbo, M. Furio Camillo Scriboniano.
DCCLXXXVI.	33. Coſſ.	Ser. Sulpicio Galbâ, L. Cornelio Sullâ.
DCCLXXXVII.	34. Coſſ.	Paullo Fabio Perſico, L. Vitellio.
DCCLXXXVIII.	35. Coſſ.	C. Cestio Gallo, M. Servilio Noniano.
DCCLXXXIX.	36. Coſſ.	Sex. Papinio Allenio, Q. Plautio.
DCCXC.	37. Coſſ.	Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrino.

C. CORNELII *TACITI* ANNALES.

LIBER SEXTUS.

CN. DOMITIUS & Camillus Scribonianus conſulatum inierant; cùm Cæſar, intramiſſo quod Capreas & Surrentum interluit freto, Campaniam prælegebat, ambiguus an Urbem intraret; ſeu, quia contrà deſtinaverat, ſpeciem venturi ſimulans: & ſæpe in propinqua degreſſus, aditis juxta Tiberim hortis, ſaxa rurſum & ſolitudinem maris repetiit, pudore ſcelerum & libidinum: quibus adeò indo-

A. U. C. 785. J. C. 32.

A. U. C. 785. J. C. 32.

mitis exarſerat, ut more regio pubem ingenuam ſtupris pollueret: nec formam tantùm & decora corpora, ſed in his modeſtam pueritiam, in aliis imagines majorum, incitamentum cupidinis habebat. Tuncque primùm ignota antè vocabula reperta ſunt, *ſellariorum* & *ſpintriarum*, ex fœditate loci ac multiplici patientiâ, præpoſitique ſervi qui quærerent, pertraherent: dona in promptos, minas adversùm abnuentes; & ſi retinerent propinquus aut parens, vim, raptus, ſuaque ipſi libita, velut in captos, exercebant.

II. AT ROMÆ principio anni, quaſi recèns cognitis Liviæ flagitiis, ac non pridem etiam punitis, atroces ſententiæ dicebantur, in effigies quoque ac memoriam ejus: & « bona Sejani ablata ærario, » ut in fiſcum cogerentur », tamquam referret. Scipiones hæc, & Silani, & Caſſii, iiſdem ferme, aut paullum immutatis verbis adſeveratione multâ cenſebant: cùm repentè Togonius Gallus, dum ignobilitatem ſuam magnis nominibus inſerit, per deridiculum auditur. Nam Principem orabat « deligere ſenatores, » ex quîs viginti ſorte ducti, & ferro ac» cincti, quotiens curiam iniſſet, ſalutem

»ejus defenderent»: crediderat nimirum epiſtolæ, «ſubſidio ſibi alterum ex con-»ſulibus» poſcentis «ut tutus a Capreis »Urbem peteret». Tiberius tamen ludibria ſeriis permiſcere ſolitus, egit grates benevolentiæ patrum: «ſed quos omitti »poſſe? quos deligi? ſemperne eoſdem? »an ſubinde alios? & honoribus perfunc-»tos, an juvenes? privatos, an e magiſ-»tratibus? Quam deinde ſpeciem fore, »ſumentium in limine curiæ gladios? »neque ſibi vitam tanti, ſi armis tegenda »foret». Hæc adversùs Togonium, verbis moderans: neque ultra abolitionem ſententiæ ſuadere.

A. U. C. 785. J. C. 32.

III. At Junium Gallionem, qui cenſuerat, «ut prætoriani, actis ſtipendiis, »jus apiſcerentur in quatuordecim ordi-»nibus ſedendi», violenter increpuit; velut coram rogitans, «quid illi cum »militibus, quos neque dicta Imperatoris, »neque præmia niſi ab Imperatore acci-»pere par eſſet? reperiſſe prorſus, quod »divus Auguſtus non providerit? an po-»tiùs diſcordiam & ſeditionem a ſatellite »Sejani quæſitam, quâ rudes animos, »nomine honoris, ad corrumpendum »militiæ morem propelleret»? Hoc pretium Gallio meditatæ adulationis tulit,

A. U. C. 785. J. C. 32.

ſtatim curiâ, deinde Italiâ exactus: & quia incuſabatur facilè toleraturus exſilium, delectâ Lesbo, inſulâ nobili & amœnâ, retrahitur in Urbem, cuſtodíturque domibus magiſtratuum. Iiſdem literis Cæſar Sextium Paconianum prætorium perculit, magno patrum gaudio, audacem, maleficum, omnium ſecreta rimantem, delectumque a Sejano, cujus ope dolus C. Cæſari pararetur: quod poſtquam patefactum, prorupere concepta pridem odia, & ſummum ſupplicium decernebatur, ni profeſſus indicium foret.

IV. Ut verò Latinium Latiarem ingreſſus eſt, accuſator ac reus juxtà inviſi, gratiſſimum ſpectaculum præbebatur. Latiaris, ut retuli, præcipuus olim circumveniendi Titii Sabini, & tunc luendæ pœnæ primus fuit. Inter quæ Haterius Agrippa conſules anni prioris invaſit, « cur » mutuâ accuſatione intentâ, nunc ſilerent? » metum prorſus & noxiam conſcientiæ » pro fœdere haberi: at non patribus re» ticenda, quæ audiviſſent ». Regulus « manere tempus ultionis, ſeque coram » Principe exſecuturum »: Trio « æmula» tionem inter collegas, & ſi qua diſcordes » jeciſſent meliùs obliterari », reſpondit.

Urgente Agrippâ, Sanquinius Maximus, e conſularibus, oravit ſenatum, « ne curas » Imperatoris, conquiſitis inſuper acerbi- » tatibus augerent : ſufficere ipſum ſta- » tuendis remediis » : ſic Regulo ſalus, & Trioni dilatio exitii quæſita. Haterius inviſior fuit, quia ſomno aut libidinoſis vigiliis marcidus, & ob ſegnitiam, quamvis crudelem Principem non metuens, inluſtribus viris perniciem, inter ganeam ac ſtupra, meditabatur.

A. U. C. 785. J. C. 32.

V. Exin Cotta Meſſalinus, ſæviſſimæ cujuſque ſententiæ auctor, eóque inveteratâ invidiâ, ubi primùm facultas data, arguitur pleraque : « C. Cæſarem quaſi » inceſtæ virilitatis », & cùm die natali Auguſtæ inter ſacerdotes epularetur, *Novemdialem* eam cenam dixiſſe : querenſque de potentiâ M. Lepidi, ac L. Arruntii, cum quibus ob rem pecuniariam diſceptabat, addidiſſe, « illos quidem ſenatus, » me autem tuebitur Tiberiolus meus » : neque cuncta a primoribus civitatis revincebatur ; iiſque inſtantibus, ad Imperatorem provocavit. Nec multò pòſt literæ adferuntur, quibus in modum defenſionis, repetito « inter ſe atque Cottam amicitiæ » principio, crebriſque ejus officiis » commemoratis, « ne verba pravè detorta, neu

A. U. C. 785. J. C. 32.

»convivalium fabularum ſimplicitas in »crimen duceretur», poſtulavit.

VI. INSIGNE viſum eſt earum Cæſaris literarum initium; nam his verbis exorſus eſt. « Quid ſcribam vobis, patres con»ſcripti, aut quomodo ſcribam, aut quid »omnino non ſcribam hoc tempore, dii »me deæque pejus perdant, quàm perire »me quotidie ſentio, ſi ſcio». Adeò facinora atque flagitia ſua ipſi quoque in ſupplicium verterant. Neque fruſtra præſtantiſſimus ſapientiæ firmare ſolitus eſt, ſi recludantur tyrannorum mentes, poſſe aſpici laniatus & ictus, quando ut corpora verberibus, ita ſævitiâ, libidine, malis conſultis, animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non ſolitudines protegebant, quin tormenta pectoris ſuaſque ipſe pœnas fateretur.

VII. TUM factâ patribus poteſtate ſtatuendi « de Cæciliano ſenatore, qui plu»rima adversùm Cottam promſerat», placitum « eamdem pœnam inrogari, »quam in Aruſeium & Sanquinium, ac»cuſatores L. Arruntii»: quo non aliud honorificentius Cottæ evênit; qui nobilis quidem, ſed egens ob luxum, per flagitia infamis, ſanctiſſimis Arruntii artibus dignitate ultionis æquabatur. Quintus

Servæus poſthac, & Minutius Thermus induɛti: Servæus, præturâ functus, & quondam Germanici comes; Minutius equeſtri loco, modeſtè habitâ Sejani amicitiâ: unde illis major miſeratio: contrà Tiberius « præcipuos ad ſcelera » increpans, admonuit C. Ceſtium patrem « dicere ſenatui, quæ ſibi ſcripſiſſet »; ſuſcepitque Ceſtius accuſationem: quod maximè exitiabile tulere illa tempora, cùm primores ſenatûs infimas etiam delationes exercerent, alii propalam, multi per occultum: neque diſcerneres alienos a conjunctis, amicos ab ignotis, quid repens, aut vetuſtate obſcurum: perinde in foro, in convivio, quaquâ de re locuti incuſabantur, ut quis prævenire & reum deſtinare properat; pars ad ſubſidium ſuî, plures infecti quaſi valetudine & contactu. Sed Minutius & Servæus damnati, indicibus acceſſere. Tractique ſunt in caſum eumdem Julius Africanus, e Santonis, Gallicâ civitate, Sejus Quadratus: originem non reperi. Neque ſum ignarus a pleriſque ſcriptoribus, omiſſa multorum pericula & pœnas, dum copiâ fatiſcunt; aut, quæ ipſis nimia & mæſta fuerant, ne pari tædio lecturos adficerent, verentur.

A. U. C. 785. J. C. 32.

A. U. C. 785. J. C. 32.

Nobis pleraque digna cognitu obvenere ; quamquam ab aliis incelebrata.

VIII. NAM eâ tempeſtate, quâ Sejani amicitiam ceteri falsò exuerant, auſus eſt eques Romanus, M. Terentius, ob id reus, amplecti, ad hunc modum apud ſenatum ordiendo : « Fortunæ quidem » meæ fortaſſe minùs expediat adgnoſcere » crimen, quàm abnuere : ſed utcumque » caſura res eſt, fatebor & fuiſſe me Sejano » amicum, & ut eſſem expetiſſe, & poſt- » quam adeptus eram, lætatum. Videram » collegam patris, regendis prætoriis co- » hortibus ; mox Urbis & militiæ munia » ſimul obeuntem : illius propinqui & » adfines honoribus augebantur : ut quiſ- » que Sejano intimus, ita ad Cæſaris ami- » citiam validus : contrà quibus infenſus » eſſet, metu ac ſordibus conflictabantur : » nec quemquam exemplo adſumo : cunc- » tos, qui noviſſimi conſilii expertes fui- » mus, meo unius diſcrimine defendam : » Non enim Sejanum Vulſinienſem, ſed » Claudiæ & Juliæ domûs partem, quas » adfinitate occupaverat, tuum, Cæſar, » generum, tui conſulatûs ſocium, tua » officia in republicâ capeſſentem coleba- » mus. Non eſt noſtrum æſtimare, quem

» ſupra ceteros, & quibus de cauſis extollas. A. U. C. 785. J. C. 32.
» Tibi ſummum rerum judicium dii dedere: nobis obſequii gloria relicta eſt. » Spectamus porro, quæ coram habentur, » cui ex te opes, honores, quîs plurima » juvandi nocendive potentia: quæ Sejano » fuiſſe, nemo negaverit: abditos Principis ſenſus, & ſi quod occultius parat, » exquirere, inlicitum, anceps: nec ideo » adſequare. Ne, patres conſcripti, ultimum Sejani diem, ſed ſexdecim annos » cogitaveritis; etiam Satrium atque Pomponium venerabamur: libertis quoque » ac janitoribus ejus noteſcere, pro magnifico accipiebatur. Quid ergo? indiſtincta » hæc defenſio & promiſcua dabitur? immo juſtis terminis dividatur. Inſidiæ in » rempublicam, conſilia cædis adversùm » Imperatorem, puniantur: de amicitiâ » & officiis, idem finis & te, Cæſar, & » nos abſolverit ».

IX. Constantia orationis, & quia repertus erat, qui efferret, quæ omnes animo agitabant, eò uſque potuere, ut accuſatores ejus, additis quæ antè deliquerant, exſilio, aut morte multarentur. Secutæ dehinc Tiberii literæ in Sex. Veſtilium prætorium, quem, Druſo fratri percarum, in cohortem ſuam tranſtulerat.

A. U. C 785. J. C. 32.

Cauſa offenſionis Veſtilio fuit, ſeu compoſuerat quædam in C. Cæſarem, ut impudicum, ſive ficto habita fides: atque ob id convictu Principis prohibitus, cùm ſenili manu ferrum tentaviſſet, obligavit venas: precatuſque per codicillos, immiti reſcripto, venas reſolvit. Acervatim ex eo Annius Pollio, Appius Silanus, Scauro Mamerco ſimul, ac Sabino Calviſio, majeſtatis poſtulantur, & Vinicianus Pollioni patri adjiciebatur, clari genus, & quidam ſummis honoribus: contremuerantque patres: nam quotuſquiſque adfinitatis, aut amicitiæ tot inluſtrium virorum, expers erat? ni Celſus, Urbanæ cohortis tribunus, tum inter indices, Appium & Calviſium diſcrimini exemiſſet. Cæſar Pollionis, ac Viniciani, Scaurique cauſam, ut ipſe cum ſenatu noſceret, diſtulit; datis quibuſdam in Scaurum triſtibus notis.

X. Ne feminæ quidem exſortes periculi: quà occupandæ reipublicæ argui non poterant, ob lacrimas incuſabantur: necataque eſt anus Vitia, Fuſii Gemini mater, quòd filii necem fleviſſet. Hæc apud ſenatum: nec ſecus apud Principem, Veſcularius Atticus, ac Julius Marinus ad mortem aguntur, e vetuſtiſſimis fami-

liarium Rhodum ſecuti, & apud Capreas individui. Veſcularius, inſidiarum in Libonem internuntius: Marino participe, Sejanus Curtium Atticum oppreſſerat: quò lætiùs acceptum, ſua exempla in conſultores recidiſſe. Per idem tempus L. Piſo, pontifex, rarum in tantâ claritudine, fato obiit: nullius ſervilis ſententiæ ſponte auctor, & quotiens neceſſitas ingrueret, ſapienter moderans. Patrem ei cenſorium fuiſſe memoravi: ætas ad octogeſimum annum proceſſit: decus triumphale in Thraciâ meruerat: ſed præcipua ex eo gloria, quòd præfectus Urbi recèns, continuam poteſtatem, & inſolentiâ parendi graviorem, mirè temperavit.

A. U. C. 785. J. C. 32.

XI. NAMQUE antea, profectis domo regibus, ac mox magiſtratibus, ne Urbs ſine imperio foret, in tempus deligebatur, qui jus redderet, ac ſubitis mederetur: feruntque ab Romulo Dentrem Romulium, pòſt ab Tullo Hoſtilio Numam Marcium, & ab Tarquinio Superbo Spurium Lucretium impoſitos: dein conſules mandabant: duratque ſimulacrum, quotiens ob ferias Latinas præficitur, qui conſulare munus uſurpet. Ceterùm Auguſtus bellis civilibus Cilnium Mæcenatem,

A. U. C. 785. J. C. 32.

equeſtris ordinis, cunctis apud Romam atque Italiam præpoſuit. Mox rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, ſumpſit e conſularibus, qui coerceret ſervitia, & quod civium audaciâ turbidum, niſi vim metuat: primuſque Meſſala Corvinus eam poteſtatem, & paucos intra dies finem accepit, quaſi neſcius exercendi. Tum Taurus Statilius, quamquam provectâ ætate, egregiè toleravit. Dein Piſo, viginti per annos pariter probatus, publico funere, ex decreto ſenatûs, celebratus eſt.

XII. RELATUM inde ad patres a Quintiliano, tribuno plebei, « de libro Sibyllæ », quem Caninius Gallus, quindecimvir, « recipi inter ceteros ejuſdem vatis, & eâ » de re ſenatuſconſultum » poſtulaverat: quo per diſceſſionem facto, miſit literas Cæſar modicè tribunum increpans, « ignarum antiqui moris ob juventam »: Gallo exprobrabat, « quòd ſcientiæ cærimoniarumque vetus, incerto auctore, ante ſententiam collegii, non, ut aſſolet, lecto per magiſtros, æſtimatoque carmine, apud infrequentem ſenatum egiſſet ». Simul commonefecit; « quia multa vana ſub nomine celebri vulgabantur, ſanxiſſe Auguſtum, quem intra

»diem ad prætorem Urbanum deferren»tur, neque habere privatim liceret»: quod a majoribus quoque decretum erat, poſt exuſtum ſociali bello Capitolium, quæſitis Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam, ac Siciliam, & Italicas colonias carminibus Sibyllæ, una ſeu plures fuere, datoque ſacerdotibus negotio, quantùm humanâ ope potuiſſent, vera diſcernere. Igitur tunc quoque notioni quindecimvirûm is liber ſubjicitur.

A. U. C. 785. J. C. 32.

XIII. Iisdem conſulibus, gravitate annonæ juxta ſeditionem ventum: multaque, & plures per dies, in theatro licentiùs efflagitata, quàm ſolitum adversùm Imperatorem: quîs commotus, incuſavit magiſtratus patreſque, «quòd »non publicâ auctoritate populum coer»cuiſſent»: addiditque quibus e provinciis, & quantò majorem, quàm Auguſtus, rei frumentariæ copiam advectaret. Ita caſtigandæ plebi compoſitum ſenatuſconſultum, priſcâ ſeveritate: neque ſegniùs conſules edixere: ſilentium ipſius non civile, ut crediderat, ſed in ſuperbiam accipiebatur.

XIV. Fine anni Geminius, Celſus, Pompeius, equites Romani, cecidere conjurationis crimine. Ex quîs Geminius

A. U. C. 785. J. C. 32.

prodigentiâ opum, ac mollitiâ vitæ amicus Sejano, nihil ad ſerium. Et Julius Celſus, tribunus, in vinclis laxatam catenam, & circumdatam, in diverſum tendens, ſuam ipſe cervicem perfregit. At Rubrio Fabato, tamquam, deſperatis rebus Romanis, Parthorum ad miſericordiam fugeret, cuſtodes additi: ſanè is repertus apud fretum Siciliæ, retractuſque per centurionem, nullas probabiles cauſas longinquæ peregrinationis adferebat. Manſit tamen incolumis, oblivione magis quàm clementiâ.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XV. SER. GALBA, L. Sullâ conſulibus, diu quæſito, quos neptibus ſuis maritos deſtinaret Cæſar, poſtquam inſtabat virginum ætas, L. Caſſium, M. Vinicium legit. Vinicio oppidanum genus; Calibus ortus, patre atque avo conſularibus, cetera equeſtri familiâ erat, mitis ingenio, & comptæ facundiæ. Caſſius plebei Romæ generis, verùm antiqui honoratique, & ſeverâ patris diſciplinâ eductus, facilitate ſæpius quàm induſtriâ commendabatur. Huic Druſillam, Vinicio Juliam, Germanico genitas, conjungit: ſuperque eâ re ſenatui ſcripſit, levi cum honore juvenum: dein redditis abſentiæ cauſis admodum vagis, flexit ad graviora, &

offenſiones ob rempublicam cœptas : « ut- »que Macro præfectus, tribunorumque »& centurionum pauci, ſecum introirent, »quotiens curiam ingrederetur », petivit. Factoque largè, & ſine præſcriptione generis, aut numeri, ſenatuſconſulto, ne tecta quidem Urbis, adeò publicum conſilium numquam adiit, deviis plerumque itineribus ambigens patriam & declinans.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XVI. Interea magna vis accuſatorum in eos inrupit, qui pecunias fenore auctitabant, adversùm legem dictatoris Cæſaris, quâ « de modo credendi, poſſiden»dique intra Italiam » cavetur; omiſſam olim, quia privato uſui bonum publicum poſtponitur. Sanè vetus Urbi fenebre malum, & ſeditionum diſcordiarumque creberrima cauſa : eóque cohibebatur antiquis quoque & minùs corruptis moribus. Nam primò duodecim tabulis ſanctum, « ne quis unciario fenore ampliùs »exerceret », cùm antea ex libidine locupletium agitaretur : dein rogatione tribuniciâ, ad ſemuncias redacta : poſtremò vetita verſura : multiſque plebis ſcitis obviam itum fraudibus, quæ totiens repreſſæ, miras per artes rurſum oriebantur. Sed tum Gracchus prætor, cui ea quæſtio evenerat, multitudine periclitantium

A. U. C. 786. J. C. 33.

ſubactus, retulit ad ſenatum: trepidique patres (neque enim quiſquam tali culpâ vacuus) veniam a Principe petivere: & concedente, annus in poſterum, ſexque menſes dati, quîs ſecundùm juſſa legis, rationes familiares quiſque componerent.

XVII. HINC inopia rei nummariæ, commoto ſimul omnium ære alieno; & quia tot damnatis, boniſque eorum divenditis, ſignatum argentum fiſco, vel ærario attinebatur: ad hoc ſenatus præſcripſerat, « duas quiſque fenoris partes » in agris per Italiam conlocaret ». Sed creditores in ſolidum appellabant: nec decorum appellatis, minuere fidem. Ita primò concurſatio, & preces; dein ſtrepere prætoris tribunal: eaque, quæ remedio quæſita, venditio, & emptio, in contrarium mutari; quia feneratores omnem pecuniam mercandis agris condiderant. Copiam vendendi ſecutâ vilitate, quantò quis obæratior, ægriùs diſtrahebant; multique fortunis provolvebantur: everſio rei familiaris dignitatem ac famam præceps dabat: donec tulit opem Cæſar, diſpoſito per menſas millies ſeſtertio, factâque mutuandi copiâ ſine uſuris per triennium, ſi debitor populo in duplum

prædiis caviſſet. Sic refecta fides; & paullatim privati quoque creditores reperti: neque emptio agrorum exercita ad formam ſenatuſconſulti, acribus, ut ferme talia, initiis, incurioſo fine. A. U. C. 786. J. C. 33.

XVIII. Dein redeunt priores metus, poſtulato majeſtatis Conſidio Proculo: qui nullo pavore diem natalem celebrans, raptus in curiam, pariterque damnatus interfectuſque: & ſorori ejus Sanciæ aquâ atque igni interdictum, accuſante Q. Pomponio. Is moribus inquies, « hæc & » hujuſcemodi a ſe factitari » prætendebat, ut, « partâ apud Principem gratiâ, periculis » Pomponii Secundi fratris mederetur ». Etiam in Pompeiam Macrinam exſilium ſtatuitur, cujus maritum, Argolicum, ſocerum, Laconem, e primoribus Achæorum, Cæſar adflixerat. Pater quoque inluſtris eques Romanus, ac frater prætorius, cùm damnatio inſtaret, ſe ipſi interfecere: datum erat crimini, « quòd Theophanem » Mitylenæum » proavum eorum, Cn. » Magnus inter intimos habuiſſet: quód- » que defuncto Theophani, cæleſtes ho- » nores Græca adulatio tribuerat ».

XIX. Post quos Sex. Marius, Hiſpaniarum ditiſſimus, defertur « inceſtaſſe » filiam », & ſaxo Tarpeio dejicitur: ac ne

A. U. C. 786. J. C. 33.

dubium haberetur, magnitudinem pecuniæ malo vertiſſe, aurariaſque ejus, quamquam publicarentur, ſibimet Tiberius ſepoſuit. Inritatuſque ſuppliciis, cunctos, qui carcere attinebantur, accuſati ſocietatis cum Sejano, necari jubet. Jacuit immenſa ſtrages: omnis ſexus, omnis ætas: inluſtres, ignobiles: diſperſi, aut aggerati: neque propinquis, aut amicis adſiſtere, inlacrimare, ne viſere quidem diutiùs dabatur; ſed circumjecti cuſtodes, & in mærorem cujuſque intenti, corpora putrefacta adſectabantur, dum in Tiberim traherentur: ubi fluitantia, aut ripis adpulſa, non cremare quiſquam, non contingere. Interciderat ſortis humanæ commercium vi metûs; quantúmque ſævitia gliſceret, miſeratio arcebatur.

XX. SUB idem tempus C. Cæſar, diſcedenti Capreas avo comes, Claudiam, M. Silani filiam, conjugio accepit; immanem animum ſubdolâ modeſtiâ tegens, non damnatione matris, non exſilio fratrum ruptâ voce; qualem in diem Tiberius induiſſet, pari habitu, haud multùm diſtantibus verbis. Unde mox ſcitum Paſſieni oratoris dictum percrebuit, « Neque meliorem umquam ſervum, neque deteriorem dominum fuiſſe ». Non

omiſerim

omiſerim præſagium Tiberii, de Ser. Galbâ, tum conſule: quem accitum, & diverſis ſermonibus pertentatum, poſtremò Græcis verbis in hanc ſententiam adlocutus; « Et tu, Galba, quandoque » deguſtabis imperium »: ſeram ac brevem potentiam ſignificans, ſcientiâ Chaldæorum artis, cujus apiſcendæ, otium apud Rhodum, magiſtrum Thraſyllum, habuit, peritiam ejus hoc modo expertus.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XXI. Quotiens ſuper tali negotio conſultaret, editâ domûs parte, ac liberti unius conſcientiâ utebatur: is literarum ignarus, corpore valido, per avia ac derupta (nam ſaxis domus imminet) præibat eum, cujus artem experiri Tiberius ſtatuiſſet; & regredientem, ſi vanitatis aut fraudum ſuſpicio inceſſerat, in ſubjectum mare præcipitabat, ne index arcani exiſteret. Igitur Thraſyllus iiſdem rupibus inductus, poſtquam percunctantem commoverat, imperium ipſi, & futura ſolerter patefaciens: interrogatur, « an ſuam quoque genitalem horam comperiſſet, quem tum annum, qualem » diem haberet »? Ille poſitus ſiderum, ac ſpatia dimenſus, hærere primò, dein paveſcere, &, quantùm introſpiceret, magis ac magis trepidus admirationis &

metûs, poſtremò exclamat, «ambiguum
A. U. C. »ſibi ac propè ultimum diſcrimen inſtare».
786. Tum complexus eum Tiberius, «præſ-
J. C. »cium periculorum, & incolumem fore»
33. gratatur; quæque dixerat, oraculi vice accipiens, inter intimos amicorum tenet.

XXII. SED mihi hæc, ac talia audienti, in incerto judicium eſt, fatone res mortalium & neceſſitate immutabili, an fortè volvantur: quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies, ac multis inſitam opinionem, «non initia noſtrî, non finem, non denique homines diis curæ. Ideo creberrimè triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe». Contrà alii, «fatum quidem congruere rebus» putant, «ſed non e vagis ſtellis, verùm apud principia, & nexus naturalium cauſarum»: ac tamen «electionem vitæ» nobis relinquunt; «quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem: neque mala, vel bona, quæ vulgus putet: multos, qui conflictari adverſis videantur, beatos; ac pleroſque, quamquam magnas per opes, miſerrimos: ſi illi gravem fortunam conſtanter tolerent, hi proſperâ inconſultè utantur. Ceterùm plurimis mortalium non eximitur, quin primo cujuſque

»ortu ventura deſtinentur: ſed quædam »ſecus quàm dicta ſint cadere, fallaciis »ignara dicentium: ita corrumpi fidem »artis, cujus clara documenta, & antiqua »ætas & noſtra tulerit». Quippe a filio ejuſdem Thraſylli, prædictum Neronis imperium, in tempore memorabitur, ne nunc incepto longiùs abierim.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XXIII. Iisdem conſulibus, Aſinii Galli mors vulgatur, quem egeſtate cibi peremptum haud dubium; ſponte, vel neceſſitate, incertum habebatur. Conſultuſque Cæſar «an ſepeliri ſineret», non erubuit permittere, ultroque incuſare «caſus, qui reum abſtuliſſent ante»quam coram convinceretur»: ſcilicet medio triennio defuerat tempus ſubeundi judicium conſulari ſeni, tot conſularium parenti. Druſus deinde exſtinguitur, cùm ſe miſerandis alimentis, mandendo e cubili tomento, nonum ad diem detinuiſſet. Tradidere quidam, præſcriptum fuiſſe Macroni, ſi arma ab Sejano tentarentur, extractum cuſtodiâ juvenem (nam in palatio attinebatur) ducem populo imponere: mox quia rumor incedebat, «fore, ut nurui ac nepoti conci»liaretur Cæſar», ſævitiam, quàm pænitentiam maluit.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XXIV. QUIN & invectus in defunctum, « probra corporis, exitiabilem in » ſuos, infenſum reipublicæ animum » objecit: « recitarique factorum dictorumque ejus deſcripta per dies » juſſit: quo non aliud atrocius viſum: adſtitiſſe tot per annos, qui vultum, gemitus, occultum etiam murmur exciperent, & potuiſſe avum audire, legere, in publicum promere, vix fides; niſi quòd Actii centurionis, & Didymi liberti epiſtolæ, ſervorum nomina præferebant, ut quis egredientem cubiculo Druſum pulſaverat, exterruerat. Etiam ſua verba centurio, ſævitiæ plena, tamquam egregium, voceſque deficientis adjecerat, quîs primò alienationem mentis ſimulans, quaſi per dementiam, funeſta Tiberio, mox ubi exſpes vitæ fuit, meditatas, compoſitaſque diras imprecabatur: « ut quemadmodum » nurum, filiumque fratris, & nepotes, » domumque omnem cædibus comple» viſſet; ita pœnas nomini generique ma» jorum, & poſteris exſolveret ». Obturbabant quidem patres, ſpecie deteſtandi: ſed penetrabat pavor, & admiratio, callidum olim & tegendis ſceleribus obſcurum, huc confidentiæ veniſſe, ut, tamquam demotis parietibus, oſtenderet

nepotem ſub verbere centurionis, inter ſervorum ictus, extrema vitæ alimenta fruſtra orantem. A. U. C. 786. J. C. 33.

XXV. Nondum is dolor exoleverat, cùm de Agrippinâ auditum, quam, interfecto Sejano, ſpe ſuſtentatam provixiſſe reor, &, poſtquam nihil de ſævitiâ remittebatur, voluntate exſtinctam: niſi ſi, negatis alimentis, adſimulatus eſt finis, qui videretur ſponte ſumptus. Enimverò Tiberius fœdiſſimis criminationibus exarſit, « impudicitiam » arguens, « & Aſinium Gallum adulterum, ejuſque morte » ad tædium vitæ compulſam ». Sed Agrippina, æqui impatiens, dominandi avida, virilibus curis, feminarum vitia exuerat. « Eodem die defunctam, quo biennio » antè Sejanus pœnas luiſſet, memoriæ» que id prodendum » addidit Cæſar: jactavitque « quòd non laqueo ſtrangulata, » neque in Gemonias projecta foret ». Actæ ob id grates, decretumque « ut » quintumdecimum Kalendas Novembris, » utriuſque necis die, per omnes annos, » donum Jovi ſacraretur ».

XXVI. Haud multò pòſt Cocceius Nerva, continuus Principis, omnis divini humanique juris ſciens, integro ſtatu, corpore inlæſo, moriendi conſilium cepit.

A. U. C. 786. J. C. 33.

Quod ut Tiberio cognitum, adſidere, cauſas requirere, addere preces, fateri poſtremò « grave conſcientiæ, grave famæ » ſuæ, ſi proximus amicorum, nullis » moriendi rationibus, vitam fugeret »: averſatus ſermonem Nerva, abſtinentiam cibi conjunxit. Ferebant gnari cogitationum ejus, quantò propiùs mala reipublicæ viſeret, irâ, & metu, dum integer, dum intentatus, honeſtum finem voluiſſe. Ceterùm Agrippinæ pernicies, quod vix credibile, Plancinam traxit. Nupta olim Cn. Piſoni, & palam læta morte Germanici, cùm Piſo caderet, precibus Auguſtæ, nec minùs inimicitiis Agrippinæ defenſa erat. Ut odium & gratia deſiere, jus valuit: petitaque criminibus haud ignotis, ſuâ manu, ſera magis, quàm immerita ſupplicia perſolvit.

XXVII. TOT LUCTIBUS funeſtâ civitate, pars mæroris fuit, quòd Julia, Druſi filia, quondam Neronis uxor, denupſit in domum Rubellii Blandi, cujus avum, Tiburtem, equitem Romanum, plerique meminerant. Extremo anni mors Ælii Lamiæ funere cenſorio celebrata, qui adminiſtrandæ Syriæ imagine tandem exſolutus, Urbi præfuerat: genus illi decorum, vivida ſenectus; & non permiſſa

provincia dignationem addiderat. Exin Flacco Pomponio, Syriæ proprætore, defuncto, recitantur Cæſaris literæ, quîs incuſabat « egregium quemque, & regendis exercitibus idoneum, abnuere id munus: ſeque eâ neceſſitudine ad preces cogi, per quas conſularium aliqui capeſſere provincias adigerentur »: oblitus Arruntium ne in Hiſpaniam pergeret, decimum jam annum attineri. Obiit eodem anno & M. Lepidus, de cujus moderatione, atque ſapientiâ in prioribus libris ſatis conlocavi: neque nobilitas diutiùs demonſtranda eſt: quippe Æmilium genus fecundum bonorum civium, & qui eâdem familiâ corruptis moribus, inluſtri tamen fortunâ egêre.

A. U. C. 786. J. C. 33.

XXVIII. PAULLO Fabio, L. Vitellio conſulibus, poſt longum ſæculorum ambitum, avis Phœnix in Ægyptum vênit, præbuitque materiem doctiſſimis indigenarum, & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi: de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda, promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac diſtinctu pinnarum a ceteris avibus diverſum, conſentiunt, qui formam ejus definiere. De numero annorum varia traduntur: maximè vul-

A. U. C. 787. J. C. 34.

A. U. C. 787. J. C. 34.

gatum, quingentorum ſpatium: ſunt qui adſeverent, mille quadringentos ſexaginta unum interjici; prioreſque alites Seſoſtride primùm, pòſt Amaſide, dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem, cui Heliopolis nomen, advolaviſſe, multo ceterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obſcura: inter Ptolemæum ac Tiberium minùs ducenti quinquaginta anni fuerunt: unde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neque Arabum e terris credidere, nihilque uſurpaviſſe ex his, quæ vetus memoria firmavit: confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem adfundere, ex quâ fetum oriri: & primam adulto curam ſepeliendi patris; neque id temere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tentatoque per longum iter, ubi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque Solis aram perferre, atque adolere. Hæc incerta & fabuloſis aucta. Ceterùm aſpici aliquando in Ægypto eam volucrem, non ambigitur.

XXIX. AT ROMÆ cæde continuâ, Pomponius Labeo, quem præfuiſſe Mœſiæ

retuli, per abruptas venas ſanguinem effudit; æmulataque eſt conjunx Paxæa: nam promptas ejuſmodi mortes, metus carnificis faciebat: & quia damnati, publicatis bonis, ſepulturâ prohibebantur; eorum qui de ſe ſtatuebant, humabantur corpora, manebant teſtamenta, pretium feſtinandi. Sed Cæſar, miſſis ad ſenatum literis, diſſeruit, « morem fuiſſe majo»ribus, quotiens dirimerent amicitias, »interdicere domo, eumque finem gratiæ »ponere: id ſe repetiviſſe in Labeone: »atque illum, quia malè adminiſtratæ provinciæ, aliorumque criminum urge»batur, culpam invidiâ velaviſſe, fruſtra »conterritâ uxore, quam, etſi nocentem, »periculi tamen expertem fuiſſe». Mamercus dein Scaurus rurſum poſtulatur, inſignis nobilitate & orandis cauſis, vitâ probroſus: nihil hunc amicitia Sejani, ſed labefecit haud minùs validum ad exitia Macronis odium, qui eaſdem artes occultiùs exercebat: detuleratque argumentum tragœdiæ, a Scauro ſcriptæ, additis verſibus, qui in Tiberium flecterentur. Verùm ab Servilio & Cornelio accuſatoribus, « adulterium Liviæ, ma»gorum ſacra» objectabantur. Scaurus, ut dignum veteribus Æmiliis, damna-

A. U. C. 787. J. C. 34.

tionem anteit; hortante Sexitiâ uxore; quæ incitamentum mortis, & particeps fuit.

A. U. C. 787. J. C. 34.

XXX. Ac tamen accuſatores, ſi facultas incideret, pœnis adficiebantur: ut Servilius Corneliuſque, perdito Scauro famoſi, quia pecuniam a Vario Ligure, omittendæ delationis, ceperant, in inſulas, interdicto igni atque aquâ, demoti ſunt: & Abudius Ruſo, functus ædilitate, dum Lentulo Gætulico, ſub quo legioni præfuerat, periculum faceſſit, «quòd is Sejani filium generum deſtinaſſet», ultro damnatur, atque Urbe exigitur. Gætulicus eâ tempeſtate ſuperioris Germaniæ legiones curabat, mirumque amorem adſecutus erat, effuſæ clementiæ, modicus ſeveritate, & proximo quoque exercitui, per L. Apronium ſocerum, non ingratus. Unde fama conſtans, auſum mittere ad Cæſarem literas, « Adfinitatem ſibi cum Sejano »haud ſponte, ſed conſilio Tiberii cœp»tam: perinde ſe, quàm Tiberium falli »potuiſſe: neque errorem eumdem illi »ſine fraude, aliis exitio habendum. Sibi »fidem integram, &, ſi nullis inſidiis »peteretur, manſuram: ſucceſſorem non »aliter, quàm indicium mortis, accep-

»turum : firmarent velut fœdus, quo A. U. C.
»Princeps ceterarum rerum potiretur, 787.
»ipſe provinciam retineret». Hæc mira J. C.
quamquam, fidem ex eo trahebant, quòd 34.
unus omnium Sejani adfinium incolumis, multâque gratiâ manſit : reputante Tiberio publicum ſibi odium, extremam ætatem, magiſque famâ, quàm vi, ſtare res ſuas.

XXXI. C. Cestio, M. Servilio conſulibus, nobiles Parthi in Urbem venêre, A. U. C. 788. J. C. 35.
ignaro rege Artabano. Is metu Germanici fidus Romanis, æquabilis in ſuos; mox ſuperbiam in nos, ſævitiam in populares ſumpſit; fretus bellis, quæ ſecunda adversùm circumjectas nationes exercuerat, & ſenectutem Tiberii, ut inermem, deſpiciens, aviduſque Armeniæ, cui, defuncto rege Artaxiâ, Arſacen, liberorum ſuorum veterrimum, impoſuit, additâ contumeliâ, & miſſis, qui « gazam, a Vonone relictam in Syriâ Ciliciâque », repoſcerent, ſimul « veteres Perſarum ac Macedonum terminos : ſeque invaſurum poſſeſſa Cyro, & pòſt Alexandro », per vaniloquentiam ac minas jaciebat. Sed Parthis mittendi ſecretos nuntios validiſſimus auctor fuit Sinnaces, inſigni familiâ, ac perinde opibus, & proximus huic Abdus, ademptæ

virilitatis. Non deſpectum id apud barbaros, ultroque potentiam habet. Ii, adſcitis & aliis primoribus, quia neminem gentis Arſacidarum ſummæ rei imponere poterant, interfectis ab Artabano pleriſque, aut nondum adultis, Phraaten, regis Phraatis filium, Româ poſcebant: « Nomine tantùm & auctore opus, ut, » ſponte Cæſaris, genus Arſacis ripam » apud Euphratis cerneretur ».

A. U. C. 788. J. C. 35.

XXXII. CUPITUM id Tiberio: ornat Phraaten, accingitque paternum ad faſtigium: deſtinata retinens, conſiliis & aſtu res externas moliri, arma procul habere. Interea, cognitis inſidiis, Artabanus tardari metu; modò cupidine vindictæ inardeſcere. Et barbaris cunctatio, ſervilis: ſtatim exſequi, regium videtur. Valuit tamen utilitas, ut Abdum, ſpecie amicitiæ vocatum ad epulas, lento veneno inligaret; Sinnacen diſſimulatione ac donis, ſimul per negotia, moraretur. Et Phraates apud Syriam, dum, omiſſo cultu Romano, cui per tot annos inſueverat, inſtituta Parthorum inſumit, patriis moribus impar, morbo abſumptus eſt. Sed non Tiberius omiſit incepta. Tiridaten ſanguinis ejuſdem, æmulum Artabano, reciperandæque Armeniæ

Iberum Mithridaten deligit, conciliatque fratri Pharaſmani, qui gentile imperium obtinebat: & cunctis, quæ apud Orientem parabantur, L. Vitellium præfecit. Eo de homine haud ſum ignarus ſiniſtram in Urbe famam, pleraque fœda memorari: ceterùm regendis provinciis priſcâ virtute egit: unde regreſſus, & formidine C. Cæſaris, familiaritate Claudii, turpe in ſervitium mutatus; exemplar apud poſteros adulatorii dedecoris habetur: ceſſeruntque prima poſtremis, & bona juventæ ſenectus flagitioſa obliteravit.

A. U. C. 788. J. C. 35.

XXXIII. AT EX REGULIS, prior Mithridates Pharaſmanen perpulit, dolo & vi conatus ſuos juvare: repertique corruptores, miniſtros Arſacis multo auro ad ſcelus cogunt: ſimul Iberi magnis copiis Armeniam inrumpunt, & urbe Artaxatâ potiuntur. Quæ poſtquam Artabano cognita, filium Oroden ultorem parat, datque Parthorum copias, mittit qui auxilia mercede facerent. Contrà, Pharaſmanes adjungere Albanos, accire Sarmatas, quorum Sceptuchi, utrimque donis acceptis, more gentico diverſa induêre. Sed Iberi, locorum potentes, Caſpiâ viâ Sarmatam in Armenios raptim

A. U. C. 788. J. C. 35.

effundunt. At qui Parthis adventabant; facilè arcebantur, cùm alios inceſſus hoſtis clauſiſſet; unum reliquum, mare inter & extremos Albanorum montes, æſtas impediret: quia flatibus Eteſiarum implentur vada; hibernus Auſter revolvit fluctus, pulſoque introrſus freto, brevia litorum nudantur.

XXXIV. INTERIM Oroden, ſociorum inopem, auctus auxilio Pharaſmanes vocare ad pugnam, & detrectantem inceſſere, adequitare caſtris, infenſare pabula; ac ſæpe, in modum obſidii, ſtationibus cingebat: donec Parthi, contumeliarum inſolentes, circumſiſterent regem, poſcerent prœlium: atque illis ſola in equite vis; Pharaſmanes & pedite valebat. Nam Iberi Albanique, ſaltuoſos locos incolentes, duritiæ patientiæque magis inſuevere. Feruntque « ſe Theſſalis ortos, quâ » tempeſtate Jaſon poſt avectam Medeam, » genitoſque ex eâ liberos, inanem mox » regiam Æëtæ, vacuoſque Colchos re» petivit ». Multaque de nomine ejus, & oraculum Phrixi celebrant: nec quiſquam ariete ſacrificaverit, credito vexiſſe Phrixum: ſive id animal, ſeu navis inſigne fuit. Ceterùm, directâ utrimque acie, Parthus « imperium Orientis, claritudinem

»Arſacidarum, contráque ignobilem Ibe- A. U. C.
»rum mercenario milite», diſſerebat. 788.
Pharaſmanes, «integros ſemet a Parthico J. C.
»dominatu; quantò majora peterent, 35.
»plus decoris victores, aut, ſi terga da»rent, flagitii atque periculi laturos: »ſimul horridam ſuorum aciem, picta »auro Medorum agmina; hinc viros, »inde prædam oſtendere».

XXXV. Enimvero apud Sarmatas non una vox ducis: ſe quiſque ſtimulant, «ne pugnam per ſagittas inirent; impetu »& cominus præveniendum». Variæ hinc bellantium ſpecies; cùm Parthus, ſequi vel fugere pari arte ſuetus, diſtraheret turmas, ſpatium ictibus quæreret: Sarmatæ, omiſſo arcu, quo breviùs valent, contis gladiiſque ruerent: modò equeſtris prœlii more, frontis & tergi vices; aliquando, ut conferta acies, corporibus & pulſu armorum pellerent, pellerentur. Jamque & Albani Iberique prenſare, detrudere, ancipitem pugnam hoſtibus facere; quos ſuper, equès, & propioribus vulneribus pedites adflictabant. Inter quæ Pharaſmanes Orodeſque, dum ſtrenuis adſunt, aut dubitantibus ſubveniunt, conſpicui, eóque gnari, clamore, telis, equis concurrunt: inſtantiùs Pharaſmanes;

nam vulnus per galeam adegit; nec iterare valuit, prælatus equo, & fortiſſimis ſatellitum protegentibus ſaucium. Fama tamen occiſi falsò credita, exterruit Parthos; victoriamque conceſſere.

A. U. C. 788. J. C. 35.

XXXVI. Mox Artabanus totâ mole regni ultum iit; peritiâ locorum, ab Iberis meliùs pugnatum: nec ideò abſcedebat, ni, contractis legionibus, Vitellius, & ſubdito rumore, tamquam Meſopotamiam invaſurus, metum Romani belli feciſſet. Tum omiſſa Armenia, verſæque Artabani res; inliciente Vitellio, « deſererent regem, ſævum in pace, & adverſis » prœliorum exitioſum ». Igitur Sinnaces, quem antea infenſum memoravi, patrem Abdageſen, alioſque occultos conſilii, & tunc continuis cladibus promptiores, ad defectionem trahit: adfluentibus paullatim, qui, metu magis quàm benevolentiâ ſubjecti, repertis auctoribus ſuſtulerant animum. Nec jam aliud Artabano reliquum, quàm, ſi qui externorum, corpori cuſtodes aderant, ſuis quiſque ſedibus extorres, quîs neque boni intellectus, neque mali cura, ſed mercede aluntur, miniſtri ſceleribus. His adſumptis, in longinqua & contermina Scythiæ fugam maturavit, ſpe auxilii, quia

Hyrcanis Carmaniiſque per adfinitatem innexus erat; atque interim poſſe Parthos abſentium æquos, præſentibus mobiles, ad pœnitentiam mutari. A. U. C. 788. J. C. 35.

XXXVII. At Vitellius, profugo Artabano, & flexis ad novum regem popularium animis, hortatus Tiridaten «parata capeſſere», robur legionum, ſociorumque, ripam ad Euphratis ducit. Sacrificantibus, cùm hic more Romano Suovetaurilia daret, ille equum placando amni adornaſſet; nuntiavere accolæ, «Euphraten, nullâ imbrium vi, ſponte » & immensùm attolli; ſimul albentibus » ſpumis in modum diadematis ſinuare » orbes; auſpicium proſperi tranſgreſsûs»: quidam callidiùs interpretabantur, «initia » conatûs ſecunda, neque diuturna: quia » eorum, quæ terrâ cœlove portenderentur, » certior fides; fluminum inſtabilis natura » ſimul oſtenderet omina, raperetque». Sed ponte navibus effecto, tramiſſoque exercitu, primus Ornoſpades multis equitum millibus in caſtra venit: exſul quondam, & Tiberio, cùm Dalmaticum bellum conficeret, haud inglorius auxiliator, eóque civitate Romanâ donatus: mox repetitâ amicitiâ regis, multo apud eum honore, præfectus campis, qui

A. U. C. 788. J. C. 35.

Euphrate & Tigre, inclutis amnibus, circumflui, *Meſopotamiæ* nomen acceperunt. Neque multò pòſt Sinnaces auget copias; & columen partium Abdageſes, gazam & paratus regios adjicit. Vitellius oſtentaſſe Romana arma ſatis ratus, monet Tiridaten primoreſque: hunc, « Phraatis » avi & altoris Cæſaris, quæ utrobique » pulchra, meminerit »: illos, « obſequium » in regem, reverentiam in nos, decus » quiſque ſuum & fidem retinerent ». Exin cum legionibus in Syriam remeavit.

XXXVIII. QUÆ duabus æſtatibus geſta conjunxi, quò requieſceret animus a domeſticis malis. Non enim Tiberium, quamquam triennio poſt cædem Sejani, quæ ceteros mollire ſolent, tempus, preces, ſatias, mitigabant, quin incerta, vel abolita, pro graviſſimis & recentibus puniret. Eo metu Fulcinius Trio ingruentes accuſatores haud perpeſſus, ſupremis tabulis multa & atrocia in Macronem, ac præcipuos libertorum Cæſaris compoſuit; ipſi « fluxam ſenio » mentem & continuum abſceſſum, velut » exſilium », objectando. Quæ ab heredibus occultata, recitari Tiberius juſſit: patientiam libertatis alienæ oſtentans, & contemptor ſuæ infamiæ, an ſcelerum

Sejani diu neſcius, mox quoquo modo dicta vulgari malebat, veritatiſque, cui adulatio officit, per probra ſaltem gnarus fieri. Iiſdem diebus Granius Martianus, ſenator, a C. Graccho majeſtatis poſtulatus, vim vitæ ſuæ attulit: Tatiuſque Gratianus, præturâ functus, lege eâdem extremum ad ſupplicium damnatus. A. U. C. 788. J. C. 35.

XXXIX. Nec diſpares Trebellieni Rufi, & Sextii Paconiani exitus. Nam Trebellienus ſuâ manu cecidit; Paconianus in carcere, ob carmina illic in Principem factitata, ſtrangulatus eſt. Hæc Tiberius non mari, ut olim, diviſus, neque per longinquos nuntios accipiebat, ſed Urbem juxta; eodem ut die, vel noctis interjectu, literis conſulum reſcriberet: quaſi aſpiciens undantem per domos ſanguinem, aut manus carnificum. Fine anni Poppæus Sabinus conceſſit vitâ, modicus originis, principum amicitiâ conſulatum ac triumphale decus adeptus: maximiſque provinciis per quatuor & viginti annos impoſitus, nullam ob eximiam artem, ſed quòd par negotiis, neque ſuprà erat.

XL. Q. Plautius, Sex. Papinius, conſules, ſequuntur. Eo anno, neque quòd L. Aruſeius (*) morte adfecti forent, A. U. C. 789. J. C. 36.

(*) Hìc periit nomen aliquod, fortè prænomen tantùm, ut duo ſint Aruſeii.

A. U. C. 789. J. C. 36.

adſuetudine malorum, ut atrox, advertebatur; ſed exterruit, quòd Vibulenus Agrippa, eques Romanus, cùm peroraſſent accuſatores, in ipſâ curiâ deprompturn ſinu venenum hauſit; prolapſuſque ac moribundus, feſtinatis lictorum manibus in carcerem raptus eſt, fauceſque jam exanimis laqueo vexatæ. Ne Tigranes quidem, Armeniâ quondam potitus, ac tunc reus, nomine regio ſupplicia civium effugit. At C. Galba conſularis, & duo Blæſi voluntario exitu cecidere. Galba, triſtibus Cæſaris literis provinciam ſortiri prohibitus; Blæſis ſacerdotia, integrâ eorum domo deſtinata, convulsâ, diſtulerat: tunc, ut vacua, contulit in alios: quod ſignum mortis intellexere, & exſecuti ſunt. Et Æmilia Lepida, quam juveni Druſo nuptam retuli, crebris criminibus maritum inſecuta, quamquam inteſtabilis, tamen impunita agebat, dum ſuperfuit pater Lepidus; pòſt a delatoribus corripitur, ob ſervum adulterum: nec dubitabatur de flagitio. Ergo omiſsâ defenſione, finem vitæ ſibi poſuit.

XLI. PER idem tempus Clitarum natio, Cappadoci Archelao ſubjecta, quia noſtrum in modum deferre cenſus, pati

tributa adigebatur, in juga Tauri montis abſceſſit: locorumque ingenio ſeſe contra imbelles regis copias tutabatur; donec M. Trebellius, legatus, a Vitellio, præſide Syriæ, cum quatuor millibus legionariorum, & delectis auxiliis miſſus, duos colles, quos barbari inſederant (minori *Cadra*, alteri *Davara* nomen eſt) operibus circumdedit: & erumpere auſos ferro, ceteros ſiti, ad deditionem coegit. At Tiridates, volentibus Parthis, Nicephorium & Anthemuſiada, ceteraſque urbes, quæ Macedonibus ſitæ, Græca vocabula uſurpant, Halumque & Artemitam, Parthica oppida, recepit; certantibus gaudio, qui Artabanum, Scythas inter eductum, ob ſævitiam exſecrati, come Tiridatis ingenium Romanas per artes ſperabant.

A. U. C. 789. J. C. 36.

XLII. Plurimum adulationis Seleucenſes induêre, civitas potens, ſepta muris, neque in barbarum corrupta, ſed conditoris Seleuci retinens. Trecenti opibus, aut ſapientiâ delecti, ut ſenatus: ſua populo vis, & quotiens concordes agunt, ſpernitur Parthus: ubi diſſenſere, dum ſibi quiſque contra æmulos ſubſidium vocant, accitus in partem, adversùm omnes valeſcit. Id nuper acciderat, Artabano

A. U. C. 789. J. C. 36.

regnante, qui plebem primoribus tradidit ex ſuo uſu: nam populi imperium, juxta libertatem; paucorum dominatio, regiæ libidini propior eſt. Tum adventantem Tiridaten extollunt, veterum regum honoribus, & quos recens ætas largiùs invênit: ſimul probra in Artabanum fundebant, « maternâ origine Arſaciden, » cetera degenerem ». Tiridates rem Seleucenſem populo permittit: mox conſultans, « quonam die ſollemnia regni » capeſſeret »; literas Phraatis & Hieronis, qui validiſſimas præfecturas obtinebant, accipit, « brevem moram » precantium, placitumque « opperiri viros præpollen» tes ». Atque interim Cteſiphon, ſedes imperii, petita: ſed ubi diem ex die prolatabant, multis coram & adprobantibus, Surena patrio more Tiridaten inſigni regio evinxit.

XLIII. AC SI STATIM interiora, ceteraſque nationes petiviſſet, oppreſſa cunctantium dubitatio, & omnes in unum cedebant: adſidendo caſtellum, in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat, dedit ſpatium exuendi pacta. Nam Phraates, & Hiero, & ſi qui alii delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant, pars metu, quidam invidiâ

in Abdageſen, qui tum aulâ, & novo rege potiebatur, ad Artabanum vertêre. Iſque in Hyrcanis repertus eſt, inluvie obſitus, & alimenta arcu expediens: ac primò, tamquam dolus pararetur, territus; ubi data fides «reddendæ domi»nationi veniſſe», adlevatur animum, & «quæ repentina mutatio» exquirit. Tum Hiero «pueritiam Tiridatis» increpat; «neque penes Arſaciden impe»rium, ſed inane nomen apud imbellem »externâ mollitiâ, vim in Abdageſis »domo».

A. U. C. 789. J. C. 36.

XLIV. SENSIT vetus regnandi, falſos in amore, odia non fingere: nec ultrà moratus, quàm dum Scytharum auxilia conciret, pergit properus, & præveniens inimicorum aſtus, amicorum pœnitentiam: neque exuerat pædorem, ut vulgum miſeratione adverteret: non fraus, non preces, nihil omiſſum, quo ambiguos inliceret, prompti firmarentur. Jamque multâ manu propinqua Seleuciæ adventabat; cùm Tiridates, ſimul famâ atque ipſo Artabano perculſus, diſtrahi conſiliis, iret contrà, an bellum cunctatione tractaret. Quibus prœlium & feſtinati caſus placebant, «disjectos & »longinquitate itineris feſſos, ne animo

A. U. C. 789. J. C. 36.

»quidem ſatis ad obſequium coaluiſſe» differunt, «proditores nuper hoſteſque »ejus, quem rurſum foveant». Verùm Abdageſes «regrediendum in Meſopota- »miam» cenſebat, «ut amne objecto, »Armeniis interim, Elymæiſque, & ce- »teris a tergo excitis, aucti copiis ſocia- »libus, & quas dux Romanus miſiſſet, »fortunam tentarent». Ea ſententia valuit, quia plurima auctoritas penes Abdageſen, & Tiridates ignavus ad pericula erat: ſed fugæ ſpecie diſceſſum; ac, principio a gente Arabum facto, ceteri domos abeunt, vel in caſtra Artabani: donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exſolvit.

XLV. IDEM annus gravi igne Urbem adficit, deuſtâ parte Circi, quæ Aventino contigua, ipſoque Aventino: quod damnum Cæſar ad gloriam vertit, exſolutis domuum & inſularum pretiis. Millies ſeſtertiûm eâ munificentiâ conlocatum; tantò acceptius in vulgum, quantò modicus privatis ædificationibus. Ne publicè quidem niſi duo opera ſtruxit, templum Auguſto, & ſcenam Pompeiani theatri; eaque perfecta contemptu ambitionis, an per ſenectutem, haud dedicavit.

dedicavit. Sed æſtimando cujuſque de-
trimento quatuor progeneri Cæſaris, Cn. A. U. C.
Domitius, Caſſius Longinus, M. Vinicius, 789.
Rubellius Blandus delecti, additusque, J. C.
nominatione conſulum, P. Petronius. Et, 36.
pro ingenio cujuſque, quæſiti decretique
in Principem honores: quos omiſerit
receperitve in incerto fuit, ob propinquum
vitæ finem. Neque enim multò pòſt ſu-
premi Tiberio conſules, Cn. Acerronius, A. U. C.
C. Pontius magiſtratum occepere, nimiâ 790.
jam potentiâ Macronis, qui gratiam C. J. C.
Cæſaris, numquam ſibi neglectam, acriùs 37.
in dies fovebat, impuleratque poſt mor-
tem Claudiæ, quam nuptam ei retuli,
uxorem ſuam Enniam immittendo, amore
juvenem inlicere, pactoque matrimonii
vincire, nihil abnuentem, dum domina-
tionis apiſceretur. Nam etſi commotus
ingenio, ſimulationum tamen falſa in
ſinu avi perdidicerat.

XLVI. Gnarum hoc Principi, eóque
dubitavit de tradendâ republicâ: primùm
inter nepotes; quorum Druſo genitus,
ſanguine & caritate propior, ſed nondum
pubertatem ingreſſus: Germanici filio
robur juventæ, vulgi ſtudia, eaque apud
avum odii cauſa. Etiam de Claudio agi-
tanti, quòd is compoſitâ ætate, bonarum

A. U. C. 790. J. C. 37.

artium cupiens erat, imminuta mens ejus obſtitit. Sin extra domum ſucceſſor quæreretur, ne memoria Auguſti, ne nomen Cæſarum in ludibria & contumelias verterent, metuebat: quippe illi non perinde curæ gratia præſentium, quàm in poſteros ambitio. Mox incertus animi, feſſo corpore, conſilium, cui impar erat, fato permiſit: jactis tamen vocibus, per quas intelligeretur providus futurorum. Namque Macroni, non abditâ ambage, « Occidentem ab eo deſeri, Orientem » ſpectari » exprobravit. Et C. Cæſari, fortè orto ſermone, L. Sullam inridenti, « omnia Sullæ vitia, & nullam ejuſdem » virtutem habiturum » prædixit: ſimul crebris cum lacrimis minorem ex nepotibus complexus, truci alterius vultu: « occides hunc tu », inquit, « & te alius ». Sed graveſcente valetudine, nihil e libidinibus omittebat, in patientiâ firmitudinem ſimulans; ſolituſque eludere medicorum artes, atque eos, qui poſt triceſimum ætatis annum, ad internoſcenda corpori ſuo utilia, vel noxia, alieni conſilii indigerent.

XLVII. INTERIM Romæ futuris etiam poſt Tiberium cædibus ſemina jaciebantur. Lælius Balbus Acutiam, P. Vitellii

quondam uxorem, majeſtatis poſtulaverat: A. U. C.
quâ damnatâ, cùm præmium accuſatori 790.
decerneretur, Junius Otho, tribunus J. C.
plebei, interceſſit: unde illis odia, mox 37.
Othoni exſilium. Dein multorum amoribus famoſa Albucilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo, conjurationis indice, fuerat, defertur impietatis in Principem: connectebantur ut conſcii, & adulteri ejus, Cn. Domitius, Vibius Marſus, L. Arruntius. De claritudine Domitii ſuprà memoravi: Marſus quoque vetuſtis honoribus, & inluſtris ſtudiis erat. Sed « teſtium interrogationi, tormentis ſervorum Macronem præſediſſe », commentarii ad ſenatum miſſi ferebant; nullæque in eos Imperatoris literæ, ſuſpicionem dabant, invalido ac fortaſſe ignaro, ficta pleraque, ob inimicitias Macronis notas in Arruntium.

XLVIII. Igitur Domitius defenſionem meditans, Marſus tamquam inediam deſtinaviſſet, produxere vitam. Arruntius, cunctationem & moras ſuadentibus amicis, « Non eadem omnibus decora », reſpondit: « ſibi ſatis ætatis: neque aliud pœnitendum, quàm quòd, inter ludibria & pericula, anxiam ſenectam toleraviſſet, diu Sejano, nunc Macroni,

A. U. C. 790. J. C. 37.

»ſemper alicui potentium inviſus; non »culpâ, ſed ut flagitiorum impatiens. »Sanè paucos & ſupremos Principis dies »poſſe vitari; quemadmodum evaſurum »imminentis juventam? An cùm Tiberius, »poſt tantam rerum experientiam, vi »dominationis convulſus & mutatus ſit, »C. Cæſarem, vix finitâ pueritiâ, igna- »rum omnium, aut peſſimis innutritum, »meliora capeſſiturum, Macrone duce? »qui, ut deterior, ad opprimendum Se- »janum delectus, plura per ſcelera rem- »publicam conflictaviſſet. Proſpectare jam »ſe acrius ſervitium, eóque fugere ſimul »acta & inſtantia». Hæc vatis in modum dictitans, venas reſolvit. Documento ſe- quentia erunt, bene Arruntium morte uſum. Albucilla irrito ictu a ſemet vul- nerata, juſſu ſenatûs in carcerem fertur. Stuprorum ejus miniſtri, « Carſidius Sa- »cerdos, prætorius, ut in inſulam depor- »taretur; Pontius Fregellanus amitteret »ordinem ſenatorium: & eædem pœnæ »in Lælium Balbum» decernuntur: id quidem a lætantibus, quia Balbus truci eloquentiâ habebatur, promptus adver- sùm inſontes.

XLIX. IISDEM diebus Sex. Papinius conſulari familiâ, repentinum & informem

exitum delegit, jacto in præceps corpore: causa ad matrem referebatur, quæ pridem repudiata, adſentationibus atque luxu perpuliſſet juvenem ad ea, quorum effugium non niſi morte inveniret. Igitur accuſata in ſenatu, quamquam genua patrum advolveretur, « luctumque communem, & magis imbecillum tali ſuper caſu feminarum animum », aliaque in eumdem dolorem mæſta, & miſeranda diu ferret, Urbe tamen in decem annos prohibita eſt, donec minor filius lubricum juventæ exiret.

A. U. C. 790. J. C. 37.

L. JAM Tiberium corpus, jam vires, nondum diſſimulatio deſerebat. Idem animi rigor: ſermone ac vultu intentus, quæſitâ interdum comitate, quamvis manifeſtam defectionem tegebat: mutatiſque ſæpius locis, tandem apud promontorium Miſeni conſedit, in villâ, cui L. Lucullus quondam dominus: illic eum adpropinquare ſupremis, tali modo compertum. Erat medicus arte inſignis, nomine Charicles, non quidem regere valetudines Principis ſolitus, conſilii tamen copiam præbere. Is velut propria ad negotia digrediens, & per ſpeciem officii manum complexus, pulſum venarum attigit; neque fefellit: nam Tiberius incertum

A. U. C. 790. J. C. 37.

an offenſus, tantóque magis iram premens, « inſtaurari epulas » jubet, diſcumbitque ultra ſolitum; quaſi honori abeuntis amici tribueret. Charicles tamen « labi ſpiri- » tum, nec ultra biduum duraturum » Macroni firmavit: inde cuncta colloquiis inter præſentes, nuntiis apud legatos & exercitus feſtinabantur. XVII. Kal. Aprilis, interclusâ animâ, creditus eſt mortalitatem expleviſſe. Et multo gratantum concurſu, ad capienda imperii primordia C. Cæſar egrediebatur: cùm repentè adfertur, « redire Tiberio vocem ac viſus, vo- » carique qui recreandæ defectioni cibum » adferrent ». Pavor hinc in omnes; & ceteri paſſim diſpergi, ſe quiſque mæſtum aut neſcium fingere. Cæſar in ſilentium fixus, a ſummâ ſpe, noviſſima exſpectabat. Macro intrepidus, « opprimi ſenem in- » jectu multæ veſtis » jubet, « diſcedique » ab limine ». Sic Tiberius finivit, octavo & ſeptuageſimo ætatis anno.

LI. PATER ei Nero, & utrimque origo gentis Claudiæ, quamquam mater in Liviam, & mox Juliam familiam, adoptionibus tranſierit. Caſus primâ ab infantiâ ancipites: nam proſcriptum patrem exſul ſecutus, ubi domum Auguſti privignus introiit, multis æmulis conflictatus eſt,

dum Marcellus & Agrippa, mox Caius Luciuſque Cæſares, viguere: etiam frater ejus Druſus proſperiore civium amore erat. Sed maximè in lubrico egit, acceptâ in matrimonium Juliâ: impudicitiam uxoris tolerans, aut declinans. Dein Rhodo regreſſus, vacuos Principis penates duodecim annis, mox rei Romanæ arbitrium tribus ferme & viginti obtinuit. Morum quoque tempora illi diverſa: egregium vitâ famâque quoad privatus, vel in imperiis ſub Auguſto fuit: occultum ac ſubdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Druſus ſuperfuere. Idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: inteſtabilis ſævitiâ, ſed obtectis libidinibus, dum Sejanum dilexit, timuitve: poſtremò in ſcelera ſimul ac dedecora prorupit, poſtquam, remoto pudore & metu, ſuo tantùm ingenio utebatur.

A. U. C. 790. J. C. 37.

BREVIARIUM
SUPPLEMENTI
LIBRI SEPTIMI ANNALIUM.

I. *N*UNTIATA *Romæ Tiberii morte, timor, mox furor.* II. *Caius, Macronis artibus, Princeps appellatur.* III. *Funus Tiberii.* V. *Caii in matrem fratremque pietas.* VI. *Honores in Antoniam, Claudium, Caiique ſorores collati.* VII. *De his imperii auſpiciis publica lætitia.* VIII. *Inde fracta principatûs vis & affectata popularitas.* X. *Tiberii legata Caii liberalitate aucta.* XI. *In reges exteros, Agrippam & Antiochum, beneficentia.* XII. *Artabani obſequia.* XIII. *Felicitatem publicam verbis factiſque intendit Caius.* XV. *Templum Auguſti dedicatum: datum congiarium.* XVI. *Spectacula.*

XVII. *Caio, ut Urbis reſtitutori, honores decreti. Hos inter ad ingenita vitia Princeps delabitur.* XIX. *Ejus morbus; Urbiſque dolor.* XX. *Caius convaleſcit, ſed mutato in pejus animo.* XXI. *Tiberium, Tiberii nepotem, interficit.* XXII. *In alios quoque crudelis.* XXIII. *Uxorem ducit Liviam Oreſtillam, quam mox repudiat.* XXIV. *Labantem famam propagatâ Saturnalium hilaritate ſuſtinet.* XXV. *Portenta tamen vulgari cœpta.* XXVI. *Eorum invidia Principis popularitate & liberalitate depellitur.* XXVII. *At maleſana ejus mens nefariis Heliconis & Apellis artibus peſſumdatur.* XXVIII. *Effrena ſpectaculorum libido.* XXIX. *Favet ſenatus; ſuaque inter funera plaudit populus.* XXX. *Macronis ejuſque domûs ruina.* XXXI. *Ut plures perirent,*

excogitata nova crimina. XXXII. *Mors Druſillæ. Immodeſta Principis triſtitia.* XXXIII. *Cæleſtes Druſillæ honores.* XXXIV. *Livii Geminii adulatio. Publicum in exitium vertit Druſillæ cultus.* XXXV. *Lollia Paullina Principi nupta, miro luxûs apparatu.* XXXVI. *Data regna.* XXXVII. *Agrippa, Alexandriam profectus, ibi injuriis appetitur, Flacci Avillii temeritate, aut incuriâ.* XXXIX. *Pœna Avillii.* XLI. *Publica opera laudabiliter ſuſcepta, leviter omiſſa.* XLII. *Mortes laudeſque Antoniæ & Julii Græcini. Paſſienus heredis fraude enectus.*

Hæc ferme biennio geſta.

A. U. C.	J. C.		
DCCXC.	37.	Coſſ.	Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrino.
DCCXCI.	38.	Coſſ.	M. Aquillio Juliano, P. Nonio Aſprenate.

SUPPLEMENTUM

LIBRI SEPTIMI

ANNALIUM.

Auctore GABRIELE BROTIER.

I. AUDITA Romæ Tiberii morte, trepidatum ne nova abſtruſiorque diſſimulatio omnium ruinam pararet. Poſtero die, certioribus nuntiis, quò tardiora, eò acriora erupere odia; pudebatque, vel poſt fata, triſtiſſimum Principem timuiſſe. Plebs, ut metûs, ſic lætitiæ & ſpei immodica, gaudio furere: pars « Tiberium in Tiberim » clamitare: pars « Terram matrem, deoſque Manes ora» re, ne mortuo ſedem ullam, niſi inter » impios, darent »: alii « uncum & » Gemonias » cadaveri minitari. Omnes

A. U. C. 790. J. C. 37.

exacerbavit recens atrocitas: ſævitum
A. U. C. enim in damnatos, qui in diem decimum,
790. quo de Tiberio erat nuntiatum, dilati,
J. C. hominum fidem, abſente novo Principe,
37. implorabant. Inritis precibus, a cuſtodibus, ne quid adversùs conſtitutum fieret, ſunt ſtrangulati, & corpora in Gemonias abjecta, priſtinâ crudelitate ſuperſtite.

II. ANIMOS molliere literæ Caii Cæſaris ad ſenatum cum teſtamento Tiberii a Macrone adlatæ. « Cæleſtes religiones » avo decerni » mandabat: « ſe modò » Romam venturum, & cum patribus de » republicâ conſulturum. Juvenem, Ger» manici filium, benevolentiâ foverent, » conſiliis regerent ». Teſtamentum verò, quo Tiberius, biennio antè, duos nepotes æquis partibus heredes ſcripſerat, Claudium in ſpem tertiam, legato etiam circà vicies ſeſtertio, adſumpſerat, reſcindi, & Caium Principem appellari curabat Macro. De teſtamento & Caio Principe ſtatim adſenſere patres, principatûs arbitrio ſuperbi, veteremque ignominiam ulturi pariter & novum favorem eodem dedecore emercaturi. De mortui cæleſtibus honoribus poſt adventum Principis conſultandum cenſuére.

III. INTERIM Miſeno Romam Tiberii

corpus per milites deportabatur. Effuſus oppidorum populus denſiſſimo ac lætiſſimo agmine undique adcurrit, ad novæ dominationis obſequia, quàm ad funerum ſollemnia, paratior. Non lacrimis, non ploratibus, ſed confuſis in inviſum Principem dicteriis, feſtis vocibus & laudibus Caii Cæſaris, lugentis habitu funus proſequentis, omnia perſonant. Ipſe incedens inter altaria & victimas tædaſque ardentes & feralis pompæ miniſteria, ſuî famâ fruitur, & in avum convicia majori mæſtitiæ ac pietatis ſpecie invitat.

A. U. C. 790. J. C. 37.

IV. Urbem noctu ingreſſus, manè Tiberium, antequam publico funere cremaretur, plurimis lacrimis, modicis laudibus celebravit, magna de Auguſto, maxima de Germanico, nonnulla de ſe prolocutus. Mox cum patribus curiam ſubiit; paucaque & modeſta præfatus, imbellem coheredis ætatem querens, ſeque illi patris loco futurum pollicitus, inrumpente turbâ, inritâque Tiberii voluntate, Princeps omnium vocibus ſalutatur. Varia honorum nomina, Auguſto probata, a Tiberio ſpreta, in Caium, gliſcente ſemper adulatione, aggerantur. Modeſtiæ retinens incertum, an ſimulator, omnia remiſit: ſtudia hominum,

ob memoriam patris, miſerationemque
A. U. C. propè adflictæ domûs, jam accenſa, omni
790. genere popularitatis incendere eniſus.
J. C. V. Ut magis exardeſcerent, confeſtim
37. Pandatariam & Pontias, ad transferendos matris fratriſque cineres, feſtinavit, tempeſtate turbidâ, quò magis pietas emineret: adiitque venerabundus, ac per ſemet in urnas condidit. Nec minore ſcenâ Oſtiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi ſubvectos, per ſplendidiſſimum quemque equeſtris ordinis, medio ac frequenti die, duobus ferculis Mauſoleo intulit: inferiaſque his annuâ religione publicè inſtituit: matri Circenſes, carpentumque, quo in pompâ traduceretur, addidit. In memoriam quoque patris Septembrem menſem *Germanicum* appellavit. Cæleſtium religionum, quas avo petierat, planè incurioſus.

VI. Eodem in domûs ſuæ ſuperſtites ſtudio, Antoniæ, aviæ, quidquid umquam Livia Auguſta honorum cepiſſet, uno ſenatuſconſulto congeſſit: patruum Claudium, equitem Romanum ad id tempus, collegam ſibi in conſulatu deſtinavit: fratrem Tiberium die virilis togæ adoptavit, appellavitque « principem juventutis ». De ſororibus auctor fuit, ut om-

nibus ſacramentis adjiceretur, « neque me » liberoſque meos cariores habeo, quàm Caium & ſorores ejus » : conſulum verò relationibus, « quod bonum felixque ſit » C. Cæſari ſororibuſque ejus », præmitteretur. A. U. C. 790. J. C. 37.

VII. Hæc imperii primordia, bonum inter ac malum ambigua, & principalibus curis minora, populus, virtutum rudis, admirari, tamquam felicitatis omina extollere, diis grates agere tam immodicè, ut tribus proximis menſibus, ac ne totis quidem, ſupra centum ſexaginta millia victimarum ceciderint. Cæſar, inſitâ levitate, & adulantium lenociniis vanus, inſuper opibus a Tiberio acervatis tumens, ad ſolita juvenum Principum vitia divertere: nova ſectari: ſuperioris principatûs æqua & iniqua pariter immutare: laudes potiùs, quàm dominationem aucupari.

VIII. Nihil jam priſtinæ ſeveritatis reliquum. Damnati relegatique ullo ſine diſcrimine reſtituuntur. Criminum, quæ ex priore tempore ſuperant, gratiam facit: ne domeſticarum quidem injuriarum memor, commentarios ad matris & fratrum cauſas pertinentes, convectos in forum, obteſtatus deos, « neque legiſſe, neque » attigiſſe quidquam », concremat: Titi

Labieni, Cordi Cremutii, Caſſii Severi
A. U. C. ſcripta, ſenatuſconſultis abolita, requiri,
790. vulgari, paſſim lectitari probat, dictitans
J. C. « ſua intereſſe, ut facta quæque poſteris
37. » tradantur ».

IX. AUCTORITATIS æquè negligens, voluit ut « magiſtratibus libera foret juriſ» dictio, & ſine ſuî appellatione: populus, » more comitiorum revocato, ferret ſuf» fragia; rationeſque imperii, ab Auguſto » proponi ſolitæ, ſed a Tiberio inter ar» cana habitæ, publicarentur ». Adversùs ipſa vitia audax, nondum virtutis certus, ſpintrias, ne profundo mergeret exoratus, Urbe ſubmovit. Sæviit quoque in equites Romanos, equumque palam iis ademit, quibus aut probri aliquid, aut ignominiæ inerat: ſi minore culpâ tenerentur, eorum nomina in recitatione omiſſa.

X. PŒNAS, vitiorum dedecore, reorum dignitate, plebi haud illætas, liberalitate adhuc exhilaravit, perſolutis Tiberii legatis, licèt, inrito ejus teſtamento, fuiſſent abrogata. Populo $\overline{\text{CCCCL}}$, prætorianis ſingula nummûm millia, Urbanarum cohortium & Vigilum militibus quingenos nummos, legionariis, ceteriſque extra Italiam in numeros rélatis, aut in minoribus oppidis præſidia agitantibus,

trecenos viritim elargitus, addidit ex ſuâ munificentiâ ſingulis prætorianis una ſeſtertia, populo ſexagenos denarios, quos, quòd cùm virilem togam ſumpſiſſet promiſerat, & Tiberium veritus omiſerat, fenore quinûm denûm denariorum auctos cuique reddidit. Pari fide ac ſine calumniâ Liviæ Auguſtæ legata, a Tiberio ſuppreſſa, exſolvit: ſingulari utriuſque Principis vitio, ille tardâ liberalitate, hic præcoce prodigentiâ pariter damnandus.

A. U. C. 790. J. C. 37.

XI. IN partem lætitiæ venêre reges exteri. Agrippa, ſupremo Tiberii principatu imperium Caio precatus, ob idque vinctus, libertatem recuperavit; & ad abolendam injuriæ invidiam, ſimul & in neceſſitudinis præmium, catenâ aureâ, ferreæ æquipondio, donatus, rexque appellatus, Philippi ac Lyſaniæ tetrarchias accepit. Antiochus in Commagenen, patre defuncto, ad jus prætoris tranſlatam, fuit reſtitutus: ejus quoque regno adjecta Ciliciæ maritima; eique redditum ſeſtertiûm millies.

XII. FAUSTOS novæ dominationis nuntios, per provincias in majus diditos, audiit Artabanus, fugato Tiridate, receptoque regno ferox. Mox Vitellii artibus, & adversùs Tiberium odio potiùs, quàm in

Caium ſtudio, poſitis hoſtilibus animis, Euphraten tranſgreſſus, pacem paciſcitur: atque, ut interpoſitam fidem magis obligaret, Romanas aquilas, Auguſtique ac Caii imagines adoravit, liberoſque obſides dedit, dignitatis ſuæ oblitus, ut veteres iras ulciſceretur.

A. U. C. 790. J. C. 37.

XIII. IMPERII, ob pacem inopinatò firmatam exſultantis, lætitia increvit acceſſione conſulatûs, quem Caius Claudiuſque Kalendis Julii iniere. Numquam acrioribus ſtudiis certatum, intentis ad beneficia conſulibus, civitate ad obſequia effusâ. Princeps in ſenatu orationem habuit, quâ « Tiberium ſuſpicacem & » obſcurum, libidinibus fœdum, avaritiâ » ſordidum, crudelitate atrocem, reli- » gionis incurioſum, reipublicæ ſplendori » infenſum » criminatus, adſeveravit, « ſe avi patriſque virtutes æmulaturum : » inter exercitus eductum, ſenatûs popu- » lique Romani alumnum, non ſibi, ſed » patriæ victurum : bonis ac miſeris faci- » lem, ſceleribus tantùm implacabilem, » nihil dominationis uſurpare velle, niſi » ut deûm ſacra, civium jura, publicam » libertatem tueatur : ſatis magna fore, » eaque una optare, principatûs ſui decora, » illæſam imperii majeſtatem, & adſertam

» populi felicitatem ». Hæc quantò rariùs audita, tantò avidiùs accepta. Et ne Principi, qui optimus videbatur, malo fieri liceret, decretum a ſenatu « ut ejus oratio » quotannis recitaretur » : quaſi adultam dominantium licentiam moraretur priſtinæ virtutis memoria.

A. U. C. 790. J. C. 37.

XIV. Interim Cæſar, futurorum improvidus, factis magis, quàm verbis, Tiberio invidiam movere; vetera odia renovare; ad liberalitatem, humanitatem, magnificentiam, aliaque, ſuperiore principatu, rara vel ignota, curas omnes convertere : ſublatum majeſtatis crimen : jus novum de ſervorum in domini caput quæſtione non modò antiquatum, ſed & mulier libertina, quòd, tormentis excruciata, de ſcelere patroni reticuiſſet, octoginta millibus ſeſtertiûm donata eſt. Edebantur ludi; regaliaque impendia paſſim oſtentabantur. Inter hæc ſpecioſiora tamen, quàm laudabiliora, egregia vox excidit : oblatum enim de ſalute ſuâ libellum non recepit Princeps, « nihil ſibi » admiſſum » dictitans, « cur cuiquam » inviſus eſſet : neque ſe delatoribus aures » habere ».

XV. Quæsita quoque ex religione commendatio. Tertio Kal. Septembres,

templum, quod Auguſto Tiberius ſtruxe-
A. U. C. rat, a Caio, triumphali veſte induto,
790. dedicatum eſt, virginibus pueriſque no-
J. C. biliſſimis hymnum cantantibus. Atque ut
37. ſollemnibus ſacris celebritatem adderet, ſenatui, equeſtrique ordini, conjugibus etiam ac liberis ſplendidiſſimum epulum, congiarium populo trecenos ſeſtertios, dedit. Hilaritati quoque publicæ omnigenis muſicæ concentibus, novatiſque ludis conſultum.

XVI. Postridie lætiora adhuc rediere ſpectacula ob Principis natalem. Sejugibus, quod nemini hactenus uſurpatum, vectus prodiit. Ceterùm nihil oblitus, quo modeſtiam popularitatemque teſtaretur, ne ſignum quidem ludorum dedit, ipſe tamen, circumſtantibus ſororibus ſodalibuſque Auguſtalibus, ſpectator: vetitis omnibus, quæ lætitiam imminuere; quæ augere poſſent, permiſſis. Supra ſolitum equi certavere. Interjecta adhuc Trojæ decurſio, tantaque venatio, ut CCCC urſi, totidemque aliæ Libycæ belluæ, perierint.

XVII. Urbs, ſpectaculorum avida, & renaſcentis veteris ſplendoris imagine ſuperba, conceptas de Germanico, & Germanici ſanguine, ſpes memorare,

ſuperatas prædicare. Quiſque, ut ingenio validus, privatos ac publicos honores excogitabat. Inter publicos, decretus clipeus aureus, quem quotannis collegia ſacerdotum in Capitolium ferrent, ſenatu proſequente, nobilibus pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum Principis canentibus: decretum quoque ut dies, quo cepiſſet imperium, *Palilia* vocaretur, velut rurſus conditæ Urbis argumentum.

A. U. C. 790. J. C. 37.

XVIII. Consulatus, non verò lætitiæ, finem fecere conſules ſuffecti Idibus Septembris. Diffusâ etiam per provincias feſtivitate, ubique tantò hilariùs victitatum, quantò mæſtior fuerat morum auſteritas, imperitante Tiberio. At Princeps, naturâ imbutus malis artibus, mentitas ob avi metum ſpecies virtutum ponere: primò conviviis, mox ſcortis, deinde luxui ita indulgere, ut centies ſeſtertio cenaverit, & immenſum illud Tiberii vicies ac ſepties millies ſeſtertiûm ferme abſumpſerit.

XIX. Morbus, libidinum comes, artus, olim cardiaco morbo debilitatos, nunc ebrioſitate, ac turpiore intemperantiâ corruptos, inceſſit. Vitiis adhuc ſecretis, paſſim publicatis virtutibus, quaſi

parens patriæ ipſaque reſpublica pericli-
A. U. C. tarentur, ſumpto juſtitio, cunctis circa
790. palatium pernoctantibus, comploratum.
J. C. Studia civium adeò erant incenſa, ut P.
37. Afranius Potitus, plebeius homo, caput ſuum pro ſalute Principis voveret; Atanius Secundus, eques, gladiatoriam operam promitteret. Provincias, navibus ineunte autumno ex Italiâ remeantibus, periculum ſtatim edoctas, idem luctus occupat.

XX. RECREATA Caii valetudine, ut plura ſunt gaudii, quàm mæſtitiæ, ſigna, nec jam incerta adulatio, effuſior quoque exſtitit lætitia. At mentes graviùs, quàm corpora, ſæpe adfligit libido. Sano Cæſaris corpore, mens ægra, nec remedii patiens, ad vitia delabi: gloriam, ambitionem, quibus ad infamiam, ſi a virtute deflexeris, nihil validius, ſectari: nullus ſupra ceteros eminendi modus. Primumque ſcelus omnia vicit ſuperioris principatûs facinora.

XXI. CAIUS enim Tiberium, fratrem ſimul & filium, imperii æmulum veritus, ne ſcriptis quidem ad ſenatum literis, veluti ſibi, cùm morbo detinebatur, inſidiatum, repentè immiſſo tribuno militum, inopinantem interemit: conſcientiam criminis appellare auſus, quòd Tiberius,

Tiberius, ob aſſiduam & ingraveſcentem tuſſim medicamento uſus, antidotum, quaſi ad præcavenda venena ſua ſumptum, oboluiſſet. Quidam prodidere juſſum cruentas manus ſibi adferre, ne ab exactoribus violaretur Cæſarum majeſtas: juvenemque, non modò ſceleris, ſed properandæ etiam mortis rudem, caput percuſſoribus ultro obtuliſſe; iiſque renuentibus, petiiſſe, « quam feriret corporis partem, ut vitam finire poſſet »: edoctumque, adacto gladio, occubuiſſe. A. U. C. 790. J. C. 37.

XXII. Princeps, umbratico crimine audax, nefanda publicè adgreditur. Ab Atanio Secundo, quem ſuprà memoravi, votum exigit, ſpectatque ferro dimicantem, nec niſi victorem, & poſt multas preces, dimittit. Afranium Potitum, mori cunctantem, verbenatum infulatumque pueris tradit, qui, votum repoſcentes, per vicos agant, quoad ex aggere præcipitetur.

XXIII. Tristior M. Silani exitus. Is virtute, quàm Imperatoriâ adfinitate, illuſtrior, monitoris partes, difficiles apud bonos Principes, apud malos funeſtas, agebat; veterique, quâ apud Tiberium valuerat, auctoritati, & filiæ ſuæ Claudiæ recèns mortuæ deſiderio confiſus, Principi,

A. U. C. 790. J. C. 37.

quem nondum libidinis firmum rebatur, idemtidem memorabat « virtutibus partos » populi amores, proxima vitiis odia ». Caius monitorem, tunc importunum, &, ſi diutiùs viveret, gravem, primò contumeliis, deinde calumniis laceſſit; cùmque Julium Græcinum ad viri optimi accuſationem incitare non poſſet, ipſe cauſatus, « quòd Silanus ingreſſum ſe » turbatius mare non eſſet ſecutus, ut » ſi quid ſibi per tempeſtates accideret, » Urbem occuparet », eum ad necem ſecandaſque novaculâ fauces compulit. Mox Liviam Oreſtillam, Calpurnio Piſoni nuptam, uxorem cepit; & proximo die edixit « matrimonium ſibi repertum » exemplo Romuli & Auguſti » : deinde intra paucos dies eam repudiavit.

XXIV. AD hæc populus ſtupere : nihil queri; in recentes adhuc virtutes defixus, & ſeveritatis cauſas fingere potiùs, quàm mutatum Principem credere, docilis. Cæſar ipſe, nondum atrox, nec incallidus, deficientibus ceteris virtutibus, popularitatem ac liberalitatem retinebat : &, ut ſe libertatis hilaritatiſque publicæ vindicem oſtentaret, diem, quem appellavit *Juvenalem*, Saturnalibus in perpetuum adjecit. Olim, vividâ adhuc

libertate, ea ſemper optatæ, numquam expertæ, felicitatis monimenta uno tantùm die fuere celebrata : duos addidit Julius Cæſar, imminente ſervitute : illâ vigente, quarto ac demum quinto crevere. Nec umquam lætior fuit libertatis memoria, quàm cùm nulla exſtitit libertas.

A. U. C. 790. J. C. 37.

XXV. Aquillius Julianus & Nonius Aſprenas, ſuperiore principatu deſignati, conſulatum ineunt. In acta Auguſti Caiique juravere, omiſſo Tiberio, Germanici domûs everſore : id moris invaluit ; nec ejus nomen in jurejurando poſtea recitatum. Conſules ceterique ſacramento addidere « ſibi Caium ejuſque ſorores ſe » ſuiſque liberis cariores fore » : ac vota pro iis omnibus pariter concepta. Quod tamen in ancipiti re & turbarum initiis ſolet, quidam portenta differre : « Machaonem, ſervum, ipſis Kal. Januariis » lectum Jovis Capitolini conſcendiſſe, » multa diraque vaticinatum, ſibi necem » intuliſſe ».

A. U. C. 791. J. C. 38.

XXVI. Hæc ſpreta, lætioribus auſpiciis, effusâque Principis liberalitate ; tumque primùm publicatæ imperii rationes, & comitia ad campum revocata. Multa quoque populariter actitata. Juſſit enim Cæſar milites incendia reſtinguere ; &

A. U. C. 791. J. C. 38.

damnum paſſos pecuniâ levavit. Provincias beneficiis devinxit; & multos extra Italiam, adfinitatibus & opibus validos, in equeſtrem ordinem adlegit, luxu & recognitione ſuprà memoratâ deminutum: nonnullis etiam, licèt nullum magiſtratum geſſiſſent, uſum ſenatoriæ veſtis, in ſpem dignitatis, conceſſit; atque ut levior foret judicum labor, ad quatuor priores quintam addidit decuriam. Quod verò fuit populo Romano acceptius, ducenteſimam auctionum Italiæ remiſit.

XXVII. At extremos vix ſanæ mentis igniculos oppreſſere homines duo, ad Principis dedecus & imperii exitium nati, Helico & Apelles. Hic, patriâ Aſcalonita, ſtupris ac ſcenicis operis infamis: ille, origine Ægyptius, ſcurrilibus jocis & veteratoriâ arte ſceleſtior. Caius, utrique mancipatus, civium famam, vitas, fortunas, vilia habere: turpitudinum probra oſtentare: ad ſcelera inſoleſcere: ſacra profanaque pro arbitratu vertere: idque nequitiæ ſummum adſequi, ut, cùm peſſimus ſtatim haberetur, fieret in dies pejor. Si quos puderet nos hæc ſcribere, magis pudeat talem exſtitiſſe Principem, fuiſſe adhuc deteriores; quorum ſceleribus

utinam hiſtoria eam infamiam inurat, ut pares numquam videat ætas poſtera! A. U. C. 791. J. C. 38.

XXVIII. Per deridiculum cœpere inſanæ dominationis vitia. Princeps ſaltatorias & ſcenicas artes, magiſtro Apelle, edoctus, imperii majeſtatem ac curas ſpernit: in ſpectaculis totus, lectiſſimas Afrorum Campanorumque pugilum catervas advocat: feras ex Libyâ aliiſque longinquis regionibus arceſſit: in amphitheatrum Tauri, in Circum, in Septa, horumque pertæſus, ac ſubverſis domibus, in ſubitarias theatrorum machinas, ad gladiatoria munera, ad venationes, ad Circenſes, ſcenicos, Trojanos, naumachiarios ludos, penſilem populum Romanum circumfert. Hæc diu, hæc noctu, Urbe, terrarum victrice, ad inania luminibus collucente, Circo minio & chryſocollâ conſtrato, aurigantibus ſenatoribus, ipſo Principe argentei pegmatis agitatore.

XXIX. Vana quidem hæc, nondum tamen infanda, ſed brevì patrum adulatione in licentiam, populi plauſu in turpitudinem corrupta. Patres enim, a Principe rogatos, haud puduit theatrales cruentaſque leges ſcribere, & ſenatuſconſulto decretum « ne in gladiatoriis

»muneribus vir virum legeret, ſed omnes
A. U. C. »prœliorum more confertim adpugna-
791. »rent». Non jam ſudore, at ſanguine &
J. C. morte certatur. Animarum vilitate, po-
38. puloque ad ſua funera plaudente, efferatus Princeps quoſvis ad cædes poſtulat: ſex & viginti equites funebri munere perimit. Cùmque numquam ſit crudelitatis ſatias, & aliquando damnati ad belluas haud ſufficerent, jubet «ſpectatores corripi, »præciſiſque linguis», ut queſtus & miſeratio intercludatur, «ad feras projici»: nec veſano furori, niſi levioribus cædibus, temperat.

XXX. MACRO primus in pœnas ruit. Certus inſanam dominationem, in ſuam, ejuſque auctorum, ruinam vergere, Principem, quem ter morti, imperante Tiberio, ſubduxerat, & ſummæ rei admoverat, moderationis, clementiæ, humanitatis monebat. Conſilia, ne in Silano quidem, ſocero, & expertæ virtutis, tolerata, in Macrone, quondam adulteriorum ſuaſore, erant magis inviſa. Diſſimulavit tamen Cæſar, veteris gratiæ memor, an prætorias cohortes veritus: mox, ut illum honorificè amoveat, Ægyptum ei deſtinat. At cùm apud Principes gravis ſit beneficiorum memoria,

& ſcelerum odia ſemper maneant, ſe tandem grati pariter & infenſi animi abſolvit, & Macroni ſupremam neceſſitatem indixit. Uxorem ejus Enniam, ſibi amore, antequam dominationis potiretur, inligatam, ſimul perculit: excisâ quoque ſobole, ut nihil odioſæ domûs ſupereſſet.

A. U. C. 791. J. C. 38.

XXXI. Hactenus in privata, nunc in publica fata ſævire cœpit, ut exhauſtas opes reficeret. Senatoribus maximè ac ditiſſimis quibuſque incubuit, in eos, ſicuti Sejani clientes, matris fratrumque ſuorum delatores invectus: protulit libellos, quos antè crematos ſimulaverat: morbumque, quo fuerat ſuperiore anno conflictatus, plurimis in crimen capitis convertit. Nullus cognoſcendi ordo. Damnati & indemnati, publicatis bonis, ſimili caſu proſtrati. Principis rapacitate, & delationum impunitate ac præmiis excitabatur accuſationum licentia.

XXXII. Ferale malum haud mitigavit, accendit magis Druſillæ obitus, quam Princeps ex ſororibus ſuis maximè deperibat. Caſſio Longino olim collocatam, deinde M. Lepido nuptam, abduxerat; auſuſque externorum regum exemplo in modum uxoris accipere, heredem bono-

A. U. C. 791. J. C. 38.

rum omnium atque imperii æger inſtituerat. Mortuam veſano mærore proſecutus « juſtitium » quidem, « funuſque publicum » edixit: at eâdem in luctu, quæ fuerat in libidine, animi intemperie, nec exſequiis interfuit, nec juſta ſorori perſolvit: pudoris ita oblitus, ut, dum Urbis planctu omnibuſque triſtitiæ imitamentis funerabatur, a M. Lepido laudata, ipſe in Albano ſuo teſſeris, ac foro, aliiſque idem levitatis occupationibus, indecora captaret ſolatia.

XXXIII. Mox doloris impatiens, & ab hominum convictu profugus, barbâ capilloque promiſſo, Italiæ ac Siciliæ oras errabundus permetitur: mutato dein conſilio, Syracuſis properè Romam redit, certus non lugendam, ſed colendam ſororem. Quidquid honorum ſenatus Liviæ tribuerat, ſtatim in Druſillam collatum; ſtatutumque « ut cæleſtes religiones haberet: aurea ejus effigies poneretur in curiâ; » altera foret in æde Veneris, majeſtate » ac cultu haud impar: templum quoque » ipſi dicaretur: ſtatuas mulieres æquè ac » viri conſecrarent: per ejus nomen jurarent feminæ: dieſque natalis ludis, » Megaleſiûm ſimilibus, ſenatûs & equitum epulo celebraretur ».

XXXIV. Per Urbem ac provincias percrebuit Druſillæ honos. Nec puduit Livium Geminium, ſenatorem, maximâ adſeveratione in ſenatu jurare « ſe eam » cælum aſcendentem vidiſſe ». Licèt ceteri deliramentum, adulationemve inriderent, decies ſeſtertio donatus eſt, pari Principis ac ſenatoris opprobrio. Quod verò hactenus inauditum, in civium funera ceſſit religio: ſi enim divam læti colerent, in eos, utì ob mortem hilares, advertebatur; ſi mærerent, quaſi numini parum devoti, plectebantur: ineluctabile utrimque fuit diſcrimen.

A. U. C. 791. J. C. 38.

XXXV. In hac furioſâ inconſtantiâ Princeps, firmus libidinum, Lolliæ Paullinæ ſubito amore exarſit. Avitarum opum haud minùs, quàm formæ, appetens, eam, Memmio Regulo, conſulari, tum exercitûs rectori, nuptam, ex provinciâ evocavit; perductamque a marito, ut illâ, veluti patrio jure, cederet, ſibi conjunxit. Singulari rapinarum fœdere, ſollemnis nuptiarum apparatus imperii Romani & Orientis divitias explicavit. Princeps prodigus corraſos cædibus ac proſcriptionibus theſauros oſtentabat: uxor ſmaragdis, margaritis, aliiſque provinciarum ſpoliis, regumve Orientis muneribus, ab avo

F v

M. Lollio per nefas quæſitis, onuſta ſpectabatur.

A. U. C. 791. J. C. 38.

XXXVI. Male ominata conubii gaudia excepit digna vetere Româ, melioribuſque temporibus ſcena. Caius, externis, quàm domeſticis, rebus intentior, gentes ac regna diribuit: nihilque priſcæ majeſtatis omiſſum. Ipſe enim inter conſules ſellæ curuli in foro inſidens, velis ſericis, ut quidam prodidere, interjectis, recitatoque ſenatuſconſulto, Ituræam Sohemo adſignavit: Cotyi Armeniam minorem dedit: Rhœmetalci Thraciam, ipſum inter & Cotyn antea diviſam, integram permiſit: Polemonem paterno regno donavit.

XXXVII. Placitum quoque ut Agrippa, Principi intimus, acceptum anno ſuperiore regnum inviſeret, ſponſione priùs factâ, ſe, ubi primùm per negotia liceret, Romam reverſurum. Puteolis profectus, Eteſiis flantibus, Alexandriam petiit; eum comiter excepit Flaccus Avillius, Ægypti præſes: at dignitatis invidus, infenſuſque Judæis, animos plebis, in exterorum inriſionem promptæ, fortè incendit, certè non coercuit. Eò crevit inſolentia, ut, regem inluſuri, quemdam inſanum, nomine Carabam, regio ornatu

& comitatu extollerent, Marinque ſalutarent. A. U. C. 791. J. C. 38.

XXXVIII. Atrocitates privatis hominibus, nedum regibus, intolerandas acuêre dira adversùm Judæos, Alexandriæ incolas, patrata facinora. Querebantur « pollutas proſeuchas; domos direptas; » omnes fortunis deturbatos; gentis ſenatores verberibus cæſos; e populo plurimos occiſos, flammatos; ſe etiam a » præſide impeditos, ne Principem de » honoribus, quos ei publicè decreverant, » certiorem facerent. Nihil denique cru» delitatis intentatum, ut gens, vitæ in» tegra, Cæſarum reverens, periret ». Agrippa, ſuâ offenſione, popularium calamitate exacerbatus, omnia Caio renuntiavit.

XXXIX. Haud exſpectato, utì moris erat, cœptæ adminiſtrationis fine, Princeps ſtatim miſit Baſſum cum cohorte, qui Flaccum comprehenderet, Romamque perduceret. Centurio, Pharum advectus, Alexandriam clanculùm ingreditur, Flaccumque imparatum & convivantem circumvenit, ſtupentibus omnibus, Judæis eò lætioribus, quòd ſcelerum pœna in diem feſtum, primoribus gentis in vincula conjectis, omiſſum, incidiſſet.

Turbida maris perpeſſus; ne quid adhuc acerbitatis deeſſet, accuſatores criminum, quos olim ſuaſores habuerat, Lamponem & Iſidorum in Urbe reperit.

A. U. C. 791. J. C. 38.

XL. PRÆTER criminationes ab Agrippâ Judæiſque oblatas, « Tiberii benevolentia, » pro nepote vota, Macronis familiaritas; » eo ſuperſtite, ſpes; occiſo, triſtitia; » antea non malè, poſthac ob vetera in » Caium odia peſſimè adminiſtrata pro» vincia », aliaque multa objectabantur. Jamque Flaccum in inſulam Gyarum relegandum cenſebant, cùm, deprecante M. Lepido, Andrum, bonis Principi ſepoſitis, deportatus eſt.

XLI. DUM ſenatus, punitis graſſationibus, provinciarum tranquillitati conſulebat, Princeps Urbis decora, publicos uſus, privataſque voluptates, novo artis miraculo promovebat. Majora enim, quàm Q. Marcius Rex, & avus ſuus Agrippa, molitus, arcus exſtrui, montes perfodi, convalles æquari juſſit, ut a lapide quadrageſimo aquas Cæruleam & Curtiam, a ſexageſimo Anienem novam, in Urbem perduceret, & ad eam excelſitatem levaret, quâ in omnes ejus montes ad balinea, piſcinas, domos, euripos, hortos, ſuburbana, villas, influerent,

Quæ quidem, quantò acriùs ſuſcepta, tantò leviùs omiſſa, maximâ cum laude peregit Claudius. A. U. C. 791. J. C. 38.

XLII. Iis temporibus periere duo ætatis ſuæ decora, Antonia & Julius Græcinus. Illa Antoniæ, Octaviæ, & Claudiæ familiarum nobilitatem complexa, mariti & filii laudibus eminentiſſima, viduitatis ſanctitate illuſtrior exſtitit: ſortis humanæ claritatem ſupergreſſura, ſi Caium nepotem non habuiſſet. Eum imperio ſervavit, naturæ obſequens: dum valuit, optimum Principem fecit: in dominationis libidines præcipitem, aviæ monita declinantem, & erumpentem in ferale effatum, « memento omnia mihi, & in » omnes licere », haud perpeſſa, tædio contabuit, vel, dato, ut quidam putant, veneno, occubuit: morte æquè ac vitâ celebris; negatis poſt mortem honoribus, famâ celebratior.

XLIII. Julius Græcinus fuit dignitate, non virtute, impar: eloquentiæ & ſapientiæ ſtudiis, animi excelſitate, luxûs contemptu, incorruptâ libertate egregius: ſenator, civiſque melior, quàm eſſe quemquam Caio expediret, ab eo interfectus eſt, quòd, juſſus M. Silanum, nullius criminis noxium, accuſare, abnuerat. In

tantâ vitæ mortiſque laude, majorem
A. U. C. adhuc, ob egregias filii ſui Cn. Julii
791. Agricolæ virtutes, gloriam adſecutus.
J. C. Triſtiùs periit Paſſienus, heredis ſuæ
38. fraude enectus.

BREVIARIUM

SUPPLEMENTI

LIBRI OCTAVI ANNALIUM.

I. M*UTUA Principis & populi Romani odia.* II. *Caius, vanâ auri ſpe inluſus, ſceleribus opes quærit.* IV. *Ejus prodigalitas, & in equi honoribus inſania.* V. *Fortunæ omnes everſæ.* VI. *Atroces in ſenatum criminationes.* VIII. *Imminentem ruinam patres adulatione avertunt.* IX. *Stulta Principis conſilia: pons Puteolanus; triumphatumque mare.* XV. *Tum Caius, Xerxe major, Alexandrum cruentâ ebrietate æmulatur.* XVI. *Non jam in opes, ſed in vitas involat.* XVII. *Herodes, Galilææ tetrarcha, ejuſque uxor*

Herodias, regni cupidine, in exitium ruunt. XIX. *Mox ipſa ingenia in pœnas vocata; ideoque rei Seneca & Domitius Afer.* XXI. *Comitia e campo ad ſenatum iterum tranſlata. Multata Africa.* XXII. *Caius, obtritâ Italiâ, ad Gallias Hiſpaniamque animum convertit, obtentu Germanicæ expeditionis.* XXIII. *Vana belli imago, turpiſque pavor.* XXV. *Falſa victoria, Romæ tamen & in provinciis celebrata.* XXVII. *Adversùs Principem conjurationes. Ob id Lentulus Gætulicus & Æmilius Lepidus morte, Julia & Agrippina exſilio puniuntur.* XXIX. *Caius conſulatum Lugduni ſolus init.* XXXI. *Ibi literarios edit ludos.* XXXII. *Lucroſa, ſed fœda, negotiatio.* XXXIV. *Ptolemæus vitâ, Antiochus regno orbati. Mithridates in vincula conjectus.* XXXV. *Expilatis*

Galliis, Britannica expeditio ſuſcepta, & ridiculè acta. XXXVIII. *Princeps a Brinione, Canninefate, inridetur.* XXXIX. *Triumphi apparatus.* XL. *Atrocia adversùs Germanicas legiones conſilia, impedita Principis ignaviâ.* XLI. *Nova adversùs ſenatum odia.* XLII. *Caius ovans Urbem ingreditur.* XLIII. *Conjuratio prodita. Sexti Papinii aliorumque ſupplicia.* XLVII. *Princeps, formidine excruciatus, diſcordiâ ſecuritatem molitur.* XLIX. *Senatus, luctu amens, in ſuos ſævit.* L. *Honores Caio decreti.* LI. *Deus appellatur.* LII. *Deum quoque ſe fingit, & colitur, hominibus diiſque iniquus.* LVI. *Judæorum legatio.* LVII. *Petronius Caii coloſſum in templo Hieroſolymitano ponere jubetur.* LIX. *Hac de re Agrippæ preces.* LX. *Judæorum legati ad orandam*

coram Principe cauſam admiſſi & inriſi. LXVI. *Apelles malarum artium pœnas luit. Pontius Pilatus ſe ipſe perimit.* LXVII. *Vulgata portenta.* LXVIII. *Caſſius Chærea adversùs Principem conſpirat.* LXXI. *Conjuratorum conſilia & metus.* LXXIX. *Chærea Caium interficit.* LXXX. *Caii forma & mores.*

Hæc triennio geſta.

A. U. C.	J. C.	
DCCXCII.	39.	Coſſ. { C. CÆSARE Auguſto II; L. APRONIO Cæſiano.
DCCXCIII.	40.	Coſ. { C. CÆSARE Auguſto III.
DCCXCIV.	41.	Coſſ. { C. CÆSARE Auguſto IV, CN. SENTIO Saturnino.

SUPPLEMENTUM

LIBRI OCTAVI

ANNALIUM.

Auctore GABRIELE BROTIER.

I. CAIO Cæſare ſecundùm & L. Apronio Cæſiano conſulibus, mutua Principis & populi Romani odia exarſere. Populus, ſtultæ lætitiæ turpiſque patientiæ pertæſus, ludos ſanguine ſuo imbutos horrere, dominationis licentiam arguere, inviſum delatorum genus inceſſere. Princeps, exercitatus in audaciam, juratas leges ſpernere, diurna, nocturna, ſemper cruenta, ſpectacula iterare, cuncta trahere in crimina, cogitationes ac curas ad ſuam ſecuritatem & ſervitutem publicam convertere. A. U. C. 792. J. C. 39.

A. U. C. 792. J. C. 39.

II. Iis diſſenſionibus utrimque certabatur, cùm Caius, ſpectaculorum ſolitudine atrox, conſulatu ſe abdicavit pridie Kalendas Februarii; ſuffectoque Sanquinio Maximo, Urbis præfecto, in Campaniam ſeceſſit. Dein Romam regreſſus, ut Druſillæ diem natalem celebraret, ad majorem ludorum inſaniam provolvitur: nec minori pecunias parandi cupidine flagrabat. Sed deluſâ aurum faciendi ſpe, quam fallax hominum genus, Principibus in portentoſas novitates ultro præcipitibus amicum, inflaverat, ad notas certaſque prædandi artes animum advertit. Antea jam edictum, « ut » omnes, qui Tiberium heredem deſti» naſſent, morituri bona Caio legarent »: additum, « teſtamenta primipilarium, » qui a Germanici triumpho ad id tempo» ris Principem heredem non reliquiſſent, » ut ingrata, reſcindi ». Acriùs ſævitum in mancipes, ceteroſque viarum curatores, quos, quaſi publicas pecunias in uſus ſuos corrupiſſent, fortunis exturbavit Cn. Domitius Corbulo, iiſdem damnationibus, ſuperiore principatu, infamatus.

III. Haud puduit ipſum Principem, revocato veteri more « ut duo prætores » gladiatoria munera ſortirentur », ludos

licitari : gladiatores (factâ cuivis copiâ, plures, quàm per leges fas erat, emendi) consulibus, prætoribus, ditiſſimis quibuſque, volentibus aut invitis, vendidit, pretia uſque eò extendens, ut nonnulli emere coacti, & bonis exuti, venas ſibi inciderent : fraudulenter etiam inrepebat, utì compertum de Aponio Saturnino, quem cùm Caius inter ſubſellia dormitantem vidiſſet, præconem monuit, « ne » prætorium virum crebro capitis motu » nutantem ſibi præteriret ». Nec licendi finis factus, quoad tredecim gladiatores vix expergito, & ignoranti, ſeſtertio nonagies addicerentur. Nondum rapacitati ſatis : gladiatores, equos, agitatores, venditos veneno enecabat, ut alios emptitare cogeret.

A. U. C. 792. J. C. 39.

IV. Hanc quoque luxuriæ veſaniam laudibus, ſtudiis, ac præmiis incendebat : ipſe Praſinæ factioni ita addictus, ut in ejus ſtabulo aſſiduè cenaret, & agitatori Eutycho comeſſatione quâdam in apophoretis vicies ſeſtertiûm conferret. Cùm verò in libidine numquam ſit modus, equum ſuum, quem *Incitatum* appellabat, civilibus honoribus extulit. Præter equile marmoreum, & præſepe eburneum, purpureaque tegumenta, ac monile ex

A. U. C. 792. J. C. 39.

gemmis, domum quoque & familiam & ſuppellectilem dedit, quò lautiùs nomine ejus invitati exciperentur. Quandoque etiam eum ad cenam vocabat, inaurato hordeo appoſito, vinoque poculis aureis miniſtrato: per ejus ſalutem & famam jurabat; conſulque deſtinabatur, magnâ Principis, majore adulatorum infamiâ.

V. Hæc tamen modica, & in paucorum deridiculum ruinamve inventa. At ſucceſſu ineſcatus, omniumque opibus inhians, viros, feminas, omnes ſine ullo diſcrimine divites corripuit. Excogitataque mali remedia exitium properavere. Cùm enim, injecto metu, ab ignotis inter familiares, a parentibus inter liberos paſſim heres nuncuparetur, quantò formidoloſior, tantò atrocior, *deriſores* vocitabat, qui poſt ſupremas tabulas vivere pergerent, multiſque venenatas macteas miſit. Seniorum verò, quibus vitam permittebat, ſe filium nepotemve dictitans, ſtatimque occupatis bonis, heredem ſe renuntiabat.

VI. Nequior adhuc, quàm ſtultior, Princeps, flagitia ampliori criminum materie obtexit. Curiam enim adiit, patreſque adlocutus, ait: « mirari ſe ab iis » argui ſapientiſſimam Tiberii mentem,

» bellorum paciſque artibus probatam, A. U. C. 792. J. C. 39.
» imperio parem, publicæ felicitati pro-
» viſuram, niſi obſtitiſſent ſenatores. Eos
» Liboni Druſo, Titio Sabino, Agrippinæ
» matri, Neroni & Druſo fratribus, ce-
» teriſque, quos Tiberii æquitas, recti
» pervicax, haud umquam puniſſet, per-
» niciem intuliſſe: alios delationibus,
» alios accuſationibus, omnes ſententiis
» ſæviiſſe ».

VII. Moxque recitatis per libertos libellis, demonſtratiſque criminibus, addit: « Quos eſſe vos dixerim, in Tiberii » contumeliam tantò proniores, quantò, » dum viveret, ad ejus venerationem » projectiores? Olim criminum artifices, » nunc ejus memoriam inſectamini. Eâ- » dem inconſtantiâ Sejano ſuperbiam, » deinde exitium, creaſtis. Quæ me ipſum » maneant, docent veſtra anteacta faci- » nora ». Atque ut alienæ perſonæ obtentu atrociores ſenſus velaret, Tiberium induxit talia effantem: « recta veraque » locutus, eorum nemini te amicum, » cunctis ſeverum præſta. Te odio habe- » bunt; mortemque fruſtra precati, vitam » inſidiis petent. Senſus ac verba ſperne, » factis diffide: quod verò jus eſt Impe- » ratorium, libidini ac ſecuritati conſule.

A. U. C. 792. J. C. 39.

» Hæc principatûs via, hæc ratio. Si paul-
» lulum deflexeris, te laus brevis, mors
» violenta, turpis manet memoria. In-
» viſa omnibus dominatio. Parent, dum
» potentiorem metuunt: ubi audacia &
» vires ſuppetent, ſervitium, dominantis
» exitio, ulciſcentur ».

VIII. His minaciter jactatis, leges majeſtatis renovavit, tabuliſque æneis inciſas proponi juſſit: tum properè e curiâ elapſus, in ſuburbana conceſſit. Patres perterriti, & conſilio impares, ſe omnes majeſtatis crimine inretitos ſenſere: idem fuit Urbis metus. Nemo enim vacuus ab injuriis Tiberii, quem quiſque, gratiæ apud novum Principem aucupandæ causâ, maledictis inceſſerant. Poſtridie, paullum recreatis animis, frequenti ſenatu conſultatum, « quid in tanto diſcrimine cen-
» ſendum ». Nullâ ſuperſtite libertatis memoriâ, in pudenda, quæ ſalutem adferrent, diſceſſum; laudatâque Principis prudentiâ & pietate, decretum « ut grates
» ampliſſimæ ob vitam ipſis ſervatam age-
» rentur: ſingulis annis, die, quâ Caius
» orationem habuerat, ludiſque Palatinis,
» ejus clementiæ ſacrificarent; aureaque
» ejus effigies in Capitolium veheretur,
» nobilibus pueris hymnos concinentibus:
» Princeps

»Princeps redux, Urbem, quaſi devictis »hoſtibus, ovans iniret». Hæc ſervitutis dedecora, gliſcentibus poſthac Principis atrocitatibus, ſemper auctitata. A. U. C. 792. J. C. 39.

IX. At Caius, lætus Urbis & ſenatûs formidine, obvios honores ſpernere, &, ut leviſſimarum eſt mentium, ad portentoſa adſpirare. Xerxis æmulatione incertum, an ad Germaniæ & Britanniæ, quibus imminebat, terrorem, ſeu, quod interiores aulici prodidere, ut vanas eſſe Thraſylli hariolationes, ſeque Principem novo artis miraculo probaret, Baiarum medium intervallum Puteolanas ad moles trium millium & ſexcentorum fere paſſuum ponte conjungere adgreſſus eſt.

X. Opus quantò inſanioribus ſtudiis ſuſceptum, tantò acrioribus deproperatum. Undique evocatæ operæ; cæſæ arbores; comportatæ materiæ: exſtructæ naves; quæ cùm ad immenſam ſubſtructionem haud ſufficerent, onerariæ quoque contractæ. Inter operarum alacritatem, Urbe & Italiâ alimentorum egeſtate laborantibus, pons in navibus, duplici ordine ad ancoras collocatis, ſuperjectoque aggere terreno, ac directo in Appiæ viæ formam, conſtratus eſt. Poſitæ quoque in

anfractibus ſtationes plurimæ, ad hoſpitia & aquæ dulcis receptacula paratæ.

A. U. C. 792. J. C. 39.

XI. TUM Princeps, vanâ admiratione, ſtultâque opum oſtentatione ſuperbus, « ſe, triumphato æquore, Dario & Xerxe » ſuperiorem, Alexandro, debellatis hoſ- » tibus, haud inferiorem fore » jactitat; cunctaque ad bellicum apparatum inſtrui jubet. Stato die, ſacriſque Neptuno, ceteriſque deis, ac maximè Livori, ne grande auſum invidiâ premeretur, peractis, thoracem Alexandri indutus, ſuperinjectâ purpureâ chlamyde ſericâ, auro gemmiſque intertextâ, quercicâ coronâ equoque phalerato inſignis, ſecuri, cetrâ ac gladio minax, pontem Baiis ingreditur. Longo ordine equites pediteſque hortatorem monſtratoremque belli Principem ſecuti, fulgentibus ſignis, truceſque vultu, ad Puteolorum obſidionem properant. Oppidum adorti, multâ velitatione, omnibuſque belli imaginibus expugnant.

XII. NULLA urbis deditio majoribus celebrata laudibus: nec tamen adulatio vanitatem Principis ſupergreſſa. Ut bellicam virtutem, ita fatigationem, mentitus, reliquum diei recreandis viribus abſumpſit. Poſtero die, ad novas libidines alacrior, militari pompâ regreſſus eſt.

Ibat quadrigario habitu, ſed tunicâ aureâ, bijugi famoſorum equorum curriculo, Darium, multaque deditæ urbis in triumphi modum ſpolia præ ſe ferens. Adſtabat prætorianorum agmen, & in eſſedis cohors amicorum, palmatis veſtibus magnifica. Ponè ſequebatur expugnator exercitus, plurimaque turba, vario quiſque cultu inſignes.

A. U. C. 792. J. C. 39.

XIII. Cum ad pontis medium pervenere, Princeps tribunal navibus impoſitum conſcendit; & imperatorio more milites adlocutus, jactitavit « Darium & » Xerxem puerilia molitos: ſe verò virilia, » & orbis domino digna geſſiſſe: catena» tum calcatumque æquor: expugnatas » urbes: devictos populos: deos ipſos, » majeſtatem ſuam veritos, fluctu flatuque » abſtinere ». Hæc aliaque id ſtultitiæ gloriatus, milites laborum ac periculorum ſocios compellat, & donativo magis, quàm laudibus, ad lætitiam inflammat.

XIV. Epulis, cantibus, ludis, triumphaliſque exercitûs feſtivitate reliquum diei agitatum eſt. Princeps cum amicorum catervâ in ponte, quaſi in inſulâ, hoſpitabatur: ceteri in naves, veluti ad præſidia poſitas, divertêre. Continuata nocte

gaudia; crevitque vix credibili, nec
A. U. C. umquam videndo, ſpectaculo miraculum.
792. Pons enim naveſque ſingulæ facibus col-
J. C. lucebant. Quod verò admirationem vicit,
39. litoris curvatura Puteolis Baias uſque feſtis ignibus, per colles, montes, flexuoſoſque meatus, prodigioſâ varietate diſcretis, ardebat. Mare repercuſſis radiabat luminibus. Noxque, diei æmula, Solem conſpicuo ſplendore ſuperavit; Principe, intra duos dies pelago, terrâ, cæloque triumphatis, ſuperbo.

XV. ANIMUM, in vana hactenus intentum, ad inſitam crudelitatem inflexit epularum licentia, & fortè Alexandri imitatio in immane aucta. Furor in amicos, notos & ignotos, multos etiam e litore invitatos, invaſit. Pars e ſummo ponte præcipitati: pars, dum Princeps choros inter & ſymphonias adnavigaret, demerſi; & ſi qui, licèt lætitiâ amentes, nondum tamen ſalutis obliti, navium gubernacula aliave apprehenderent, contis remiſque in mare detruſi; nemine obſiſtente, plurimis aliena pericula ridentibus.

XVI. INSANA gaudia, utì adſolet, occupavit mæror; opibuſque penitus acciſis, conſuetæ artes rediere. Nova &

inaudita vectigalia indicta : nec umquam pluribus criminationibus ac cædibus in pecunias involatum. Multi a ſenatu, plures a Principe damnati. Et, ne ſecreta foret ſua crudelitas, ipſe nomina a ſe damnatorum in tabulis propoſuit ; id unum indolens, aut indignans, ſi quos enecaſſet, qui per paupertatem vivere potuiſſent. Supplicia morte antevenere, ob temerata militiæ munia accuſati, Calviſius Sabinus, ſenatorum præcipuus, e Pannoniâ redux, ejuſque uxor Cornelia fortior, quàm melior femina. Supremæ neceſſitati pariter occurrit Titius Rufus, cui datum crimini, quòd ſenatum « aliter ſentire, » aliter loqui » dixiſſet. Ne exſilium quidem tutum fuit adversùs efferatum Principem perfugium. Exſules enim, vel mortem ſibi imprecari, vel tranquillam & philoſophiæ ſtudiis haud illætam vitam degere opinatus, miſit circum inſulas, qui univerſos contrucidarent. Hos inter Avillius Flaccus, quem ſuprà memoravi, fœdè obtruncatus eſt : nam mortis exactoribus obniſus, ſe vitæ ut ſapienter agendæ, ita fortiter amittendæ neſcium probavit.

A. U. C. 792. J. C. 39.

XVII. Haud vocatus in pœnas, ultro ſe obtulit Herodes, Galilææ tetrarcha,

Herodiadis, impudicæ & ſuperbæ feminæ,
A. U. C. artibus magis, quàm ſuis, in ruinam
792. tractus. Illa indignè ferens Agrippam
J. C. fratrem ſuum, quondam egenum & pro-
39. fugum, nunc ob Principis favorem opibus & nomine regio clareſcere, maritum, ad otium, quàm ad gloriam, proniorem, regni cupidine ægre ſuccendit. Ambo, Romam profecti, ut dignitatis acceſſionem muneribus emercarentur, Caium, regio luxu litora Campaniæ peragrantem, Baiis reperere.

XVIII. Eo ſimul venit Fortunatus, ab Agrippâ miſſus cum literis, quibus Herodem accuſabat « ſocietatis cum Artabano, » novarumque rerum, quas, collectis, » quibus ſeptuaginta millia hominum » armaret, bellicis inſtrumentis, fovebat ». Iis a Caio perlectis, Herodem, de armorum multitudine callidè interrogatum, & ex confeſſione criminis ſuſpectum, tetrarchiâ opibuſque exuit, & Lugdunum relegavit : exſulis dignitatem opeſque, veteris amicitiæ & novæ gratiæ præmium, Agrippæ elargitus. Mox audito Herodiadem ejus ſororem eſſe, ſuas ei pecunias permiſit. At injuriæ regaliter impatiens, « ſe olim proſperæ, nunc adverſæ mariti » fortunæ ſociam eſſe velle » profeſſa eſt,

Tantis animis muliebria vitia redemit, ſed libertatem amiſit.

A. U. C. 792. J. C. 39.

XIX. Interim Caius novam criminationis materiem, Principibus ſemper indecoram, ſæpe infecundam, reperit. Ingeniorum æmulus, nec ſcriptores tantùm fato functos, vincique faciles, calumniari auſus, ſuperſtites exitialiùs oderat: duos maximè corripuit, literarum ſtudiis prævalidos; alterum eloquentiæ, alterum philoſophiæ ſimul & oratoriæ artis laude inſignem; illum famæ, hunc virtutis avidum. Annæum Senecam, ob orationem ingenioſiùs, quàm par erat, coram invido Principe, habitam, capitis damnatum tutavere modeſtia, infirma valetudo, minor invidia. Domitium Afrum oppreſſiſſet æmulatio, niſi longo uſu ad artes plurimas fuiſſet exercitus.

XX. At ab ipſo Principe in ſenatu poſtulatus, « quòd Agrippinæ ſobrinam » accuſaſſet, & ipſi juvenilem ætatem » conſulatibus immaturam exprobraſſet », ſe ad ſtuporem admirationemque componit, omnia longæ orationis capita repetit, laudat egregiè; juſſuſque pro ſe dicere, dolet, lamentatur, genua Principis advolvitur, « ſe non Imperatoris, ſed ora» toris Cæſaris vi inſuperabili victum »

A. U. C. 792. J. C. 39.

fatetur. Princeps, vanitate mobilis, deprecantem non modò abſolvit, ſed conſulem deſtinat, ob invidiam dubium, an propter clementiam magis irridendus.

XXI. Domitius, eloquentiâ, quàm moribus melior, novam dignitatem ſtatim auſpicatus eſt, magiſtratu conſulibus abrogato, « quòd de Principis natali nihil » edixiſſent, & Actiacam victoriam ſol» lemnibus feriis celebraſſent » : inſigni protervitate Caius eos, ob celebritatem feriarum, in Antonium, generis ſui, ut ferebat, auctorem, malè animatos arguebat : æquè infenſos Auguſto judicaturus, ſi eam omiſiſſent. Quod conſulum alteri ita indignè habitum, ut ſe ipſe interficeret. Eâdem animi inconſtantiâ, comitia populo, ut diximus, reddita, ad ſenatum rurſus tranſlata ſunt. Turbarum quoque in Africâ formidine, provincia in duas partes diviſa : Africa proconſuli, exercitus & Numidia legato tradita.

XXII. Dum criminationibus mutationibuſve ita ludebat Princeps, exteris opibus, nullas jam ſuppetente Italiâ, increſcere avidior, ad Gallias Hiſpaniamque animum convertit, itinere Germanicæ expeditionis obtentu velato. Tumultuarius,

ſed immenſus, fuit belli apparatus. Excitæ legiones, evocata undique auxilia, delectus acerbiſſimè acti, contractus omnis generis commeatus, numeroſa quoque hiſtrionum, gladiatorum, mulierum, aliorumque id luxûs turba. Ipſe iter ingreſſus, nihil militiæ retinens, modò ibat tam feſtinanter & rapidè, ut prætoriæ cohortes contra morem ſigna jumentis imponere, & curſim ſubſequi cogerentur: interdum adeò ſegniter & delicatè, ut octophoro veheretur, atque a propinquarum urbium plebe verri ſibi vias, & conſpergi propter pulverem exigeret. A. U. C. 792. J. C. 39.

XXIII. Ad bellum, ut ad ludum, profectus, rectà petiit Germaniam ſuperiorem, cui loco Lentuli Gætulici Servium Galbam, obſequio tam egregium, quàm dominationi poſtea imparem, præfecerat. Adventûs ſui lætitiam intempeſtivâ ſeveritate, deinde turpiore ignaviâ corrupit. Vix enim caſtra attigit, ſtatim cum ignominiâ dimittere legatos, qui auxilia ſeriùs adduxerant: ita recenſere exercitum, ut pleriſque centurionum maturis, & nonnullis ante pauciſſimos, quàm conſummaturi eſſent, dies, primos pilos adimeret, ſenium cujuſque &

imbecillitatem cauſatus : ceterorum increpitâ cupiditate , commoda emeritæ militiæ ad ſenûm millium HS ſummam recidere.

A. U. C. 792. J. C. 39.

XXIV. Mox trajecto apud Mogontiacum Rheno , adversùs Suevos minaciſſimus contendit. At cùm inter anguſtias denſumque agmen iter eſſedo faceret , & quemdam dictantem audiſſet , « non » mediocrem fore conſternationem , ſic» unde hoſtis appareat », equum illico aſcendit : ac properè verſus ad pontes , ut eos calonibus & impedimentis ſtipatos reperit , impatiens moræ , nec periculi ſecurus , per manus ac ſupra capita hominum tranſlatus eſt ; virtutis parentum adeò degener.

XXV. IRATUS fortunæ , gloriæ immodicus , haud ita ancipitem victoriæ materiam quæſivit : quam ut haberet , paucos de cuſtodiâ Germanos trajici occulique trans Rhenum juſſit ; ac ſibi poſt prandium , quàm tumultuoſiſſimè « adeſſe » hoſtem » nuntiari. Quo facto , proripit ſe cum amicis & parte equitum prætorianorum in proximam ſilvam ; truncatis arboribus , & in modum tropæorum adornatis , ad lumina reverſus , eorum qui ſecuti non eſſent timiditatem & ignaviam

corripit : comites autem & participes victoriæ donat novo genere ac nomine coronarum, quas, diſtinctas Solis ac Lunæ ſiderumque ſpecie, *exploratorias* appellat. A. U. C. 792. J. C. 39.

XXVI. In his victoriæ mimis præter modum intemperans, ne viſo quidem hoſte, Imperator conſalutatur : & quaſi attritâ pube Germanicâ, laureatas literas Romam mittit, queſtus edicto « ſenatum » populumque Romanum, Cæſare prœ» liante, & tantis diſcriminibus objecto, » intempeſtiva convivia, Circum, & » theatra, & amœnos ſeceſſus celebrare ». Quantò minor laudis ſeges, tantò effuſior lætitia. Nec in Urbe tantùm, ſed in remotiſſimis quoque provinciis, diis & genio Principis ſupplicatum.

XXVII. Haud iidem ſenſus inerant hæc majeſtatis virtutiſque Romanæ probra ſpectantibus. Apud omnes invaleſcebat contemptus. Crevit apud nonnullos audacia ; ſed infelix, Principe in ſecuritatem ſuam eò magis intento, quò plures dabat offenſionum cauſas. Lentulus Gætulicus, conjurationis ſuſpectus, fortè magis inviſus ob popularia ſtudia & legionum amorem, perimitur. Certiorem & metuendam magis, quòd domeſtica erat, conſpirationem iniere Æmilius Lepidus

imperii heres jam deſtinatus, Juliaque &
A. U. C. Agrippina, ei adulteriis inligatæ. Gliſce-
792. bat periculum, quòd Princeps ſecretarum
J. C. libidinum ſocietate iis innexus. At pari
39. felicitate nefaria conſilia innotuere; punitumque ſcelus ſimul ac monſtratum. Lepidus morte, Julia & Agrippina exſilio multatæ. Cùm in Pontias inſulas deportarentur, juſſa eſt Agrippina oſſa Lepidi, in urnâ condita, Romam uſque in ſinu deferre.

XXVIII. Nec iis ſtetit Princeps, vindictæ atrox, ſuique ſanguinis ignominiam parum veritus. Conjurationis chirographa, fraude ac ſtupro requiſita, divulgavit: ſcriptiſque ad ſenatum literis, ſororum ſuarum impietatem ac libidines non modò palam accuſavit, ſed etiam, ne ſceleris memoria periret, miſit tres gladios in necem ſuam præparatos, quos ſacravit, & inſcripſit « Marti ultori ». Vetuit quoque « ne de cujuſquam ſuorum cognatorum honoribus in poſterum ageretur »: Cæſareæ domui adeò immitis, ut quidam prodiderint patruum ſuum Claudium in Rhenum, ſicut veſtitus advenerat, ejus juſſu fuiſſe præcipitatum, quòd eum, quaſi ad regendum puerum, non ad gratulandum ſalutem, a ſenatu miſſum

infremeret. Militibus verò, tamquam hoſtes deviciſſet, donativum dedit. Inter hujus anni fœda, poſt Lolliæ diſcidium, ducta a Principe uxor Cæſonia, neque facie inſignis, neque ætate integra, ſed moribus ſimilis, imperiique peſtis, ſi, utì traditum eſt, amatorio medicamento maritum in furorem impulerit. At inditam naturâ inſaniam, duorum peſſimorum ingeniorum ſocietate, & principatûs licentiâ creviſſe potiùs crediderim. Tigellinus, poſtea in animo & libidinibus Neronis validus, hoc anno ob adulterium Agrippinæ in exſilium actus eſt. A. U. C. 792. J. C. 39.

XXIX. Caius tertiùm conſul, ſolus magiſtratum Lugduni iniit; non, ut quidam voluere, ſoliti facta Principum in pravum interpretari, ſuperbiâ negligentiâve, ſed quòd defunctum ſub Kalendarum diem collegam abſens haud reſciſſet. Animos verò tantus Principis metus Romæ inceſſerat, ut prætores, penes quos tum erat auctoritas, nihil auſi, Capitolium cum frequenti ſenatu Kalendis conſcenderint; ſacriſque peractis, & adoratâ Principis ſellâ, argenti vim, quod imperitante Auguſto, novâ & obſequii avidâ dominatione, cœptum, velut præſenti obtulerint. Deinde in curiam A. U. C. 793. J. C. 40.

convenere, a nemine vocati: die totâ
A. U. C. celebratæ Caii laudes eò effuſiùs, quò
793. acriora erant odia, occultiorque ſimulatio.
J. C. XXX. TERTIO Nonas communi præ-
40. torum edicto coacti patres; votaque nuncupata: at manente formidine, nihil ſtatutum. Audito tandem Principem pridie Idus Januarias dignitate ſe abdicaſſe, conſules ſuffecti magiſtratum occœpere. Decretum « ut, quibus Auguſti, iiſdem » Tiberii Druſillæque natales ſollemnibus » fierent ». Dicatæ Caii ac Druſillæ imagines; ludique editi. Cuncta hæc juſſu Principis, qui pauca ſenatui, pleraque conſulibus, ut ea in ſenatu recitarent, ſcribere erat ſolitus, actitata.

XXXI. PRÆTER vetera ſævitiæ exempla metum Urbis intenderat nuntius Agrippam & Antiochum, Principis aſſiduos, mentem naturâ efferam ad omnia regnorum Orientis libita incendere. Iis concitoribus, atrox Caii avaritia Galliis incubuit. Animorum tamen offenſiones ut declinaret, & præda lætiùs ſuccederet, cœpit miſcellos ludos Lugduni edere, compendiariâque ſpectaculorum varietate Gallos demulcere. Genti quoque olim bellis, tunc literis cum priſtinæ virtutis detrimento operanti gratificaturus,

certamen Græcæ Latinæque facundiæ propoſuit, eâ lege, « ut victi præmia A. U. C. » victoribus conferrent, eorumque laudes 793. » componerent. Si qui verò maximè diſ- J. C. » plicuiſſent, ſcripta ſua ſpongiâ linguâve 40. » delere juberentur, niſi ferulis objurgari, » aut flumine proximo mergi maluiſſent »: gravi quidem pœnâ, leviore tamen, quàm ut ingeniorum audaciam coerceret.

XXXII. MENTIBUS ad inania converſis, probroſam negotiationem, ſed lucroſam, inſtituit. Nec eum puduit damnatarum ſororum ornamenta, ſupellectilem, ſervos, libertos quoque vendere, cunctis rei novitate, emendi gloriâ, majore empta oſtentandi vanitate, licitantibus. Lucro invitatus, quidquid inſtrumenti veteris aulæ fuerat, ab Urbe repetiit tam immodicè, ut, undequaque comprehenſis ad deportandum vehiculis & jumentis, ſæpe annona Romæ ingraveſceret, & litigatorum plurimi, quòd occurrere abſentes ad vadimonium non poſſent, causâ caderent.

XXXIII. VENDITIONIS infamiam vicit Principis dedecus. Non tantùm teſtis, ſed præco, ut citiùs cariúſque diſtraheret, ſingula venditabat; « hoc patris, hoc » matris, hoc avi, hoc proavi eſſe: hoc

»ex Ægypto Antonium, hoc ex Actiacâ
A. U. C. »victoriâ Auguſtum reportaſſe» clamitans.
793. Modò lenociniis graſſatus, lætari
J. C. «tam egregia monimenta, tantis nobi-
40. »litatibus illuſtria, ad Gallos, fidam »amicamque gentem, devenire». Modò pænitentiam ſimulans, dolere «quòd »Principalium rerum privatis copiam fa»ceret». Poſtea audacior emptores increpare, «quos non puderet locupletiores »eſſe, quàm Principem». Exinde in omnes divitum fortunas inruere; & quod in miſeriâ ultimum eſt, per inriſionem ſævire. Id publico cum luctu expertæ ſunt Galliæ, cùm Princeps quondam luderet aleâ, nec pecunia ſufficeret, ſeceſſit, «Gallorumque cenſus ad ſe adferri, & »ditiſſimos necari» juſſit: mox ad colluſores exſultim regreſſus, «vos», inquit, «denariis aliquot luſiſtis; ego ſexies »millies nummûm ſum lucratus».

XXXIV. Nec pœnas plebei effugit Ptolemæus, quem Caius e regno arceſſiverat, honorificéque exceperat, ut regum comitatu ſuperbiret. At invidia tum illi, tum Mauretaniæ, exitium adtulit. Ingreſſus enim ſpectacula, oculos adſtantium fulgore purpureæ abollæ fortè converterat. Se unum non aſpici cohorruit

Princeps. Veſtis ſplendor in crimen capitis ſtatim ceſſit: nec regio adfinique ſanguine ſatis expiatus, niſi Mauretania in duas divideretur provincias, quæ dominationis Romanæ æquè, ac Principis ſævitiam infamarent. Paullo lætior, ob ſpem meliorum temporum, ſors Antiocho & Mithridati obtigit. Ille, ſemper infidâ malorum Principum amicitiâ minimè tutus, regno orbatus eſt. Hic ad præſentiam Cæſaris vectus vinctuſque, in exſilium eſt projectus.

A. U. C. 793. J. C. 40.

XXXV. Post has graſſationes, deficiente in Galliis rapinarum materie, recruduit militiæ inſania, more libidinum, quæ, ubi invaluere, mutantur ſæpe, numquam intereunt. Igitur non propagandi imperii ſtudio, ſed ſolitâ levitate, vel vanâ Julii Cæſaris, Britannorum victoris, æmulatione, ſuſcepta expeditio Britannica: ingentique cum exercitu Geſoriacum, Morinorum oppidum, unde facilis in inſulam trajectus, properatum eſt. Dux belli Cæſar, quaſi unus domandis hoſtibus haud impar, e portu ſolvit: mox rediit, recepto in deditionem Adminio, Cunobelini Britannorum regis filio, qui pulſus a patre cum exiguâ manu transfugerat.

XXXVI. EXERCITU auſpiciis læto ; ſuperboque gentem, D. Julio petitam, non domitam, triumpho deſtinari, eadem, quæ anno ſuperiore vidimus, belli & victoriæ ludibria revertere. Nam Princeps, directâ acie in litore Oceani, balliſtis machiniſque diſpoſitis, tribunal conſcendit ; milites adloquitur : tum inſonante claſſico, ſtupentibus cunctis, nec opinantibus quid pararet, « conchas » legi, galeas & ſinus repleri » jubet : « hæc » Oceani ſpolia Capitolio palatioque de- » beri » dictitans. Exin pronuntiato militi donativo, centenis viritim denariis, quaſi omne exemplum liberalitatis ſupergreſſus : « abite », inquit, « læti, abite locupletes » : ne gnarus quidem famam parare præmiorum magnitudine.

A. U. C. 793. J. C. 40.

XXXVII. VICTORIÆ tamen imagine eò amentior, quò falsâ magis, veluti traditâ Britanniâ, frenatoque Oceano, magnificas Romam literas miſit ; monuitque ſpeculatores « ut vehiculo ad forum » uſque & curiam pertenderent, nec niſi » in æde Martis, ac frequente ſenatu, » conſulibus eas traderent ». Veritus quoque ne expeditionis memoria periret, Geſoriaci altiſſimam turrem excitavit, quâ, ut ex Pharo, noctibus ad regendos

navium curſus, ignes emicarent: velatâ publicæ utilitatis obtentu vanitate. A. U. C.

XXXVIII. MANSURA opprobrii monumenta exſtrui dolebant Romani, ridebant Barbari: quos inter Brinno, Canninefas, ſuper ingenitam ferociam ex contumeliæ facilitate arrogans, ducenta hominum millia, inſano duce, invalida deſpicere; infrementibus legatis, fruſtraque obnitentibus, &, ſi quid adtentarent ut ignominia, Varianâ clade turpior, propulſaretur, odio ſtatim oppreſſis. Interea Princeps alienæ laudis avidus, nec niſi per deridiculum quæſitæ appetens, ob novas, & ſicuti anno ſuperiore perſonatas, velitationes imperatoriis nominibus auctior, cogitationes omnes ad triumphi curam convertebat: ei curæ erat, ut, præter captivos & transfugas barbaros, Galliarum proceriſſimus quiſque, ut Græco vocabulo dicebat « dignus triumpho », ac nonnulli ex principibus, injuriæ opportuni, legerentur & ad pompam ſeponerentur. Cuncti quoque juſſi non tantùm rutilare & ſubmittere comam, ſed & ſermonem Germanicum addiſcere, ac nomina barbarica ferre. 793. J. C. 40.

XXXIX. NE quid adhuc ad celebritatem deeſſet, moræ impatiens, & quantò plus

portenti, tantò plus gloriæ Principibus accedere ſtultè opinatus, præcepit triremes, quibus introierat Oceanum, magnâ ex parte itinere terreſtri Romam devehi. Scripſit & procuratoribus « triumphum » appararent quàm minimâ ſummâ; ſed » quantus numquam alius fuiſſet: eos in » omnium hominum bona jus habere: » opes Principis ad nova diſcrimina & » reipublicæ gloriam reſervandas ».

A. U. C. 793. J. C. 40.

XL. Nec ſatis immiti animo, niſi in cædes exardeſceret. Viſu legionum, quæ patrem ſuum Germanicum & ſe infantem olim obſederant, excanduit ejus furor; initoque nefandæ atrocitatis conſilio, omnes morti deſtinat. Ab ipſis tamen crudelitatum inſtinctoribus præpeditus ne vindictam, tot fortiſſimorum virorum virtute difficilem, & ob barbaros undique erupturos fatalem, ſuſciperet, inhiberi nullo potuit modo quin decimare velle perſeveraret. Vocatos itaque ad concionem inermes, atque etiam gladiis depoſitis, equitatu armato circumſedit. Sed cùm videret, ſuſpectâ re, pleroſque dilabi ad reſumenda, ſi qua vis fieret, arma, profugit concione, confeſtimque Urbem petiit, ut ad crudelitatem, ita ad ignaviam præceps.

XLI. Haud fracta obice, ſed ob moras gravior, irarum moles in ſenatum ruit. A. U. C.
Et quò inſolentiores præteritorum dede- 793.
corum rumores metuebantur, eò acriùs J. C.
certatum ut nobilioribus odiis majoribuſ- 40.
que atrocitatibus obruerentur. Inde minæ & queſtus « patres infenſos Principi, ejus » diſcriminibus lætatos, nunc ejus gloriæ » invidere : provinciis in venerationem ac » cæleſtes religiones certatim properanti- » bus, ſe a ſenatu meritis triumphi ho- » noribus fraudari : at tandem domeſti- » corum hoſtium ſanguine ſuam gloriam » remque publicam ulturum ».

XLII. Hæc Romæ tantò triſtiùs accepta, quòd ipſe paullo antè « ne quid » de ſuis honoribus ageretur », etiam ſub mortis pœnâ denuntiaſſet. Quid facerent omitterentve ambigui, cenſuere Principem adiri a legatis ampliſſimi ordinis, qui « ut maturaret » orarent. Iis inclementer exceptis, « veniam », quàm maximâ voce reſpondit, « veniam, & hic » mecum » : capulum gladii, quo cinctus erat, crebrò verberans. Exin terrorem popularitate intendens, edixit « reverti » ſe, ſed iis tantùm qui optarent, equeſtri » ordini & populo : nam ſe neque civem, » neque principem ſenatui ampliùs fore ;

A. U. C. 793. J. C. 40.

» vetare etiam ne quis ſenatoriæ dignitatis » ſibi occurreret ». Omiſſo dilatove triumpho, ovans Urbem natali ſuo ingreſſus eſt; &, ut ſtudia vulgi pararet, nummos non mediocris ſummæ e faſtigio baſilicæ Juliæ per aliquot dies ſparſit in plebem: haud expers liberalitatis, ubi ad ſævitiam & libidinem utilis.

XLIII. Verum præter animo conceptas irarum cauſas, novas adtulit conjuratio ab Anicio Cereali prodita. Cujus auctorem Sextum Papinium, conſulari patre ortum, unum plecti haud ſatis viſum. Is, ut ad facinus, ita ad facinoris pœnas obduratus, cùm ſilentii firmus taceret, rogatus eſt quos vellet verè aut falsò ſocios appellaret: ſpeſque ſalutis & impunitatis oblata. Seu quos dixerit, ſeu quos voluerit Princeps, fuerint ſuppoſiti, Betilienus Baſſus, quæſtor & procuratoris filius, ſenatores quoque, & equites Romani corripiuntur. Nec vita Papinio permiſſa, ſed exquiſitis tormentis enectus eſt.

XLIV. Dein Princeps non quæſtionis, ſed animi causâ, ceteros flagellis cecidit, fidiculis, tabularibus, equuleo, igne, vultu ſuo torſit, id unum præcavens ne citò perirent. Gemitus quoque, una

patientis ac perituri hominis ſolatia, invidens; fortè etiam liberiores voces, quas extremus dolor, nec ad nova ſupplicia ſuperſtes, mitteret, reveritus, os inſertâ ſpongiâ includi, & cùm ſpongiæ non invenirentur, ſcindi veſtimenta miſerorum, & in os farciri pannos imperavit: occluſo exituræ animæ loco, in ultimum ſpiritum ſævire geſtiens.

A. U. C. 793. J. C. 40.

XLV. Nec expleta diurnis tormentis cruenta cupiditas: nocte continuata, ne qua eſſet voluptatis intermiſſio. Igitur in xyſto maternorum hortorum, qui porticum a ripâ ſeparat, inambulans, quoſdam ex illis cum matronis atque aliis ſenatoribus ad lucernam decollavit. Feralem ſcenam excepit atrox conſilium. Patres enim occiſorum eâdem nocte, dimiſſis per domos centurionibus, confecit, ne ſævitiæ exprobratores vivere pateretur.

XLVI. Tot inter mortes caſuum ſimilitudine haud memorandas una exſtitit inſignior. Juſſus enim Capito filii ſui cædi intereſſe, & «num clauſis oculis » adeſſe liceret » interrogans, ſtatim mortis damnatus eſt. Jam ſupplicio proximus, ſe ex conjuratis unum eſſe ſimulavit, indicium profeſſus. At lætitiam, novâ occidendorum ſpe gliſcentem, citò repreſſit,

A. U. C. 793. J. C. 40.

cùm auctores duceſque conjurationis appellaret Principis libidinum miniſtros, Urbis prætoriarumque cohortium præfectos, Calliſtum ex libertis cariſſimum, ipſamque Caii uxorem Cæſoniam. Libertas, mendacio corrupta, nihil patriæ profuit: Capitoni promptum ac durum vitæ exitum adtulit.

XLVII. PRINCEPS verò, quem conſcientia, ſcelerum teſtis & vindex, vel ſæviſſimis tyrannis formidata, angore ac ſollicitudine lancinat, omnia ſuſpecta habere, nemini credere, omnes metuere: modò indignatione amens, furere, unamque optare populo Romano cervicem, ut ſcelera ſua, tot locis ac temporibus diducta, in unum ictum, & unum diem cogeret: modò ignaviâ imbellis, deſperare, mortem quærere, Urbi ac prætorio præfectos, Calliſtumque arceſſere, miſerabiliter adloqui: « unus ſum, » tres eſtis: ego nudus, vos armati: ſi » me odiſtis, ſi vitam petitis, occidite ».

XLVIII. His auditis, perterriti fidem renovant, tuta omnia adſeverant; at mentem non firmant metu invalidam. Veteribus vitiis ſuperſtitibus, novis in dies adventitiis, gliſcit formido, nec erubeſcit Princeps vel ipsâ in Urbe cinctus gladio

gladio prodire: &, quo nihil inconſultius, ad ſecuritatem viâ inimicitiarum graſſatur; amicoſque, qui mutuis inter ſe odiis diſſideant, adſciſcit. Id quidem, prævalidâ, nec improbâ dominatione, quandoque utiliùs quàm glorioſiùs uſurpatum, inviſis verò Principibus perniciem ſemper intulit. Ipſa namque diſcordia ſcelerum feracior eſt, quàm concordia. A. U. C. 793. J. C. 40.

XLIX. Interim ſenatus, luctu tot cæſorum mæſtus, dolebat adhuc quoſdam ſenatores vivere Principi odioſos; animumque iræ pervicacem, & ob moras omnium internecioni imminentem, formidabat. Terroris anceps, gratiam dedecore redemit. Cùm enim Protogenes, præcipuus Caianæ ſævitiæ ſatelles, in curiam eſſet ingreſſus, ac ſinguli ſalutem & dextram ei porrigerent, ille Scribonium Proculum torvè intuitus; « quid tu », inquit, « hoſtis publice, me ſalutas »? Statim Proculus a ſenatoribus correptus, graphiis confoſſus & laceratus. Ejus membra, artus, & viſcera, tracta per vicos, ubi ante ſe congeſta vidit Caius, ſe amicum ſenatûs profeſſus eſt; infamiam turpi, ſed dignâ tali Principe, benevolentiâ rependens.

L. PATRES, ne in eo probrorum certamine vincerentur, decrevere « ludos;
A. U. C. 793. J. C. 40.
» Caiique ſedes, quotiens in curiam veniret, in editiſſimo tribunali collocaretur, omnibus invia, militarique cincta præſidio: ante ejus ſtatuas agerentur excubiæ ». Quæ ſuſpicioſo Principi adeò placuere, ut & gratiam cum ſenatu firmaret, & opes promitteret. Maximum placati animi argumentum fuit Pomponius. Ab amico majeſtatis poſtulatus, abſolutus eſt; & femina amicitiâ incertum an ſtupro ei inligata, quòd excruciata graviſſimis tormentis, nihil eſſet confeſſa, præmiis donatur.

LI. Quo rariora his temporibus clementiæ exempla, eò fuere celebratiora. « Caium humanarum virtutum faſtigium eſſe ſupergreſſum » omnes clamitant: multi « inter Heroas adſcribendum » cenſent: plures numen ejus venerantur, & « deum eſſe » pronuntiant. Princeps, qui ſub anni ſuperioris finem ad eam divinitatis inſaniam, ſuâ vanitate, an regum Orientis æmulatu hortatuve, in provinciis erat delapſus, id dignitatis Romæ obtinere geſtiit; ſeque, quem verenda Principum majeſtas non ſatis tuebatur, divinitatis famâ defenſum iri ſperavit:

haud memor numen immortale vel negatis honoribus valeſcere ; iis verò vel maximis evileſcere mortales deos. A. U.C. 793. J. C. 40.

LII. Grande igitur, at lubricum, cœpit divinitatis rudimentum ponere. Se ad omnes deorum nutus, habitus, formas fingit : ne ſexûs quidem reverens, deas æquè ac deos, ſenes, juvenes, cæleſtes, terreſtres, aquatiles, omnes refert, totumque cælum in ſe uno complectitur. Exin palatio Cæſarum deum hoſpitem coarctari ratus, domo ſuâ urbem cingit ; & æde Caſtoris ac Pollucis in veſtibulum transfiguratâ, hos inter medius ſæpe conſiſtit, ſeque adorandum adeuntibus exhibet.

LIII. Quod tamen in hac ſtultitiâ ſtupendum, humanitatis aliquid retinuit ; Jovem enim æmulatus, cùm aliquando oracula funderet, ſutoremque Gallum ridentem aſpiceret, eum interrogavit, « quiſnam tibi videor »? « magnum de» liramentum », reſpondit ſutor : Libertatem veritas ſimul & hominis ignobilitas impunem fecere. Argutior L. Vitellius, antè conſilio & artibus egregius, tum ſervitio & adulatione princeps. Percunctante enim Caio « an Lunam cum ipſo » congreſſam videret » ; ille, demiſſis-

oculis, tremulâ voce, ac venerabundus, insuſurrat « vobis ſolis, domine, diis » datum invicem vos intueri ». Quo reſponſo, ut olim ceteros oblatis divinitatis honoribus antevenerat, ita, licèt ambiguè adſertis, favore in poſterum vicit.

A. U. C. 793. J. C. 40.

LIV. At novum numen, paucis beneficum, plurimis grave, inauditis vectigalibus, turpioribuſque artibus, divino nomine præſcripto tremendis, in omnium fortunas graſſatur. Sacra ipſa, vulgò opum fecunda, in pauperiem tum ceſſere. Jovem enim Latialem ſe dictitans, poſuit templum numini ſuo proprium; & præter excogitatiſſimas hoſtias phœnicopteros, pavones, tetraonas, numidicas, meleagridas, phaſianas, quæ generatim per ſingulos dies immolarentur, ſacerdotes inſtituit Claudium patruum, & locupletiſſimos quoſque, qui ſinguli ſacerdotia centies ſeſtertio emerent. Ipſe ſuî ſacerdos uxorem Cæſoniam, equumque ſuum *Incitatum* in collegium cooptavit: numine ac cultu pariter inridendus; ſed ſorte lætus, quòd ſuper auri acervos volutaretur. Has tamen inter delicias haud deferbuit furor. Immo tum placuit hominum fortunæ vitæque inludere. Gratias enim Principi agere cogebantur, & quorum

bona ablata, & quorum liberi occiſi. In hac promiſcuâ pereuntium turbâ, quæ, quotidianum ſacrum, novo numini cadebat, vitæ hilaritate, mortis conſtantiâ Canus Julius præcipuam laudem tulit. A. U. C. 793. J. C. 40.

LV. Nec Caius diis, quàm hominibus, æquior exſtitit: eos modò probris & inriſionibus laceſſebat: modò aris deturbabat, & in templi ſui famulitium vocabat: modò truncabat capite, ut ſuum imponeret. Laudatiſſimis quibuſque potiſſimùm infenſus, marmoreum Cupidinem, Praxitelis opus, Theſpiis ſuſtulit: ipſum Jovem Olympium, Phidiæ & artis miraculum, rapturus, niſi Memmius Regulus, portento dolove territus, abſtinuiſſet. Nec mirum muta ſimulacra ab eo ſperni, qui tonantem Jovem ad pugnam vocaret, & vincere præſumeret.

LVI. Hæc inter veſanæ mentis deliria, Romam advenerant Judæorum Alexandrinorum legati, duce Philone, diſerti magis quàm ſubacti ingenii homine. Querebantur, « gentem, unius, immortalis, » & rerum omnium effectoris, Dei reli- » gioni addictam opprimi: adempta ſibi » civium jura: ſacra violari: proſeuchas » fœdis mortalium deorum imaginibus » deturpari ». In hos luctus eò magis effuſi,

A. U. C. 793. J. C. 40.

quòd nihil religione carius & intolerantius, genſque Judæorum ſit querula, novas & acriores mæſtitiæ cauſas Puteolis, quò Principem, locorum atque libidinum incertum, erant inſecuti, accepere.

LVII. SCILICET « Jamneam urbem » exoticis ſacris a Capitone, Principis » quæſtore, profanatam : ejuſdem artibus, » nefariiſque Heliconis & Apellis, quos » ſuprà memoravi, conſiliis ſacroſanctum » Hieroſolymæ templum ſibi periiſſe : P. » Petronium, Syriæ præſidem, cum exer» citu miſſum, ut inauratum NOVI IOVIS » INLVSTRIS CAII coloſſum in ſacro adyto » reponat, vel totam gentem perditum » eat : ſacrilegum opus Sidone deprope» rari : ſacerdotes & optimates, ut ad » impietatem conſentiant, evocari : de» ſertas Judæorum urbes, vacuas domos, » omnes in Phœniciam veniſſe, ut Petro» nium, virum minimè atrocem, ſed » diſplicere Principi verentem, ad miſe» rationem gentis, ultrò in preces, &, » ſi fuerint irritæ, in pericula & mortes » ruentis, flecterent : ſi foret pereundum, » id ſolatii ſaltem habituros, quòd pere» grinâ in terrâ, inviolato adhuc templo, » occumberent ».

LVIII. LEGATI, his rebus auditis,

dolore victi & muti corruunt, necdum
quantum periculi immineret gnari. Pe- A. U. C.
tronius enim, tot miſerorum aſpectu & 793.
precibus mollitus, literas, pietatem inter J. C.
& obſequium ambiguas, ad Principem 40.
miſerat: « lentas operas: ſed non intutas
» moras: religiones tempore potiùs, quàm
» vi gliſcere: Judæos ſacris ſuis pervicaciùs
» adſtrictos, ſi feſtinaretur, fortè agrorum
» vitæque oblitos, in ſuî perniciem ſponte
» ituros, cum ſummo Principis detrimen-
» to, qui ſanè per has regiones meditatum
» in Ægyptum iter faceret ». Caius, ob
ſuſpiciones perſpicax, divinos honores a
Judæis negari & Petronium connivere
introſpexit. Veritus tamen exercitûs de-
fectionem, modeſtè reſcripſit; laudatâque
Petronii prudentiâ, hortatus eſt « ut col-
» lectis jam frugibus, nulloque inſtante
» periculo, operas urgeret, & debitas
» Principi religiones adſereret ».

LIX. Interim rex Agrippa, Petronii literarum neſcius, Caium ſalutatum venit. Vultu ejus obnubilo & iras recondente primùm territus, mox auditis exprobrationibus « gentem ſuam rebellem eſſe, » Principi ejuſque numini infenſam », ita diriguit, ut exanimus domum ſuam fuerit reportatus. Poſtero die animis viribuſque

A. U. C. 793. J. C. 40. paullulum recreatis, longas, ſupplicum more, literas miſit Principi: quarum libertate excuſatâ, profitebatur « ſe amore » patriæ ſuccenſum, avis proaviſque regi» bus ſimul & ſummis pontificibus natum, » Dei altiſſimi templum ſemper venera» tum, pro ſe, pro patriâ, pro ſuâ gente » clementiam pietatemque Principis exo» rare ».

LX. « MEMINISSET avorum ſuorum » Agrippæ & Tiberii, Auguſti proavi, » proaviæ Juliæ: omnes Judæorum reli» gioni faviſſe: Agrippam, cùm Hiero» ſolymæ verſabatur, ſingulis diebus ſa» croſanctum templum adiiſſe, veren» damque ejus majeſtatem, & ſacrorum » ſanctitatem admiratum, illud donis » exornaſſe: Tiberium ne voluiſſe quidem » auratos clipeos, nullâ imagine, ſed » titulo tantùm inſignes, ſibi in Herodis » regiâ a Pilato dicatos, in urbe ſanctâ » manere, ſed Cæſaream transferri juſ» ſiſſe: Auguſtum non modo permiſiſſe » Judæis, ut ubique terrarum patrios » cœtus celebrarent, & ſtipes Hieroſoly» mam mitterent; at ipſum quoque im» peraſſe, ut ſuis impenſis victimæ ſingulis » diebus ſummo Deo æternùm litaren» tur: Juliam Auguſtam, maritæ pietatis

»æmulam, aureas phialas, calices, alia- A. U. C.
»que plurima & pretioſiſſima donaria 793.
»miſſitaſſe». J. C. 40.

LXI. «Igitur ſuppliciter obteſtari, »ut Princeps, majoribus ſuis virtute haud »impar, par quoque ſit in Judæos bene- »volentiâ». Memorabat «accepta a Caio »beneficia; rupta vincula; data regna: »at hæc vana, hæc exitioſa eſſe, ſi tem- »plum violaretur, ſi convelleretur religio. »Repoſcere ſe priorem ſervitutem, aut »potiùs mortem, cùm vivere non poſſit, »niſi Caio adnuente; nec velit, niſi pro- »bante Deo, & inviolato templo».

LXII. Vetus amicitia, eâque impe- rioſior libertas Principem mollivit, nec tamen a cœptis penitus avertit: ſcripſit quidem ad Petronium «ne quid in templo »novaret». At ſimul imperabat «ut extra »Hieroſolymam aras, templa ſibi ſuiſque »ponere cuivis liceret. Si quis obſtaret, »ſtatim plecti, aut ad ſe mitti». Urbe talibus impietatis & diſſenſionum muni- mentis vallatâ, indulgentiæ eum adhuc pænituit; juſſitque «ære aurato coloſſum »Romæ fieri», qui, clanculùm Hieroſo- lymam tranſvectus, in templo dicaretur, cùm per eam urbem, Ægyptum petiturus, ter faceret.

LXIII. Iis diſpoſitis, legati Judæorum
A. U. C. Alexandrinorum ad inriſionem magis,
793. quàm ad orandam cauſam, admiſſi. Quod
J. C. paullo fuſiùs referre haud pigebit, ut
40. inluſtri exemplo quæ fuerit hujus principatûs ratio, noſcatur. Caius, in Mæcenatis Lamiæque hortis diverſatus, præceperat « villas omnes recludi; ſe eas inſpecturum ». Ibi legatos excepit: cernui « Auguſtum Imperatorem » ſalutavere: quos ille indignabundo vultu reſpectans, « nonne vos », inquit, « qui me, probatum totius orbis confeſſione & veneratione, deum negatis, & numen ne nomine quidem notum colitis »? Dein protenſis ad cælum manibus, impia vociferatus eſt, horrentibus Judæis; Alexandrinorum verò turbâ « Caium deum, Jovem, deos omnes, unum eſſe » ingeminante.

LXIV. Interim criminabatur Iſidorus « reliquos terrarum populos præter Judæos pro ſalute Principis ſacrificaſſe ». Hi accuſationis indignitatem averſati, exclamant « ſe injuriis peti; terque, pro auſpiciis imperii, reſtitutâ Cæſaris ſanitate, victoriâque Germanicâ, hecatombas, non truncas, utì apud ceteras gentes moris eſt, ſed integras, ſacro igne

»adoleviſſe». Haud mitior Caius eos «alii, non ſibi, ſacrificaſſe» queritur; moxque obambulans, aulas, œcos, gynæcea, tabulata omnia inſpectare; hæc probare; illa damnare; alia mutata velle, adſectantibus inter adverſariorum contumelias Judæis: quos ſubitò affatus, «cur», inquit, «ſue abſtinetis»? Rident plauduntque Alexandrini: patrios ritus excuſant Judæi: jocatur Princeps; ſtatimque ad ſeria tranſgreſſus, «quid »juris in urbe Alexandriâ petant» interrogat.

A. U. C. 793. J. C. 40.

LXV. Illi meditatam orationem, quâ jura per quadringentos annos valida probarent, cœperant, cùm properè fugit, ampliſſimamque aulam pererrans, jubet «feneſtras vitro candido, ſpecularibus »lapidibus haud abſimili, occludi». Exin ad Judæos lentè regreſſus, «quid dicant» quærit. Dicta ſummatim repetentibus, ſubitò evadit in ædem, quam veteribus picturis exornabat. Denique reverſus, nec ita ferox, ſed commiſerans, «proh »miſeros», inquit, «& imbecillos magis »quàm malos, qui me dei naturæ parti»cipem eſſe haud intelligitis». Hæc locutus, abiit; juſſique legati recedere: Principis futilitate irritati, læti tamen

quòd jam non cauſæ tantùm, ſed vitæ
A. U. C. etiam diffiderent.

793. J. C. 40. LXVI. Sub anni finem Apelles malarum artium pœnas luit; vinctuſque ferreis compedibus, & rotâ tortus per dierum intervalla, ut diu ſuppliciis ſufficeret, quantum olim ad luxuriæ incitamenta, tantum ad crudelitatis ludibria valuit: haud raro, at ſemper infirmo exemplo. Validiùs enim ad ſcelus impellunt præſentis fortunæ inlecebræ, quàm retrahit futuræ infamiæ formido. Eodem anno Pontius Pilatus, Viennam biennio antè relegatus, vitam priſtinæ dignitatis memoriâ, conſcientiâ ſcelerum, mæroris impatientiâ triſtem ipſe finivit.

A. U. C. 794. J. C. 41. LXVII. Caius Cæſar IV & Sentius Saturninus infauſtis auſpiciis conſulatum iniere. Sacrificanti enim Cæſari Kalendis Januariis jecur victimæ defuit. Alia quoque vulgata prodigia, potiùs tædio principatûs, quàm rei veritate. Haud ſiluerim tamen, quod Plinius, egregius naturæ ſcriptor, retulit. Nec vera tantùm, ſed tradita quoque nobilibus auctoribus, etſi minùs veriſimilia, memorare debet Annalium conditor. Igitur cùm ab Aſturâ Antium renavigaret Princeps, fertur, totâ claſſe proficiente, ejus quinqueremem

ſolam reſtitiſſe. Cunctis demirantibus quid quadringentorum remigum officio intercederet, exſiliere qui id circa navim quærerent: invenere echeneidem, gubernaculo adhærentem, Caioque oſtenderunt. Indignationem, quòd eum ſemipedalis piſciculus remoraretur, excepit admiratio, cùm, qui adhærens ita tenuiſſet, in navigium receptus nihil polleret.

A. U. C. 794. J. C. 41.

LXVIII. At hæc leviora, quàm ut atrocem adverterent Principem, qui quantùm ceteri proſperis, tantùm adverſis inhiabat: ſolitus temporum ſuorum calamitatem dolere, quòd fame, peſte, exercituum cladibus, urbium incendiis, regionum ſubverſionibus, utì ſuperioribus principatibus contigerat, non nobilitarentur. Verùm quæ populis precabatur mala, in ipſum, Urbem regreſſum, vertêre. Nefandum facinus diverſis incitamentis ſuſceptum. In illud ruit Æmilius Regulus, Cordubenſis, odio Principis: Annius Minucianus, ut Lepidum ulciſceretur, ſibique imminens diſcrimen propulſaret: Caſſius Chærea, vir antiquis moribus & auſteris, quibus, ut ad bonum nihil melius, ita ad malum nihil audacius, propter ſpretam ſuam virtutem

ipſamque Caii benevolentiam infenſior.

A. U. C. 794. J. C. 41.

LXIX. SINGULI, quoſcumque noverant dominatione offenſos, ſocios deligere, non ut periculum declinarent, ſed ut ſocietate valeſcerent. Omnium acerrimus Chærea, prætorianorum tribunus, ſingula obſervare: Principis libidines, ſacrorum arcana, vectigalium immanitatem, populi luctus, ſuaſmet injurias, cùm ob humanitatem & in exigendis vectigalibus moderationem a Principe, qui virilia omnia exuerat, ut muliebria oſtentaret, mollitiei argueretur, &, quoties ſignum petebat, Veneris, Cupidinis, Priapive ſemper acciperet, in crimina, cauſaſque cædis exaggerare: ad facinus adſcitos, laudibus, exemplis accendere.

LXX. EJUS conſilia ferme oppreſſit caſus. Quidam enim Timidius Pompedium, ſenatorem, geſtis magiſtratibus inſignem, tum Epicureæ ſcholæ placitis in otia reſolutum, conjurationi tamen innexum, quaſi probroſis ſermonibus Principem inluſiſſet, majeſtatis arceſſivit; petiitque ut Quintilia, theatricis operis, venali pulchritudine, & Pompedii aliorumque plurimorum amoribus famoſa, per tormenta interrogaretur. Adnuit Caius; ac ne quid ſuppliciorum acerbitati

deeſſet, juſſus Chærea eam quæſtioni ſubjicere, in tormenta eò magis duraturus, quò toties objecta mollitiei crimina magis odiſſet. A. U. C. 794. J. C. 41.

LXXI. His vulgatis, ingens fuit conjuratorum metus. Multi, ut quid ſibi ſperandum formidandumve intelligerent, Quintiliam, cùm ad ſupplicia ducebatur, invisêre. Illa, ſupra fortiſſimorum virorum animos erecta, unius e conjuratis pedem pede preſſit, nutuque oculorum ſe ſilentii firmam, & adversùm tormenta invictam fore oſtendit. Chærea, grandem animam nactus, tantò acerbiùs ſæviit, quòd hac viâ promptiùs certiúſque ad Principis perniciem properari perſentiſceret. Exin Quintiliam, defecto corpore, ſed excelsâ mente immotam, ad Caium perduxit; quàm ubi vidit, miſerans, Pompedium abſolvit, Quintiliam, in doloris levamen, amiſſæque formæ ſolatium, pecuniâ donavit.

LXXII. At Chærea, periculo violentâque crudelitate atrox, Papinium tribunum, Clementem, prætorianorum præfectum, adit; atque in hunc modum adloquitur: « Hactenus Principis ſecuritati » inſudavimus: ejus vitæ inſidiatores ferro » necavimus, aut tormentis adeò incle-

»menter excruciavimus, ut hominum
A. U. C. »teterrimo miſeratio moveretur. Hæc-
794. »cine, hæcne tota militiæ noſtræ ratio»?
J. C. Erubuit Clemens, vultu quantùm domi-
41. nationis puderet prodente, at ſiluit ne iniquâ Principis inſectatione exitium ſibi quæreret.

LXXIII. AUDACIOR Chærea, ratuſque vinci facilem eſſe, qui erubeſceret, queritur «ſe crudeliſſimi Principis non »ſatellites tantùm, ſed amicos eſſe: ad»versùs libertatem & patriam armatos, »civium ſanguine quotidie fœdari: nec »tantâ infamiâ ſuam adhuc ſecuritatem »apud ſuſpicacem & humanâ cæde lætum »Principem redimi. Audendum tandem: »ſuæ & omnium ſaluti conſulendum».

LXXIV. CHÆREAM laudat Clemens; ſed «ſilentium & moras» ſuadet: addit «ſe, ob ingraveſcentem ætatem tantæ »rei imparem, tutiora fortè reperturum; »neminem honeſtiora dicturum». Dein diſceſſere, in varias cogitationes diſtracti. Clemens audita dictaque animo volvebat. Chærea, fide præfecti haud ſatis proſpere tentatâ, magis præceps, Corn. Sabinum, tribunum, Annium Minucianum, in Urbe dignitate præſtantem, in partes trahit: adjungit ſenatores, equites, milites,

Acceſſit quoque Calliſtus, Principis favore, & opibus, libertorum præcipuus: ad ſcelera tantò paratior, quantò fortunæ inſolentior & avidior. Is perfidiæ dedecus velabat falſi incertum an veri criminis atrocitate, ſcilicet Caium ſibi imperaſſe, « ut Claudium veneno tolleret ». A. U. C. 794. J. C. 41.

LXXV. TANTA conjuratorum multitudine augeſcebant quidem animi, ſed retardabantur conſilia. Quiſque enim, utì adſolet, in diverſas ibant ſententias. Unus Chærea cenſebat « ſuper omnia » opus eſſe feſtinatione: morâ res corrumpi: commodas jam omiſſas occaſiones: » Caium potuiſſe interfici, Capitolium » aſcendentem, ut pro filiâ ſacra faceret; » vel e ſummâ baſilicâ præcipitari, cùm » nummos in plebem ſpargebat; vel opprimi, cùm arcanas ſuas religiones celebrabat incuſtoditus & incautus. Ceterùm ſe neque ſociis, neque armis indigere: a diis ſibi eam vim corporis » datam, ut ſolus nuduſque valeat Caio » necem, patriæ ſalutem adferre ».

LXXVI. INTREPIDUM Chæreæ animum omnes probavere, orantes tamen « ne præproperâ feſtinatione res in diſcrimen adducatur, & malorum remedium » in majora & inſanabilia mala vertatur.

»Ludos Palatinos quamprimùm edendos;
A. U. C. »hoc commodiſſimum meditatæ cædis
794. »tempus : Urbe ſpectaculis intentâ, im-
J. C. »paratis ſatellitibus, aut ob locorum
41. »anguſtias impeditis, Caium vulneribus »totum fore pervium». Chærea, licèt morarum impatiens, conſenſit, & graviores tempore iras fovens, condictum diem primum ludorum exſpectavit. Inluxit tandem; at variis caſibus præpeditus, numquam in ſcelus patuit. Quatuor quoque ſequentibus diebus conjuratorum conſternatione, aut ancipitibus conſiliis, nihil attentatum.

LXXVII. INFREMENS Chærea factioſos, in unum convocatos, «juratæ fidei »memoriâ, proditionis metu, Caii im»pune quælibet auſuri licentiâ, num»quam intermoriturâ patrandi facinoris »gloriâ» ad audaciam excitat. Exin paullulum ſilens, exterritoſque ac mutos obſtupeſcere miratus, ſubiraſci & quærere «quid morarentur viri fortiſſimi? »Adeſſe ludorum diem ultimam : Caium, »effuſo nobilium, & optimorum quo»rumque ſanguine, Alexandriam mox »profecturum: ſuas libidines, Romanorum »infamiam terrâ marique oſtentaturum. »Hæc inaudiſſe horrendum, ferre magis

» pudendum. Ægyptium, ſcelera exoſum, » ac fortè ulturum, laudem maximi faci- » noris ipſis prærepturum. Spretis eorum » conſiliis, ſe ſemet hodie pro communi » ſalute devovere, eventûs ſecurum, cer- » tumque id unum miſerum, ſibique » turpe, ſi, dum viveret, aliâ, quàm » hac ſuâ dextrâ, Caius caderet ».

A. U. C. 794. J. C. 41.

LXXVIII. Pudore irâque accenſi omnes, fidem renovant, morarumque veniam ex audaciâ quærebant. Tum dux Chærea gladio ſe accingit, & palatium petit, ut ſignum militiæ more accipiat. Numquam lætior magiſque affabilis viſus Princeps, ſeu naturâ, malorum præſagâ, in extremos virtutum igniculos erumpente, ſeu blandiente magis fortunâ, quò ſævior imminet. Illo enim ipſo die, nono Kalendas Februarias, ad eum perductus fuerat L. Caſſius Longinus, Aſiæ proconſul, quem e provinciâ evocaverat, monitus Fortunis Antiatinis « ut a Caſſio » caveret »: ejus vinculis, &, cùm vellet, cæde, ſe vitæ ac dominationis certum rebatur, oraculis ludificari homines, non defendi neſcius.

LXXIX. Itaque ſacris de more D. Auguſto peractis, ludis adfuit. Adſtabat

cum tribunis Caſſius Chærea, Caſſio
A. U. C. Longino formidoloſior. Sedebant ceteri
794. conjurationis ſocii, firmare animos, &
J. C. proximæ cædis rumuſculos, vulgari cœp-
41. tos, opprimere intenti. Cruentâ fabulâ & multâ fictæ mortis imagine exhilaratus Princeps, ad balneum prandiumque egreſſus horâ fere ſeptimâ, pueros nobiles, ex Aſiâ ad edendas in ſcenâ operas arceſſitos, fortè adloquebatur, cùm Chærea, petito militiæ ſigno, probroſoque accepto, « Accipe ratum », inquit, gladiumque ei humerum inter & collum impreſſit: ſilentem, & effugium tentantem Corn. Sabinus mox invaſit, & in genua provolvit, ſignum conjurationis inclamans, *Repete*: Caius jacens, clamitanſque « ſe vivere », ſtatim triginta vulneribus confectus eſt. Alii prodidere Chæream ei cervicem gladio cæſim percuſſiſſe, præmiſsâ voce, « Hoc age »; & Corn. Sabinum ex adverſo pectus tranſverberaſſe. Conſtat extremum fatalemque ictum ab Aquilâ ingeſtum.

LXXX. PERIIT Caius nono & viceſimo ætatis anno: prope quadriennio imperaverat. Parentes eum ad virtutem finxiſſent, niſi imperioſior natura ad vi-

tiorum portenta projeciſſet. Eminenti fuit ſtaturâ. Cetera in eo immania, pallor vultûs, anilitas frontis, concavorum rigentiumque oculorum torvitas, deformitas capitis emendicatis capillis aſperſi, obſeſſa ſetis cervix, crurum exilitas, enormitas pedum. Vultum naturâ horridum ac tetrum efferabat ex induſtriâ, atque ad ſpeculum in terrorem componebat. Atrocior autem erat animus, mens inſana, ingenium mobile, & incredibilium rerum avidum. Puer adhuc, conſtupratis ſororibus, libidinum rudimenta in domo Antoniæ occœpiſſe fertur. Juvenis, voluptatum monſtra, ſuſpicionum arcana, ſanguinariaſque leges Capreis didicit. Princeps liberalitate, hilaritate, popularitate, aliiſque virtutum imitamentis, quæ in vitia deſinunt, primùm inluſit. Poſtea ingenii pravitate, dominationis libidine, immoderata omnia & inaudita cupere: ad nefanda inſoleſcere: ſucceſſu inlectus, pejora quærere; & brevi principatu quid ſumma vitia in ſummâ fortunâ poſſint oſtendere. Literas invidiâ corrupit: artes luxu adulteravit: mores exemplis proſtravit: libertatis reliquias audaciâ funeſtavit: imperium ſtultitiâ, immanitate

A. U. C. 794. J. C. 41.

ferme evertit : civis vecors, Princeps fu-
A. U. C. rioſus, contumelioſus, prodigus ſimul
794. & crudelis, religioſus & impius, vitâ,
J. C. 41. morte, memoriâ probroſus.

BREVIARIUM
SUPPLEMENTI
LIBRI NONI ANNALIUM.

I. OCCISO *Caio, cædes plurimæ.* II. *Turbæ, Urbiſque confuſio.* V. *De imperio conſultant patres.* VI. *Claudius a militibus Imperator ſalutatur.* VII. *Sentius Saturninus, conſul, libertatis hortator.* VIII. *Idem perſuadet Chærea. Cæſonia ejuſque filia interemptæ.* IX. *Patres ad Claudium legatos mittunt, ut imperio abſtineat.* XI. *Agrippa, rex, medias partes fovere videtur, ut certiùs Principem tueatur.* XIII. *Senatus Claudium Imperatorem agnoſcit.* XV. *Chærea capite damnatur.* XVI. *Claudius moderatione, & Caii inſectatione, publicam gratiam quærit.*

XVIII. *In ſuos beneficus, imperii dignitati & ſecuritati conſulit.* XX. *Ejus quoque munificentiam experti reges Antiochus, Mithridates, & Agrippa.* XXI. *Eadem æquitas erga urbes a Caio vexatas.* XXII. *Egregia hæc imperii initia Meſſalinæ libidinibus & hebete Principis ingenio corrupta.* XXIII. *Sulpicius Galba, & P. Gabinius, Germanorum victores.* XXIV. *Juliæ & Annæi Senecæ exſilia.* XXV. *Antoniæ & Octaviæ nuptiæ. Britannicus & Titus naſcuntur.* XXVI. *Leges.* XXVII. *Suetonius Paullinus bellum gerit in Mauretaniâ, Atlantemque montem ſuperat.* XXIX. *Bellum abſolvit Hoſidius Geta.* XXX. *Annonæ cura; præmiaque iis, qui naves fabricarent, propoſita.* XXXI. *Ad lacum Fucinum emittendum ſuſcepta opera.*

opera. Portus Oſtienſis. Orca ingens. XXXII. *Veſanus ludorum furor.* XXXIII. *Appius Silanus Meſſalinæ artibus pervertitur.* XXXV. *Furius Camillus Scribonianus, res novas in Dalmatiâ moliens, ſtatim opprimitur.* XXXVII. *In multos ſævitum.* XXXIX. *Arguta Galæſi libertas.* XL. *Arriæ conſtantia.* XLIII. *Lucii Othonis varia fortuna.* XLIV. *Quæ ſupererant veteris principatûs vitia abolita.* XLV. *Puniuntur Lycii.* XLVII. *Meſſalinæ audacia & ſcelera.* XLIX. *Conjuratio a Lucio Othone prodita.* L. *Bellum Britannicum, duce Aulo Plautio.* LVII. *Claudius Britanniam petit. Victi Britanni.* LIX. *Promota apud Romanos Geographiæ ſtudia.*

Hæc per reliquum anni, quo Caius interemptus eſt, & duobus annis ſequentibus geſta.

A.U.C.	J.C.		
DCCXCV.	42.	Coſſ.	Ti. Claudio Cæſare II, C. Cægina Largo.
DCCXCVI.	43.	Coſſ.	Ti. Claudio Cæſare III, L. Vitellio II.

SUPPLEMENTUM
LIBRI NONI
ANNALIUM.

Auctore GABRIELE BROTIER.

I. OCCISO Caio Cæſare, & interfectoribus in Germanici domum, palatio vicinam, clam delapſis, Germani, corporis cuſtodes, tumultu ac rumoribus exciti, adcucurrere. Innatâ fide ac ferociâ, nec invalidiore largitionum Principis memoriâ, aut ſpe, in vindictam ſummo impetu ruunt. Aſprenas, ſenator, primùm obvius, obtruncatur. Norbanus, nec dignitate ſuâ, nec majorum laudibus defenſus, vim parans fortiter occubuit. Anteius domeſticas injurias, cadaveris ſpectaculo, ulciſcendi turpiter avidus, inglorius periit.

A. U. C. 794. J. C. 41.

Alii plurimi ſontes & inſontes trucidati.

A. U. C. 794. J. C. 41. II. INTEREA fama cædis theatrum pervaſit; & pro cujuſque aut ingenio, aut fortunâ, variè accepta. Plebs Principem, ludis deditum, vel amiſſum dolere, vel ſalvum credere. Servi, ſcelerumque artifices, ob delationes malaſque artes timere. Patricii, ceterique nobiles, dominationis atrocitatibus infenſi, re lætari, ſpecie triſtari. Conſcii conjurationis ſilere. Plurimi, quibus volupe eſt ficta divendere, ſpeſve in turbidis ponere, alii differre « vulneratum quidem Caium, ſed vive-» re, & vulneribus fomenta parari »: alii « cruore madentem in foro adſtare, po-» pulumque ad ultionem, & optimatium » internecionem hortari ».

III. IIS rumoribus gliſcebat terror: increvit, cùm theatrum, deſtrictis gladiis, circumſidêre Germani milites; aræque præfixis occiſorum capitibus, quid omnibus immineret periculi oſtentavere. Cuncti veniam ſalutemque orabant. Temeritas, quæ in extremis valet plurimùm, tranquillitatem ſecuritatemque inopinatò adtulit. Quidam enim Arruntius, rerum venalium præconio indeque partis opibus famoſus, atrâ veſte, funereoque planctu theatrum ſubiit, & « Caium Cæſarem

» mortuum eſſe » vociferavit; mox circumcurſans, militibus « gladios conde»rent » renuntiavit. His furor, ceteris terror ſtatim relanguit. A. U. C. 794. J. C. 41.

IV. HAUD aliter ſedata Urbis perturbatio. Prætoriis cohortibus interfectores undequaque perveſtigantibus, trepidantique populo occurrit Valerius Aſiaticus, conſularis, magnâque in concione « uti»nam abs ſe patrata eſſet cædes » inclamavit. Tantâ ferociâ reſedere animi; & in publica Caii convicia diſceſſum eſt. Crevit audacia, cùm Clemens, quem ſuprà memoravi, Minucianum ceteroſque ſenatores, cædis conſcios, ad ſe adductos remiſit; « Caiumque non Ro»manorum, ſed ſuis telis confoſſum pe»riiſſe » profeſſus eſt, occiſo Principi infeſtiſſimus, quòd antea timidus.

V. AT conſules Sentius Saturninus & Pomponius Secundus, gravioribus rebus intenti, deſpectâ curiâ, quia Julia vocabatur, forum Capitoliumque occupaverant; juſſiſque Urbanis cohortibus ſenatûs ſecuritati invigilare, edictum Caio contumelioſum propoſuere, promiſsâ populo vectigalium imminutione, militibus donativo, ſi quiſque domum ſe reciperent, & a tumultu ac direptionibus abſtinerent.

A. U. C. 794. J. C. 41.

Exin coacti patres de formâ regiminis conſultavere. Alii « abolendam Cæſarum » memoriam, diruenda templa, liberta- » tem reſtituendam »; alii « retinendam » dominationem » cenſuere. Hi, varias in partes diſtracti, pro ſuâ ſpe aut fortunâ diverſos Principes deſtinare. Omnes, flagrantibus partium ſtudiis, reliquum diei noctemque abſumere, & libertatem morâ perdere.

VI. Casus tamen, non conſilium, imperio Claudium admovit. Rumore cædis exterritus, ad palatii ſolarium prorepſerat: inter prætenta foribus vela latebat abditus, cùm diſcurrens fortè gregarius miles, animadverſis pedibus, e ſtudio ſciſcitandi quiſnam eſſet, eum agnovit, extractumque, & præ metu ad genua ſibi accidentem, *Imperatorem* ſalutavit; & ad commilitones perduxit. A furore ad venerationem ſtatim converſi, illum lecticæ imponunt, & viciſſim ſuccollantes in caſtra deferunt triſtem ac trepidum, obviâ miſerante turbâ, quaſi ad pœnam raperetur inſons. Receptus intra vallum, inter excubias militum pernoctavit, minore ſpe, quàm fiduciâ.

VII. Patres enim, libertatem inter & novos dominos incerti, adhuc certabant;

ac Sentius Saturninus, conſul, omnium animos ad libertatem ferme erexit: hortatus, « ut eam, inſperatam licèt, deûm » tamen immortalium munere oblatam, » Caſſii Chæreæ fortitudine adſertam, » amplexarentur: diem hanc ſibi glorio» ſam, poſteris lætam, ætatibus omnibus » memorandam facerent: ſervitutis mala, » imperitante Julio Cæſare cœpta, Au» guſti & Tiberii principatibus aucta, a » Caio cumulata cogitarent. Dominatio» nem, virtutibus infenſam, libidinibus » graſſari. Rempublicam bonorum civium » ſtudiis ac præmiis niti. Penes ipſos eſſe » ut reviviſcat libertas, vel æternùm obruta » jaceat ». Addidit, « utcumque erit veſtra » ſententia, libertatis vindices, & maximè » Caſſium Chæream, meritis honoribus » decorate ».

A. U. C. 794. J. C. 41.

VIII. ORATIONI vim addidit Chæreæ præſentia; nocteque jam adultâ, conſules adlocutus, ſignum petiit, & *libertatem* accepit; lætantibus omnibus conſularis poteſtatis & reipublicæ monumentum, tot abhinc annos intermiſſum, renovari. Mox, ut Caii domus penitus exſcinderetur, Chærea Julium Lupum, tribunum, miſit, qui Cæſoniam & ejus filiam interficeret. Reperta mater, filiam proxima,

A. U. C. 794. J. C. 41.

mariti cadaveri adſidens, cruore fœda; & indolens « ſuis eum conſiliis haud pa- » ruiſſe ». Ut vidit tribunum, quem ad cæſi Principis miſerationem trahere fruſtrà nitebatur, rigeſcere, ſibique extremam neceſſitatem minitari, fortiter jugulum nudavit, &, deûm hominumque fidem obteſtans, percuſſori obtulit: planctu mortiſque firmitudine, ſi quid mulieri credendum, ſe maritæ immanitatis objectorumque criminum inſontem eſſe teſtata. Ejus filia parieti illiſa.

IX. Dum hæc patrabantur, nuntiata patribus Claudii fortuna. Ne ſilentio augeſceret, confeſtim legavere Veranium & Brocchum, tribunos plebis, qui Claudio ſuaderent, « ut nihil contra ſenatûs auctoritatem adtentaret: priſtina domina- » tionis mala, quæ ipſe erat ſæpe expertus, » meminiſſet; malletque cum ſecuritate » ac laude in republicâ vivere, quàm cum » dedecore & imminentis fati formidine » imperare velle. Rempublicam habere » milites, arma, & innumera ſervitia; » quodque ad defenſandos patriæ libertatis » vindices validius, propitios fore deos, » quorum eſt recta honeſtaque tueri ».

X. Minax prætorianorum aſpectus legatos perterruit; certique inferiores

eſſe conſulares copias, orant, Claudii genua advoluti, « ne Urbem bello & » internecioni objectet: ſi imperium vo- » luerit, adeat patres, quæ videantur » ſuadeat: poſthabitâ autem ſemper odio- » sâ, ſæpe luctuosâ tyrannide, principa- » tum lætis auſpiciis & civium benevo- » lentiâ nixum anteferat ». Jam Claudius, mentis & conſilii parum firmus, ad modeſta divertebat, niſi militum ferocia, Agrippæ, regis, prudentia, ipſaque dominationis cupido, vel in imbellibus pectoribus haud invalida, abjectos animos ſuſtuliſſet. Legatis « vi ſe & neceſſitate » teneri » reſpondit.

A. U. C. 794. J. C. 41.

XI. AGRIPPA, ejus imbecillitati adhuc diffiſus, artes ſuas ita occulebat, ut, dum dominationi clam adlaborabat, ſenatui favere crederetur. Ab eo accitus ut de rerum ſummâ conſuleret, curiam venit. « Quid actum de Claudio » interrogat: quaſi ignarus id edoctus, « ſe pro ſenatu » ac libertate mori paratum » profitetur: « at rem difficillimam agi: militibus & » pecuniâ opus eſſe ». Senatores « utrum- » que ſibi ſuppetere » adſeverant. Monet Agrippa « ipſis fortè quidem multos, ſed » novos & diſciplinæ rudes eſſe milites: ve- » teranos verò & bellorum peritos Claudio

A. U. C. 794. J. C. 41.

» adeſſe : nihil temere tentandum : ſi » velint, ſe Claudium aditurum, & ab- » dicationem perſuaſurum ».

XII. Ad Claudium reverſus, eum ſenatûs fluctuationem, militum ceterarumque rerum, quibus reſpublica nititur, inopiam docet, & ad ſenſus regnatrice domo dignos exſtimulat. Claudius rei facilitate ſuâque utilitate victus, haud abſurdè reſpondet legatis, « ſe non mirari » ſenatum prioribus Principibus ſuccen- » ſere : at nihil veteris injuriæ, ſe Prin- » cipe, remanſurum : ætate, fortunâ, » exemplis, ſuâque naturâ meliora edoc- » tum : ſibi quidem imperium, at com- » munem cum ipſis fore poteſtatem; nec » formidoloſum eſſe debere, quem ſuarum » partium ſuæque dignitatis ſocium ha- » buerunt ». Iis deinde dimiſſis, milites adloquitur. Cùm in ejus nomen juraſſent, ſingulis quinadena ſeſtertia promittit; primus Cæſarum fidem militis præmio pigneratus.

XIII. Audita Claudii reſponſione, patres a conſulibus in ædem Jovis victoris convocati ſunt. At plurimi quid immineret libertati præſcii, pars in Urbe latitare : pars in villas ſecedere, ut, ſi minùs dignitati, magis ſecuritati conſu-

lerent : alii, haud ampliùs centum, convenere : mox clamoribus militum, qui plures dominos reſpuebant, unum efflagitabant Principem, ſunt præpediti : pauca, nec placita, pro libertate dixit Pomponius, conſul ; ceteri de principatu diſceptavere. Hos enim inter nonnulli ſummæ rei inhiabant ; quorum præcipui, Marcus Vinicius nobilitate & Juliæ matrimonio inſignis, Valerius Aſiaticus audaciâ, quàm auctoritate, validior. Magna auſuros deterruit mutua æmulatio : inſuper partes Claudii ſingulas in horas adcreſcebant ; metus quoquè erat ne, ſi ad arma veniretur, vel Urbs ſubverteretur, vel, jam cœptâ militum defectione, propudioſam ad mortem traherentur. Itaque patres, milites, in Claudium conſenſere ; fruſtra indignante Chæreâ « huc recidere » tanta libertatis molimina ; & poſt cædem » furioſi Principis ſtolidum adſumi : ſi vel» lent, ſe præciſam Claudii cervicem eis » allaturum ». « Hanc quoque infamiam » morte ſuâ ſe anteventurum » minitabatur Sabinus.

A. U. C. 794. J. C. 41.

XIV. Hæc incaſſum jactitata. Quò tardiores ad obſequium, eò patres ad ſervitium promptiores ruunt : ad caſtra properant, duce Pomponio. Sed inſenſi

milites conſulem, quòd fuiſſet libertatis
A. U. C. hortator, ſtrictis gladiis, jam morti deſ-
794. tinabant, niſi reſtitiſſet Claudius, ſuoque
J. C. lateri eum adſidere juſſiſſet. Haud ita ci-
41. viliter excepti ſenatores: contrà repulſi, inluſi, cæſi; vulneratus quoque Aponius. In hæc intempeſtivæ ſeveritatis dedecora prorumpebat Princeps, dominandi rudis, cùm venit Agrippa, eumque docuit « ſenatum in præſentiâ non injuriis, ſed honoribus mulctandum ».

XV. Ad omnia facilis, patres in palatium convocat, quò ipſe mediam per urbem lecticâ defertur, ſtipantibus militibus, ſuperbiſque & populo inſultantibus quòd Principem imperio dediſſent. Licèt Pollio, cohortibus prætoriis recèns præfectus, edixiſſet « ne Chærea & Sabinus in publicum prodirent », adſtitere tamen, majore ſanè ſpe dominationem contemptu legis inridendi, quàm novas turbas concitandi. Ubi primùm ventum eſt in palatium, Claudius cum amicis de Chæreâ conſultavit. Viri fortitudinem laudavere; at « morte plectendum, ut pœna terrori eſſet », cenſuere; jamque adultâ adulatione, non ut Caii interfector, ſed ut nefariorum adversùs Claudium conſiliorum reus, capite damnatur.

Interritus, ne mutato quidem vultûs colore, Lupumque, ut facinoris, ita pœnæ ſocium, ſed non ſatis fortem, ad firmitudinem hortatus, ſupplicium adiit, juſſitque percuſſorem « eodem, quo » Caium peremerat, gladio uti ». Ad mortem ſic obduratus, uno ictu obtruncatur. Lupus minore conſtantiâ, repetitis ictibus trucidatus eſt. Sabinus, veniâ & dignitate, quæ ei fuere oblatæ, ſpretis, ſe ipſe interemit: indignum ratus, ſi Chæreæ ſuperſtes viveret.

A. U. C. 794. J. C. 41.

XVI. Princeps, eam morientium ferociam veritus, in atrociores milites animadvertere; ſenatores, alioſque ſibi infenſos beneficiis demulcere: necdum vitæ potentiæque ſecurus, omnibus, qui ſalutaturi adirent, acerbiſſimos ſcrutatores adponere; ne convivia quidem inire, niſi ſpeculatores cum lanceis circumſtarent, militeſque vice miniſtrorum fungerentur: alia metu excogitare, quæ poſtea ad Principum majeſtatem retenta. Aſpera tamen ſuſpicionum mollita, ſublatis impietatis criminibus, condonatis veteribus injuriis, remiſſis ſenſim, ut gratia augeſceret, vectigalibus.

XVII. Accessit etiam favor, cùm Claudius protulit duos Caii libellos, a

A. U. C. 794. J. C. 41.

Protogene ſcriptos, alterum *gladii*, alterum *pugionis* titulo inſignes. Ambo notas & nomina electiſſimorum ſenatorii equeſtriſque ordinis, morti deſtinatorum, continebant. Eos cum famoſis literis, quas Caius crematas ſimulaverat, palam combuſſit; Protogenemque, ut Urbi gratificaretur, interfecit. Majorem adhuc ex inauditâ improbitate Caio invidiam, ſibi laudem civiumque benevolentiam quæſivit. Arcam enim ingentem, venenorum plenam, quam in ſecretiore Caii ſupellectile repererat, demerſit; tantaque erupit lues, ut infecta maria traderentur, nec ſine piſcium exitio, quos enectos æſtus in proxima litora ejecit.

XVIII. Tum omnes ſe a Principe ſervatos fateri : in fratre Germanici virtutes, ſpes populi Romani cumulatas prædicare. Ille verò nimios honores recuſare, nedum divinos velle : ſola imperii inſignia uſurpare : ſtatuas paucas & modeſtas permittere; « mutis ſignis templa, » compita, publicas, privatas ædes op» pleri, civeſque exturbari » dictitans. Hac civilitate ſtabilito imperio, nihil antiquius habere, quàm ut id biduum, quo de mutando reipublicæ ſtatu hæſitatum erat, memoriæ eximeret. Omnium itaque

ſactorum dictorumque in eo veniam & oblivionem in perpetuum ſancire ac præſtare; &, cùm Principum reverentia religionibus & pietatis officiis adcreſcat, aviæ Liviæ divinos honores, & Circenſi pompâ currum elephantorum; parentibus inferias publicas; patri Circenſes ludos natali die decernere. Ne Antonium quidem inhonoratum, ac ſine gratâ mentione tranſmiſit: teſtatus per edictum, « tantò im- » penſiùs petere ſe ut natalem patris Druſi » celebrarent, quòd idem eſſet & avi ſui » Antonii ». A. U. C. 794. J. C. 41.

XIX. Addidit matri carpentum, quo per Circum duceretur: tribuit quoque cognomen Auguſtæ, quod femina, virtutis, quàm laudis, ſtudioſior, recuſaverat. Fratris memoriam, per omnem occaſionem celebratam, novis auxit honoribus. Agrippinam & Juliam de exſilio reduxit. Magnâ quoque uſus in priores Principes reverentiâ, jusjurandum neque ſanctius ſibi, neque crebrius inſtituit, quàm « per Auguſtum ». Tiberio marmoreum arcum juxta Pompeii theatrum, decretum olim ab ſenatu, ſed omiſſum, peregit. Omnia quidem Caii acta reſcidit, ejuſque ſtatuas noctu ſuſtulit: vetuit tamen eum ignominiâ notari; diemque

necis, quamvis exordium principatûs ſui, inter feſtos referri: quo edicto Principi dignitas, ſceleribus odium manebat.

A. U. C. 794. J. C. 41.

XX. Haud minùs diligenter cautum ut nova dominatio regibus externis commendaretur. Reſtituta Antiocho Commagene parſque Ciliciæ, a Caio data & adempta. Mithridates, Iberus, Armeniæ rex, in vincula conjectus, primùm libertatem, deinde regnum recepit. Data Polemoni, regi Boſporano, Cilicia, ut Mithridates, a magno Mithridate oriundus, Boſporo donaretur. At ut egregia Agrippæ officia, ita maxima fuit gratia. Non modò confirmata regna, quæ jam acceperat, additæ adhuc Judæa & Samaria. Ei quoque decreta conſularia inſignia, fratri ejus Herodi prætoria; multaque Judæis indulta.

XXI. Eamdem æquitatem expertæ urbes, quibus ſtatuas a Caio ablatas reſtituit. Neque opum appetens, vetuit ne quis, ſi cognatos haberet, Cæſarem ſcriberet heredem. Demum quod in novo principatu difficillimum, abruptam ſeveritatem inter & nimiam facilitatem temperamento uſus, varia ſanxit quibus ſanctitas legum, civium tranquillitas, ludorum moderatio adſtrueretur. Ipſe obſervantiâ

in conſules, benignitate erga omnes, ingens modeſtiæ exemplum ſimul & incitamentum. A. U. C. 794. J. C. 41.

XXII. Læta quidem initia, ſed citò corrupta Meſſalinæ libidinibus, inſolentiâ libertorum, hebete ingenio Principis, qui naturâ invalidus, ſerviliter eductus, literatior mitiorque, quàm Principem mediocris animi decet, pauca pro arbitrio & majeſtate imperii, pleraque alieno impulſu, præcipitive metu aut impetu actitavit. Dominationem vix retenturus, ni mole ſuâ aliquandiu ſtarent magna imperia; legatique exercituum obviam, ſed turpem, fortunam inluſtriori obſequio poſtpoſuiſſent.

XXIII. Hos inter eminuit Sulpicius Galba, Germaniæ ſuperioris legatus. Licèt ad nova ſummaque a multis ſtimulatus, officii conſtans maluit imperium defendere, quàm uſurpare; Cattoſque devicit, fide & victoriâ intimam Principis benevolentiam promeritus. Laudis æmulus, P. Gabinius, Germaniæ inferiori præfectus, Chaucos debellavit. Aucta lætitia, quòd, quæ ſola apud hoſtes ſupererat, captam Varianâ clade legionis aquilam reportavit; indeque *Chaucius* cognomen obtinuit. Princeps verò, periculorum &

bellorum expers, ob utramque victoriam
A. U. C. *Imperator* ſalutatus eſt. Liberti, exquiſi-
794. tiore adulatione, in ejus laudem traxere
J. C. ſopitas in Mauretaniâ turbas, quæ jam
41. ante Caii cædem deſierant; & ut triumphalia ornamenta ob id acciperet perſuaſere.

XXIV. At fœdiora meditabatur Meſſalina. Juliam, formâ, nobilitate, cum Claudio neceſſitudine præcellentem exoſa, ferocem ejus animum, & ad imperantis fortunæ obſequia flecti neſcium, impatientiùs ferebat. Primùm muliebri æmulatione certavere, mox, prout ſolitum, vicit potentia. Juliaque variis criminibus atque etiam adulteriis infamata magis, quàm convicta, rurſus in exſilium projecta eſt. Annæus Seneca, adulteriorum ſocietati innexus, in inſulam Corſicam relegatur: ſapientiæ famâ, Juliæ ſuperbiâ facilè excuſandus, niſi ipſe ingenioſioribus ſcriptis, adulatoriis præcibus, amarulentis dicteriis, ferme fidem criminationibus feciſſet.

XXV. Inter hæc diſſidia, Claudius filias ſuas, Antoniam Cn. Pompeio Magno tradidit, Octaviam L. Junio Silano deſpondit, exiguâ maritali pompâ, pòſt triſtiore exitu. Generos vigintiviratu tan-

tùm donavit : dein feriis Latinis Urbi
præfecit : tardè conceſſit ut quinquennio A. U. C.
maturiùs, quàm per leges, magiſtratus 794.
peterent. Eodem anno nati ſunt, ortu & J. C.
fato diſpares, moribus & ſtudiis pares, 41.
familiari neceſſitudine ſummi, Britan-
nicus & Titus : mirâ hominum ſorte,
quæ utriuſque vices variaſſe videtur, ut
ſinguli plus deſideriorum relinquerent.
Britannicus Claudio & Meſſalinâ genitus
vigeſimo paterni imperii die : Titus Veſ-
paſiano & Flaviâ Domitillâ tertio Kal.
Januarias.

XXVI. Claudius Cæſar II & Cæcina
Largus, conſules, in acta Auguſti jura- A. U. C.
vere. In ſua jurari vetuit Princeps; pro- 795.
rogatoque per totum annum Cæcinæ ma- J. C.
giſtratu, ipſe bimeſtri dignitate ſe abdi- 42.
cavit, nihil contra leges ſe feciſſe jure-
jurando profeſſus, majore vanitate, quàm
veritate. Conſul enim, & extra honorem,
juris dicundi aſſiduus, nonnumquam a
præſcriptis legum diſcedebat, quandoque
ex bono & æquo, ſæpiùs inconſultâ animi
levitate, & amenti ſimilis. Novas tamen
leges condidit, ſuâ utilitate, Principis
civilitate probatas. Rectores enim pro-
vinciarum, diutiùs in Urbe morari ſoli-
tos, juſſit in eas ante Kalendas Apriles

A. U. C. 795. J. C. 42.

proficiſci : ſimul vetuit « ne ſibi pro » acceptâ dignitate gratias agerent » ; profeſſus « ſe Principem ; ipſos eſſe prin» cipatûs adjutores : apud ſe gratiam lau» demque nacturos , ſi ex provinciis , » officio egregiè perfuncti, reverterentur ». Legem Papiam Poppæam , a Tiberio jam mollitam , ſed in hoc Urbis luxu adhuc graviorem, moderatus eſt; & ſexagenarios, qui uxorem quinquagenariâ minorem ducerent, cælibum pœnis exemit. Pupillis conſuluit, eorumque tutelæ curam, olim prætoribus commiſſam, conſulibus mandavit. Ad lites quoque expediendas, rerum actum, diviſum antea in hibernos æſtivoſque menſes, conjunxit. Demum ne publica pecunia periret, tres prætorios viros, qui ærario debita exigerent, inſtituit : additis lictoribus, ut creſceret dignitas. Ad divina quoque converſus, Urbem, religionum multitudine fatiſcentem, ſacris Eleuſiniis augere voluit. Laudabiliore curâ, Gallorum, quos furioſa Druidarum ſuperſtitio humanis victimis deos placare docuit, feros ritus, civibus ſub Auguſto jam interdictos, abolevit, ceteraque hujus ſuperſtitionis vetuit. Triumphato enim terrarum orbe, hæc nobiliſſima Romanos manebat vic-

toria, ut religionum monſtra tollerent, victaſque gentes rationi ſervire, ac felices vivere cogerent. A. U. C. 795. J. C. 42.

XXVII. Interim Suetonius Paullinus bellicæ laudis famam in Africâ auſpicabatur. Ædemon enim, libertus, arma reſumpſerat ut Ptolemæum, regem, a Caio Cæſare interemptum, ulciſceretur. Ne per moras audacia gliſceret, Suetonius Mauretaniam properè ingreſſus eſt. Barbari, exercitibus Romanis tum primùm in regione ſuâ bellantibus exterriti, refugêre. Dum in latebris premebantur, ventum ad montem Atlantem, tot fabulis celebratum.

XXVIII. Suetonius Polybium, egregium Annalium conditorem, qui Africæ litora exploraverat, æmulatus, terras ſcrutari voluit; primuſque Romanorum ducum Atlantem aliquot millium ſpatio tranſgreſſus, loca, hactenus tantùm virilem ob luxuriam audita, inviſit. Vaneſcentibus, quò propiùs accedebat, fabulis, nulla occurrêre Ægipanum Satyrorumque veſtigia: ſed comperit imas montis radices, denſis altiſque repletas ſilvis, incognito genere arborum, proceritate ſpectabili, enodi nitore, fronde cupreſſis ſimili, gravi odore, & tenui obductâ

A. U. C. 795. J. C. 42.

lanugine, ſericis velleribus nihilò viliore: verticem altis etiam æſtate operiri nivibus: decumis eò pervenerat caſtris: ultrà ad fluvium Ger contendit per ſolitudines nigri pulveris, eminentibus interdum velut exuſtis cautibus; locaque inhabitabilia fervore, quamquam hiberno tempore, expertus: proximos ſaltus, elephantorum, ferarum & ſerpentium gregibus infeſtos adiit; &, a Canariis populis, qui dividuis ferarum viſceribus victitabant, inhabitari comperit.

XXIX. His exploratis, rebellibuſque territis magis, quàm ſubactis, Suetonius Romam repetiit, cum pertinaciore hoſte poſtea dimicaturus. Cœpta verò in Mauretaniâ abſolvit Cn. Hoſidius Geta; Salaboque, barbarorum duce, ſemel atque iterum devicto, & ad ſolitudines fruſtra delapſo, initæ tandem pacis conditiones. Duas in provincias Tingitanam & Cæſarienſem diviſa eſt Mauretania, duobuſque equeſtris ordinis rectoribus permiſſa. Conciliandi animos ſimul & firmandi dominationem causâ, oppidum Tingi coloniam fecit Claudius; appellatumque Traducta Julia: eodem honore donatæ Cæſarea, olim Jubæ regia, & Lixos, fabuloſiſſimè antiquis narrata. Deductis

quoque veteranis, conditum Oppidum novum; & Latium datum Tipaſæ: Ruſucurium civitate honoratum. Interim Muſulanorum manu, Numidiam turbare ausâ, victâ cæsâque, tranquillitas Numidiæ eſt reddita.

A. U. C. 795. J. C. 42.

XXX. ROMANO nomine apud barbaros ita inclareſcente, fame in Urbe laborabatur ob luxum & ſuperſtites Caianæ ſtultitiæ reliquias magis, quàm terrarum infecunditate. Princeps innatâ bonitate, metuque plebis, numquam inſolentioris, quàm cùm eâ tumultuandi occaſione abutitur, publicæ penuriæ in præſentiâ ſubvenit, negotiatoribus lucri ſpe excitatis, & ſuſcepto in ſe damno, ſi quid per tempeſtates accidiſſet. Facilius majuſque incitamentum, honores addidit: civibuſque, qui naves mercaturæ causâ fabricarent, vacationem Legis Papiæ Poppææ; Latinis jus Quiritium; feminis jus quatuor liberorum conſtituit. Quæ quidem in tantâ legum mutatione duravere, uſu & neceſſitate defenſa.

XXXI. FUTURI quoque providus, & veritus ne, ob tempeſtatum adverſa & importuoſum mare, eadem rediret frugum egeſtas, opera duo pari & inenarrabili impendio, utilitate & exitu diſpari

adgreſſus eſt. Agros enim Romanos, infinitis villarum ſpatiis in dies magis arctatos, lacum Fucinum emittendo augere incaſſum molitus eſt, prodigentiæ reus & adversùs luxuriam invalidus. Portum verò Oſtienſem, a divo Julio ſæpe deſtinatum, ſemper ob difficultatem omiſſum, nec niſi Trajani, Principis optimi, auſpiciis abſolvendum, feliciùs cœpit. Primùm repugnavere architecti. Sed vicit Principis auctoritas. Immensùm egeſta terra; mareque immiſſum. Grande adhuc acceſſit ſubſtructionis miraculum, cùm navis, omnium maxima, quâ Caius obeliſcum, qui in Vaticano Circo viſitur, ex Ægypto importaverat, tribus molibus turrium altitudine in eâ exædificatis Puteolano pulvere, demerſa eſt, ut Pharus, Alexandrini æmulus, ſuperponeretur. Tantas inter operas fors obtulit ſpectaculum, raritate & celebritate memorandum. Orca, carnis immenſæ, dentibus truculenta, portum ſubiit. Per complures dies ſatiata naufragiis tergorum e Galliâ advectorum, vado tam profundùm incubuit, ut circumagi nequaquam poſſet. Dum ſaginam perſequitur, fluctibus in litus propulſa, dorſo ſupra aquas inverſæ carinæ inſtar eminuit. Admirationi, dein ludo,

A. U. C. 795. J. C. 42.

ludo, patuit bellua. Adſtante Principe, comitantibus cohortibus prætoriis, ſpectante populo Romano, cum monſtro a multo milite dimicatum. Numeroſa lancearum vis congeſta e navigiis adſultantibus, quorum unum, reflatu belluæ oppletum undâ, periit. A. U. C. 795. J. C. 42.

XXXII. ALIA ludorum genera, Romæ habita, non ferino, ſed humano furore, Principiſque dedecore fœda, in Urbis luctum citò erupere. Nam certamina, ſtante republicâ, ad duranda corpora & erigendos animos inſtituta, vigente dominatione, efferavere Principes, qui ex funerum adſuetudine ad atrocia libita inſoleſcebant. In his gladiatoriis muneribus, inſitam naturâ & literis humanitatem Claudius exuit tantò faciliùs, quòd ſe primùm ſervilis audaciæ vindicem eſſe gloriabatur, & eo ſanguine gaudebat populus. Servos ergo libertoſque, falſis in dominos criminationibus, Tiberio Caioque imperitantibus, famoſos, feris objecit. Rei quidem, verùm aliis pœnarum generibus multandi, cecidere tam multi, ut Auguſti ſtatuam, eò loci poſitam, aliò transferri juſſerit, ne vel cædes ſemper inſpicere videretur, vel ſemper velata eſſet. Haud erubeſcente Principe ea jubere

A. U. C. 795. J. C. 42.

& ſpectare, quibus æream Auguſti imaginem intereſſe eum puderet.

XXXIII. Tot cædibus obduruit: ſæpe auſus imperare, gladiatores, ac maximè retiarios jugulari, ut exſpirantium facies videret. Mox a facinoroſis vilioribuſque capitibus ad meliora nobilioraque impetum cepit, Meſſalinâ & libertis crudelitatis inſtinctoribus; ac, ſi quid hæſitaret, metu imminentis periculi ad audaciam impellentibus. C. Appium Silanum, Hiſpaniæ rectorem, iis artibus circumvenere. A Principe accitus, in Urbem redierat; acceptâque in matrimonium matre Meſſalinæ, ſumma erat adepturus, ſi ipſi minus virtutis, Meſſalinæ minus libidinis fuiſſet. At eam, ne materni quidem thalami reverentem, averſatus, deſpectam cupidinem in odium tantò implacabilius, quantò turpius, vertit. Cùm tamen nihil eſſet criminis, quod objiceretur, adversùs eum per commenta graſſari conſenſerunt Meſſalina & Narciſſus; diviſaſque inter ſe partes ita ſunt exſecuti.

XXXIV. NARCISSUS, ſimilis attonito, Claudii cubiculum ante lucem inrupit, adfirmans « ſomniaſſe ſe vim Principi ab » Appio inlatam ». Meſſalina, in admirationem formata, « ſibi quoque eamdem

ſpeciem aliquot jam noctibus obverſari » A. U. C.
ꝫtulit. Nec multò pòſt ex compoſito « in- 795.
rumpere Appius » nuntiatur, cui pridie J. C.
d id temporis ut adeſſet præceptum erat: 42.
uaſi planè repræſentetur ſomnii fides,
arceſſi ſtatim ac mori » jubetur. Poſtero
ie Claudius, fraudis, nedum ſceleris,
ıinimè ſuſpicax, ordinem rei geſtæ per-
ılit ad ſenatum, ac liberto gratias egit
quòd pro ſalute ſuâ etiam dormiens
excubaret ».

XXXV. TUM omnes indignari: Prin-
pem, imbecillitate crudelem, formi-
are. Proceres, quibus plus imminet
ericuli, & majores ſunt ſpes, novas res
ıeditantur. Annius Vinicianus, harum
ppetens, ſed, quòd deerant milites,
ıovendis impar, Furium Camillum Scri-
onianum, Dalmatiæ legatum, ad defec-
onem literis ſollicitat: eò faciliùs ad
onſilia traxit, quòd imperii avidus eſſet,
ec indignus haberetur, legioneſque cum
ıultis auxiliis ſuppeterent. Permotæ ducis
ıctoritate, novitatis inlecebrâ, mutant
ıcramentum. Senatores plurimi & equi-
ꝫs, eaſdem partes ſecuti, Dalmatiam
etunt.

XXXVI. SCRIBONIANUS, adſpirantis
ortunæ initiis elatior, ratuſque timidam

A. U. C. 795. J. C. 42.

Claudii mentem citra bellum terreri poſſe, eum contumelioſâ minacique epiſtolâ « cedere imperio » jubet, « vitamque » otioſam in privatâ re agere ». Mobilis Cæſar jam dubitabat, adhibitis principibus viris, an obtemperaret, cùm nuntiatum eſt « Scriboniani fortunam evanidam periiſſe : legionum neque aquilas ornari, » neque ſigna convelli moverique potuiſſe: » milites deûm metu, violatæ fidei pudore » in pænitentiam converſos, Claudii imagines adoraſſe, renovaſſe ſacramentum. » Scribonianum, amentem animi, in » Iſſam inſulam profugiſſe ; ibique a Volaginio, in uxoris gremio, occiſum » quinto rebellionis die ».

XXXVII. Talibus nuntiis e timiditate ad ſecuritatem revocatus Princeps, Volaginium e gregario milite ad ſumma militiæ provexit ; atque, ut exercituum fidem conſecraret, præter ſolita præmia voluit « legiones ſeptimam & undecimam » Claudianas, pias, felices a ſenatu appellari »; laudem providi Principis reportaturus, ſi, punitis flagitii repertoribus, ceteros diſſimulaſſet, aut clementiâ devinxiſſet. At Meſſalina & liberti, arreptâ hac ſæviendi & in quorumvis fortunas involandi occaſione, eum ad immodicam

ſeveritatem exaſperarunt. Vinicianus aliique plurimi voluntariâ morte judicium antevenere. Ceteri, ſenatores, equites, viri ac mulieres cuſtodiis carceribuſve attinebantur: ad indicium attracti non modò ſervi ac liberti, ſed ingenui quoque tum peregrini, tum cives: nonnulli etiam ſenatorii & equeſtris ordinis tormentis ſubditi, licèt, ineunte principatu, « ſe » nemini libero tormenta adhibiturum » juraſſet Claudius. Ipſe, medius inter conſules, ſellâ curuli aut tribunicio ſubſellio ſedens, adſtantibus prætorii præfectis, præſentibus libertis, ad ſenatum referebat, læſamque majeſtatem ulciſcebatur.

A. U. C. 795. J. C. 42.

XXXVIII. PRÆTER viros, feminæ complures in carcere ſupplicio adfectæ; quod fœdius, aliæ, captivarum inſtar, vinclis onuſtæ, ad tribunal protrahebantur, earumque corpora in Gemonias projiciebantur. Enectorum verò extra Urbem capita tantùm expoſita. Liberis vita, quibuſdam paterna bona permiſſa. Sed odium ſeveritatis auxit nocentiſſimorum impunitas, quam a Meſſalinâ & libertis favore & pecuniâ redemere; ut ſcelere, ita & gratiâ infames.

XXXIX. FERALEM ſcenam paucorum

fortitudo illuſtravit. Hos inter famam pro-
A. U. C. meritus eſt Galæſus, Scriboniani libertus:
795. inductus enim in curiam multa locutus
J. C. eſt libere. A Narciſſo autem, in medium
42. prorumpere auſo, interrogatus, « quid-
» nam ageret, ſi Scribonianus imperaret »; forti reſponſo, « a tergo adſtans, tace-» rem », ejus inſolentiam retudit.

XL. At memoriam omnem vicit Arria, Cæcinæ Pæti uxor. Jam plurimâ laude nobilis, & apud Meſſalinam acceptiſſima, potuiſſet ſe a marito, Scribonianæ conjurationis ſocio, ſegregare, & ſuperſtes vivere. Sed vitâ morti poſthabitâ, cùm Pætus, occiſo Scriboniano, navem eſſet aſcenſurus ut Romam traheretur, ipſa milites oravit, « ut ſimul imponeretur ». « Daturi, » inquit, « eſtis conſulari viro » ſervulos aliquos, quorum e manu cibum » capiat, a quibus veſtiatur, a quibus » calcietur; omnia vel ſola præſtabo ». Re non impetratâ, conducit piſcatoriam naviculam, ingenſque navigium minimo ſequitur.

XLI. Mox, cùm Romam venit, cauſam apud Claudium dicit; uxoremque Scriboniani, indicium profitentem, increpans, « ego », inquit, « te audiam, » cujus in gremio Scribonianus occiſus

»eſt, & vivis»? Tantam animi ferociam miratur & timet Thraſea, ejus gener; quæque ſibi evenirent quaſi præſcius, deprecatur «ne mori pergat: filiamque »ſuam cum marito, ſi ſibi pereundum »quoque fuerit, mori cogat». Arria, tantò animoſior, quantò filia carior, reſpondet, «ſi tam diu tantâque concordiâ »vixerit tecum, quàm ego cum Pæto, »volo».

A. U. C. 795. J. C. 42.

XLII. Aucta hoc reſponſo ſuorum curâ, attentiùs cuſtoditur. Id ſentit, & queritur, «eos nihil agere: poſſe quidem »efficere, ut malè moriatur: ne moria»tur, non poſſe». Hæc vix effata, exſilit cathedrâ; adverſoque parieti capite ingenti impetu impacto, corruit ſensûs expers, conſtantiæ tamen haud immemor. Nam refocillatæ prima verba fuere: «dixeram vobis inventuram me quam»libet duram ad mortem viam, ſi vos fa»cilem negaſſetis». Tam acriter ſuprema tentantem fors juvit. Extremâ enim neceſſitate marito nuntiatâ, percuſſorem exoſus, nec tamen mortis ſatis firmus, pugione pectus prætentabat. Teſtis Arria ferrum ſtringit, perfodit pectus, extrahit pugionem, porrigit marito; additâque voce, «Pæte, non dolet», occumbit.

A. U. C. 795. J. C. 42.

XLIII. ABSIMILI, ſed æquè ſingulari facto Lucius Otho inclaruit. Recti enim pervicax, auſus eſt in Illyrico milites quoſdam, quòd motu Scriboniani ex pænitentiâ præpoſitos ſuos, quaſi defectionis adversùs Claudium auctores, occiderant, capite punire, & quidem ante principia, ſe coram: quamvis ob id ipſum promotos in ampliorem gradum a Claudio ſciret. Gloriam apud militaris diſciplinæ peritos adeptus, gratiam apud Principem minuit. Hanc, retectis nefariis Romani equitis adversùs eum conſiliis, ut anno proximo opportuniùs expediam, non modò recuperavit, ſed etiam auxit, magnâ priſcæ ſeveritatis, maximâ infractæ fidei laude. Hoc anno, uno e tribunis plebis defuncto, ceteri, quamquam præſentibus conſulibus, ſenatum coegere ut alter ſufficeretur.

A. U. C. 796. J. C. 43.

XLIV. TIBERIO Claudio Cæſare III & L. Vitellio II conſulibus, feſtorum ſollemniumque dierum numerus in immane creverat. Malum pietate cœptum, auctum licentiâ, gliſcens in dies adulatione, repreſſit Cæſar, non exſtinxit: immo moribus ad inaniora delabentibus, revaluit cum majore religionum & imperii detrimento. Abolita ſimul reliqua,

Caii dominationis opprobria : quæque vel nefariè, vel immeritò donaverat, aut rapuerat, reſtituta. Curatoribus viarum præter dignitatem reddita quoque pecunia, quam damnationibus & haſtâ extorſerat Corbulo. Paullulum mollitâ lege, edictum « ut provinciarum rectores ante » medium Aprilem ex Urbe in provincias » ſuas diſcederent ».

A. U. C. 796. J. C. 43.

XLV. AT ſævitum in Lycios, qui, exutâ veteri modeſtiâ, exitialibus inter ſe diſcordiis laborabant, & Romanos aliquot occiderant. Iis adempta libertas, quam olim conſtantiâ & fide, piratis maria omnia infeſtantibus, erant promeriti. Lycia contributa Pamphyliæ tum tantò fideliori, quòd ante Cn. Pompeii victoriam fuerat cum piratis latrociniorum ſocia.

XLVI. DUM Claudius hac de re in curiâ cognoſcebat, Lycium quemdam, civem Romanum, Latinè adlocutus, eum Romani ſermonis rudem eſſe indignatus eſt, jureque civitatis privavit : ſemper, utì adſolent impotentes Principes, indecora inter & decora ambiguus. Nam ſimul, iniquas graſſandi artes exoſus, ne criminationibus civium Romanorum jus violaretur vetabat ; ſimul leviſſimis de

caufis jus illud vel ipſe adimebat, vel ita
A. U. C. abjectè publicabat « ut vitreis fractis ve-
796. » nale » diceretur. Majore adhuc licentiâ,
J. C. & quovis pretio apud Meſſalinam & li-
43. bertos proſtabat. Sic nomen, quantâ cum imperii utilitate, tantâ Urbis laude, cum præſtantiſſimis & opulentiſſimis exterarum regionum viris ſapienter a majoribus communicatum, cœpit evileſcere.

XLVII. Nec Meſſalina his prædationibus contenta; ſed dominationis cupidine, quâ nulla in feminis acrior, magis accenſa, imperii munia, conſpirantibus libertis, in ſe trahere: exercituum, provinciarum præfecturas vendere: in totâ republicâ tam inclementer auctionari, ut, cùm ne emendi quidem ſupereſſet facultas, Claudius populum in campum Martium coegerit, ibique rerum pretia ſtatuerit; publico ſuo dedecore, maximoque libidinum incitamento, quæ numquam ferociùs vigent, quàm cùm mollioribus remediis irritatæ.

XLVIII. Post hæc enim cœpit Meſſalina nihil moderati habere; nec jam libidinibus, ſed ſceleribus certare: dignitate ad audaciam abuti: pudicitiam publicare: nobiliſſimos quoſque viros ac feminas ad voluptatum monſtra provocare:

ſi adſenſerint, gratiam; ſi diſſenſerint, odia dividere: Claudium ſpectaculorum inlecebris ludificari: eum muliebri famulitio ita cingere, ut, dum hæc, ſtupente & indignante Urbe, in propatulo patrabantur, unum Principem laterent, ipſeque hiſtrionem Mneſterem, Meſſalinæ flagitia paventem, ipſius juſſis eſſe obnoxium juberet. Juſtus Catonius, prætoriarum cohortium præfectus, cùm publicam infamiam indicio ulciſci pararet Meſſalinæ odio, Claudii juſſu morte adfectus eſt. Iiſdem artibus, crimine incerto, nec defenſione ullâ datâ, Juliæ, altera Druſi, altera Germanici filia, divi Auguſti proneptes, ferro fameve enectæ.

A. U. C. 796. J. C. 43.

XLIX. Hæc Cæſareæ domûs funera Claudii nece cumulare meditabatur eques Romanus. Scelus L. Otho, prodentibus ſervis, comperit, & detexit, magnâ quidem cum laude, quòd anno ſuperiore, uti jam diximus, gratiâ apud Principem exciderat. Reus a tribunis plebis & conſulibus e Tarpeiâ rupe dejectus eſt. Mox de L. Othonis honoribus conſultatum. Senatus eum rariſſimo honore, ſtatuâ in palatio poſitâ, proſecutus eſt. Claudius quoque, ut præſtito officio, ita liberalitate potior, Othonem inter patricios

adlegit; collaudanſque ampliſſimis verbis, adjecit. «Virum eſſe, quo meliores »liberos habere ne optaret quidem».

A. U. C. 796. J. C. 43.

L. TUM oblata tandem, quæ per tot annos defuerat, bellorum materies. Bericus, aliique ex Britanniâ ob ſeditionem profugi, inſulam, a divo Julio proſpere tentatam, nunc domeſticis diſſenſionibus & inexpertâ novorum regum ætate vinci facilem, Claudio demonſtravere. Eò libentiùs auditi, quòd triumphi decus quæreret Princeps, nec occupationes, quæ libidines ſuas occulerent, averſaretur Meſſalina. Inſuper Britanni ob non redditos transfugas tumultuabantur. Itaque juſſus eſt Aulus Plautius e Galliâ exercitum in Britanniam tranſmittere, dum Cæſar elephantos ceteraque bellorum terricula pararet.

LI. AT legiones, ſecum reputantes quantula divus Julius in Britanniâ geſſiſſet, quàm dira perpeſſus eſſet in Oceano Germanicus, exoticam & ultrà terrarum fines militiam, plenam diſcriminis, laudis vacuam, aſpernabantur. Plautius, vir bello egregius, gnaruſque milites fruſtra ad odioſa impelli, eos cunctando ad ſpem amoremque victoriæ adducebat. Cæſar, morarum impatiens, Narciſſum mittit,

qui rem deproperet. Is, perſonam juraque Principis in Urbe uſurpare ſolitus, Plautii tribunal conſcendit. Milites, ſuperbum genus, & opprobrii indignantiſſimum, liberti audaciam exhorreſcunt: « Io Saturnalia » occlamitant; & perſonatum Principem ludificati, « Plautium » ducem ſuum eſſe: quò juſſerit, ſtatim » ituros » gloriantur.

A. U. C. 796. J. C. 43.

LII. PLAUTIUS, ne indignatio, ad res quaſque, & inprimis militares validiſſima, elangueſceret, confeſtim naves conſcendit; copiaſque in tres partes diſtraxit, ut ſuis facilior, hoſtibus formidoloſior foret adpulſus. Reflante vento aliquandiu retroacti: reſtitere tamen, tum pœnitentiæ pudore, tum facis ab Oriente ad Occidentem tranſcurrentis viſu ad pertinaciam obfirmati; naveſque plano & nudo litore conſtituêre. Nam Britanni, adverſante vento, nihil ſibi timendum rati, & in ſua remigrantes defenſionem omiſerant. Ubi autem audiere Romanos adpuliſſe, terror, utì adſolet, barbaros attonuit. Nec redire, nec congredi auſi, ſe in paludes ac ſilvas abdidere, ut ſicut olim divum Julium morâ fatigaverant, ita Plautium otio frangerent.

A. U. C. 796. J. C. 43.

LIII. At ille, haud neſcius lentitudine ſuos defecturos, hoſtes valituros, ſtatim bellum adgredi: latitantes Britannos venari: omnibus veſtigiis indagare; ac tandem divulſos offendere, qui vix, ſociati, fuiſſent bello pares. Devicto Catarataco, mox cæſo Togodumno, Cunobelini nuper mortui filiis, fugâ ſalutem quæſiere; parſque Bodunorum, qui Catwillaunis parebant, in fidem recepta. Præſidio ibi relicto, Plautius ad amnem progreſſus, hoſtes, quaſi inſuperabili obice defenderentur, in ſecordiam reſolutos reperit: jubet Gallos, flumina in armis tranare ſolitos, « impetum in eos facere: » viris parcere; ſed equos telis figere: « cetera ſe proviſurum ». Juſſa faceſſunt alacres. Britanni, inſperatâ audaciâ perturbati, in eſſeda ſe recepere. At, undique vulneratis equis, curribus excuſſi, obtritique, multâ cum ſtrage inulti pereunt.

LIV. Interea Fl. Veſpaſianus, ad ſumma genitus, ejuſque frater Sabinus, legatus, amnem trajecerant. Hoſtes, Gallorum inruptione & ſuorum luctu turbidos, inopinatò adorti, plurimos interfecere. Quâ clade non dejecti, inritati

magis Britanni, ſumptoque ex furore conſilio, patientiam incuſant, ſeque ad prœlium accingunt: nec niſi in poſterum diem differtur. Utrinque acerrimè pugnatum: nutabat victoria; jamque hoſtes Hoſidium Getam circumſiſtebant, cùm pericula in eorum exitium is convertit, eoſque tam fortiter ſuperavit, ut, licèt nondum conſul fuiſſet, triumphalia inſignia obtinuerit.

A. U. C. 796. J. C. 43.

LV. INFELICITER tentatâ fortitudine, Britanni ad artes refugêre. Properant ad Tameſis, æſtu intumeſcente adcreſcentis, oſtia, gnaris locorum tuta, ignaris infida, flumenque trajiciunt. Romani, eos proſecuti incautiùs, periclitati. At Galli, ob rei difficultatem audaciores, enatant, dum alii, ſupra eum locum per pontem tranſgreſſi, ſimul Britannos adoriuntur, & multiplici pugnæ imparatos ingenti clade proſternunt. Lætiſſimam victoriam luctus occupavit. Fugitivos enim dum ipſi inconſultiùs quoque inſequebantur, inviis paludibus cum. multâ ſuorum jacturâ hauſti ſunt.

LVI. PLAUTIUS, populos, neque Togodumni nece, neque ſuis cladibus fractos, ſed ferociâ irâque tumentes, non

temere provocandos ratus, occupata lo-
A. U. C. 796. J. C. 43. ca firmat præſidiis; caſtraque in dextrâ Tameſis ripâ metatus, res geſtas, quidque ſit ſpei periculive, utì erat juſſus, Principi renuntiat. Addit « validas quidem eſſe » gentes : at ſi cetera ad id bellum parata » accederent; & Cæſar numine ac præ» ſentiâ milites tutaretur, certam dignamque Principe adeſſe victoriam ».

LVII. CLAUDIUS, triumphi decus animo jam præcipiens, res Urbanas ceteroſque exercitus Vitellio, collegæ ſuo, commendat; ipſe ſtatim ad Britannicam expeditionem profecturus, niſi fuiſſet Galbæ, quem fide ſcientiâque militari acceptiſſimum prædiximus, morbo retardatus. Ubi convaluit, Cæſar magno apparatu ab Oſtiâ in Britanniam navigavit, magis cum mari quàm cum hoſtibus conflictatus. Bis enim vehementi Circio pæne demerſus eſt prope Liguriam, juxtaque Stœchadas inſulas. Cùm tandem Maſſiliam adpuliſſet, Geſoriacum pedeſtri itinere petiit : mox ad oſtia Tameſis tranſmiſit.

LVIII. FLAGRANTIBUS militum, quos Principis aſpectus ad gloriam magis adhuc quàm ad lætitiam excitat, ſtudiis

exceptus, flumen tranſit; nactuſque Britannos, qui, nuntiato Cæſaris adventu, occurrerant, illico prœlium committit, eoſque principatûs majeſtate potiùs, quàm pugnæ atrocitate ſuperat. Incruentâ victoriâ lætus, Camulodunum, Cunobelini regiam, occupat; populos in deditionem accipit, aut vi ſubigit. Intra ſexdecim dies ſæpe imperator conſalutatus, pluraque temporum opportunitate, quàm divus Julius bellorum famâ potitus, in Urbem revertitur, relictis Plautio & Veſpaſiano, qui fauſtis auſpiciis inchoata conſilio ac fortitudine perficerent.

A. U. C. 796. J. C. 43.

LIX. AUCTO novis terris imperio, adcrevit eruditio Romana, mirâ quidem, ſed notâ bellorum ac literarum ſocietate. M. Agrippa, quo meliorem civem Roma vix umquam tulit, orbem terrarum Urbi ſpectandum proponere erat adgreſſus: divus Auguſtus complexam eum porticum ex deſtinatione commentariiſque Agrippæ ab Octaviâ inchoatam peregerat. Magnificum quidem & victore populo dignum fuit ſpectaculum. Nondum tamen Geographia Romanis ſcriptis innotuerat. Id opus, a M. Tullio Cicerone ſæpe tentatum, ſemper omiſſum, privatis incertum

an publicis rebus utilius, ita adcuravit
A. U. C. Pomponius Mela, ut, ſi a prioribus ſcrip-
796. toribus ſtudiorum antiquitate vincatur,
J. C. omnes elegantiâ vicerit.
43.

BREVIARIUM
SUPPLEMENTI
LIBRI DECIMI ANNALIUM.

I. H*ONORES, ob Britannicam victoriam, Claudio & Meſſalinæ decreti.* II. *Claudius Urbem triumphans ingreditur.* III. *Publica lætitia.* IV. *Fœda libertorum decora.* V. *Res Romana Plautii & Veſpaſiani armis victricibus in Britanniâ promovetur.* VI. *Mors Agrippæ. Judæa iterum in provinciam redacta.* VII. *Achaia proconſulari imperio reddita. Ærarium prætoribus reſtitutum.* VIII. *Complures leges, aliæ utiliter, aliæ temere mutatæ.* X. *Inconſulta Principis in Cottium liberalitas.* XI. *Puniuntur Rhodii. Umbonius Silio ſenatu pulſus. Dilatæ ob ſacra nundinæ.* XII. *In ſollemnibus ſacramentis*

vetus mos revocatus. Imminuta publicarum imaginum multitudo. XIII. *In iis ponendis egregia majorum prudentia : immenſa recentioris ævi ambitio.* XV. *Præfectorum provinciis repreſſa avaritia.* XVI. *Audacia multitudine legum inritata. Parricidialis furor.* XVII. *Singulare edictum de Solis eclipſi.* XVIII. *Ludi : congiarium.* XIX. *Tiberius Alexander Judææ procurator. Izates, Adiabenorum rex, ejuſque mater Helena, Judaicam religionem profeſſi.* XX. *Romanos inter & Parthos medius Izates utriuſque imperii gratiam aucupatur.* XXII. *Parthorum favore increſcit.* XXIII. *Hermaphroditus Romæ viſus, & a Claudio expiatus.* XXIV. *Scarus e mari Carpathio in Italiam aſportatus.* XXV. *Mentagra ex Aſiâ invecta.* XXVI. *Valerius Aſiaticus abdicat ſe conſulatu.*

XXVII. *M. Vinicii ruina.* XXVIII. *Aſinii Galli, imperio inhiantis, veſana conſilia & pœna.* XXIX. *Coercita libertorum audacia; patronorum duritia.* XXX. *Princeps Meſſalinæ libidinibus turpiter obnoxius. Fœda Mneſteris & populi Romani jurgia.* XXXI. *Thracia in formam provinciæ redacta. Legatio ex inſulâ Taprobane miſſa.* XXXII. *Hujus legationis occaſio.* XXXIII. *Inſulæ mores & uſus.* XXXV. *De Seribus quoque auditum. Eorum corporis forma, commerciorumque ratio.*

Hæc tribus annis geſta.

A. U. C.	J. C.		
DCCXCVII.	44.	Coſſ.	L. QUINCTIO Criſpino II, M. STATILIO Tauro.
DCCXCVIII.	45.	Coſſ.	M. VINICIO II, TAURO Statilio Corvino.
DCCXCIX.	46.	Coſſ.	VALERIO Aſiatico II, M. JUNIO Silano.

SUPPLEMENTUM

LIBRI DECIMI

ANNALIUM.

Auctore GABRIELE BROTIER.

I. CLAUDIUS generos ſuos, Pompeium Magnum & Silanum, victoriæ nuntios præmiſerat. Ubi primùm Romam venêre, ſenatus in ejus honoribus fuit eò profuſior, quòd tot abhinc annis victorem Principem non vidiſſet. Super triumphum, ludos annuos, duos arcus, alterum in Urbe, alterum Geſoriaci, exſtruendos, datum ipſi cognomen, ejus filio nomen *Britannici*. Decretum quoque « ut Meſſalina, ſicut olim Livia, primum » in conſeſſu locum occuparet, & carpento » veheretur ». Præterea cùm per dedecora

A. U. C. 796. J. C. 43.

A. U. C. 796. J. C. 43.

prioris principatûs in hujus laudes ire patres eſſent ſoliti, juſſum « ærea Caii » Cæſaris numiſmata, quæ ejus imaginem » referrent, conflari ». At quaſi æs illud non poſſet niſi ad probra liqueſcere, in Mneſteris, hiſtrionis, quondam Caii familiaritate, tunc Meſſalinæ libidinibus infamis, ſtatuas obriguit.

A. U. C. 797. J. C. 44.

II. INTERIM Princeps, ſolvens e Vatreni portu, prægrandi domo veriùs, quàm nave, Adriam intraverat; moxque Romam ſexto, quàm profectus erat, menſe rediit, Quinctio Criſpino II & Statilio Tauro conſulibus. Civitas omnis obviàm effuſa, multi provinciarum præſides, legatique qui coronas aureas adtulerant, nonnulli etiam exſules ob publicam lætitiam revocati, triumphantem maximo apparatu excepere. Præter celebritatis ſolita, currum carpento ſecuta eſt Meſſalina: ſecuti & triumphalia ornamenta eo bello adepti, ſed ceteri pedibus & in prætextâ; Craſſus Frugi equo phalerato, & in veſte palmatâ, quòd eum honorem iteraverat. Cùm ad ædem Jovis Capitolini perventum, victor Princeps, divum Julium imitatus, gradus genibus aſcendit, duobus ſuis generis innitens, laureamque in gremio numinis depoſuit.

III. AD

III. AD triumphi pompam acceſſere ludorum hilaria, quos Princeps, acceptâ ob eam rem conſulis poteſtate, duobus ſimul theatris, ut populo gratificaretur, celebravit. Tot quidem equorum certamina, quot per diem edere liceret, promiſerat: verùm propter urſorum cædes, athletarum pugnas, pyrrhicas puerorum ex Aſiâ evocatorum ſaltationes, haud plura, quàm decem actitata. Spectaculi raritate ac dignitate præſtitit expugnatio direptioque oppidi, ad imaginem bellicam & deditionem Britanniæ regum in Martio campo edita, cui Princeps præſedit paludatus. Alios inſuper ludos, ſenatûs permiſſu, fecere theatralium operarum duces.

A. U. C. 797. J. C. 44.

IV. HÆC quidem decora, & digna Principe, ni fuiſſent libertorum honoribus fœdata. At Poſidi, eunucho, inter militarium fortiſſimos arma inſignia tamquam participi victoriæ dono data: permiſſum Harpocrati, ut lecticâ per Urbem veheretur, & ſpectacula publicè ederet. Auſus & Polybius inter duos conſules ambulare. Narciſſus ceterique liberti per majora adhuc favoris ludibria in fortunam & principatum inſultabant. Dum Princeps ea vel ferret patientiùs, vel licentiùs

permitteret, Rufus Pollio, prætoriarum cohortium præfectus, imaginem ac ſedem inter ſenatores, quotiens Claudium in curiam comitaretur, obtinuit. Et ne id novum videretur, Princeps exemplum Auguſti, qui eadem Valerio Liguri tribuerat, cauſabatur. Majore adhuc invidiâ, Laco, quondam præfectus Vigilum, tum Galliæ procurator, ſuper hos honores conſularia ornamenta adſecutus eſt.

A. U. C. 797. J. C. 44.

V. SENATUS, amore, an munificentiâ Principis inlectus, magnificè de bello Britannico loqui: geſta prædicare: futura providere; &, ut hoſtes libentiùs ad deditionem venirent, decernere « quæcumque Claudius ejuſve legati agerent, aut » cum Britannis tranſigerent, ſenatum » populumque Romanum fixa & in perpetuum rata habiturum ». Plautius, talibus incitamentis haud indigens, ſed bellicâ laude ſuâque dignitate magis exſtimulatus, cœpta feliciter, feliciùs exſequebatur; adſumptoque in partem laborum & gloriæ Veſpaſiano, proximam Britanniæ partem in provinciam redegit: nec regendi minùs, quàm vincendi peritus, feroces animos religionibus artibuſque Romanis paullatim mollivit.

VI. NUNTIATUM interea Agrippam,

regem, quem ſæpe memoravimus, repentino morbo correptum exſpiraſſe. A. U. C.
Claudius veteris neceſſitudinis memoriâ 797.
regnum ejus filio, in Urbe educto, ſibique J. C.
acceptiſſimo, deſtinabat. Deterruere 44.
liberti, « juvenem, pubertatis annos vix » egreſſum, tantæ rei imparem », obtendentes. Itaque Judæa iterum in provinciam redacta; miſſuſque Cuſpius Fadus procurator. Ne tamen vel in Agrippam ingratus, vel Judæis infenſus videretur Princeps, cœpit juniorem Agrippam cariorem habere: Judæorum, qui ſtolam ſacram coronamque repeterent, poſtulatis adnuere; in locum Marſi, Syriæ præſidis, defuncto regi inviſi, Caſſium Longinum ſufficere; eique, ut injurias, abs Cæſarienſibus & Sebaſtenis inlatas, ulciſceretur, imperare. Herodi, Chalcidis regi, templum, ejus theſauros, juſque ſummi pontificis deligendi permiſit: cetera demum dilargitus, quæ ſolent Principes voluntatis ſuæ impotes, alienis libidinibus obnoxii.

VII. Eadem libertorum licentiâ, incertum an populi ambitu, fortè ipſius Principis, civilem famam adfectantis, facilitate, Achaia Macedoniaque, quas Tiberius ad curam ſuam tranſtulerat,

ſenatui redditæ. Dein cùm imbecilli
A. U. C. 797. J. C. 44. Principes magis in commutandis, quàm perficiendis inſtitutis, lubidinem habeant, hac quoque viâ ad gloriam contendit Claudius; curamque ærarii Saturni, a divo Julio prætoribus datam, quæſtoribus reſtituit. At ut vetera novitate celebrarentur, edixit « duos quæſtores fore ærarii » præfectos : munus per triennium obituros : eo perfunctos, ſtatim vel prætoriâ » dignitate, vel digno re geſtâ ſalario » donatum iri ». Eam auctoritatis acceſſionem omnium extra Urbem præfecturarum abrogatione compenſavit : ſimul, ut prætoribus indulgeret, iis quædam judicia, conſulum propria, permiſit; haud repugnantibus conſulibus, qui, priſtinæ dignitatis obliti, munera aſpernabantur; in Principis venerationem, magnaſque ſpes intenti.

VIII. MELIUS utiliúſque ad tollendas judiciorum moras ſancitum « ut juriſdictio » de fideicommiſſis quotannis, & in Urbe » tantùm delegari magiſtratibus ſolita, in » perpetuum atque etiam per provincias » poteſtatibus demandaretur ». Juxta majeſtatem imperii quoque edictum « ut, » quibus provinciæ a magiſtratibus inter» dicerentur, ii Urbe & Italiâ ſummove-

» rentur ». At novo exemplo, atque infra Urbis dignitatem, quoſdam Princeps ipſe relegavit, « ut ultra lapidem tertium vetaret ab Urbe egredi »: quaſi Urbs, terrarum caput, imperii ſedes, communis cunctarum gentium patria, inter pœnas haberi poſſet. A. U. C. 797. J. C. 44.

IX. QUA tamen re in publicum decus tantùm peccabatur. Mox gravior, certamque in ruinam aliquando eruptura, reipublicæ inlata labes, cùm Claudius, humanitatis ſpecie, infregit diſciplinam militarem, quæ vetuſtate & auſteritate pollet plurimùm. Sapienter a majoribus cautum ut exercitus a voluptatibus opibuſque amoverentur. Diuturno enim uſu compertum eſt militem in mortem numquam eſſe promptiorem, quàm cùm deliciarum ignarus. Lex quidem, quâ uxorem habere prohibebatur, non abrogata; ſed ſancito « ut jura maritorum haberet », opes & inritamenta libidinis addita.

X. NI Galliæ fuiſſent ad luxum & ſervitutem projectæ, faviſſetque fortuna imprudentibus Principibus nonnumquam benigna, prudentibus iniqua, in aliud promptiuſque diſcrimen rempublicam Claudius adduxiſſet. Olim divus Auguſtus, quantum ab Alpibus Cottiis ob

impervias rupes abruptaſve viarum anguſ-
A. U. C. 797. J. C. 44. tias immineret periculi gnarus, Cottium regem in amicitiam receperat, eóque devinxerat, ut rupes viaſque explanaret; &, quibuſdam civitatibus ejus ditioni additis, mallet præfecturam a Romanis acceptam gerere, quàm paterno in regno dominari. Saluberrima conſilia Claudius pervertit: nec tantùm M. Julio Cottio regnum reſtituit, ſed ampliavit; patente ad hoſtium adſultus imperio, niſi, rege mortuo, formidoloſam liberalitatem ſuſtuliſſet Nero, & Cottias Alpes in jus provinciæ redegiſſet.

XI. Tot inter dominationis dedecora, viſum tamen priſcæ ſeveritatis exemplum; & Rhodii, qui cives Romanos cruce necaverant, ademptâ libertate multati. At iis, ut ad delicta, ita ad pænitentiam facilibus, aliquot pòſt annis, Nerone eorum cauſam agente reddita. Minus criminis, plus pœnæ fuit Umbonio Silioni, Bæticæ præfecto, quem Claudius, e provinciâ evocatum, ſenatu demovit, quaſi exercitibus in Mauretaniâ bellantibus ſatis magnam frumenti vim non ſuppeditaſſet; re, quòd libertis diſpliceret. Quantum e fortunis peteretur ignarus, immenſam locupletemque ſupellectilem,

haſtæ ſubjecit. At venditâ tantùm veſte ſenatoriâ, id unum ſupplicii repeti miratus, partis opibus, privatus quidem, ſed ſecurus, uſus eſt. Hoc anno nundinæ, ne ſacra negotiorum tumultu interturbarentur, dilatæ; quod aliàs ſæpe obſervatum.

A. U. C. 797. J. C. 44.

XII. M. Vinicio II, Tauro Statilio Corvino conſulibus, Claudius ſolita Principibus juravit; veteremque conſuetudinem renovavit, ut e prætoribus, tribunis plebis, ceteriſque collegiis unus tantùm præiret, non verò ſinguli jurarent. Mox uſum publicarum imaginum, in immane gliſcentem, repreſſum iit.

A. U. C. 798. J. C. 45.

XIII. Ab ipſis Urbis initiis, majores, gnari quantùm virtutum monumenta ad recti incitamentum valerent, viros atque ipſas feminas, laude præcellentes, equeſtribus & pedeſtribus ſtatuis conſecraverant; honoreſque, legendos ævo, baſibus inſcripſerant. Inſtitutum, magnorum exemplorum ferax, pervertit magiſtratuum ſuperbia. Dignitate tumidi, memoriæ perpetuitatem, nullâ re geſtâ partam, vanitate & titulis redimebant: totque erupere ignotorum hominum ſimulacra, ut, iis ſilveſcentibus, obſcura delituiſſet virtus, ni, M. Æmilio, C.

Popilio II conſulibus, cenſores P. Cornelius Scipio, M. Popilius ſtatuas circa forum eorum qui magiſtratum geſſerant, ſuſtuliſſent omnes, præter eas quæ populi aut ſenatûs ſententiâ ſtatutæ eſſent.

A. U. C. 798. J. C. 45.

XIV. EXTREMIS reipublicæ temporibus, invaleſcente luxuriâ, recruduit ignobilis famæ veſania. Tandem ſub Principibus, cùm omnia unius arbitrio, paucorum gratiâ regerentur, urbſque una totius imperii fortunas complecteretur, nullus fuit ſtatuarum imaginumve finis: eas quiſque vaniſſimus & malarum artium ſtrenuus non modò in ædibus & atriis, ſed in templis, in foris, oculatiſſimis in locis, nullo pudore, audaciâ maximâ, ſibi collocavere. Cùm vix maneret virtuti locus, edixit Princeps « ut immenſa » illa ſtatuarum & imaginum vis alium in » locum transferretur: nemini poſtea, » niſi adprobante ſenatu, ullam ponere » liceret ». Illis tantùm, qui vel vetera monumenta reficerent, vel nova exſtruerent, licitum « ut in iis ſuas ſuorumque » imagines publicarent ».

XV. DEINDE animadverſum in poteſtatum avaritiam; vetus malum, & legibus validius. Quidam provinciæ rector, ob accepta munera infamis, in exſilium

ablegatus; & quæcumque in præfecturâ paraverat, ſub haſtâ vendita. Ne ceteris ob continuas dignitates gliſceret licentia, populiſve iniqua judicia vimque conquerendi facultas adimeretur, cavit Princeps ne provinciarum præfecturâ defunctos ad alios honores ſtatim promoveret: obſoletis quoque legibus auctoritatem addidit « ut » injuriæ ab rectoribus inlatæ ad ſenatum » deferrentur: nec iis liceret peregrina» tionum diuturnitate aliiſve artibus accu» ſationes legumque ſeveritatem ſubterfu» gere ». Ne adſeſſoribus quidem, licèt ad biennium munus aliquando prorogaverit, vel ipſe deſtinaverit, confeſtim provinciam ſortiri permiſit. Mox ipſos extra Italiam commeatus, a ſenatu peti ſolitos, beneficii ſui fecit; dominationis tantò intemperantior, quantò minor.

A. U. C. 798. J. C. 45.

XVI. At novarum uſquè legum multitudine imminuta, utì adſolet, reverentia, inritata audacia: ipſaque ſupplicia, amiſsâ ob aſſiduitatem turpitudine, in peccandi libidinem vertêre. Nec levia tantùmv itia, ſed portentoſa percrebuere ſcelera; & hactenus ferme inaudita parricidialis impietas adeò invaluit, ut plures parricidas intra quinquennium Claudius culleo inſuerit, quàm omnibus ſæculis

inſutos traditum. Monſtratis criminibus, viros inter & mulieres de contumaciâ certatum: vicit muliebris ſexus, quantò debilior, tantò, ſi naturâ inſitam humanitatem exuit, flagitioſior. Et cùm, ſub hoc principatu, venenarii & malefici primùm fuiſſent comprehenſi, homines XLV, mulieres LXXXV ſuppliciis adfecti ſunt. Inluſtri exemplo legibus plus noceri poſſe, quàm profici, niſi ſummâ imperandi & prohibendi prudentiâ adtemperentur: animadverſionum aſſiduitate facilitatem peccandi, dempto pudore, intendi: populorum innocentiam, vel virtutis famâ, vel parcitate ſimul & infamiâ pœnarum, parari.

A. U. C. 798. J. C. 45.

XVII. ALIUD autem novi moris edictum prodiit, turbarum metu potiùs, quàm literarum ſtudio. Princeps enim, veritus ne diem ſuum natalem ob futuram eclipſim inauſpicatum haberet populus, denuntiavit « Kalendis Auguſtis Solem » ex quadrante defecturum; idque non » irâ deûm, ſed ſtatis naturæ legibus » contingere: Solem interventu Lunæ oc» cultari: pariter Lunam hebetari in ſuis » deliquiis terræ objectu: propter multi» vagos Lunæ flexus, hos quidem utriuſ» que ſideris defectus non eſſe menſtruos, » certos tamen ducentis viginti tribus

»menſibus in ſuos orbes redire. Has na- A. U. C.
»turæ leges Græcis jamdudum depre- 798.
»henſas, apud Romanos Sulpicii Galli J. C.
»ſcientiâ nobilitatas, eo edicto publicari, 45.
»ut in hac imperii literarumque luce »quiſque, metu ſolutus, vera de naturâ »ſentiat, nec monſtra expaveſcat». Tali quidem edicto inclaruit ſideralis ſcientia: at in vulgi animis ſemper inſedit ſuperſtitio; & pavores Principis ſcrutantibus oblata ſermonum jocorumque materia.

XVIII. Amoliendis rebus novis meliores fuere ludi, quos Claudius voverat Britannico bello, nunc editi. Lætitiam auxit Principis largitio; datique viritim plebi, quæ ex publico frumentum accipiebat, treceni nummi; nonnullis plures: quibuſdam etiam collata ſingula nummorum millia & duceni quinquageni. Partem Cæſar, partem generi diſtribuêre, ne per plures dies a jure dicundo abſtineret: hac in re numquam intentior, quàm dum uxor, dum liberti omnia luxu, libidine, ſcelere miſcebant. Sub anni finem diem Saturnalibus a Caio additum, poſtea omiſſum, reſtituit.

XIX. Nihil memorabile in provinciis geſtum. Cuſpio Fado, Judææ procurat[illegible] ſucceſſor datus eſt Tiberius Ale[illegible]

A. U. C. 798. J. C. 45.

patre Judæo, Alexandriæ Alabarchâ; genitus; Romanarum rerum tantò ſtúdioſior, quòd a patriis ſacris defecerat. Haud minore Judaicæ gentis gloriâ, quàm utilitate, defectionem illam penſaverant Izates, Adiabenorum rex, & ejus mater Helena, Judæorum religionem profeſſi. Genti enim gravi fame conflictatæ ſubvenerunt; Izates pecuniâ, Helena frumento ex Ægypto comportato, & inter egenos didito.

XX. Tum Izates, Romanorum & Parthorum imperiis interjectus, inclareſcebat. Sed paullo altiùs res repetenda. Is Monobazo, patri ſuo defuncto ſucceſſerat, non ut natu major, ſed ut melior. Nec interfectis fratribus, ut mos eſt barbaris, regni tranquillitati, ſuæ ſecuritati conſuluit; ſed fratres ſuos cum ipſorum liberis partim Romam ad Claudium, partim ad Artabanum, Parthorum regem, miſit. Dominationis æmulos hac arte fecit pacis obſides.

XXI. Mox adcrevit fama, cùm Izates Artabanum e regno profugum tantâ humanitate excepit, ut alieno in regno Princeps magis, quàm exſul haberetur. At cùm aliena regibus ſemper ſint iniqua, maximâ dexteritate ſategit, ut Parthi

Artabanum reciperent, « præteritarum » injuriarum oblivionem, ſeque pacis » ſponſorem » promittens. Adnuêre; & Cinnamus, imperandi capax magis, quàm avidus, ſolio ceſſit, obſequio, quàm imperio inluſtrior. A. U. C. 798. J. C. 45.

XXII. ARTABANUS, in Izatem haud ingratus, maximis honoribus eum extulit; voluitque « ut tiarâ rectâ uteretur, lecto toque aureo dormiret »; quæ propria ſunt Parthicæ majeſtatis decora: ejus quoque regno adjecit peramplam ac fertiliſſimam Niſibis regionem, ditioni regis Armeniæ ademptam. Ita cum dedecore penes Romanos opes ac libido; penes barbaros imperii vis & gloria.

XXIII. VERUM ut Principis Urbiſque ſtudia ſint perſpectiora, haud pigebit referre viſum hoc anno Antiochiæ ad Mæandrum hermaphroditum; & Romam perductum. Portentum illud ibi curioſè exceptum eſt. At ne quid dirum ingrueret, Claudius ut legum, ita cærimoniarum immodicus, in Capitolio Jovi averrunco aram poſuit. Urbis verò major libido, quàm ſuperſtitio; quódque olim in oſtentis fuerat, tum habuit in deliciis, novo flagitiorum genere ſuperba.

A. U. C. 798. J. C. 45.

XXIV. Iisdem circiter temporibus; nec illaudabili invento, ni mores fuiſſent ad luxuriam proniores, ſcarus, piſcis nepotum principibus laudatiſſimus, e mari Carpathio in Italiam advectus. Quinquennio fere curâ adhibitâ, Optatus Elipertius, præfectus claſſis, inter Oſtienſem & Campaniæ oram ſparſos ita diſſeminavit, ut frequentes hoc in litore invenirentur: ſicque ſatis piſcibus, datus mari novus incola, aucta novis ſaporibus gula.

XXV. At ne victa videretur natura, paullo pòſt quidam Peruſinus, eques Romanus, quæſtorius ſcriba, mentagram, luem majoribus patribuſque incognitam, ex Aſiâ importavit. Malum, tamquam feminas plebemque negligeret, in proceribus ad omne luxûs ingenium præcipuis veloci tranſitu oſculi ita graſſabatur, ut occuparet in multis totos vultus, oculis tantùm immunibus, deſcenderet in colla pectuſque & manus, fœdo cutis furfure: fœdiore adhuc eorum, qui cauſticam Ægyptiorum medicinam pati toleraverant, cicatrice, quàm morbo. Et certè id toto ævo obſervatione dignum, quòd quantùm opibus & deliciis, tantùm vitiis & morbis crevimus.

XXVI. Valerius Aſiaticus II, M. Junius Silanus conſulatum iniere, dignitate pares, gratiâ & opibus diſpares. Silanus ſtato tempore magiſtratum poſuit. Aſiaticus verò, licèt in totum annum deſignatus, ſe abdicavit. Id quidem præſtiterant & alii: at hi modicis fortunis, & Circenſium ludorum ſumptibus, qui immoderatè excreverant, impares. Ille motam Principis gratiâ, altero conſulatu, immenſis divitiis invidiam verebatur: malè conſultus, qui, ubi ſumma gratia, magnæ opes, adrepens invidia, ſuſpectam & intutam eſſe modeſtiam, decoros verò & tutos honores maximos, modò non immodicos, haud intelligeret. A. U. C. 799. J. C. 46.

XXVII. Messalina, ob luxûs monimenta, quæ invidebat, Aſiatico infenſa, quid adversùs eum valeret, M. Vinicii ruinâ prætentavit. Bis conſul, patre conſulari ortus, Cæſarum adfinitate inluſtris, Vinicius ipſi tantò erat ſuſpectior, quòd ab eâ læſus, interfectâ uxore ejus Juliâ. Metum furoremque addiderat pudicitia incaſſum tentata. Obſcurum tamen ſcelus quæſivit; virumque inviſum ſimul & dilectum, melioribuſque temporibus dignum, veneno ſuſtulit. Funere publico & laudatione celebres fuere exſequiæ;

A. U. C. 799. J. C. 46.

quod multis datum eâ ætate, quæ humanitatis expers ejus ſpeciem ambitioſiùs oſtentabat.

XXVIII. Tum Aſinius Gallus, claris natalibus, facie ignobili, deformiore ingenio, inſerere ſeſe fortunæ voluit. Princeps, utì rebatur, ab omnibus ſalutandus, ſi imperandi voluntatem oſtenderet, cœpit ob generis claritudinem palam dominationem adfectare. Nec opes, nec arma aderant: complures tantum Cæſaris libertos atque ſervos corruperat. Inſanum regulum non morte, quâ inclaruiſſet facinus, ſed exſilio, quo rideretur, multavit Claudius; hoc uno judicio, quàm latis tot legibus, majorem laudem adſecutus.

XXIX. Haud minore famâ, ſcelus libertorum qui adversùs patronos libertate abuterentur, & ferociam dominorum, ſi per nefas ſævirent, corripuit. Motus enim audaciâ cujuſdam liberti, quòd patronum apud tribunos plebis detuliſſet, & in eum petiſſet accepiſſetque apparitorem, non modò illum ceteroſque cauſæ innexos punivit; ſed & ingratos libertos, de quibus patroni quererentur, revocavit in ſervitutem; « advocatiſque eorum » negavit « ſe adversùs libertos ipſorum jus

» dictum ». Dominos pariter exoſus, qui ægra affectaque mancipia in inſulam Æſculapii tædio medendi exponerent, ſanxit « omnes, qui exponerentur, liberos » fore, nec redituros in ditionem domini, » ſi convaluiſſent : quòd ſi quis necare » quem mallet quàm exponere, eum cædis » crimine teneri ».

A. U. C. 799. J. C. 46.

XXX. Verum ab æquo ad temeraria citò degreſſus, & ægre ferens abſentiâ litigatorum, qui ne causâ caderent verebantur, judicia vel retardari vel impediri, pronuntiavit « ſe abſentibus æquè ac præ» ſentibus cauſam dicturum ». Deinde nullo delectu culpâne quis, an aliquâ neceſſitate ceſſaſſet, ſententiam tulit. Cùm tamen vulgus utilitate publicâ minùs quàm voluptate moveatur, hæc judiciorum temeritas haud ita fuit ingrata. At eviluit uxorius Princeps, quòd Sabinum, Caio imperitante, Galliæ præfectum, tum morti in gladiatorio certamine deſtinatum, Meſſalina ob adulteriorum ſocietatem ſervaſſet. Femina, atrox libidinum, quas præter Claudium cuncti noſcerent, majorem adhuc invidiam concitavit, cùm Mneſterem, his temporibus hiſtrionicâ laude ſummum, ſtupris ita inligaſſet, ut nec eum in ſcenam prodire ſineret, nec

ipſe vellet, juraretque Claudius illum
A. U. C. ſecum non eſſe, & per ſe non ſtare quo-
799. minus vellet. Quid mirer magis Meſſalinæ
J. C. licentiam, audaciamne Mneſteris, an
46. populi Romani queſtus, an contumelias Principis, haud dixerim.

XXXI. IN tantâ principatûs indiligentiâ, evenere tamen quæ magnos Principes haud dedecuiſſent. Regnata hactenus Thracia in provinciam redacta. Percelebris quoque fuit legatio e Taprobane miſſa. Alterum orbem terrarum eſſe diu exiſtimatum, *Antichthonum* appellatione: inſulam eſſe Alexandri Magni victoriis innotuit. Plura & certiora docuere legati, Romam advecti. Quod quâ fortunâ contigerit, Plinium, hiſtoriæ naturalis florentiſſimum ſcriptorem ſecutus, expediam.

XXXII. ANNII Plocami, qui maris Rubri vectigal a fiſco redemerat, libertus circa Arabiam navigans, raptuſque Aquilonibus præter Carmaniam, XV die Hippuros portum invectus eſt: hoſpitali regis clementiâ ſex menſium tempore imbutus alloquio, percunctanti poſtea narravit Romanos & Cæſarem. Mirum in modum in auditis juſtitiam ille ſuſpexit, quòd pares pondere denarii eſſent in captivâ

pecuniâ, cùm diverſæ imagines indicarent a pluribus factos; & hoc maximè ſollicitatus ad amicitiam, legatos quatuor miſit, principe eorum Rachiâ.

A. U. C. 799. J. C. 46.

XXXIII. NOSTRUM cælum, ſuas umbras, mirati, ipſi in Urbe peregrinitatis avidâ admirationi fuere. Ex iis cognitum « ſuâ in inſulâ quingenta eſſe oppida: » Palæſimundum omnium ibi clariſſimum, » ac regiam cc mill. plebis: ſervum ne» mini: non in diem aut interdiu ſom» num: agros diligenter coli: vitis uſum » non eſſe, pomis abundare: eſſe in piſ» catu voluptatem, teſtudinum maximè, » quarum ſuperficie familias habitantium » contegerent: ædificia modicè ab humo » exſtare: annonam numquam augeri: » non fora liteſve eſſe: coli Herculem: » feſta venatione abſumi; gratiſſimam eam » tigribus elephantiſque conſtare. Regem » eligi a populo ſenectâ clementiâque, » liberos non habentem; & ſi poſtea gi» gnat, abdicari, ne fiat hereditarium re» gnum: rectores ei a populo xxx dari: » nec niſi plurium ſententiâ quemquam » capitis damnari; ſic quoque appellatio» nem eſſe ad populum; LXX judices dari; » ſi liberent reum, ampliùs triginta, iis » nullam eſſe dignationem, graviſſimo

»probro. Regi cultum Liberi patris; »ceteris Arabum: regem, ſi quid delin- »quat, morte multari, nullo interimen- »te, averſantibus cunctis, & commercia »etiam ſermonis negantibus».

A. U. C. 799. J. C 46.

XXXIV. HÆC ob novitatem audientibus grata. Libentiùs verò, licèt haud ſine invidiâ auditum, «ibi vitam homi- »num centum annis modicam: inſulam »auri margaritarumque grandiorum fer- »tiliorem, quàm Indiam». Paullulum invidiam imminuit vitiorum ſocietas, & Romanæ luxuriæ commendatio. Fatebantur enim legati «ſibi aurum & argen- »tum in pretio: marmor teſtudinis ſimile, »gemmas margaritaſque in honore multò »præſtantiores haberi: ipſorum opes ma- »jores eſſe, ſed apud Romanos opulentiæ »majorem uſum».

XXXV. TALIA in inſulâ, extra orbem a naturâ relegatâ, multi eò magis mirabantur, quòd de Seribus prorſus diverſa priùs audita, certioribus nuntiis tum firmata. Memorabat enim Rachia «ultra montes Emodos Seras, lanicio »ſilvarum nobiles, ab ipſis aſpici; advenis »ſibi occurſare; notos etiam commercio: »patrem ſuum eò commeaſſe: illos ex- »cedere hominum magnitudinem, rutilis

»comis, cæruleis oculis, oris ſono truci, A. U. C.
»nullo commercio linguæ: feris quidem 799.
»perſimiles, cœtum reliquorum morta- J. C.
»lium fugere: mites tamen, juſtos, com- 46.
»mercia ita peragere, ut fluminis ulteriore ripâ merces poſitas juxta venalia »tollant, ſi placeat permutatio». Tales virtutes in talibus hominibus aliquis fortè mirabitur, miretur magis tot periculis, impenſis maximis, & lentâ quidem, ſed certâ & irreparabili imperii ruinâ, matronalis libidinis velamenta ſimul & inritamenta inde arceſſi.

NOTÆ
IN LIBROS V ET VI
ANNALIUM
C. CORN. TACITI;

ET IN SUPPLEMENTA LIBRORUM
V, VII, VIII, IX ET X.

ACCESSERE

ANECDOTA DE PRINCIPIBUS
TIBERIO ET CAIO CALIGULA,

ET

STEMMA CÆSARUM ILLUSTRATUM

NOTÆ

NOTÆ

IN LIBRUM QUINTUM

ANNALIUM

C. CORN. TACITI.

CAP. I. JULIA AUGUSTA. Livia, mater Tiberii.

Bello Peruſino. Cùm Octavius L. Antonium, Peruſiæ, nunc *Pérouſe*, obſeſſum, in deditionem accepit anno U. C. DCCXIV.

Sanguini Auguſti. Agrippina uxor Germanici, neptis erat Auguſti; Germanicus, nepos Liviæ. Per conjunctionem Agrippinæ & Germanici adnexa eſt Livia ſanguini Auguſti, & communes pronepotes habuit.

C. Cæſare. Caligulâ.

CAP. III. *In nurum.* In Agrippinam.

Cottâ Meſſalino. Sæviſſimæ cujuſque ſententiæ auctore. Vide infrà Annal. VI, 5.

Cap. IV. *Componendis patrum actis.* Julius Cæſar *primus omnium inſtituit, ut tam ſenatûs, quàm populi diurna acta conficerentur & publicarentur.* Sueton. in Jul. Cap. 20. Poſtea *ne acta ſenatûs publicarentur* auctor fuit Auguſtus. Sueton. in Aug. Cap. 36. De Actorum origine variiſque apud Romanos generibus fuſiùs diximus in priore editione, Tom. I, pag. 441.

Quandoque Germanici ſtirpem, ubi ſpatium pœnitentiæ ſenis, reſurgere. Corruptè editio Princeps & Mſ. Flor. *quandoque Germanicis titium pœnitentiæ ſenis. . . . Simul populus.* Emendaverat Rhenanus *dandumque interſtitium pœnitentiæ ſenis. Simul populus.* At omittit *quandoque Germanicis:* addit *interſtitium;* quæ vox Macrobiana magis, quàm Corneliana eſt: nec ſupplet quod deeſt poſt *ſenis.* Inde alia nobis fuere excogitanda, dum meliora eruditis viris ſuppetant.

Cap. V. *Teſtarentur.* Hìc multa, triennio ferme acta, deſunt. Vide Supplementum libri V, Annalium.

Cap. VI. *Et generum.* Sejanus Tiberii gener, ob ſibi deſponſam Liviam, quondam Germanici uxorem.

Per mærorem quàm læti. Tam per mærorem, quàm læti. Suprà quoque *tam* omiſſum Annal. III, 8. *Haud fratris interitu trucem, quàm remoto æmulo æquiorem.*

Cap. VIII. *Vades exſtitere.* Rei non tantùm in carcere, ſed & *domibus magiſtratuum*, Annal. VI, 3, cuſtodiebantur; vadibus quoque, ſeu fidejuſſoribus tradebantur.

Triumvirali ſupplicio. Triumviri capitales, carceris cuſtodiam habebant, ut cùm animadverti oporteret, eorum interventu fieret. Pomponius in Digeſt. I, Tit. II, 30. At cùm inauditum haberetur virginem ſtrangulari, filiam Sejani priùs vitiavit carnifex. Hæc nova & infanda jura a Tiberio reperta memorant Suetonius in Tiber. LXI, Dio XLVII, pag. 330.

CAP. X. *Druſum.* Pſeudo-Druſum. Druſus, Germanici filius, cuſtodiâ anno ſuperiore fuerat clauſus. Vide Annal. VI, 23, & Supplementum Annal. V, 13 & 14.

Cyclades inſulas. Nunc *les Cyclades*, Ægæi maris inſulas.

Paternos exercitus. Suprà Annal. II, 53 & 59.

Poppæo Sabino. Jam memorato Annal. I, 80.

Toronæum Thermæumque ſinum. Sinus Toronæus, nunc *le golfe de Caſſandre*, vel *le golfe d'Agiomama*, ita dictus ab urbe Torone, nunc *Toron.* Ab urbe Therme, *Salonique*, cognominatus eſt ſinus Thermæus, nunc *le golfe de Salonique.*

Eubœam. Nunc *Negrepont.*

Piræum. Piræum litus, ubi Piræus Athenarum portus, nunc *Porto-Leone.*

Corinthienſe litus. Sabinus Peloponneſum non legit, ſed Cenchreas, nunc *Kenkri*, appulſus, Corinthienſe litus, anguſtiaſque Iſthmi, nunc *le golfe de Corinthe*, evaſit; marique alio, ſcilicet mari Ionio, Nicopolim, nunc *Preveza vecchia*, *dans le golfe d'Arta*, ingreſſus eſt.

M. Silano. De quo ſuprà Annal. II, 59, & infrà Annal. VI, 20.

Neque nos originem finemve. Dio LVIII, p. 637. Zonaras, Tom. I, pag. 551. Pſeudo-Druſum,

agnitum captumque, ad Tiberium Caii nuptias Antii celebrantem fuiſſe perductum ſcribunt. Penes eos ſit fides.

CAP. XI. *Conſulum.* Trionis & Reguli, conſulum ſuffectorum. Suffectus fuerat Kalendis Juliis L. Fulcinius Trio, Kalendis Octobribus P. Memmius Regulus. Inſignem hujus anni conſulum inſcriptionem attulimus in priore editione, Tom. I, pag. 264.

NOTÆ

IN SUPPLEMENTUM LIBRI V. ANNALIUM.

CAP. VI. L. *OTHONIS FILIÆ.* Sueton. in Othone, Cap. 1.

CAP. VII. *Familiaritates adflixit.* Sueton. in Tiber. Cap. 51.

Jocantium ſimplicitas. Senec. de Beneficiis, III, 26.

CAP. VIII. *Patravere Hieroſolyma.* Mortem Jeſu Chriſti, paucis memoratam Annal. XV, 14, fortè in hac Annalium parte omiſerat Tacitus. At Chriſtianum ſcriptorem puderet id ſilere, quo nihil majus peperere ſæcula, & in quo ſalus noſtra, ſpes, amor & gloria.

Jeſum Chriſtum. Sub duobus Geminis conſulibus Chriſtum eſſe paſſum conſentit antiquitas: quâ de re plura dixi in priore editione, Tom. I, pag. 316.

Sol caſſus lumine. In archivis Romanis exſtitiſſe illorum prodigiorum memoriam teſtantur Tertullianus in Apologetic. Cap. 21. Lucianus, Martyr, apud Rufinum, Hiſt. Eccleſiaſt. IX, 6.

Quâ de re plura diximus in priore editione, loc. cit.

Tiberiumque omnibus intentum advertit. Immo, teſte Tertulliano, in Apologetic. Cap. 5. *Tiberius, cujus tempore nomen Chriſtianum in ſæculum intravit, annuntiata ſibi ex Syriâ Palæſtinâ, quæ illic veritatem iſtius* (Jeſu Chriſti) *divinitatis revelarant, detulit ad ſenatum cum prærogativâ ſuffragii ſui. Senatus, quia non ipſe probaverat, reſpuit. Cæſar in ſententiâ manſit, comminatus periculum accuſatoribus Chriſtianorum.* Eâ in re Tertulliani auctoritatem tuetur eruditus Pearſon, *Lectiones in Acta Apoſtolorum*, Lect. IV, 15.

CAP. IX. *Tranquillitate recrearet.* Velleius Paterculus II, 126.

CAP. X. *Flagrare incendio.* Velleius II, 130.

CAP. XI. *In eorum damnationem.* Sueton. in Tiber. Cap. 64.

CAP. XII. *In Pandatariam inſulam.* Sueton. in Tiber. Cap. 53. In Puteolano ſinu Pandataria inſula, nunc *l'iſle Sainte-Marie.*

In Pontiam. Nunc *l'iſle Ponza*, Pandatariæ vicinam. Sueton. in Tiber. Cap. 54.

Catenatos. Sueton. in Tiber. Cap. 64.

CAP. XIII. *Æmiliam Lepidam.* Dio LVIII, pag. 623. De Druſo & Æmiliâ Lepidâ vide Stemma Cæſarum, num. 83 & 84.

CAP. XIV. *Duoque imperii munimenta.* Druſum & Caium Caligulam.

Caſſium Longinum. Dio loc. cit.

In imâ palatii parte. Sueton. in Tiber. Cap. 54, Tacit. Annal. VI, 24.

Cap. XV. *Senili capite.* Senili capite Tiberii, imbelli juventâ Caii Caligulæ.

Vigilantiâ defendi. Hæc omnia indicat Velleius Paterculus II, 126 & 127.

Cap. XVI. *Gratulationibus.* Dio LVIII, pag. 623 & 624.

Cap. XVII. *Patre & uxore.* Vide Annal. III, 75.

Suprà memoratas. Annal. I, 12.

Sejani adfinitatem. Tacit. Annal. VI, 30. Dio LIX, pag. 657.

Adſciſcebantur imperatores. Vide quæ hac de re diximus ſuprà Annal. I, 31.

Cap. XIX. *Cùm Aſinius Sejanum.* Dio LVIII, pag. 622.

Suo Syriaco. Syriacus Aſinii Galli amicus. Dio loc. cit.

Cap. XX. *Viro diſerto.* Syriacus laudatur a Senecâ, II Controverſ. 9.

Vitâ ipsâ ſævire cœpit. Sueton. in Tiber. Cap. 61.

Cap. XXI. *Quondam negata.* Suprà Annal. IV, 40.

Cap. XXIII. *Perennem fecit.* Fœda hæc adulatio ſe paſſim toto libello prodit, ac maximè Libro II, Cap. 126 & ſeqq. De Sejano longè aliter ſcripturus, ſi ſub finem anni ſequentis

ſcripſiſſet : tum fortè Valerio Maximo conviciorum feracior. Quæ convicia vide apud Valer. Maxim. IX, II, num. 4.

CAP. XXIV. *Sejanum veneratur.* Optimè Dio LVIII, pag. 623. *Ut paucis dicam, Sejanus imperator, Tiberius quidam inſulæ rector videbatur.*

CAP. XXV. *L. Piſonem.* Laudatur a Senecâ Ep. 83.

CAP. XXVI. *Geminius Rufus.* Dio LVIII, pag. 623.

CAP. XXVII. *Cæſarem ac Sejanum.* Dio, ibid.

CAP. XXIX. *Suffecti VII Idus Maii.* Die nonâ Maii. Inſcriptio antiqua apud Gruterum, pag. MLXXXVII; quam accuratiorem edidimus in priore editione, Tom. I, pag. 264.

Suumque Romam reditum. Dio LVIII, pag. 624 & 625.

CAP. XXX. *Sacerdotiis exornat cum Caio.* Dio, ibid.

Capreas accitum. Suetonius in Caio, Cap. 10.

Proconſulare imperium. Dio, ibid.

Hiſpaniæ aliarumque provinciarum. Dio LVIII, pag. 626.

CAP. XXXI. *Tum pænitere.* Dio, ibid.

Hoſtem judicari & necari. Sueton. in Tiber. Cap. 54; in Caio, Cap. 7.

Nemini mortali. Dio, ibid.

Cap. XXXII. *Senatores, equites, libertos.* Joſephus Antiquit. Judaic. XVIII, 6.

Portentis retardaretur. In his portentis recenſendis plurimus Dio LVIII, pag. 624 & 625. Puderet referre: in iis enim vulgò pauca vera; multa fortuita: mendacia plurima.

Satrius Secundus. Tacit. Annal. VI, 47.

Cap. XXXIII. *In Caium Nepotem.* Vide Stemma Cæſarum, num. 82 & 86. Caius, relegatâ matre ſuâ Agrippinâ, ad Antoniam aviam tranſierat. Sueton. in Caio. Cap. 10.

Per Pallantem. Joſeph. Antiquit. Judaic. XVIII, 6. Idem Pallas, Claudio imperitante, tantò protervior Sejano fuit, quantò vilior.

Cap. XXXIV. *Memmius Regulus & Fulcinius Trio.* Ii conſules Cornelio Sullæ & Sexteidio Catullino fuerant ſuffecti.

Cæſar Sertorium Macronem. Hæc ceteraque quæ Sejani exitum ſpectant, fusè proſequitur Dio LVIII, pag. 626 & ſeqq.

Si quid tumultûs. Dio ibid. pag. 629 & 630. Vide & Tacitum Annal. VI, 23. Suetonium in Tiberio Cap. 65.

Cap. XXXV. *Ipſe ex altiſſimâ rupe.* Iſta Suetonius, Tiberio ſæpe iniquus, in Tiberii dedecus perperam vertit. Sueton. loc. cit.

Cap. XXXVI. *XV Kalendas Novembris.* Tacit. Annal. VI, 25. Dies fuit ſeptimuſdecimus Novembris.

Singula denariûm millia. Gallicæ monetæ libræ ſunt 778.

CAP. XXXVII. *Tum flamma.* Senec. Natural. Quæſt. I, 1.

Apertis Cæſaris literis. Hæc omnia Dio LVIII, pag. 627. Juvenal. X, 71.

> *Verboſa & grandis epiſtola venit*
> *A Capreis.*

Epiſtolam hanc, *pudendam miſerandamque orationem* appellat Suetonius in Tib. Cap. 75. Tiberio injurius.

Alterum ex conſulibus. Sueton. loc. cit.

CAP. XXXVIII. *Incerta veritus.* Dio LVIII, pag. 627.

Statuas devellere, raptare. Dio LVIII, pag. 628, & Juvenalis X, 58 & ſeqq.

CAP. XXXIX. *Ad ædem Concordiæ.* Dio, ibid.

Sejanus nemini lugeretur. Dio LVIII, pag. 629. Poſtea id ultro permiſit Tiberius, tum clemens, quia inutilis ſævitia: fortè etiam, ut novas exitiorum cauſas haberet. Vide Dionem LVIII, p. 631.

Faſtis & monimentis eximeretur. Inde in faſtis conſularibus unus Tiberius hujus anni conſul appellatur: TIBERIO CÆSARE V. SOLO.

CAP. XL. *Diverſi Urbis ſenſus.* Dio LVIII, pag. 628.

CAP. XLI. *De Principis honoribus.* Dio LVIII, pag. 629.

CAP. XLII. *In villâ Jovis.* De duodecim villarum nominibus & molibus dictum ſuprà Annal. IV, 67.

Per novem proximos menſes. Sueton. in Tiber. Cap. 65.

Dato Syriacis legionibus. Sueton. in Tiber. Cap. 48.

Legatos verò ſenatûs. Dio LVIII, pag. 630.

Cap. XLIII. *Apicatam, mariti morte.* Apicata, Sejani uxor, ſed domo pulſa, ut dictum Annal. IV, 3.

Filii, in Gemonias abjecti. Dio LVIII, pag. 628, ait Apicatam ad eam confeſſionem fuiſſe evictam, cum filiorum ſuorum corpora in ſcalas abjecta videret. Ego verò narrationis Cornelianæ Annal. V, 9, veſtigia ſecutus, id poſt mortem filii natu maximi eveniſſe exiſtimo.

Libellum de Druſi morte. Dio, ibid. Druſus, Tiberii filius. De ejus morte dictum Annal. IV, 8.

Cap. XLIV. *Eudemum ac Lygdum.* Tacit. Annal. IV, 11.

Vita Liviæ. Dio, loc. cit. De Liviâ & Antoniâ vide Stemma Cæſarum, num. 71 & 42.

Quidam prodidere. Ipſe Dio, ibid.

Cap. XLV. *Correpti quotquot ejus favore.* Dio LVIII, pag. 630.

Cap. XLVI. *Sejani amicorum integerrimus.* Periit nomen viri integerrimi.

NOTÆ

IN LIBRUM SEXTUM

ANNALIUM.

CAP. I. CAPREAS ET SURRENTUM. De his dictum ſuprà Annal. IV, 67.

Juxta Tiberim hortis. Hortos illos Julius Cæſar dictator populo Romano legaverat. Erant in XIV Urbis regione. De his ſuprà Annal. II, 41.

Saxa rurſum. Capreis domus Tiberii ſaxis imminebat, ut dicetur infrà Annal. VI, 21.

Sellariorum & Spentriarum. Has fœditates fuſiùs recenſet Suetonius in Tiber. Cap. 43.

Multiplici patientiâ. Multiplex, quia & muliebris, ut explicat Illuſtr. Huetius.

CAP. II. *Liviæ flagitiis.* Liviæ, Druſi uxoris, in Sejano adulteræ, ejus ſcelerum & pœnarum ſociæ; de quâ vide Supplementum Annal. V, 44.

Ablata ærario. Ærarium populi, fiſcus Principis erat. At ſub Tiberii principatu ærarium, fiſcus, ceteraque omnia erant Principis. Inde nihil referebat Sejani bona in ærarium, an in fiſcum, cogerentur.

Epiſtolæ. Vide Supplementum Annal. V, 37.

Cap. III. *Junium Gallionem.* Senecæ fratrem; de quo infrà Annal. XV, 73.

In quatuordecim ordinibus. Ut, actis per annos ſexdecim militiæ ſtipendiis, inter equites Romanos in ſpectaculis ſederent.

Delectâ Lesbo. Lesbos, nunc *Metelin*, Ægæi maris inſula.

Domibus magiſtratuum. Quæ honoratior erat cuſtodia. Vide jam dicta Annal. V, 8.

C. Cæſari. Caligulæ.

Cap. IV. *Ingreſſus eſt.* Aggreſſus eſt. Sic Salluſtius in Jugurth. Cap. 28. *Calpurnius . . . acriter Numidiam ingreſſus eſt.*

Ut retuli. Suprà Annal. IV, 68 & 70.

Conſules anni prioris. Vide Annal. V, 11.

Noxiam conſcientiæ. Culpam conſcientiæ.

Ob ſegnitiam. Segnes aſpernabatur Tiberius. Inde nullus Haterio metus.

Cap. V. *Arguitur pleraque.* In pleriſque arguitur.

C. Cæſarem quaſi inceſtæ virilitatis. Multis placet Freinshemii conjectura, *Caiam Cæſarem quaſi incertæ virilitatis.* Dubius nempe Meſſalinus utrùm Caium pro viro, an pro feminâ haberet, utrumque hoc dicterio amplexus eſt; in quo certè nonnihil eſt ſalis. Fortè tamen nihil mutandum, cùm Caius ſororem ſuam *Druſillam vitiaſſe virginem, prætextatus adhuc*, crederetur. Sueton. in Caio, Cap. 24; infrà quoque Annal. VI, 9, impudicus appellatur.

Novemdialem eam cenam. Die nonâ mortuis parentabant Romani. Inde Cotta *novemdialem* cenam appellaverat epulas illas, quæ die natali Auguſtæ celebrabantur. Exiſtimo enim cum Illuſtr.

Huetio hæc dicta fuiſſe, cùm adhuc viveret Livia; ſed ob ſenectutem morti proxima, & fere jam mortua haberetur. Nec emendandum, ut placuit Lipſio, *die natali Auguſti.*

Neque cuncta. Fortè emendandum, *atque cuncta.*

Cap. VI. *Præſtantiſſimus ſapientiæ.* Plato; cujus hæc verba ſunt de Republic. lib. IX, p. 579.

Cap. VII. *L. Arruntii.* Laudatus eſt ſuprà Annal. I, 13. Ejus accuſatio, ut & alia plurima libri quinti Annalium, periit.

Quid repens. Quid recens.

Indicibus acceſſere. Sic ſuprà Annal. VI, 3: Paconianus ſummum ſupplicium effugit.

E Santonis. Santoni, vel Santones, nunc *la Saintonge & le pays d'Aunis.*

Cap. VIII. *Noviſſimi conſilii.* In rempublicam; & adversùm Imperatorem.

Claudiæ & Juliæ domûs partem. Sejanus pars erat Claudiæ domûs ob filiam ſuam Claudii filio deſponſatam, Annal. III, 29. Pars quoque Juliæ familiæ propter deſtinatam ſibi Liviam, Germanici ſororem.

Satrium atque Pomponium. Nefarios Sejani clientes. De Satrio vide Annal. IV, 34; VI, 47; & Supplementum Annal. VI, 32.

Cap. IX. *In cohortem ſuam.* In aulicorum amicorumque ſuorum cohortem tranſtulerat. De hac cohorte vide Suetonium in Tiber. Cap. 46, in Caio Cap. 19.

Precatuſque. Vitam veniamque per codicillos

precatus eſt. At immiti Tiberii reſcripto victus, venas reſolvit, & occubuit.

Scauro Mamerco ſimul. Cum Scauro Mamerco.

CAP. X. *Fuſii Gemini.* Quem conſulem & dicacem vidimus ſuprà Annal. V, 1 & 2. Interfectus videtur, cùm Liviæ familiaritates adflixit Tiberius, ut dictum in Supplemento Annal. V, 7.

Internuntius. Vide Annal. II, 28.

Curtium Atticum. De quò ſuprà Annal. II, 28.

Memoravi. In eâ parte libri V Annalium, quæ periit.

CAP. XI. *Ferias Latinas.* De quibus jam ſuprà Annal. IV, 36.

CAP. XII. *Per diſceſſionem facto.* Gellius XIV, 7. *Senatuſconſultum fieri duobus modis: aut per diſceſſionem, ſi conſentitur: aut, ſi res dubia eſſet, per ſingulorum ſententias exquiſitas: ſingulos autem debere conſuli gradatim, incipique a conſulari gradu.*

Per magiſtros. Magiſtros collegii quindecimvirûm.

Samo, Ilio, Erythris. De Samo vide Annal. IV, 14. De Ilio Annal. II, 54; IV, 55. Erythræ, urbs maritima Ioniæ, nunc *Erythri*, prope Chium inſulam.

CAP. XIII. *Silentium ipſius.* Siluit Tiberius; nec edicto plebis ſeditionem repreſſit. At ipſius ſilentium non in civilem humanitatem, ut crediderat, ſed in ſuperbiam acceptum.

Fretum Siciliæ. Nunc *le Phare de Meſſine.*

Calibus. Cales, nunc *Calvi*, urbs mediterranea Campaniæ.

Plebei Romæ generis. Fortè *plebeii.*

Ambigens patriam. Singulariter dictum, ſed breviter & eleganter. Deviis plerumque itineribus patriam adire ambigens & declinans.

CAP. XVI. *De modo credendi poſſidendique.* Legem hanc Julius Cæſar tulit anno U. C. DCCVI. Ut debitoribus conſuleret poſt bellum civile, iis permiſſum voluit, ut poſſeſſiones ſuas, æſtimatione priùs per arbitros factâ, creditoribus in ſolutum darent; deductâ etiam ſummâ æris alieni, *ſi quid uſuræ nomine numeratum aut perſcriptum fuiſſet: quâ conditione quarta pars fere crediti deperibat.* Sueton. in Jul. Cap. 42. Cæſar Bell. Civil. III, 1. De modo autem poſſidendi ſtatutum, ne quis argento aurove plus quàm ſexaginta ſeſtertia, *Gallicæ monetæ libras* 11671, poſſideret. Dio XLI, pag. 171.

Unciario fenore. Unciarium fenus Gallicè dicimus *un pour cent.* Semuncia, aut ſemunciarium fenus, *un demi pour cent.*

Vetita verſura. Vetita uſura. Id vetitum anno U. C. CDXII, quo L. Genucius, tribunus plebis, tulit ad populum *ne fenerare liceret.* Livius VII, 42.

Oriebantur. Adeò acres fuere uſuræ, ut civilis ac modica haberetur uſura ex ſemiſſe, *ſix pour cent*, Plin. XIV, 4: vulgaris centeſima, *douze pour cent.* Multi etiam exigebant centeſimas ternas, *trente-ſix pour cent*: centeſimas quaternas, *quarante-huit pour cent*: centeſimas quinas, *ſoixante pour cent.* Adde anatociſmum, *l'intérêt de l'intérêt.* De fenore & uſurâ apud Romanos plura diximus in priore editione, Tom. I, pag. 448.

CAP. XVII. *Duas quiſque fenoris partes.* Suetonius in Tiber. Cap. 48. *Magnâ difficultate*

nummariâ, populo auxilium flagitante, per ſenatuſconſultum ſanxit, ut feneratores duas patrimonii partes in ſolo collocarent, debitores totidem æris alieni ſolverent.

Millies ſeſtertio. Gallicæ monetæ lib. 19,455,025.

CAP. XVIII. *Pomponii Secundi.* Cui objectabatur Ælii Galli amicitia, ut dictum ſuprà Annal. V, 8.

Theophanem Mitylenæum. Mitylene, nunc *Metelin*, urbs Lesbûs inſulæ. Theophanem valde commendat Strabo XIII, pag. 617 & 618.

CAP. XIX. *Saxo Tarpeio.* Tarpeia illa rupes, pars Occidentalis Capitolini montis, & Tiberim ſpectans, adhuc alta palmos Romanos 80 viſitur. Ficoroni, *Roma Antica*, I, 10.

Aurariaſque ejus. Quàm ferax auri fuerit Hiſpania docet Plinius XXIII, 4; Sect. 21. *Vicena millia pondo*, Gallicæ monetæ libras 18,900,000, *ad hunc modum annis ſingulis Aſturiam atque Gallæciam & Luſitaniam præſtare quidam prodiderunt, ita ut plurimùm Aſturia gignat. Neque in aliâ parte terrarum tot ſæculis hæc fertilitas.*

CAP. XX. C. *Cæſar.* Caligula.

Qualem in diem. Vulgò *qualem diem.* Bene Illuſtr. Huetius, *qualem in diem.*

CAP. XXII. *Fidem artis.* Veriùs de hujus artis profeſſoribus dixit ipſe Tacitus infrà Hiſt. I, 22. *Genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in civitate noſtrâ & vetabitur ſemper & retinebitur.* Tacitum autem ſibi hac in re non conſentire mirum videri non debet. Error inquietus ſemper eſt & diſcors.

In tempore memorabitur. Hoc periit.

CAP. XXIII. *Aſinii Galli.* Quem uno & eodem ipſo die Tiberii convivam & reum vidimus in Supplemento Annal. V, 20.

Nurui ac nepoti. Agrippinæ ac Druſo.

CAP. XXIV. *Probra corporis.* Objecit probra corporis, id eſt impudicitiam, & exitiabilem in ſuos animum. Druſus enim Sejani ac Liviæ partes adversùs fratrem ſuum Neronem erat ingreſſus. Tacit. Annal. IV, 60.

Nurum, filiumque fratris. Nurum Agrippinam; *filium fratris* Germanicum; *nepotes* Neronem & Druſum.

CAP. XXVI. *Cocceius Nerva.* De quo jam ſuprà Annal. IV, 58.

Plancinam. De eâ ſæpe ſuprà Annal. III.

CAP. XXVII. *Tiburtem.* Tibur, nunc *Tivoli.*

Funere cenſorio. De quo ſuprà Annal. IV, 15.

Imagine tandem exſolutus. Syria Ælio Lamiæ fuerat demandata; ſed numquam permiſſum ut provinciam illam adiret. De hoc Tiberiano uſu vide Annal. I, 80.

Satis conlocavi. Satis ſcripſi. De M. Lepido dictum Annal. I, 13; IV, 20 & alibi ſæpe.

CAP. XXVIII. *Heliopolis.* Urbs inferioris Ægypti, nunc *la Matarée.*

Non ambigitur. Immo nunc conſtat Phœnicem volucrem eſſe omnino fabuloſam.

CAP. XXIX. *Retuli.* Suprà Annal. IV, 47.

Rurſum poſtulatur. Jam poſtulatus ſuprà Annal. VI, 9.

Argumentum Tragœdiæ. Tragœdiæ illius argumentum *Atreus.* Tiberius, parricidia ſua ibi argui arbitratus, ait: *Me fecit Atrea, faciam illum Ajacem:* quia ſcilicet ſe ipſe interemit Ajax. Vide Dionem LVIII, pag. 636.

Adulterium Liviæ. Druſi uxoris.

Cap. XXX. *Proximo quoque exercitui.* L. Apronius inferioris Germaniæ proprætor erat Annal. IV, 73.

Cap. XXXI. *Ut inermem.* Quia Tiberius belli incurioſus, & ſine liberis, qui firma ſunt imperii munimenta.

Rege Artaxiâ. Quem Armeniorum regem fecerat Germanicus Annal. II, 56 & 64.

A Vonone. De quo ſuprà Annal. II, 4 & 58.

Phraaten. Phraates, Phraatis IV filius, frater Vononis, a patre, ut amicitiam cum Auguſto firmaret, Romam miſſus, Annal. II, 1 & 2.

Cap. XXXII. *Tiridaten.* Phraatis IV nepotem; &, ut videtur, Vononis filium.

Gentile imperium. Imperium Iberiæ, nunc *la Géorgie.*

L. Vitellium. Anno priore conſulem.

Cap. XXXIII. *Urbe Artaxata.* De quâ ſuprà Annal. II, 56.

Sceptuchi. Populi Sarmatiæ Aſiaticæ, alienis ſtipendiis militare ſoliti. Pontum Euxinum inter & mare Caſpium ſupra Iberiam & Albaniam habitabant.

Caſpiâ viâ. Quæ recentioribus Caucaſia via; nunc *Teflis*, rectiùs dicitur. Vide Plinium VI, 13.

Unum reliquum. Unum reliquum iter per Albanas pylas, dictas quoque portas Caſpias, nunc *Derbent.*

Flatibus Eteſiarum. Flatus Eteſiarum juxta Plinium II, 47 & Columellam XI, 2, incipiunt ſexto Idus Julii, & perflant diebus canicularibus. Inde verum hujuſce belli tempus accipimus. Eteſias Gallicè dicimus *le vent de Nord-Eſt.*

Hibernus Auſter. Nobis *le vent de Sud-Oueſt.*

CAP. XXXIV. *Regiam Æetæ.* Æetas, rex Colchorum, pater Medeæ. Quo mortúo, inanem regiam vacuoſque Colchos repetivit Jaſon. Colchi, nunc *la Mingrelie.* Regia Æetæ ſanè Cyta, nunc *Cotatis*, Medeæ patria.

De nomine ejus. De nomine Jaſonis. Jaſonea multa memorat Strabo I, pag. 45.

Oraculum Phrixi. Ante ipſum Jaſonem, Colchidis navigatiónem ſuſceperat Phrixus, auri & argenti fodinis illectus. De ejus templo & oraculo vide Strabonem loc. cit. & Melam I, 21. Fuere in urbe Phaſide ad oſtium fluminis Phaſidis, nunc *Faſſo.*

Navis inſigne. Navium proræ pictas aut ſculptas hominum animaliumve effigies habebant; indeque nomina ſortiebantur, & Centaurus, Chimæra, Tigris, Leo, Aries, Fides, Spes appellabantur. Vide naves in Tabulis Herculanenſibus expreſſas.

CAP. XXXV. *Frontis & tergi vices.* Nunc frontis, nunc tergi vices erant.

Prælatus equo. Ob equi ſui pernicitatem prælatus fuit, antequam iterare valeret; & fortiſſimi ſatellitum protegebant ſaucium Oroden.

CAP. XXXVI. *Memoravi.* Suprà Annal. VI, 36.

Hyrcanis Carmaniiſque. Hyrcani ad Auſtrum maris Caſpii, nunc *le Mazanderan*, *le Corcan*. Carmanii mari Perſico vicini, nunc *le Kerman*.

Abſentium æquos. Æquos Principibus abſentibus, præſentibus mobiles.

Cap. XXXVII. *Suovetaurilia.* Ita dicta a ſue, ove & tauro in his ſacrificiis immolari ſolitis. Varro de Re Ruſtic. II, 1.

Meſopotamiæ nomen. Ea enim eſt μέση ποταμῶν, inter fluvios Euphraten & Tigrin media. Nunc *Algezira* dicitur.

Gazam & paratus regios. Gazam imperii & regios Parthorum Principum paratus.

Cap. XXXVIII. *Fulcinius Trio.* De quo ſuprà Annal. II, 28; V, 11, & VI, 24.

Continuum abſceſſum. Vulgò in libris editis *continuo abſceſſu.* Rectè Faernus *continuum abſceſſum*; vel *continuos abſceſſus*, ut Illuſtr. Huetio placuit.

Cap. XXXIX. *Trebellieni Rufi.* Jam memorati Annal. II, 67; & III, 38.

Sextii Paconiani. Audacis ac malefici hominis; ſuprà Annal. VI, 3 & 4.

Triumphale decus adeptus. Sæpe laudatus ſuprà Annal. I, 80; IV, 46; V, 10.

Cap. XL. L. *Aruſeius.* Hìc periit nomen viri alicujus celebris, qui cum L. Aruſeio morte adfectus eſt. Haud probabilis Gronovii conjectura olim fuiſſe ſcriptum *L. Aruſei*, ut pater & filius eodem ſupplicio adfecti indigitarentur.

Fauceſque jam exanimis. Vibuleni jam exanimis fauces laqueo vexatæ, ut, tamquam damnatus,

publicatis bonis, ſepulturâ prohiberetur. Vide Annal. VI, 29.

Ne Tigranes quidem. Tigranes, quondam rex Armeniæ, quem Joſephus, Antiq. Jud. XVIII, 5, ait nepotem fuiſſe Herodis, filium Alexandri & Glaphyræ, Archelai Cappadocum regis filiæ.

C. Galba. Galbæ, poſtea Principis, frater.

Nuptam retuli. Id periit. Vide Supplementum Annal. V, 6.

Inteſtabilis. Deteſtabilis.

Pater Lepidus. De quo ſuprà Annal. VI, 27.

CAP. XLI. *Clitarum natio.* Clitæ, populi Ciliciæ aſperæ & Tauri montis accolæ. De his infrà Annal. XII, 55. Taurus autem Turcis dicitur *Ramadan ouglou-yaïlakleri ;* id eſt, *æſtiva filii Ramadan.*

Cappadoci Archelao. Archelai ſenioris, ut videtur, filio. De ejus patre actum ſuprà Annal. II, 42 & 56.

Minori Cadra. Cadra & Davara colles Ciliciæ campeſtris, quæ nunc dicitur *la Caramanie.*

Nicephorium & Anthemuſiada. Urbes Meſopotamiæ. Nicephorium ad Euphraten ſitum, ubi nunc *Racca.* Anthemuſias ad Niphaten montem, Euphraten inter & Tigrim fuit. Eorum nomina ab Alexandro Magno ceteriſque Macedonibus indita. Vide Ammianum Marcellinum XIV, 3.

Halumque & Artemitam. Urbes Aſſyriæ. Halus, nunc *Galula :* Artemita, nunc *Daſcura-el-Melik.*

CAP. XLII. *Seleucenſes.* Seleucia, urbs Meſopotamiæ, ad Tigrim ſita, nunc *Al-Modaïn.* A Seleuco Nicatore fuerat condita : *libera hodie, ac ſui juris, Macedonumque moris : Ferunt ei plebis urbanæ DCM eſſe.* Plinius VI, 26.

Maternâ origine. Quidam emendant *paternâ.* Sed immeritò. Alii ita accipiunt, quaſi *maternâ*, non verò *paternâ origine* fuiſſet Arſacides. Fortè nec ſatis acutè; & Artabanum *maternâ origine.* Arſaciden dixere, ut ſpurium indigitarent.

Cteſiphon. Urbs Aſſyriæ, fluvio Tigri interfluente a Seleuciâ diviſa. Seleucia in dextrâ, Cteſiphon in ſiniſtrâ ripâ. Nunc *Al-Modaïn*, ut dictum ſuprà.

Surena. Surena, non hominis, ſed dignitatis nomen. Ita appellabatur ſupremus rei bellicæ præfectus & a rege ſecundus.

In Hyrcanis. De quibus dictum ſuprà Cap. 36.

Cap. XLIV. *Falſos in amore.* Falſi quidem erant in amore Artabani; nuper enim proditores & hoſtes: ſed odia non fingebant adversùs Tiridaten.

Elymæiſque. Elymæi, ſinûs Perſici accolæ, Elymaidem, nunc *la partie méridionale du Chuſiſtan*, habitabant.

Cap. XLV. *Quæ Aventino.* Quæ contigua Aventino monti, nunc *le mont de Sainte-Sabine*, in XIII Urbis regione.

Domuum & inſularum. Magnatum erant domus, *les palais :* plebis autem, inſulæ, *les maiſons.*

Millies ſeſtertiûm. Gallicæ monetæ libræ ſunt 19,455,025.

C. *Cæſaris.* Caligulæ.

Nuptam ei retuli. Suprà Annal. VI, 20.

Cap. XLVI. *Druſo genitus.* Filius Druſi, nomine Tiberius. Sueton. in Tiber. Cap. 54.

Germanici filio. Caio Caligulæ.

Minorem ex fratribus. Tiberium Druſo genitum.

CAP. XLVII. *P. Vitellii.* De quò ſuprà Annal. V, 8.

Conjurationis indice. Vide Supplementum Annal. V, 32.

L. Arruntius. Ab Auguſto laudatus, Annal. I, 13.

Suprà memoravi. Annal. IV, 75.

CAP. XLVIII. *Carſidius Sacerdos.* Sacerdos nomen proprium, non verò dignitas.

CAP. XLIX. *Sextus Papinius.* De ejus familiæ conſulatu ſuprà Annal. VI, 40.

Pridem repudiata. Repudiata a filio.

Miſeranda diu ferret. Ingeniosè Lipſius conjicit, *miſeranda differret.*

CAP. L. *Promontorium Miſeni.* Nunc *Capo di Miſeno*, in Campaniâ ac ſinu Puteolano.

CAP. LI. *Pater ei Nero.* Tiberius Claudius Nero.

Frater ejus Druſus. Germanici pater.

Vacuos Principis penates. Vacuos Auguſti penates, Caio & Lucio Cæſaribus defunctis, exſule Poſtumo Agrippâ.

Ac Druſus. Tiberii filius.

NOTÆ

NOTÆ

IN SUPPLEMENTUM LIB. VII. ANNALIUM.

Cap. I. Trepidatum. Joſeph. Antiq. Judaic. XVIII, 6, num. 10.

Tiberium in Tiberim. Sueton. in Tiber. Cap. 75.

In diem decimum. De ſenatuſconſulto, quo in diem decimum vitæ ſpatium damnatis prorogatum eſt, dictum ſuprà Annal. III, 51.

In Gemonias. In ſcalas Gemonias, de quibus dictum ſuprà Annal. III, 14.

Cap. II. *A Macrone adlatæ.* Joſeph. loc. cit. Dio LIX, pag. 640. Sueton. in Tiber. Cap. 76.

Duos nepotes. Caium & Tiberium: Caium ex Germanico, & Tiberium ex Druſo nepotes. Vide Stemma Cæſarum, num. 72 & 86.

Claudium in ſpem tertiam. Sueton. in Claud. Cap. 6.

Vicies ſeſtertio. Gallicæ monetæ libris 389,252.

Adſenſere patres. Tiberiumque Cæſarem, juniorem quàm ut in curiam venire poſſet, imperio imparem pronuntiarunt. Ita eluſa extrema Tiberii Principis voluntas. Verè Dio LIX, pag. 640. *Nullum eſt conſilium, quod adversùs ingratum animum vimque ſucceſſorum, valeat.*

Conſultandum cenſuere. Dio LIX, pag. 642.

CAP. III. *Per milites deportabatur.* Sueton. in Tiber. Cap. 75.

Laudibus Caii Cæſaris. Sueton. in Caio, Cap. 13.

CAP. IV. *Noctu ingreſſus.* Dio LIX, pag. 642 & ſeqq.

Curiam ſubiit. Dio, ibid. Sueton. in Caio, Cap. 14.

Imbellem coheredis ætatem. Philo, Legat. ad Caium, pag. 995.

Omnia remiſit. Dio LIX, pag. 641.

Incendere eniſus. Sueton. in Caio, Cap. 13 & 15.

CAP. V. *Pandatariam & Pontias.* Sueton. in Caio, Cap. 15. De his inſulis dictum in Supplemento Annal. V, 12.

In biremis puppe vexillo. Fixum vexillum in puppe, non in prorâ, quòd hæc biremis non ad bellum, ſed ad tranſvectionem erat adornata. Vide Schefferum, *de Militiâ naval.* III, 1, pag. 175.

Mauſoleo intulit. Auguſti tumulo, in quo conditos Germanici cineres vidimus Annal. III, 4. Caium hæc feciſſe prætextâ amictum, cinctum lictoribus, tamquam in triumpho, tradit Dio LIX, pag. 642. In divinis triumphalibuſque cærimoniis Romani ferculis utebantur, quibus deorum imagines, ſigna, victarum gentium ſpolia aliaque victoriæ inſignia vehebantur; vide Suetonium in Jul. Cap. 37 & 76.

Inferiaſque. De hoc funebri ritu dicetur infrà in Supplemento Annal. IX, 18.

Carpentumque. Hoc carpentum duabus mulis tractum videre eſt in multis Agrippinæ nummis.

Planè incurioſus. Dio LIX, pag. 642.

CAP. VI. *Uno ſenatuſconſulto congeſſit.* Sueton. in Caio, Cap. 15. Antoniam Auguſtam, ſacerdotem Auguſti fecit, eique omnes Veſtalium honores tribuit, teſte Dione LIX, pag. 641. Vide jam dicta Annal. I, 8; IV, 16; & dicenda in Supplemento Annal. IX, 19.

Fratrem Tiberium. De hac adoptione vide Suetonium, ibid. Cur Tiberius frater Caii appelletur dicemus infrà, Cap. 21.

Sororibuſque ejus. Sueton. loc. cit.

CAP. VII. *Centum ſexaginta millia.* Sueton. in Caio, Cap. 14. Nec in Urbe tantùm, ſed in provinciis totoque imperio pariter peracta ſacrificia, editaque maxima lætitiæ indicia; quæ fusè narrat Philo, legat. ad Caium, pag. 993 & 994.

Æqua & iniqua. Dio LIX, pag. 641 & 644.

CAP. VIII. *Matris & fratrum.* Sueton. in Caio, Cap. 15.

Concremat. Vide infrà Cap. 31.

Titi Labieni. Ingenium fataque Labieni multis & curiosè memorat Seneca, Controverſ. V, in præfat.

Cordi Cremutii. De Cremutio dictum Annal. IV, 34 & 35.

Caſſii Severi. De quo Annal. I, 72; IV, 21. Ejus dictum laudatur a Senecâ, loc. cit. *Caſſii Severi, hominis Labieno junctiſſimi, belle dicta res ferebatur. Illo tempore quo libri Labieni ex Sc. urebantur: Nunc me, inquit, vivum uri oportet, qui illos edidici.*

Poſteris tradantur. Sueton. in Caio, Cap. 16.

CAP. IX. *Libera foret juriſdictio.* Sueton. ibid. Dio LIX, pag. 646.

Comitiorum revocato. Tiberius enim comitia ad patres tranſtulerat, ut vidimus ſuprà Annal. I, 15.

Rationeſque imperii. Memoratæ ſunt ſuprà Annal. I, 11.

Spintrias. Monſtroſæ illæ libidines ſub Tiberio Principe invaluerant, teſte Suetonio in Tiber. Cap. 43.

In equites Romanos. Sueton. in Caio, Cap. 16.

Equumque. Equites donabantur equo publico, qui iis adimebatur, ſi inhoneſtè viverent. Vide Plutarchum in Paul. Æmil. pag. 275.

In recitatione. Cùm recitabantur nomina in recognitione equitum Romanorum. Recognitionem illam Gallicè dicimus *la Revue.* Minor autem fuit ignominia, quàm ſi palam equum eis ademiſſet.

Cap. X. *Tiberii legatis.* De quibus generatim Suetonius in Tiber. Cap. 76.

Populo $\overline{\text{CCCCL}}$. Dio LIX, pag. 640. Illud quadringenties quinquagies ſeſtertiûm efficit Gallicæ monetæ libras 8,754,856.

Nummûm millia. Gallicæ monetæ libras 194.

Quingenos nummos. Gallicæ monetæ libras 97.

Trecenos. Gallicæ monetæ libras 58. Itaque legata Tiberii exceſſere Gallicæ monetæ libras 27,000,000. Pauciora dederat Auguſtus, ut dictum eſt Annal. I, 8.

Una ſeſtertia. Gallicæ monetæ libras 194.

Sexagenos denarios. Gallicæ monetæ libras 46.

Quinûm denûm denariorum. Gallicæ monetæ librarum 11. Nunc verò ſi legatis Tiberii dona Caii addideris, Caius, ne numeratis quidem Liviæ legatis, largitus eſt Gallicæ monetæ libras plus quàm 43,000,000.

Sine calumniâ. Suetonius in Caio, Cap. 16. Dio LIX, pag. 640 & 641. *Sine calumniâ*, id eſt, integra, ſine dolo malo, iniquâque criminatione exſolvit.

Cap. XI. *Agrippa.* Is eſt Agrippa I, dictus poſtea Magnus, Ariſtobuli & Berenices filius, Herodis I, Magni, & Mariamnes nepos.

Philippi ac Lyſaniæ tetrarchias. De quibus D. Lucas, III, 1. *Philippo autem fratre ejus* (Herodis tetrarchæ) *tetrarchâ Ituræa, & Trachonitidis regionis, & Lyſaniâ Abilinæ tetrarchâ.* In Decapolitanâ regione erat Trachonitis, inter aquas Merom, nunc *Bahr-el-Houly*, & montem Libanum. Abilina in Cœleſyriâ Libanum inter & Antilibanum, haud procul Damaſco. Ad ortum Abilinæ & Trachonitidis, versùs Arabiam deſertam, fuiſſe videtur Ituræa. Vide Plinium V, 18 & 23. Strabonem, XVI, pag. 755.

Antiochus in Commagenen. Antiochus IV. De ejus patre Antiocho III, regnoque ad jus prætoris tranſlato dictum eſt ſuprà Annal. II, 42 & 56.

Seſtertiûm millies. Gallicæ monetæ libræ ſunt 19,455,025. Caius Antiocho reddidit ſeſtertiûm millies *olim confiſcatum*, ut loquitur Suetonius in Caio, Cap. 16.

Cap. XII. *Artabanus.* De Artabani Tiridatiſque fortunâ dictum ſuprà Annal. VI, 41 & 44.

Vitellii artibus. Suetonius in Caio, Cap. 14, in Vitellio, Cap. 2.

Liberoſque obſides. Dio LIX, pag. 661.

Cap. XIII. *Iniere.* Dio LIX, pag. 644.

Orationem habuit. Dio, ibid.

Avi patriſque. Neronis Druſi, avi; patris, Germanici.

Inter exercitus eductum. Suprà Annal. I, 44 & 69.

Cap. XIV. *Majeſtatis crimen.* Dio lix, p. 642.

Jus novum. Novi illius juris repertor Tiberius, ut vidimus ſuprà Annal. II, 30.

Octoginta millibus ſeſtertiûm. Gallicæ monetæ libris 15,562. Suetonius in Caio, Cap. 16.

Delatoribus aures habere. Sueton. in Caio, Cap. 15.

Cap. XV. *Tertio Kalendas Septembris.* Die 30 Auguſti. Dio lix, pag. 644.

Tiberius ſtruxerat. Tacit. Annal. VI, 45. Sueton. in Tiber. Cap. 47.

Conjugibus etiam ac liberis. Dio, loc. cit. Sueton. in Caio, Cap. 17.

Trecenos ſeſtertios. Gallicæ monetæ libras 58.

Cap. XVI. *Ob Principis natalem.* Dio, loc. cit. Suetonius in Caio, Cap. 8.

Sejugibus. Dio, ibid. Hactenus bijuges quadrijugeſve fuerant currus. Sex equos ad currum primus junxit Caius.

Ne ſignum quidem. Dio LIX, pag. 645. Mappâ ludos incipiendi ſignum dabatur.

Veritis omnibus. Ideo judicia diſtulit, luctum inhibuit, aliaque miræ levitatis fecit, quæ vide apud Dionem, loc. cit.

Supra ſolitum. Auſterior Tiberius *natalem ſuum plebeiis incurrentem Circenſibus, vix unius bigæ adjectione honorari paſſus eſt.* Sueton. in Tiber. Cap. 26. Hactenus autem moris fuerat, ut eſſent tantùm duodecim miſſus equorum, contrà Caius

primò viginti, mox viginti quatuor miſſus fecit. Dio, loc. cit.

Trojæ decurſio. De hoc ludicro vide infrà Annal. XI, 11. Iſtud a patriciis pueris editum. Dio, loc. cit.

CCCC urſi. Dio LIX, pag. 644. Urſos illos de leonibus intellexerim. Sic enim a Romanis appellabantur, ut videre eſt apud Plinium VIII, 36; & Virgilium, Æneid. V, 37. Inde quoque Juvenalis, Satyr. IV, 99.

Cominus urſos
Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ
Venator.

Libycæ belluæ. Pantheræ, hyænæ, aliæque id genus feræ, tunc frequentiſſimæ, nunc rariſſimæ, ut videre eſt apud eruditum Shaw, *Voyages*, Tom. I, pag. 316.

Cap. XVII. *Clipeus aureus.* Suetonius in Caio, Cap. 16. Cur illæ imagines clipei dicerentur explicavimus ſuprà Annal. II, 83.

Rurſus conditæ Urbis. Roma condi cœpta XI Kalendas Maii, quo die Pales, dea pabuli, colebatur; unde *Palilia* apud Romanos celebratiſſima. In Herwartiano Kalendario dies ille ſignatur: N. URBIS CMXXIIII. Id eſt, *Natalis Urbis, Circenſes, miſſus viginti quatuor.*

Cap. XVIII. *Suffecti Idibus Septembris.* Dio LIX, pag. 645.

Hilarius victitatum. Oculatus teſtis Philo, Legat. ad Caium. p. 994. Tanta fuit per ſingulas urbes & domos diu noctuque per ſeptem primos menſes perpetuos hilaritas, ut fidem inveniret deſcriptum in poetarum fabuloſis figmentis Saturnium ſæculum.

Centies ſeſtertio. Gallicæ monetæ lib. 1,945,502. Id eloquenter queritur Seneca, Conſol. ad Helviam, Cap. 9.

Vicies ac ſepties millies ſeſtertiûm. Gallicæ monetæ libras 525,285,675. Sueton. in Caio, Cap. 37. Juxta Dionem LIX, pag. 641. *Vicies ter millies ſeſtertiûm*, Gallicæ monetæ libras 447,465,575, *alii tradunt tricies ter millies ſeſtertiûm*, Gallicæ monetæ libras 642,015,825, *cùm accepiſſet aſſervata in theſauris, nihil eorum in tertiam anni partem*, in nonum menſem, *ſervavit.* Nunc verò ſi quis addiderit legata, dona, ludos, cenas, aliaque immenſæ libidinis, tantam pecuniæ vim tam brevi tempore abſumptam fuiſſe facilè intelliget.

CAP. XIX. *Morbus.* Philo, Legat. ad Caium, pag. 994.

Ebrioſitate. Juventa ad merum prona, morbo ipſo fuit invitata. Teſte enim Senecâ Ep. 15. *Bibere & ſudare, vita cardiaci eſt.* Suffragatur quoque Plinius XXIII, 1. *Cardiacorum morbo unicam ſpem in vino eſſe, certum eſt.*

Sumpto juſtitio. De juſtitio dictum eſt Annal. I, 16.

Adeo erant incenſa. Dio LIX, pag. 645. Sueton. in Caio, Cap. 14 & 27.

Idem luctus occupat. Philo, legat. ad Caium, pag. 994 & 995.

CAP. XX. *Lætitia.* Philo, loc. cit.

Ad vitia delabi. Philo, ibid.

CAP. XXI. *Fratrem ſimul & filium.* Tiberius, Druſi Cæſaris filius, frater patruelis erat Caii ob Germanicum a Tiberio Imperatore adoptatum;

filius verò Caii, quia & ipſe a Caio adoptatus. Vide Stemma Cæſarum, num. 72; & Suetonium in Caio, Cap. 15 & 23. Dionem LIX, pag. 645.

Edoctumque. Philo, legat. ad Caium, pag. 996.

Cap. XXII. *Suprà memoravi.* Cap. 19.

Verbenatum inſulatumque. Sueton. in Caio, Cap. 27. Plurimum nobilitatis apud Romanos obtinuit verbena. *In remediis publicis, in ſacris legationibuſque* adhibebatur, Plin. XXII, 2. Infulâ autem, ſeu faſciâ, in modum diadematis, redimi victimas omnibus notum.

Ex aggere. Sane ex aggere Tarquinii, quo Urbs ab Oriente claudebatur. Hujus aggeris laudes vide apud Plinium III, 5; & XXXVI, 15.

Cap. XXIII. *Imperatoriâ adfinitate.* M. Silanus ſocer erat Caii, qui Claudiam Silani filiam, uxorem duxerat, ut dictum eſt Annal. VI, 20.

Recèns mortuæ. Mortuam ex partu docet Suetonius in Caio, Cap. 12. Suffragantur Tacitus Annal. VI, 45; & Philo, legat. ad Caium, pag. 1000. Repudiatam malè ſcripſit Dio LIX, pag. 646.

Julium Græcinum. Agricolæ patrem, Tacit. Vit. Agric. Cap. 4.

Turbatius mare. Suetonius in Caio, Cap. 23. Illud *turbatius mare* de tempeſtate turbidâ, quâ matris fratriſque cineres Caius tranſtulit, ut dictum eſt ſuprà Cap. 5, intellige.

Liviam Oreſtillam. Sueton. in Caio, Cap. 25. Utrum autem C. Calpurnius Piſo idem ſit ac C. Piſo, qui in Neronem conjuravit, diſputatur. Eumdem eſſe haud improbabile exiſtimat Cl. Reimarus in Notis ad Dionem LIX, pag. 646.

Ægre tamen crediderim, quòd id penitus ſiluerit Tacitus, Annal. XV, 48.

Romuli & Auguſti. Sic enim Herſiliam rapuerat Romulus. Plutarch. in Romul. pag. 25 & 26. Liviam Auguſtus.

Intra paucos dies. Dio LIX, pag. 646. *Ante ſecundi menſis exitum.*

Cap. XXIV. *Nihil queri.* Philo, legat. ad Caium, pag. 1000.

Juvenalem. Sueton. in Caio, Cap. 17.

Uno tantùm die. Vigente republicâ, Saturnalia per unum diem, nempe XIV Kalendas Januarii, ſeu 19 Decembris celebrata ſunt. Poſtea a Julio Cæſare in triduum propagata ſunt: ferias quartumque diem addidit Auguſtus. Tum Saturnalia XVI Kalendas Januarii, ſeu 17 Decembris, celebrari cœpere. Per quinque dies ea celebrari juſſit Caius, teſte Dione LIX, pag. 644. Deinde increſcente ſemper hujus religionis hilaritate, adjectâque Sigillariorum celebritate, per ſeptem dies celebrata ſunt Saturnalia. Vide Livium II, 21; & Macrobium, Saturnal. I, 10.

Cap. XXV. *Id moris invaluit.* Dio LIX, pag. 646, & LX, pag. 667.

Machaonem ſervum. Dio LIX, pag. 646.

Lectum Jovis Capitolini. De lectis pulvinaribuſque deûm vide Annal. XIV, 12.

Cap. XXVI. *Liberalitate.* Dio LIX, pag. 644 & 647. Sueton. in Caio, Cap. 16.

Imperii rationes. De iis jam dictum ſuprà Cap. 9.

Incendia reſtinguere. Dio & Sueton. loc. cit.

In equeſtrem ordinem. Dio, ibid.

Nonnullis etiam. Nonnullis etiam ex his illuſtrioribus equitibus uſum ſenatoriæ veſtis tribuit.

Quintam addidit decuriam. Suetonius in Caio, Cap. 16. Senſus eſt, ad quatuor priores equitum decurias, quintam addidit, ut levior foret judicantibus labor. Porro illi judices erant equites Romani. Quâ de re multa vide apud Plinium, XXXIII, 1 & 2.

Ducenteſimam auctionum. Sueton. in Caio, Cap. 16. Teſtes quoque ſunt nummi Caii, quibus inſcriptum, RCC. Id eſt, *remiſſa ducenteſima. Ducenteſima* autem auctionum dicebatur pars ducenteſima rerum venalium in auctione, quæ fiſco addicebatur. Ducenteſimam illam nunc diceremus *le deux-centieme denier.*

CAP. XXVII. *Helico & Apelles.* De iis multa Philo, legat. ad Caium, pag. 1016 & 1021.

Aſcalonita. Aſcalon, urbs maritima tribûs Simeon, nunc *Aſcalona.*

Deteriores. Neronem nempe ac Domitianum.

CAP. XXVIII. *Amphitheatrum Tauri.* Quod Statilius Taurus quarto Auguſti conſulatu, in Campo Martio exſtruxerat. Dio LI, pag. 460.

In Septa. Septa in campo Martio dedicaverat Agrippa : ob ampliſſimas eorum porticus, ibi ſæpe ab Auguſto & Caio data ſpectacula. At tunc Septa Caius effodit, & aquâ replevit, ut unam navim introducere poſſet. Dio LIX, p. 647.

Theatrorum machinas. Dio, ibid.

Minio & chryſocollâ. Sueton. in Caio, Cap. 18. Chryſocolla auri, minium argenti ſanies. Plin. XXXIII, præfat. Chryſocollam adhuc dicimus *Chryſocolle, eſpece de Spath verd.* Minium, *le Cinnabre.*

Argentei pegmatis. Plin. XXXIII, 3, Sect. 16. Caius Princeps in Circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo CXXIV, Gallicæ monetæ libræ 8,105. Fortè opus materiam ſuperabat.

Cap. XXIX. *Confertim adpugnarent.* Dio, ibid.

Sex & viginti equites. Eos jam antea dilapidatis facultatibus & gladiatoriis certaminibus infames fuiſſe docet Dio loc. cit.

Præciſiſque linguis. Dio, ibid.

Cap. XXX. *In pœnas ruit.* Philo, legat. ad Caium, pag. 997 & ſeqq. Dio LIX, pag. 647. Sueton. in Caio, Cap. 26.

Ter morti. Philo, legat. ad Caium, p. 1000.

Prætorias cohortes veritus. Quibus præfectus erat Macro, ut diximus in Supplemento Annal. V, 34 & 36.

Ægyptum. Equitibus Romanis illuſtribus ſepoſitam, Annal. II, 59.

Inligatam. De his ſuprà Annal. VI, 45. Suetonius quoque in Caio, Cap. 12.

Exciſâ quoque ſobole. Philo, legat. ad Caium, pag. 1000; & in Flaccum, pag. 967.

Cap. XXXI. *Senatoribus maximè.* Suetonius in Caio, Cap. 30. Dio LIX, pag. 648.

Crematos ſimulaverat. Suprà Cap. 8.

Morbumque. Si quis enim, dum Caius morbo, ut dictum eſt ſuprà Cap. 19, laboravit, aliquem convivio excepiſſet, aut ſalutaſſet, aut ipſe laviſſet, id crimini dabatur. Dio LIX, pag. 648.

Cap. XXXII. *Druſillæ obitus.* Sueton. in Caio, Cap. 24. Dio LIX, pag. 648.

Caſſio Longino. De Longino & Lepido, Druſillæ conjugibus vide Stemma Cæſarum, num. *96* & 54.

Externorum regum. Regum Orientis.

Juſtitium. Novum prorſus ac ferale. Teſte enim Suetonio in Caio, Cap. 24. *Eâdem defunctâ, juſtitium indixit: in quo riſiſſe, laviſſe, cenaſſe cum parentibus, aut conjuge, liberiſve, capitale fuit.*

In Albano ſuo. In Albano agro, ob Urbis vicinitatem agrique delicias, fuere Principum procerumque villæ. Hodie quoque *Albano*.

Captaret ſolatia. Quæ vide apud Senecam, Conſolat. ad Polyb. Cap. 36.

Cap. XXXIII. *Mutato dein conſilio.* Sueton. in Caio, Cap. 24.

Druſillæ collatum. Dio LIX, pag. 648.

Megaleſiûm. De ludis Megaleſiis dictum eſt ſuprà Annal. III, 6.

Celebraretur. Dio, loc. cit.

Cap. XXXIV. *Livium Geminium.* Dio, ibid.

Inriderent. Vide Senecam in Apocolocynt.

Decies ſeſtertio. Gallicæ monetæ libris 194,531.

Cap. XXXV. *Lolliæ Paullinæ.* Suetonius in Caio, Cap. 25. Dio LIX, pag. 648.

Conſulari. Memmius Regulus conſul Sejanum oppreſſerat, ut diximus in Supplemento Annal. V, 34.

Exercitûs rectori. Ut videtur, Syriæ præpoſito: ille ſanè eſt, cui datum eſt negotium Jovis Olympii ſimulacrum e Græciâ Romam adſportandi. Joſeph. Antiq. Judaic. XIX, 1. Sueton. loc. cit.

Patrio jure. Jus illud novum, quo mariti uxoribus, tamquam patres filiabus, cedebant, reperit Auguſtus, ut Liviam uxorem acciperet. Vide Dionem XLVIII, p. 383. Ejus exemplo *Caius Memmii Reguli uxorem duxit impellens eum, ut uxoris ſuæ patrem eſſe ſe ſcriberet.* Euſeb. in Chronic.

Ab Avo M. Lollio. Avi neptiſque infamiam execratur Plinius IX, 35. *Lolliam Paulinam, quæ fuit Caii Principis matrona, ne ſerio quidem, aut ſolemni cærimoniarum aliquo apparatu, ſed mediocrium etiam ſponſalium cenâ, vidi ſmaragdis margaritiſque opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, ſpirâ, auribus, collo, monilibus, digitiſque, quæ ſumma quadringenties HS*, Gallicæ monetæ libras 7,782,010, *colligebat: ipſa confeſtim parata mancupationem tabulis probare. Nec dona prodigi Principis fuerant, ſed avitæ opes, provinciarum ſcilicet ſpoliis partæ. Hic eſt rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdictâ amicitiâ a Caio Cæſare Auguſti filio, venenum biberet, ut neptis ejus quadringenties HS operta ſpectaretur ad lucernas. Computet nunc aliquis ex alterâ parte quantum Curius aut Fabricius in triumphis tulerint: imaginetur eorum fercula, & ex alterâ parte Lolliam unam imperii mulierculam accubantem: non illos curru detractos, quàm in hoc viciſſe malit.* Hæc fuere memoranda, ut hujus temporis mores cognoſcerentur.

CAP. XXXVI. *Diribuit.* Id eſt, diſtribuit. Vide Plinium XXXIII, 15.

In foro inſidens. Dio LIX, pag. 649.

Interjectis. Fortè ut Caius a ſole defenderetur;

aut ob Principis reverentiam, & ut excluderetur turba.

Ituræam. Arabiæ deſertæ vicinam, cujus partem jam acceperat Agrippa, ut vidimus ſuprà Cap. 11. Eos *Ituræos Arabas* appellat Dio, loc. cit.

Cotyi. Antea Thraciæ partem obtinebat Cotys, ut dictum eſt Annal. II, 67.

Rhœmetalci. Filio Rheſcuporidis, de quo ſuprà Annal. II, 67.

Paterno regno. Regno Pontico & Boſporano. De ejus patre Polemone I. dictum Annal. II, 56. De utriuſque Polemonis nummis & hiſtoriâ conſule eruditum Cary, *Hiſtoire des Rois du Boſphore*, pag. 37 & 50. Vide & dicenda infrà in Supplemento Annal. IX, 20.

Cap. XXXVII. *Ut Agrippa.* De quo ſuprà Cap. 11.

Puteolis. Nunc *Pozzuolo* in Campaniâ.

Eteſiis flantibus. Eteſiæ paulo ante exortum Caniculæ menſe Julio flare incipiunt. Vide quæ de iis dicta ſunt Annal. VI, 33.

Alexandriam petiit. Agrippæ iter, ſceleraque Flacci Avillii fusè deſcripſit Philo, in Flaccum pag. 965 & ſeqq.

Marinque ſalutarent. Philo, ibid. *Exortæ voces plurimæ & confuſæ, Marin clamantium: ſic enim inquiunt dominum a Syris appellari. Noverant enim Agrippam eſſe Syrum genere, & in magnâ Syriæ parte regnare.* Syris enim dominus מר dicitur.

Cap. XXXVIII. *Adversùm Judæos.* Tanta erat Alexandriæ Judæorum multitudo, ut hos inter ceteroſque incolas urbs eſſet diviſa, teſte Philone in Flaccum, pag. 971.

Proſeuchas. Vetus Scholiaſtes Juvenalis, III, 296. *Proſeucha, locus Judæorum, ubi orant.* Philo, legat. ad Caium, pag. 1014. Proſeuchæ, in quibus cœtus faciunt, præſertim ſabbatis juxta religionem patriam. Proſeuchas illas nunc dicimus *des Synagogues.*

Occiſos, flammatos. Hæc omnia ſcelera, præſidis edictis firmata, lacrimabundus narrat Philo, in Flaccum, pag. 973 & ſeqq.

Certiorem facerent. Philo, ibid. pag. 979.

Renuntiavit. Philo, ibid. pag. 980.

CAP. XXXIX. *Adminiſtrationis fine.* Philo, ibid. pag. 981.

Baſſum. Philo, ibid. Βάσσος ἑκατοντάρχης, *Baſſus centurio.*

Pharum. Le Phare d'Alexandrie, *inſula juncta ponte Alexandriæ, colonia Cæſaris dictatoris, Pharus; quondam diei navigatione diſtans ab Ægypto: nunc e turri nocturnis ignibus curſum navium regens.* Plin. V, 31.

Convivantem. Convivabatur apud Stephanionem, Tiberii Principis libertum. Philo, in Flaccum, pag. 981.

In diem feſtum. Dies ille feſtus erat Scenopegia, ſeu ſolemne Tabernaculorum, quod a die 15 menſis Tiſri per dies ſeptem celebrabatur. *Solemne erat*, inquit Philo in Flaccum, pag. 982, *quod populariter celebrant Judæi per autumni æquinoctium, exſtructis ſub dio tabernaculis.* Inde autem manifeſtè patet quo tempore comprehenſus fuerit Avillius & Romam perductus.

Lamponem & Iſidorum. Philo, ibid. pag. 983.

CAP. XL. *Tiberii benevolentia.* Olim inter Tiberii amicos fuerat Flaccus; & poſt mortem

Severi ante ſexennium Ægypto præpoſitus. Philo, in Flaccum pag. 965 & 987.

Pro nepote. Pro Tiberio, Tiberii nepote, Druſi filio; de cujus cæde dictum ſuprà Cap. 30.

Macronis familiaritas. Philo, ibid. pag. 967. De Macronis exitio dictum ſuprà Cap. 30.

Vetera in Caium odia. Quondam enim Agrippinam, Caii matrem, accuſaverat. Philo, ibid. pag. 966.

Gyarum. Ægæi maris inſulam, nunc *Joura.* De quâ dictum ſuprà Annal. III, 68.

M. Lepido. De quo ſuprà Cap. 32. Philo, in Flaccum, pag. 987.

Andrum. Ægæi maris inſulam, nunc *Andro.*

Principi ſepoſitis. Cùm enim locupletiſſimus eſſet Flaccus, & exquiſitæ ſupellectilis curioſus, licèt plurimorum damnatorum bona ſub haſtâ fuiſſent vendita, ſolius Flacci omnia Imperatori ſunt ſepoſita; exceptis paucis quibuſdam, ne lex de damnatis lata violaretur. Philo, in Flaccum. pag. 986.

Cap. XLI. *Q. Marcius Rex.* Quantam operam Q. Marcius Rex, prætor anno U. C. DCX, M. Agrippa, ædilis anno U. C. DCCXXI, in reficiendis adjiciendiſve aquarum ductibus poſuerint docet Plinius XXXVI, 15, num. 9.

Arcus exſtrui. Plinius XXXVI, 15, num. 10. *Vicit antecedentes aquarum ductus noviſſimum impendium operis inchoati a Caio Cæſare, & peracti a Claudio. Quippe a lapide quadrageſimo ad eam excelſitatem, ut in omnes Urbis montes levarentur, influxere Curtius atque Cæruleus fontes. Erogatum in id opus ſeſtertiûm* $\overline{LV.D}$. Gallicæ monetæ libræ ſunt 10,797,624. *Quod ſi quis*

diligentiùs æſtimaverit aquarum abundantiam in publico, balineis, piſcinis, domibus, euripis, hortis, ſuburbanis, villis, ſpatioque advenientis exſtructos arcus, montes perfoſſos, convalles æquatas, fatebitur nihil magis mirandum fuiſſe in toto orbe terrarum.

Aquas cæruleam & Curtiam. Ductæ ſunt hæ aquæ a Sublaqueo, nunc *Subjaco;* de quo plura vide infrà Annal. XIV, 22.

Anienem novam. Haud procul quoque Sublaqueo, *Subjaco*, ductus eſt Anio novus, nunc *Teverone.*

Peregit Claudius. Frontinus, *de Aquæductibus Romæ*, libr. I. C. Cæſar, qui Tiberio ſucceſſit, cùm *parum & publicis uſibus & privatis voluptatibus ſeptem ductus aquarum ſufficere viderentur, altero imperii ſui anno, M. Aquilio Juliano, P. Nonio Aſprenate coſſ. anno Urbis conditæ* DCCXC, *duos ductus inchoavit: quod opus Claudius magnificentiſſimè conſummavit, dedicavitque Sullâ & Tutiano coſſ. anno poſt Urbem conditam* DCCC, VI *Kal. Auguſti.* Exſtat adhuc Romæ in portâ Næviâ, nunc *Porta Maggiore*, vetus inſcriptio, arcui inciſa, quam vide apud Gruterum alioſque, & in primâ noſtrâ editione, Tom. IV, pag. 291.

Cap. XLII. *Nobilitatem complexa.* Vide Stemma Cæſarum, num. 42.

Mariti & filii. Nero Claudius Druſus, Antoniæ maritus; Germanicus, filius. Vide Stemma Cæſarum, num. 79 & 81.

Viduitatis ſanctitate. Valer. Maxim. IV, 3.

Caium. Caligulam.

Monita declinantem. Sueton. in Caio, Cap. 23.

Licere. Sueton. in Caio, Cap. 29.

Cap. XLIII. *M. Silanum*. De quo ſuprà Cap. 23.

Julii Agricolæ. Vide Tacitum Vit. Agric. Cap. 4.

Paſſienus. Euſeb. in Chronic. *Paſſienus filius fraude heredis ſuæ necatur*. Pater ejus Criſpus Paſſienus laudatur a Senecâ, Natural. Quæſt. IV. in præfat. Vide & Stemma Cæſarum, num. 94.

NOTÆ

IN SUPPLEMENTUM LIB. VIII.

ANNALIUM.

Cap. I. *Odia exarsere.* Dio lix, p. 649.

Cap. II. *Spectaculorum ſolitudine atrox.* Dio, ibid. Spectaculorum continuatio, ipſaque Principis atrocitas, qui ibi quàm maximè & in omnes ſæviebat, ſolitudinem fecerant. Vide Suetonium in Caio, Cap. 26.

Pridie Kalendas Februarii. Sueton. in Caio, Cap. 17.

In Campaniam ſeceſſit. Dio lix, pag. 650.

Auri faciendi ſpe. De quâ Plinius XXXIII, 4. *Aurum faciendi eſt etiam una ratio ex auripigmento, quod in Syriâ foditur pictoribus, in ſummâ tellure, auri colore, ſed fragili lapidum ſpecularium modo. Invitaveratque ſpes Caium Principem avidiſſimum auri, quamobrem juſſit excoqui magnum pondus: & planè fecit aurum excellens, ſed ita parvi ponderis, ut detrimentum ſentiret, illud propter avaritiam expertus, quamquam auripigmenti libræ x. iv.* (id eſt denariis iv, Gallicæ monetæ libris 3) *permutarentur, nec poſtea tentatum ab ullo eſt.* Auripigmentum appellamus *l'Orpiment.*

Bona Caio legarent. Dio lix, pag. 651.

Teſtamenta primipilarium. Ita Suetonius in Caio, Cap. 38. At non modò primipilarium, qui præcipui erant centuriones, ſed centurionum omnium, ſi fides habenda Dioni, ibid. Caius teſtamenta reſcidit.

A Germanici triumpho. Ita totidem verbis Dio, ibid. Haud ita probabiliter Suetonius, ibid. *ab initio principatûs Tiberii.* Germanicus, Caii Caligulæ pater, de Cheruſcis, Cattis, quæque aliæ nationes uſque ad Albim colunt, triumphavit anno U. C. DCCLXX, ut dictum eſt Annal. II, 41.

In mancipes. De mancipibus curatoribuſque viarum dictum ſuprà Annal. III, 31.

Cn. Domitius Corbulo. Senator. Dio LIX, pag. 651, teſtatur eum pudendis his artibus ad conſulatum fuiſſe evectum. De Corbulone jam dictum ſuprà Annal. III, 31. Vide & infrà Supplement. Annal. IX, 44.

CAP. III. *Ludos licitari.* Dio LIX, pag. 650.

Venas ſibi inciderent. Sueton. in Caio, Cap. 38.

Aponio Saturnino. Sueton. ibid.

Seſtertio nonagies. Gallicæ monetæ libris 1,750,971.

Veneno enecabat. Dio LIX, pag. 650.

CAP. IV. *Praſinæ factioni.* Sueton. in Caio, Cap. 55. Circenſium agitatorum factiones tunicarum coloribus erant diſtinctæ : unde alii Albati, *le parti blanc ;* Ruſſati, *le parti rouge ;* Praſini, *le parti verd ;* Veneti, *le parti bleu.* Et in inſcriptionibus veteribus memorantur, qui vicere palmas in ruſſeo, in praſino, in veneto, in albo.

Agitatori Eutycho. De quo Joſeph. Antiq. Judaic. XIX, 4, num. 4. Haud ita probabiliter apud Suetonium, loc. cit. *Cythico.*

In apophoretis. Apophoreta, munera erant, quæ convivii dominus convivis dabat. Sic Antoninus Heliogabalus, vitæ fœditate, ac morte, Caio haud abſimilis, apud Lampridium, Cap. 21. *Eunuchos pro apophoretis dedit: dedit quadrigas, equos, ſtratos, mulos, baſternas & rhedas: dedit & aureos millenos*, Gallicæ monetæ libras circiter 20,000; *& centena pondo argenti*, Gallicæ monetæ libras 6,536.

Vicies ſeſtertiûm. Gallicæ monetæ libræ ſunt 389,252.

Incitatum appellabat. Has Principis inſanias memorant Suetonius in Caio, Cap. 55. Dio, pag. 650 & 651.

Cap. V. *Divites corripuit.* Dio lix, p. 651. Sueton. in Caio, Cap. 38. Eo aſtu uſus, teſte Suetonio, ut omnium irrita vanaque teſtamenta pronuntiaret, *quoſcumque quis diceret herede Cæſare mori deſtinaſſe.* Inde excogitata illa teſtamenta, quibus paſſim palamque heres ſcribebatur: at nova malorum cauſa exſtitere.

Deriſores vocitabat. Sueton. ibid.

Macteas. Macteæ ſunt rara exquiſitaque edulia.

Renuntiabat. Dio, loc. cit.

Cap. VI. *Adlocutus, ait.* Hæc pluribus Dio lix, pag. 651 & 652. Paucis Suetonius in Caio Cap. 30.

Liboni Druſo. Suprà Annal. II, 27 & ſeqq.

Titio Sabino. Annal. IV, 68 & ſeqq.

Agrippinæ matri. De Agrippinâ, Nerone, & Druſo dictum in Supplemento Annal. V, 11 & ſeqq.

Cap. VII. *Talia effantem.* Dio, loc. cit. Qu

quidem acriora eſſe, quàm ut a Dione ſint profecta, nemo non videt. Ea vel a Tacito, vel ab alio id roboris ſcriptore, mutuatus videtur. In ipſis etiam Græcis frigent.

Cap. VIII. *Decretum.* Dio LIX, pag. 652.
Ludiſque Palatinis. De quibus plura infrà, Cap. 76.

Cap. IX. *Xerxis æmulatione.* Quam *furioſi, & externi, & infeliciter ſuperbi regis* imitationem dixit Seneca, *de Brevitate Vitæ*, Cap. 18.
Terrorem. Sueton. in Caio, Cap. 19. *Scio pleroſque exiſtimaſſe, talem a Caio pontem excogitatum æmulatione Xerxis, qui non ſine admiratione aliquanto anguſtiorem Helleſpontum contabulaverit : alios, ut Germaniam & Britanniam, quibus imminebat, alicujus immenſi operis famâ territaret. Sed avum meum narrantem puer audiebam, cauſam operis ab interioribus aulicis proditam, quòd Thraſyllus mathematicus, anxio de ſucceſſore Tiberio, & in verum nepotem proniori, affirmaſſet, non magis Caium imperaturum, quàm per Baianum ſinum equis diſcurſurum.*
Puteolanas ad moles. Depuis Pozzuolo juſqu'à Baia. Puteolanæ illæ moles, quæ adhuc partim ſuperſunt, a Caio Caligulâ non ſunt conditæ. Multò antè ad muniendum portum exſtructæ fuerant.
Trium millium & ſexcentorum. Sueton. loc. cit.

Cap. X. *Onerariæ quoque contractæ.* Dio LIX, pag. 652; Sueton. loc. cit.
Alimentorum egeſtate. Seneca, de Brevitate vitæ, Cap. 18. *Dum ille Caius* pontes *navibus jungit, & viribus imperii ludit, aderat ultimum malorum obſeſſis quoque, alimentorum egeſtas.*

Appiæ viæ formam. Via Appia, Romanarum omnium viarum pulcherrima & laudatiſſima, Româ Brundiſium uſque protendebatur. De eâ jam dictum ſuprà Annal. II, 30.

Paratæ. Dio LIX, pag. 653.

CAP. XI. *Dario & Xerxe ſuperiorem.* Thracius *Boſphorus*, nunc *le détroit de Conſtantinople; latitudine D. paſſuum: quà Darius, pater Xerxis, copias ponte tranſvexit.* Plin. IV, 12; ſect. 24. Per Helleſpontum autem, nunc *le détroit de Gallipoli*, ſeptem ſtadiorum ſpatio *Xerxes, Perſarum rex, conſtrato navibus ponte, duxit exercitum.* Plin. ibid. Vide & Herodotum VII, 34 & 36, in Polymn. Multò majorem maris partem contabulavit Caius.

Thoracem Alexandri. Dio LIX, pag. 653. Suetonius in Caio, Cap. 52.

Quercicâ coronâ. Sueton. in Caio, Cap. 19.

Cetra. Leve loreumque ſcutum erat cetra. Vide Quint. Curt. III, 4; & infrà Vitam Agricolæ, Cap. 36.

CAP. XII. *Poſtero die.* Sueton. in Caio, Cap. 19. Dio, loc. cit.

Quadrigario habitu. Sueton. ibid. Non paludatus, triumphalique veſte, ſed ut quadrigarius auriga cum galeâ & tunicâ ibat Princeps victorque ſcenicus.

Darium. Filium Artabani, Parthorum regis, qui illum obſidem Romam miſerat, ut dictum eſt ſuprà in Supplemento Annal. VII, 12.

Palmatis veſtibus. Dio LIX, pag. 653. Veſtes erant auro purpurâque intextæ, palmis floribuſque conſpicuæ. De triumphali veſte jam dictum Annal. I, 15.

CAP. XIII.

Cap. XIII. *Milites adlocutus.* Dio, ibid.

Cap. XIV. *Nocte gaudia.* Dio, ibid.

Cap. XV. *Alexandri imitatio.* Alexander, animi impotens, & ebrietate victus, in Cliti aliorumque necem ruit. Vide Quint. Curt. VIII, 6.

Furor in amicos. Hæc pluribus Dio, loc. cit.

E litore invitatos. Sueton. in Caio, Cap. 32.

Cap. XVI. *Vectigalia indicta.* Nunc reliquoque Principatu, tot vectigalibus ſæviit Caius, ut pro eduliis, pro litibus, pro meretricio, pro lenocinio, pro matrimoniis, aliiſque compluribus, quæ apud Suetonium, Cap. 40 & 41 videas, eſſet ſolvendum. Et ne quid lucri periret, ea non per publicanos, ſed per centuriones exercebat. Inter vectigalia a Caio indicta, ſpeciatim enumerat Suetonius *pro litibus atque judiciis ubicumque conceptis* quadrageſimam *ſummæ, de quâ litigaretur: ex gerulorum diurnis quæſtibus* partem octavam: *ex capturis proſtitutarum quantum quæque uno concubitu mereret.* Quod verò omnem fœditatem vicit, Caius *lupanar in palatio conſtituit*, ibique fenus exercuit.

Damnati. Dio LIX, pag. 654.

Vivere potuiſſent. Ita periit Junius Priſcus, prætor, ſpecie quidem aliorum criminum accuſatus, ſed ob divitias occiſus: cujus divitias non tantas fuiſſe, ut interficeretur, cùm Caius intellexiſſet, mirabili uſus oratione, dixit: Me decepit, fruſtraque obiit, vivere poterat. Dio, loc. cit.

Calviſius Sabinus. Dio, ibid. Calviſius ille idem videtur, qui, imperitante Tiberio, majeſtatis fuit poſtulatus, & diſcrimini exemptus, ut dictum eſt Annal. VI, 9.

E Pannoniâ redux. In quâ legati munus obierat. Dio, ibid. Tacit. Hiſt. I, 48.

Cornelia. De quâ Tacitus, loc. cit. Stuprum non memorat Dio, ibid. illud teſtatur Plutarchus in Galbâ, pag. 1057.

Titius Rufus. Dio, ibid.

Opinatus. Philo in Flaccum, pag. 991.

Suprà memoravi. In Supplemento Annal. VII, 37 & ſeqq.

Fœdè obtruncatus eſt. Flaccum turpiter fugientem, fœdiùs reluctantem, ac tandem vulneribus confectum exhibet Philo in Flaccum, pag. 991.

CAP. XVII. *Herodes.* Hic eſt Herodes Antipas, Herodis I. Magni filius, Galilææ tetrarcha, de quo D. Lucas III, 1.

Herodiadis. Herodias, Ariſtobuli & Berenices filia, ſoror Agrippæ I, de quo multa diximus in Supplemento Annal. VII, 11. Virum ſuum Philippum, Trachonitidis tetrarcham, reliquerat, ut inceſtas cum ejus fratre Herode Antipâ nuptias jungeret. D. Lucas, III, 19.

In ruinam tractus. Hæc pluribus narrat Joſephus, Antiq. Judaic. XVIII, 7.

Egenum & profugum. Agrippa I, imperante Tiberio, opes ſuas Romæ luxu & ambitione exhauſerat. Vide Joſephum, Antiq. Judaic. XVIII, 6.

Ob Principis. Caii Caligulæ. Vide ſuprà Supplementum Annal. VII, 11.

Baiis repperere. Joſeph. Antiq. Judaic. XVIII, 7.

CAP. XVIII. *Venit Fortunatus.* Joſeph. ibid.

Cum Artabano. Parthorum rege.

Lugdunum. Nunc *Lyon.*

Libertatem amiſit. Ab irato Principe in exſilium cum marito acta eſt: ejuſque opes Agrippæ ſunt datæ. Joſeph. ibid.

CAP. XIX. *Ingeniorum æmulus.* Sueton. in Caio, Cap. 34.

Annæum Senecam. Dio LIX, pag. 655.

Infirma valetudo. Teſte Dione, ibid. Caius credidit feminæ Senecam tabe laborare, nec diuturnam illi fore vitam affirmanti.

Minor invidia. Levius comptiuſque ſcribendi genus adeò contemnebat Caius, *ut Senecam tunc maximè placentem, commiſſiones meras componere, & arenam eſſe ſine calce diceret.* Sueton. in Caio, Cap. 53.

Domitium Afrum. De quo dictum Annal. IV, 52.

CAP. XX. *Agrippinæ ſobrinam.* Claudiam Pulchram, Agrippinæ, Caii matris, ſobrinam. Suprà Annal. IV, 52. Fuſiùs Dio LIX, pag. 654 & 655.

Conſulatibus immaturam. Juxta Dionem, ibid. Domitius imaginem Caio poſuerat cum hac inſcriptione: CAIUS NATUS ANN. XXVII. COS. II. Cùm lege olim eſſet vetitum ne quis conſulatum ante annum ætatis ſuæ XLIII iniret, tali inſcriptione juvenilem & imbellem ſuam ætatem argui contendebat Princeps.

CAP. XXI. *Conſulibus abrogato.* Cn. Corbuloni ejuſque collegæ, qui Kalendis Juliis ſuffecti fuerant, abrogatus eſt conſulatus, ut rectè obſervat Cl. Reimarus ad hunc locum Dionis LIX, p. 655. De Corbulone diximus ſuprà Cap. 2. Plura Suetonius in Caio, Cap. 26. *Conſulibus oblitis de natali ſuo edicere, abrogavit magiſtratum, fuitque per triduum ſine ſummâ poteſtate reſpublica.*

Principis natali. Natus erat Caius *pridie Kalendas Septembres.* Suetonius in Caio, Cap. 8.

Auguſtus ad Actium vicit die ſecundo, vel potiùs tertio Septembris : vide Petavium de Doctrin. Tempor. X, 69. Inde patet, quonam tempore hæc, quæ narramus, fuerint acta. Die autem natali Principum celebrabantur ludi, ut paſſim videre eſt in veteribus Kalendariis.

In Antonium. Antonius avus erat Caii.

Ut diximus. Suprà in Supplemento Annal. VII, 9.

Rurſus tranſlata ſunt. Dio LIX, pag. 655.

Formidine. Tacit. Hiſt. IV, 48. Errat Dio LIX, pag. 656, cùm ſcribit hæc contigiſſe ſub Piſone, Piſonis & Plancinæ, de quibus dictum eſt ſatis Annal. III, 5, filio, Africæ proconſule. In errorem tractus videtur iis, quæ narrantur Hiſt. IV, 48.

Cap. XXII. *Germanicæ expeditionis obtentu.* Hæc pluribus Dio LIX, pag. 656.

Octophoro veheretur. Octophoros dicebatur lectica, quòd ab octo hominibus veheretur. De eâ vide Ciceronem in Verrem, V, 11.

Propter pulverem exigeret. Sueton. in Caio, Cap. 43.

Cap. XXIII. *Lentuli Gætulici.* De quo ſuprà Annal. VI, 30.

Servium Galbam. Sueton. in Galbâ, Cap. 6.

Dimittere legatos. Sueton. in Caio, Cap. 44.

Primos pilos adimeret. Ut eos primipili honoribus & militiæ præmiis fraudaret. De primipilaribus dictum eſt Annal. II, 11.

Senûm millium HS. Monetæ Gallicæ librarum 1167. Perperam in manuſcriptis & editis Suetonii libris *ſexcentorum millium*, pro *ſex millium*,

legitur; quod jam monuit Lipſius; aut potiùs *ſenûm millium*: unde proclivis fuit error cùm *ſexcentorum* pro *ſenûm*, aut *ſenorum* ſcriberetur. Auguſtus autem ſanxerat cuique militi poſt viginti militiæ annos dari duodena millia ſeſtertiûm, τρισχιλίας δραχμὰς, Gallicæ monetæ libras 2334. Dio LIX, pag. 563.

Cap. XXIV. *Mogontiacum*. Nunc *Mayence*.

Adversùs Suevos. Eutrop. VII, 7. Suevos intellige, non illos interiores, qui Albim inter & Viſtulam habitabant, at eos, qui erant Rheno vicini; de quibus dictum Annal. I, 44. Vide & Bucherium, *Belgium Roman*. IV, 10.

Iter eſſedo faceret. Sueton. in Caio, Cap. 51. Eſſedum erat minor leviorque rheda, quam vulgò dicimus *Chaiſe de poſte*.

Virtutis parentum. Germanici patris, matriſque Agrippinæ, cujus ingentem animum vide Annal. I, 69.

Cap. XXV. *Occulique trans Rhenum*. Sueton. in Caio, Cap. 45.

Ad lumina reverſus. Ut longos labores mentiretur, fortè & quadam triumphantis Cæſaris imitatione. Sic enim Julius Cæſar *aſcendit Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis dextrâ atque ſiniſtrâ lychnuchos geſtantibus*. Sueton. in Jul. Cap. 37.

Exploratorias. Plin. XXII, 3. *Corona quidem nulla fuit gramineâ nobilior, in majeſtate populi terrarum principis, præmiiſque gloriæ. Gemmatæ & aureæ, vallares, murales, roſtratæ, civicæ, triumphales, poſt hanc fuere, ſuntque cunctæ magno intervallo, magnâque differentiâ*. Quantò viliores exploratoriæ!

CAP. XXVI. *Victoriæ mimis.* Sueton. in Caio, Cap. 45.

Imperator conſalutatur. Dio LIX, pag. 657.

Attritâ pube Germanicâ. Hac de re exſtat inſigne Perſii teſtimonium, Romanæ hiſtoriæ ſcriptoribus haud ſatis diligenter obſervatum. Sextam enim ſuam ſatyram circa menſem Decembrem hujus anni ſcripſit, ut patet ex primo verſu :

Admovit jam bruma foco te, Baſſe, Sabino.

Paulo antè venerat laureatus Germanicæ victoriæ nuntius, ut accipimus ex ejuſdem ſatyræ verſ. 43 & ſeqq.

O bone, num ignoras? miſſa eſt a Cæſare laurus
Inſignem ob cladem, &c.

Inde pronum eſt intelligere ludicræ victoriæ tempus, ficti triumphi apparatum, & imperatæ lætitiæ ſigna.

Laureatas literas. Plin. XV, 30. Laurus *Romanis præcipuè lætitiæ victoriarumque nuntia additur literis, & militum lanceis, piliſque.*

Celebrare. Sueton. in Caio, Cap. 45.

Supplicatum. Philo, Legat. ad Caium, p. 1041, teſtatur Judæos Deo immortali pro victoriâ Germanicâ ſupplicaſſe.

CAP. XXVII. *Lentulus Gætulicus.* De quo ſuprà Cap. 23. Dio LIX, pag. 657.

Legionum amorem. Effusâ clementiâ, modicâ ſeveritate Germanicarum legionum amorem adſecutus erat Lentulus Gætulicus. Suprà Annal. VI, 30.

Æmilius Lepidus. Druſillæ conjux; de quo Rutilius in *Itinerario*, I, 305.

Quartus Cæſareo dum vult irrepere regno,
Incæſti pœnam ſolvit adulterii.

Heres jam deſtinatus. Dio, loc. cit.

Julia & Agrippina. Caii ſorores.

In Pontias inſulas. Quarum maxima *l'iſle Ponza.* Neronem, Caii fratrem, ibi clauſum vidimus. Supplement. Annal. V, 12.

In ſinu deferre. Dio, ibid.

Cap. XXVIII. *Fraude ac ſtupro requiſita.* Hæc & ſeqq. Suetonius in Caio, Cap. 24.

In poſterum ageretur. Dio, loc. cit.

Quidam prodiderint. Sueton. in Claud. Cap. 9.

Lolliæ diſcidium. De ejus matrimonio dictum, Supplement. Annal. VII, 35. Ob ſterilitatem, aut potiùs ob ſatietatem, fuiſſe repudiatam ait Dio LIX, pag. 658. Suetonius in Caio, Cap. 25. Lolliam *brevi miſſam fecit, interdicto cujuſquam in perpetuum coitu.*

Uxor Cæſonia. Dio & Suetonius, loc. cit.

Amatorio medicamento. Sueton. in Caio, Cap. 50. Plura & acriora Juvenalis, VI, 609.

In exſilium actus eſt. Dio, ibid. De Tigellino plura infrà Annal. XIV, 51.

Cap. XXIX. *Tertium conſul.* Suetonius in Caio, Cap. 17. Dio LIX, pag. 658.

Ut prætores. De hoc jure prætorum vide Gellium, XIV, 7. Cicero, Epiſt. Famil. X, 12. Cornutum memorat, qui, *quòd conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat more majorum.* Vide & infrà Tacitum Hiſt. IV, 39.

Principis ſellâ. Poſitâ in templo cum Principis imagine. Dio LIX, pag. 652 & 659.

Argenti vim. Strenas Kalendis Januarii ita accepit Auguſtus, ut dantibus plura elargiretur. Dio lix, p. 546. Abſenti quoque in Capitolio oblatæ. Sueton. in Aug. Cap. 57. Tiberius, minimè comis Imperator, uſum hunc abrogavit. Dio lvii, pag. 607. Caius, majeſtatis incurioſus, pecuniæ avidus, illum reſtituit. Suetonius in Caio, Cap. 42. *Edixit & ſtrenas ineunte anno ſe recepturum, ſtetitque in veſtibulo ædium Kalendis Januariis ad captandas ſtipes, quas plenis ante eum manibus ac ſinu omnis generis turba fundebat.* Uſum Claudius iterum ſuſtulit. Dio lx, pag. 668.

Simulatio. Dio lix, pag. 659.

Cap. XXX. *Tertio Nonas.* Die tertio Januarii. Dio, loc. cit. Hoc die nuncupabantur vota. Inde in Kalendario Herwartiano, III non. ianvar. lvdi. votorvm nvncvpatio.

Pridie Idus Januarias. Die duodecimo Januarii. Dio, loc. cit. Rotundè Suetonius in Caio, Cap. 17. *Uſque in Idus.*

Ludique editi. Ab orcheſtræ ſocietate editi ſunt. Dio, loc. cit.

Cap. XXXI. *Agrippam & Antiochum.* De quibus dictum ſuprà Annal. VII, 11.

Incendere. Dio lix, pag. 658.

Miſcellos ludos. Sueton. in Caio, Cap. 20. Non una erat ludorum ſpecies, ſed ex variis ludorum ſpeciebus compendiariò compoſita.

Flumine proximo. Rhodano, *le Rhône*, vel Arari, *la Saone.* Ara enim Auguſti, ludis, nummis, ſcriptoribus celeberrima, ibi poſita, ubi Arar Rhodano commiſcetur. Formidoloſum ejus certamen memorat Juvenalis I, 43.

Palleat ut nudis preſſit qui calcibus anguem ,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.

CAP. XXXII. *Probroſam negotiationem.* Suet. in Caio, Cap. 39. Dio LIX, pag. 656.

Libertos quoque. Bene vetus & optimus Suetonii Mſ. Codex ab Illuſtr. Pellicerio collatus *libertos.* In vulgatis Suetonii libris, *liberos.*

Cauſâ caderent. Sueton. loc. cit.

CAP. XXXIII. *Clamitans.* Hæc Suetonius & Dio, loc. cit.

Sexies millies nummûm. Gallicæ monetæ libræ ſunt 116,730,150. Dio LIX, pag. 657.

CAP. XXXIV. *Ptolemæus.* Jubæ junioris & Cleopatræ filius, Jubæ ſenioris nepos, Mauretaniæ rex.

Abollæ. Nonius, XIV, 9. *Abolla, veſtis militaris.* At hìc potius eſt major veſtis, quam dicimus *une Robe.* Sic enim vetus Scholiaſtes Juvenalis ad Satyr. III, 115. *Abolla ſpecies eſt majoris veſtis, quaſi pallii majoris.*

In crimen capitis. Dio LIX, pag. 659. Sueton. in Caio, Cap. 35.

Adfinique ſanguine. Ptolemæus erat Caii conſobrinus. Sueton. in Caio, Cap. 26.

Provincias. Plin. V, 1. Hæc Mauretaniæ diviſio a Caio cœpta, a Claudio perfecta eſt. Vide Supplementum Annal. IX, 29.

Antiocho. Commagenæ regi; de quo ſuprà Supplement. Annal. VII, 11.

Mithridati. Armeniæ regi; de quò ſuprà Annal. VI, 32. Dio LX, p. 670. Senec. de Tranquillit. anim. Cap. 11.

Cap. XXXV. *Expeditio Britannica.* De quâ Suetonius in Caio, Cap. 44. Dio lix, p. 659. Oroſius, VII, 5.

Ingentique cum exercitu. Ducenta hominum millia, vel, ut alii volunt, ducenta quinquaginta millia Caius collegerat. Dio lix, pag. 657.

Geſoriacum. Nunc *Boulogne-ſur-mer.*

Morinorum. Morini, nunc *les Diocèſes de Boulogne, de S. Omer, d'Ipre.*

Cunobelini. Multi adhuc exſtant Britannorum nummi, inſcripti : cvnobelin. cvnobeline. Quos vide apud eruditum Camden, *Britannia*, pag. 364 & 390.

Britannorum. Non Britannorum omnium, ſed Trinobantum, nunc *les Comtés de Middleſex* & *d'Eſſex.* Ejuſque regia Camulodunum, nunc *Colcheſter.* Unde in nummis Cunobelini ſæpe occurrit camv. id eſt, *Camulodunum.*

Cap. XXXVI. *Ludibria revertere.* De his ludibriis Suetonius in Caio, Cap. 46. Dio lix, pag. 659.

Centenis viritim denariis. Gallicæ monetæ libris 77. Cùm donativum ad ducenta millia hominum pertinuiſſe videatur, data ſunt $\overline{\text{DCCC}}$ HS, Gallicæ monetæ libræ 15,564,020.

Præmiorum magnitudine. Julius Cæſar ſuis militibus dedit quinquies millenas drachmas, Gallicæ monetæ libras 3,890; duplum centurionibus, libras Gallicas 7,781; tribunis & præfectis alarum quadruplum, Gallicas libras 31,125; plebi viritim mnam Atticam, Gallicas libras 77. Appianus, Bell. Civil. II, pag. 491.

Cap. XXXVII. *Monuitque ſpeculatores.* Sueton. in Caio, Cap. 44.

Altiſſimam turrem. Incolis dictam *la Tour d'Ordre.*

Ex Pharo. Ex Pharo Alexandrinâ, omnium celeberrimâ.

Navium curſus. Sueton. in Caio, Cap. 46.

CAP. XXXVIII. *Brinno.* Memoratur infrà Hiſt. IV, 15.

Canninefas. Canninefates Occidentalem Batavorum inſulæ partem obtinebant.

Imperatoriis nominibus auctior. Septies Imperator appellatus eſt, teſte Dione LIX, p. 657. Immo ſi fides habenda Joanni Antiocheno, in Excerpt. Conſtantini Porphyrogenet. pag. 805. *Germanicus & Britannicus* cognominatus eſt.

Proceriſſimus quiſque. Sueton. in Caio, Cap. 47.

Dignus triumpho. Sueton. ibid. Et ut ipſe dicebat ἀξιοθριάμβευτον.

Nonnulli ex principibus. Ex principibus Gallorum. Hæc enim triumphorum laus maxima, cùm viri fortiſſimi, principes ac reges traducebantur.

Rutilare. Plin. XXVII, 12. *Gallorum hoc inventum rutilandis capillis, ex ſevo & cinere. Optimus fagino & caprino, duobus modis, ſpiſſus ac liquidus: uterque apud Germanos majore in uſu viris, quàm feminis.* Vide & infrà de Moribus German. Cap. 4.

CAP. XXXIX. *Romam devehi.* Sueton. loc. cit.

CAP. XL. *Legionum.* Legionum Germaniæ inferioris.

Olim obſederant. De his ſuprà Annal. I, 41.

Perſeveraret. Sueton. in Caio, Cap. 48.

Cap. XLI. *Minæ & queſtus.* De quibus Dio lix, pag. 660. Sueton. loc. cit.

Cap. XLII. *Sub mortis pœnâ.* Sueton. ibid.

Et hic mecum. Sueton. in Caio, Cap. 49.

Natali ſuo. Caium natum eſſe pridie Kalendas Septembres jam monuimus ſuprà Cap. 21.

Sparſit in plebem. Sueton. in Caio, Cap. 37. Dio lix, pag. 660. Quos nummos cùm raperet populus, periiſſe homines ccxlvii, teſtatur Mſ. Codex Vindobonenſis, *de Imperiis Cæſarum*, quem in priore editione publicavi in Notis & Emendationibus ad Dialog. de Orat. Cap. 17.

Cap. XLIII. *Conjuratio.* Hujus meminit Tacitus Annal. XVI, 17. Zonaras quoque, Tom. I, pag. 557, ſed multis erroribus fœdatus, quos egregiè confutavit Cl. Reimarus in Notis ad Dionem lix, pag. 660.

Enectus eſt. Seneca, de Irâ, III, 18. Zonaras, loc. cit.

Cap. XLIV. *Vultu ſuo torſit.* Senec. ibid. Cap. 19.

Citò perirent. Sueton. in Caio, Cap. 30. *Non temere in quemquam, niſi crebris & minutis ictibus animadverti paſſus eſt: perpetuo notoque jam præcepto; ita feri, ut ſe mori ſentiat.*

Inſertâ ſpongiâ. Senec. loc. cit.

Cap. XLV. *Intermiſſio.* Seneca, de Irâ, III, 18.

In xyſto. Xyſtus, ambulatio erat ante porticum arboribus ad apricandum conſita. Sic Plinio erat in ſuo Laurentino *ante cryptoporticum xyſtus violis odoratus.* Plin. Ep. II, 17.

Maternorum hortorum. Hortorum Agrippinæ,

qui erant in Vaticano prope ripam Tiberis, ut docet Donatus, *de Urbe Româ*, III, 23.

Ad lucernam decollavit. Senec. loc. cit.

Confecit. Seneca, de Irâ, III, 20.

Cap. XLVI. *Juſſus enim Capito.* Dio LIX, pag. 660, ait Capitonem Caſſii Betillini patrem fuiſſe. Hujus quoque cædis generatim meminit Suetonius in Caio, Cap. 27. *Parentes ſupplicio filiorum intereſſe cogebat.*

Indicium profeſſus. Zonaras, Tom. I, p. 557.

Calliſtum. De quo plura Annal. XI, 38.

Cap. XLVII. *Cervicem.* Seneca, de Irâ, III, 19, ubi adversùs Caii ferociam acriter intonat.

Miſerabiliter adloqui. Zonaras, loc. cit.

Cap. XLVIII. *Cinctus gladio.* Zonaras, ibid.

Cap. XLIX. *Protogenes.* De quo Dio LIX, pag. 660. Is Protogenes ſolitus erat libellos duos ſemper circumferre, Gladii ac Pugionis titulis inſignitos; quibus notæ & nomina continebantur morti deſtinatorum. Vide Suetonium in Caio, Cap. 49.

A ſenatoribus correptus. Dio, ibid. Omiſſo autem nomine, Suetonius in Caio, Cap. 38.

Cap. L. *Decrevere ludos.* Dio, ibid.

Incertum an ſtupro. Ambigua enim apud Dionem, loc. cit. vox, τὴν ἑταίραν αὐτῦ.

Cap. LI. *Deum eſſe pronuntiant.* Dio, loc. cit. Vide & Philonem, Legat. ad Caium, pag. 1002 & 1003. Suetonium in Caio, Cap. 22.

CAP. LII. *Urbem cingit.* Domum, quæ ſuâ magnitudine erat urbi par, exſtruit. Plin. XXXVI, 15, ſect. 24, num. 5. *Sed eas omnes duæ domus vicerunt. Bis vidimus urbem totam cingi Caii & Neronis, & hujus quidem (ne quid deeſſet) aureâ. Nimirum ſic habitarunt illi, qui hoc imperium fecere, tantas ad vincendas gentes triumphoſque referendos ab aratro aut foco exeuntes, quorum agri quoque minorem modum obtinuere, quàm ſellariæ iſtorum.* Immenſæ Caii domûs pars maxima in monte Palatino fuit.

Æde Caſtoris ac Pollucis. Ædes illa fuit in foro Romano, inter Capitolinum & Palatinum montes. Manent adhuc tres ejus columnæ prope eccleſiam Sanctæ Mariæ Liberatricis.

In veſtibulum transfigurata. Sueton. in Caio, Cap. 22. Rudera hujus veſtibuli, quæ adhuc exſtant, exhibet Cl. Piraneſi, *Antichita Romane*, Tom. I, Tab. XXXIII, num. 1.

CAP. LIII. *Magnum deliramentum.* Dio LIX, pag. 660 & 661.

L. Vitellius. De quo ſuprà Annal. VI, 32.

Adulatione princeps. Suet. in Vitellio, Cap. 2.

Congreſſam videret. Dio LIX, pag. 661.

CAP. LIV. *Jovem enim Latialem.* Sueton. in Caio, Cap. 22.

Phœnicopteros. Hanc avem ceteraſque, raritate & pretio commendabiles, memorat Suetonius, loc. cit. Phœnicopterus, avis aquatica, abundans in Africâ. Vide veterem Scholiaſten Juvenalis XI, 139. Gallicè dicitur *le Flammant.*

Tetraonas. Plin. X, 22, ſect. 29. *Gignunt eos Alpes, & Septentrionalis regio.* Vulgò Gallis dicuntur *le Faiſan bruyant.*

Centies ſeſtertio. Gallicæ monetæ lib. 1,945,502. Dio LIX, pag. *662*. Suetonius in Caio, Cap. 22. Idem tamen Suetonius in Claud. Cap. *9*. *Seſtertiûm octogies*, Gallicæ monetæ libras 1,556,440, *pro introitu novi ſacerdotii* impenſum tradit.

Cooptavit. De Cæſoniâ & equo ſacerdotibus vide Dionem, loc. cit.

Volutaretur. Sueton. in Caio, Cap. 42. *Noviſſimè contrectandæ pecuniæ cupidine incenſus, ſæpe ſuper immenſos aureorum acervos patentiſſimo diffuſos loco, & nudis pedibus ſpatiatus, & toto corpore aliquandiu volutatus eſt.* Immenſam auri & argenti vim Romæ & in Italiâ tum fuiſſe docet Philo, Legat. ad Caium, pag. 1007.

Canus Julius. Plura de ejus hilaritate mortiſque conſtantiâ vide apud Senecam, *de Tranquillitate animi*, Cap. 14.

CAP. LV. *Et inriſionibus.* Quas vide apud Suetonium in Caio, Cap. 22.

Theſpiis ſuſtulit. Pauſanias in Bœotic. IX, 27. Theſpiæ, nunc *Neocorio*, oppidum Bœotiæ, ſub Helicone monte.

Phidiæ. Plin. XXXIV, 8. *Ante omnes Phidias Athenienſis, Jove Olympiæ facto, ex ebore quidem & auro.* Dei ſedentis effigiem & ornamenta fusè deſcripſit Pauſanias in Eliac. prior. V, 11.

Niſi Memmius Regulus. Teſte Joſepho, Antiq. Judaic. XIX, 1, num. 1. Architecti Memmio Regulo dixere, infractum iri ſimulacrum, ſi loco moveretur. Addit ab aliis dici Memmium incredibilibus miraculis deterritum fuiſſe.

Tonantem Jovem. Pluribus Seneca de Irâ, I, 16.

CAP. LVI. *Judæorum Alexandrinorum legati.* Hanc Judæorum legationem fusè deſcripſit Philo

in libro, cui titulum fecit, de Legatione ad Caium, pag. 992 & ſeqq.

Querebantur. De his querelis vide Philonem, Legat. ad Caium, pag. 1008 & ſeqq.

Civium jura. Civium Alexandrinorum jura, quæ quadringentos ante annos obtinuerant. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1040.

Proſeuchas. Quid ſint proſeuchæ jam diximus ſuprà in Supplement. Annal. VII, 38.

Puteolis. Nunc *Pozzuolo*, in Campaniâ. Româ autem Puteolos Caium ſecuti erant Judæi.

Cap. LVII. *Jamneam.* Urbem, tribûs Dan in Palæſtinâ, prope Joppen. Nunc appellatur *Zania.* Philo, Legat. ad Caium, pag. 1020 & 1021.

Principis quæſtore. Exigendis tributis in Judæâ præerat.

Suprà memoravi. In Supplement. Annal. VII, 27.

P. Petronium. Petronius Vitellio in Syriæ præfecturâ præerat. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1025.

Inluſtris Caii. Διὸς ἐπιφανῦς νέυ Γαΐυ. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1019 & 1040.

In ſacro adyto. Hieroſolymitani templi; in quo erat Sanctum Sanctorum.

Sidone deproperari. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1024. Sidon, urbs Phœniciæ, hodie *Seyde.*

In Phœniciam veniſſe. Judæos, in ſex ordines diſtributos, ſeniorum, juniorum, puerorum, rurſum aliâ parte anuum, mulierum, virginum veniſſe teſtatur Philo, Legat. ad Caium, p. 1025.

Cap. LVIII. *Muti corruunt.* Philo, ibid. pag. 1019.

Ad Principem miſerat. Philo, ibid. p. 1027.

Iter faceret. Ut Caius Alexandriam veniret, & in urbe, quâ nulla alia ad adulationem projectior, quàm maximis divinitatis honoribus mactaretur. Philo, ibid. pag. 1028 & 1029.

CAP. LIX. *Rex Agrippa.* De quo ſuprà in Supplement. Annal. VII, 37. Ex regno redux, Caium ſalutatum veniebat.

Ita diriguit. Philo, ibid. pag. 1030.

CAP. LX. *Agrippæ & Tiberii.* Tiberius avus erat Caii ob adoptionem Germanici. Avus quoque M. Agrippa ob Agrippinam, Caii matrem.

Auguſti proavi. Ob Tiberium ab Auguſto, Germanicum a Tiberio adoptatum.

Juliæ. Liviæ, Auguſti uxoris, in familiam Juliam adſumptæ, ut dictum eſt Annal. I, 8.

Agrippam. Avum Caii, de quo mox dictum eſt. Ejus pietatem, animumque Judæis amicum commendant Philo, Legat. ad Caium, p. 1032 & 1033. Joſephus. Antiq. Judaic. XVI, 2 & 3.

Ne voluiſſe quidem. Philo, loc. cit. pag. 1033.

Titulo tantùm inſignes. Cùm vetitæ eſſent Judæis imagines, poſitus tantùm clypeis titulus, qui nomen dedicantis, & ejus cui dedicabantur, continebat. Philo, ibid. pag. 1034. De Clypeorum uſu diximus ſuprà Annal. II, 83.

Herodis. Herodis I & Magni.

A Pilato. Judææ procuratore.

Cæſaream. Cæſaream maritimam, tum Judææ caput. Manet adhuc nomen *Céſarée.*

Stipes. Judæi non modò Hieroſolymis pecunias pro ſacrificiis, pro templo erogabant, ſed undique terrarum Hieroſolymam mittebant. Collectas etiam pro pauperibus factas memorat D.

Paulus I, Cor. XVI, 1. Vidè & Joſephum Antiq. Judaic. XVI, 6.

Victimæ. Taurus & agni duo, ut ſcribit Philo, Legat. ad Caium, pag. 1036.

Summo Deo. Ὑψίστῳ Θεῷ. Philo, ibid.

Juliam Auguſtam. Liviam, Auguſti uxorem.

Aureas phialas. Sic aurea inter donaria, a Seleuco Callinico in templum Apollinis Didymæi miſſa, recenſetur *phiala caryota Bonæ Fortunæ una. Pondus drachmæ ducentæ quadraginta ſeptem.* Gallicæ monetæ, non numeratis operis ſumptibus, libræ circiter 2700. Vide eruditum Chishull, *Antiquitates Aſiatic.* pag. 69. Idem, p. 91, memorat miſſam a rege Pruſiâ phialam, quæ pondere æquabat drachmas Alexandrinas trecentas, Gallicæ monetæ libras 6750.

CAP. LXI. *Rupta vincula.* Suprà in Supplement. Annal. VII, 11.

Data regna. Vide Supplement. loc. cit. & Annal. VIII, 18.

Inviolato templo. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1037.

CAP. LXII. *In templo novaret.* Philo, ibid. pag. 1038.

Iter faceret. De hoc itinere dictum ſuprà Cap. 58.

CAP. LXIII. *Mæcenatis Lamiæque hortis.* In quintâ Urbis regione, Eſquilinoque monte, fuere Mæcenatis horti. Vide infrà Annal. XV, 39. Iis contigui horti Lamiæ.

Ibi legatos excepit. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1040.

Ne nomine quidem notum. Τὸν ἀκατονόμαστον,

Philo, Legat. ad Caium, pag. 1041. Calumniæ cauſa, quòd Judæi nomen Dei יהוה, *Jehova*, ineffabile eſſe dicerent. Inde ampla adversùs Judæos calumniarum materies.

Cap. LXIV. *Hecatombas.* Philo, ibid. Ἑκατόμβας ἐθύσαμεν. Ita dictæ ſunt a centum bobus in his ſacrificiis immolari ſolitis. Non ſolos autem boves in hecatombis fuiſſe immolatos accipimus ex Capitolino in Maxim. & Balb. Cap. 11. *Hecatombe autem tale ſacrificium eſt: centum aræ uno in loco ceſpititiæ exſtruuntur, & ad eas centum ſues, centum oves mactantur. Jam, ſi imperatorium ſacrificium ſit, centum leones, centum aquilæ, & cetera hujuſmodi animalia centena feriuntur.*

Cur ſue abſtinetis. Id Judæis lege vetitum. Levitic. XI, 7. Deuteronom. XIV, 8. Cauſam autem legis ita explicat eruditus Mead, *Medica ſacra*, pag. 7. *Fœdis in ſummâ pelle ulcerationibus ab omni ævo quàm maximè patuerunt Hebræorum corpora, unde carnis eſu illis interdictum fuiſſe putant eruditi: quippe quæ craſſum & ægre perſpirabile nutrimentum ſanguini ſubminiſtrans, iſtiuſmodi corporis conſtitutionibus minimè convenit.*

Cap. LXV. *Quadringentos annos.* Philo, Leg. ad Caium, pag. 1040. Ergo tempore Philippi, Macedonum regis, ante conditam urbem ab Alexandro Magno, cùm locus adhuc Rhacotes nominabatur, huc venerant Judæi.

Vitro candido. Philo, ibid. pag. 1042.

Veteribus picturis. Ex Græciâ, cujus ſpoliata templa, advectis. Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 1.

Inritati. Tunc Judæi arma ſumpſere: quem

motum Cæſaris mors diremit. Vide infrà Hiſt. V, 9.

Cap. LXVI. *Apelles.* De quo ſuprà Cap. 57.

Ferreis compedibus. Philo, Legat. ad Caium, pag. 1021 & 1022.

Pontius Pilatus. De quo ſuprà in Supplemento Annal. V, 8. De ejus morte vide Euſebium in Chronic. Oroſium, VII, 5.

Viennam. Nunc *Vienne en Dauphiné.* Ado in Chronic.

Cap. LXVII. *Jecur victimæ defuit.* Plin. XI, 37, Sect. 73.

Prodigia. Quæ vide apud Suetonium in Caio, Cap. 57.

Quod Plinius. Plin. XXXII, 1.

Ab Aſturâ. Plin. III, 5 & 6. *Aſtura, flumen & inſula, in Antiano ſinu.* Hodieque *Torre d'Aſtura* nominatur prope Terracinam.

Echeneidem. Piſciculus ille, limaci magnæ ſimilis eſt, auctore Plinio XXXII, 1. A nobis vulgò dicitur *Remora.* Vide Aldovrandum, *de Piſcibus*, III, 22, p. 335 & ſeqq. Maria autem nunc navibus plena, nec ullis umquam impedita echeneidibus, ſatis evincunt falſa eſſe, quæ hac de re veteres prodidere.

Cap. LXVIII. *Calamitatem dolere.* Sueton. in Caio, Cap. 31.

Suſceptum. De hac conjuratione ejuſque auctoribus & cauſis vide Joſephum Antiq. Judaic. XIX, 1.

Cordubenſis. Plin. III, 1. *Corduba, colonia patricia:* nunc *Corduba la veja.*

Lepidum ulciſceretur. De Lepido dictum ſuprà Cap. 27.

Spretam ſuam virtutem. Sueton. in Caio, Cap. 56. Senec. *de Conſtantiâ ſapientis*, Cap. 18. Principes ignoſcere, punire decet; cavillari, convitiari ſemper dedecet, plerumque pœnitet, ut rectè monet Cl. de Monteſquieu, *Eſprit des Loix*, XII, 38.

Chærea. Caſſius Chærea, de quo plura Joſephus, loc. cit. Dio LIX, pag. 662.

CAP. LXX. *Oppreſſit caſus.* Quem caſum fusè memorat Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 1, num. 5.

Timidius. Joſephus, loc. cit. Τιμίδιος.

CAP. LXXII. *Adit.* Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 1, num. 6.

CAP. LXXIII. *Queritur.* Joſeph. ibid.

CAP. LXXIV. *Dignitate præſtantem.* Minucianus, teſte Joſepho, Antiq. Jud. XIX, 1, num. 9, erat dignitate præcipuus, civiumque nobiliſſimus, & arte dicendi ſummus.

Calliſtus. Joſeph. ibid. num. 10. De Calliſto vide infrà Annal. XI, 29.

CAP. LXXV. *Chærea cenſebat.* Joſeph. ibid. num. 11.

CAP. LXXVI. *Orantes tamen.* Joſeph. ibid.

Ludos Palatinos. Sueton. in Caio, Cap. 56. Ludos illos a Liviâ in honorem Auguſti inſtitutos, & per triduum celebrari ſolitos memorat Dio LVI, pag. 600. Ἱπποδρομίαι dicuntur Joſepho, Antiq. Jud. XIX, 4.

Diem primum ludorum. In vetere Kalendario Herwartiano, XVI. KAL. FEBRVAR. ſeu die 17 Januarii, LVDI PALATINI.

Quatuor quoque. Se per quinque dies continuerunt. Zonaras, Tom. I, pag. 559.

Cap. LXXVII. *Infremens Chærea.* Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 1, num. 12.

Ludorum diem ultimam. Non ludorum Palatinorum; ſed alterius tridui, quod Caius denuntiaverat, teſte Zonarâ, loc. cit.

Alexandriam mox profecturum. Joſeph. ibid. De hoc itinere jam dictum ſuprà Cap. 58.

Caderet. Hæc omnia Joſeph. ibid. quæ ut probare nefas, ita quoque ſilere non licet.

Cap. LXXVIII. *Accenſi omnes.* Joſeph. ibid. num. 13.

Ut ſignum. Gallicè *l'ordre*, *le mot du guet.*

Viſus Princeps. Joſeph. ibid.

Nono Kalendas Februarias. Sueton. in Caio, Cap. 58. Dio LIX, pag. 663. Dies autem fuit 24 Januarii.

L. Caſſius Longinus. Olim Druſillæ maritus, jam memoratus ſuprà Annal. VI, 15 & 45.

Fortunis Antiatinis. Sueton. in Caio, Cap. 57. *Monuerunt & Fortunæ Antiatinæ, ut a Caſſio caveret. Quâ cauſâ ille Caſſium Longinum, Aſiæ tum proconſulem, occidendum delegaverat, immemor Chæream Caſſium nominari.* Summa erat Antii, nunc *Capo d'Anzo*, Fortunæ religio; de quâ Macrobius Saturnal. I, 23. *Videmus apud Antium promoveri ſimulacra Fortunarum ad danda reſponſa.*

Cap. LXXIX. *D. Auguſto peractis.* Joſeph. ibid. Ludi Palatini D. Auguſto erant ſacri, ut modò dictum eſt Cap. 76. Illi quoque ſacrum fuiſſe triduum, a Caio additum, videtur. Quòd inter illa ſacrificia, Princeps *ſacrificans reſperſus*

eſt phœnicopteri ſanguine, prodigii loco habitum eſt. Sueton. in Caio, Cap. 57.

Cædis rumuſculos. Quos vide apud Joſephum, ibid.

Cruentâ fabulâ. Cùm enim dies illa quarta & viceſima Januarii cæde Philippi, Macedonum regis, ante trecentos quinque & ſeptuaginta annos in ludis a Pauſaniâ occiſi, foret inſignita, tota in cruentis fabulis acta eſt. Mimus cruci affixit Laureolum, & Mneſter Pantomimus cædem Cinyræ, ejuſque filiæ Myrrhæ egit. Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 1, n. 13. Juvenal. Satyr. VIII, 187. Vide & Suetonium in Caio, Cap. 57.

Hora fere ſeptima. Poſt ortum Solis; ac proinde erat hora noſtra fere ſecunda promeridiana. Suet. in Caio, Cap. 58. Joſephus autem loc. cit. n. 14, horam nonam ſcripſit.

Probroſoque accepto. Joſeph. ibid.

Accipe ratum. Sueton. ibid.

Ab Aquilâ ingeſtum. Joſeph. ibid.

CAP. LXXX. *Prope quadriennio.* Tacit. Dialog. de Orat. Cap. 17. Sueton. in Caio, Cap. 59.

Parentes. Pater Germanicus, Agrippina mater, avia Antonia.

Eminenti fuit ſtaturâ. Sueton. in Caio, Cap. 50.

Anilitas frontis. Seneca, *de Conſtantiâ Sapientis*, Cap. 18.

Rigentiumque oculorum. Plin. XI, 37; ſect. 54.

Antoniæ. Caii aviæ. Sueton. in Caio, Cap. 24.

Didicit. Principe ac magiſtro Tiberio, qui Caii mentem ita perſpexit, *ut aliquoties prædicaret, exitio ſuo omniumque Caium vivere: & ſe natricem (ſerpentis id genus) populo Romano, Phaetontem orbi terrarum educare.* Sueton. in Caio, Cap. 11. De Capreis, nunc *Capri*, dictum ſuprà Annal. IV, 67.

Cupere. Sueton. in Caio, Cap. 21. *Deſtinaverat Sami Polycratis regiam reſtituere, Mileti Didymeum peragere, in jugo Alpium urbem condere, ſed ante omnia Iſthmum in Achaiâ perfodere. Miſeratque jam ad dimetiendum opus primipilarem.*

Summa vitia. Seneca, Conſolat. ad Helviam, Cap. 9.

Ferme evertit. Senec. Conſolat. ad Polybium, Cap. 36. Immo cùm periit, *ſeptem aut octo certè dierum cibaria* populo Romano ſupererant, teſte Suetonio, de Brevitate vitæ, Cap. 18. Idque unum doluit moriens, *quòd decedebat populo Romano ſuperſtite.*

Contumelioſus. Seneca, de Conſtantiâ Sapientis, Cap. 18.

NOTÆ

IN SUPPLEMENTUM LIBRI IX. ANNALIUM.

CAP. I. CLAM DELAPSIS. Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 1, num. 15.

Anteius. Vir ſenatorii ordinis, cujus pater a Caio in exſilium actus, mox fuerat occiſus. Joſeph. ibid.

CAP. II. *Variè accepta.* De variis hiſce ſenſibus vide Joſephum, ibid. num. 16.

CAP. III. *Oſtentavere.* Joſeph. ibid. num. 18.

CAP. IV. *Valerius Aſiaticus.* Joſeph. ibid. num. 20. Quibus contumeliis Aſiaticum Caius vexaverit vide apud Senecam, de Conſtantiâ Sapientis, Cap. 18.

Suprà memoravi. In Supplemento Annal. VIII, 72.

Suis telis confoſſum. Quippe qui legum contemptu, injuriis, contumeliis, vitiis omnibus viros ſibi amiciſſimos ad ſuî odium adduxerat, ut pluribus proſequitur Clemens apud Joſephum, ibid. num. 19.

Cap. V. *Cæſarum memoriam.* Sueton. in Caio, Cap. 60.

Diruenda templa. Divo Julio, Divo Auguſto ſacra.

Diſtracti. Dio LX, pag. 664.

Cap. VI. *Claudium admovit.* Sueton. in Claud. Cap. 10. Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 3.

Receptus intra vallum. Sueton. ibid. Receptus eſt Claudius intra vallum caſtrorum Prætoriano-rum. Inde inter Claudii nummos, multi occurrunt inſcripti IMPER. RECEP.

Quam fiducia. Minor quidem ſpes ob abjectam trepidamque Claudii mentem, ac ſenatûs diſſenſionem. Fiducia tamen ob viriles militum animos.

Cap. VII. *Hortatus.* Orationem Saturnini, ſed pro more ſuo verboſiſſimam, refert Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 2, num. 2.

Cap. VIII. *Nocte jam adulta.* Joſeph. ibid. Nocte diei XXIV Januarii, ut dictum eſt ſuprà in Supplemento Annal. VIII, 78 & 79.

Tot abhinc annos. Sub Julio Cæſare deſiit uſus a Conſulibus ſignum petendi. A Principibus petebatur.

Cæſoniam. Uxorem Caii Cæſaris.

Haud paruiſſe. Joſeph. ibid. Addit verba iſta ambigua diverſum in ſenſum fuiſſe tracta. Alii enim volebant Cæſoniam Caio ſuaſiſſe, ut reſipiſceret, humanitatemque indueret: contrà verò alii contendebant feminam, ſcelerum conſciam, eorumque pœnas reformidantem, egiſſe ut ipſe ſibi infenſos internecione perderet.

Cap. IX. *Veranium & Brocchum.* Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 3, num. 4.

CAP. X. *Agrippæ, regis.* Hic eſt Agrippa I, Herodis Magni nepos, ejuſque in regni parte ſucceſſor, de quo multa diximus in Supplemento Annal. VII, 11. Prudentiam Agrippæ hac in re plurimùm, & fortè plus æquo commendat Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 4.

CAP. XI. *Quid actum de Claudio.* Joſeph. ibid.

CAP. XII. *Reſpondet legatis.* Joſeph. ibid. & de Bello Jud. II, 11.

Dignitatis ſocium. Claudius ſenator conſulque fuerat factus anno U. C. DCCXC, ut dictum eſt in Supplemento Annal. VII, 6. Vide & Suetonium in Claud. Cap. 7. Dionem LIX, p. 644.

Quinadena ſeſtertia. Gallicæ monetæ libræ ſunt 2917. Totius ergo largitionis ſumma, non numeratis ducum præmiis, fuit Gallicæ monetæ librarum 26,264,378. Joſephus, loc. cit. n. 2, ait data quina drachmarum millia, ſeu libras Gallicas 3890. Sed potior Suetonii in Claud. Cap. 10, auctoritas. Ni fortè volueris data militibus XV $\overline{HS}$, ducibus XX $\overline{HS}$. Tunc conſentient omnia. Porro in donis diverſitatem fuiſſe fatetur Joſephus.

Primus Cæſarum. Sueton. in Claud. Cap. 10.

CAP. XIII. *Marcus Vinicius.* Juliam, Germanici filiam, uxorem duxerat. Malè apud Joſephum Antiq. Jud. XIX, 4, num. 3, appellatur Marcus Minucianus, Μινȣκιανὸς Μάρκος.

Valerius Aſiaticus. De quo ſuprà num. 4.

Indignante Chærea. Hæc & ſeqq. Joſephus, ibid.

Sabinus. Corn. Sabinus, unus e præcipuis Chæreæ ſociis, Caiique interfector, ut dictum eſt in Supplemento Annal. VIII, 74 & 79.

Cap. XIV. *Pomponio.* Conſule.

Aponius. Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 4, num. 5.

Cap. XV. *Defertur.* Ex caſtris prætoriis ad palatium, quod erat in monte Palatino, defertur. Joſeph. ibid.

Recens præfectus. A Claudio in locum Clementis ſuffectus. Joſeph. ibid.

Conſiliorum reus. Dio LX, pag. *666.* Id quoque innuit Suetonius in Claud. Cap. 11.

Hortatus. Veſtes exuendo, cùm de frigore quereretur Lupus, eum adlocutus Chæreas, ait: *Macte animo: Lupi non algent.* Joſeph. ibid.

Trucidatus eſt. Quod collum parùm fortiter porrigeret. Joſeph. ibid.

Indignum ratus. Dio LX, pag. *666.*

Cap. XVI. *Scrutatores adponere.* Principis terrores graphicè deſcribit Suetonius in Claud. Cap. 35. *Nihil æquè quàm timidus ac diffidens fuit. Primis imperii diebus, quamquam, ut diximus, jactator civilitatis, neque convivia inire auſus eſt, niſi ut ſpeculatores cum lanceis circumſtarent, militeſque vice miniſtrorum fungerentur: neque ægrum quemquam viſitavit, niſi explorato priùs cubiculo, culcitiſque, & ſtragulis prætentatis & excuſſis: reliquo autem tempore ſalutatoribus ſcrutatores ſemper appoſuit, & quidem omnibus, & acerbiſſimos. Serò enim ac vix remiſit, ne feminæ prætextatique pueri & puellæ contrectarentur, & ne cuivis comiti aut librario calamariæ aut graphiariæ thecæ adimerentur.* Multa quoque id genus memorat Dio LX, pag. *666.*

Retenta. Nonnulla ad ſuam uſque ætatem

perſeverare ait Dio, loc. cit. Quædam tamen a Veſpaſiano abolita.

Impietatis criminibus. Impietatis in Principem; quam tamen ulciſcebatur, ſi eſſet cum aliis criminibus conjuncta. Dio, ibid.

CAP. XVII. *Duos Caii libellos.* Ferales illos libellos, *Gladium* & *Pugionem* appellatos, memorant Suetonius in Caio, Cap. 49. Dio LIX, pag. 660.

Famoſis literis. De his literis commentariiſque adversùs Caii matrem ac fratres ſcriptis, quos crematos ſimulaverat, diximus in Supplemento Annal. VII, 8 & 11.

Interfecit. Dio LX, pag. 667.

Venenorum plenam. Sueton. in Caio, Cap. 49.

CAP. XVIII. *A Principe ſervatos.* Inde tot Claudii nummi, auro, argento & ære cuſi, quorum in parte poſticâ eſt corona quercea, in quâ ſcriptum, EX SC. OB CIVES SERVATOS.

Nimios honores. Sueton. in Claud. Cap. 12. Dio LX, pag. 667 & ſeq.

Paucas & modeſtas. Unam nempe argenteam, duas ex ære & lapide. Dio, ibid.

Dictitans. Dio, ibid.

Id biduum. Sueton. in Claud. Cap. 11.

Aviæ Liviæ. Auguſti uxori, quæ ob adoptionem Germanici avia erat Claudii.

Inferias publicas. In iis inferiis exſtruebantur aræ, floribus exornabantur, cædebantur victimæ, diiſque Manibus ſacrificabatur; de reliquo epulabantur, qui mortuis ita parentaverant.

Patri. Neroni Claudio Druſo.

CAP. XIX. *Matri.* Antoniæ, Antonii Triumviri

filiæ, feminæ optimæ. Carpentum verò, quo honeſtata Antoniæ memoria, erat vehiculi genus mularum bigis tractum, in quo defunctarum Auguſtarum imagines per Circum ducebantur.

Cognomen Auguſtæ. Perperam in vulgatis Suetonii in Claud. XI. libris legitur, *cognomen Auguſtæ ab aviâ recuſatum.* Compertum omnibus Liviam cognomen Auguſtæ non recuſaſſe, ſed ultro uſurpaſſe. Idcirco Lipſius emendabat, *ab vivâ* recuſatum. Multi exſtant Antoniæ nummi cum titulo ANTONIA AVGVSTA, ſed imperante Claudio cuſi, ut fatentur viri omnes eruditi. Cognomen Auguſtæ olim datum fuiſſe Antoniæ a Caio jam notavimus in Supplemento Annal. VII, 6.

Fratris. Germanici. Tabula Antiatina, quam eruditus Vulpius publicavit & illuſtravit, notat menſe Octobri, die, ut videtur, (hìc enim extritum marmor), ſexto Idus INFER. GERMANIC. id eſt, *inferias Germanici.*

Agrippinam & Juliam. De quibus dictum in Supplemento Annalium VII, 35.

Per Auguſtum. Sueton. in Claud. Cap. 10.

Juxta Pompeii theatrum. Cujus ſcenam, olim ambuſtam, refecerat Tiberius, ut dictum eſt ſuprà Annal. VI, 45. Illam dedicavit Claudius, ſed unum Tiberii nomen inſcripſit, ſuum omiſit. Dio LX, pag. *669.* Quibus cærimoniis ludos tum ediderit narrat Suetonius in Claud. Cap. 21. Hujus theatri rudera viſuntur adhuc Romæ ad campum Floræ in ædibus Ducis *de Grillo*, viciniſque apothecis.

Reſcidit. Sueton. in Claud. Cap. 11.

Ignominiâ notari. At, vel invito Claudio, hæc ignominia, malorum Principum ultrix, Caium ſecuta eſt; teſtaturque Dio LX, pag. *667*,

ætate ſuâ in ſacramentis votiſque concipiendis Caii Tiberiique nomina reticeri.

CAP. XX. *Antiocho.* Dio LX, pag. *670.* De Antiocho IV, Commagenæ rege, dictum ſuprà in Supplementis Annal. VII, 11; & VIII, 34. Vide & Annal. XII, 55.

Mithridates. Dio, ibid. De illo jam actum ſuprà in Supplemento Annal. VIII, 34.

Data Polemoni. Dio, ibid. Hic Polemon II, ſuprà memoratus in Supplemento Annal. VII, 36.

Magno Mithridate. Rege Pontico, olim Romæ æmulo.

Judæa & Samaria. Quæ olim fuerant avi ejus Herodis Magni. Iis etiam addidit Abilinam, quæ ad Lyſaniam tetrarcham pertinuerat, & quæcumque ex Libano erant imperatoriæ dominationis, ut videre eſt apud Joſephum, Antiq. Jud. XIX, 5. num. 1.

Fratri ejus Herodi. Regi Chalcidis, de quo Dio LX, pag. *670.*

Judæis indulta. Duo hac de re Claudii decreta, rogantibus Agrippâ & Herode obtenta, refert Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 5. num. 2 & 3. In poſteriore id memorandum Judæis permitti, ut per univerſum Romanum imperium, propter fidem & amicitiam Romanis præſtitam, patrios ſuos mores, ſine ullo impedimento ſervent; moniti tamen ut *modeſtiùs ſe gerant*, nec aliarum gentium religiones contemnant.

CAP. XXI. *Reſtituit.* Dio LX, pag. *669.*
Scriberet heredem. Dio, ibid.

CAP. XXII. *Meſſalinæ.* Claudii uxoris, feminæ perditiſſimæ.

Libertorum. Calliſti, Pallantis, &c.

Literatior. Multa privatus Princepſque Latinè & Græcè ſcripſit, quæ commemorat Suetonius in Claud. Cap. 41 & 42.

Cap. XXIII. *Sulpicius Galba.* Poſtea Imperator. Erat, teſte Plutarcho in Galbâ, p. 1054. Romanorum ditiſſimus.

A multis ſtimulatus. Sueton. in Galbâ, Cap. 7.

Cattoſque devicit. Dio LX, pag. 670. Catti, nunc *la Heſſe.*

Chaucos. Sueton. in Claud. Cap. 24. Perperam Dio LX, p. 670, eos appellat *Mauruſios.* Penes Marſos una fuerat aquila, de quâ dictum Annal. II, 25. Altera fuit penes Chaucos, de quâ nunc agitur. Chauci litus maris inter Amiſiam, *l'Ems,* & Albim, *l'Elbe*, tenebant.

Chaucius. Sueton. ibid.

Imperator ſalutatus eſt. Dio, ibid.

Cap. XXIV. *Juliam.* Germanici filiam.

Relegatur. Dio, ibid. Ipſeque Seneca exſilii ſui laudator in Octaviâ tragœdiâ, Act. II, Sc. 1, verſ. 381.

Scriptis. Vide imprimis librum de Conſolatione ad Helviam matrem ſuam a Senecâ ſcriptum.

Adulatoriis precibus. Quas lege in Conſolatione ad Polybium, ac maximè Cap. 32, rigidâ ac virili Stoicorum ſapientiâ minimè dignas.

Dicteriis. Quibus aculeata rigeſcit inſectatio, quam poſt mortem Claudii, quem vivum laudaverat, ſcripſit; cuique titulum fecit, Claudii Cæſaris ΑΠΟΚΟΛΟΚΥΝΤΩΣΙΣ. Tam parum ſecum conſenſiſſe Senecam nemo mirabitur, qui reputaverit unam virtutem ſibi ſemper conſtantem, plerumque diſcors eſſe ingenium.

CAP. XXV. *Exigua.* Dio LX, p. 668. Sueton. in Claud. Cap. 12.

Triſtiore exitu. Pompeium enim & Silanum poſtea Claudius aut interfecit, aut mori adegit. De Pompeio vide Suetonium in Claud. Cap. 29. De Silano, Tacitus infrà Annal. XII, 8.

Vigintiviratu. De hoc honorum rudimento jam egimus ſuprà Annal. III, 29.

Feriis Latinis. De iis quoque dictum ſuprà Annal. IV, 36.

Magiſtratus. Hæc omnia Dio LX, pag. 668. Magiſtratus intellige de quæſturâ, & aliis poſtea honoribus. Quæſtura juxta leges poſt annum XXIV. petebatur, ut notavimus Annal. III, 29.

Nati ſunt. Sueton. in Claud. Cap. 27, in Tit. Cap. 1. Britannicus primùm dictus eſt Tiberius Claudius Germanicus. Poſtea Britannicus appellatus eſt. Dio LX, pag. 673.

CAP. XXVI. *Juravere.* Claudio ita jubente, ut teſtatur Dio LX, pag. 671.

Bimeſtri dignitate. Sueton. in Claud. Cap. 14.

Jurejurando profeſſus. Dio, ibid. Ob tale jusjurandum & meliùs & veriùs laudem obtinuit Trajanus, Princeps optimus, ut dicemus in Appendice Chronologicâ.

Extra honorem. Abdicato conſulatu.

Amenti ſimilis. Multus hac in re Suetonius in Claud. Cap. 14 & 15; eamque exemplis quamplurimis confirmat.

Juſſit. Dio LX, pag. 672.

Mollitam. Vide quæ dicta ſunt ſuprà Annal. III, 25 & 28.

Sexagenarios. Licèt legem Papiam Poppæam moderatus fuiſſet Tiberius, caput tamen addiderat, quo ſexagenarii, etiamſi uxores ducerent, pœnis

tamen legis Papiæ Poppææ ſubjacebant. Contendebat enim Tiberius infecunda hæc matrimonia non iniri, ut liberi procrearentur, ſed tantùm ut legis pœna vitaretur. Caput iſtud Tiberianum mutavit Claudius. Sueton. in Claud. Cap. 23.

Pupillis. Sueton. ibid. Antea in Urbe prætoris, in provinciis præſidum erat tutores pupillis dare.

Rerum actum. Sueton. ibid. Apud Romanos res aliæ per hiemem, aliæ per æſtatem agebantur. Moleſtiſſimum hunc comperendinatum ſuſtulit Claudius. Poſtea reſtituiſſe videtur Galba, teſte Suetonio in Galbâ, Cap. 14. Meliùs providit M. Antoninus, qui *faſtis dies judiciarios addidit, ita ut ducentos triginta dies annuos rebus* agendis litibuſque diſceptandis conſtitueret. Jul. Capitolin. in M. Antonin. Cap. 10.

Tres prætorios viros. Dio LX, pag. 671.

Augere voluit. Sueton. in Claud. Cap. 25. *Sacra Eleuſinia etiam transferre ex Atticâ Romam conatus eſt.* Tranſtulit poſtea Hadrianus, ut docet Aurelius Victor de Cæſaribus, in Hadrian. Eleuſiniis ſacris, Cereri ac Proſerpinæ dicatis, nihil fuit apud Græcos celebratius ſecretiuſve : quorum ob contemptum capitis damnatus eſt optimus Socrates.

Abolevit. Sueton. ibid. Hæc inhumana Gallorum ſacra, qui affecti gravioribus morbis, vel in prœliis ac periculis verſantes, pro victimis homines immolabant, pluribus recenſet Cæſar de Bell. Gall. VI, 15. Hac de re plura diximus in priore editione Tom. IV, pag. 369.

Ceteraque. Inter hæc in magnâ Galliarum famâ erat ovum anguinum, de quo cùm multa commemoraſſet, addidit Plinius XXIX, 3, ſect. 12. *Vidi equidem id ovum mali orbiculati modici magnitudine, cruſtâ cartilaginis, velut acetabulis*

brachiorum polypi crebris, inſigne Druidis. Ad victorias litium, ac regum aditus, mirè laudatur: tantæ vanitatis, ut habentem id in lite in ſinu equitem Romanum e Vocontiis, nunc *les Diocèſes de Vaiſon & de Die*, *a divo Claudio interemptum non ob aliud ſciam.* Quod ſanè contigit poſt vetita Druidarum ſacra.

CAP. XXVII. *Suetonius Paullinus.* Prætorii erat ordinis, teſte Dione LX, pag. 670. Poſtea ſæpe memorabitur Annal. XIV, 29 & ſeqq. & in vitâ Agricolæ Cap. 5.

Ædemon. Plin. V, 1.

A Caio Cæſare. Ut diximus in Supplemento Annal. VIII, 34.

Fabulis celebratum. Præter Herculi & Perſeo ibi laborata, Atlantem montem in nubila ita erectum prodidere veteres, ut cælum & ſidera non *tangere modò vertice*, *ſed ſuſtinere quoque* diceretur. Mela III, 10. De hoc monte & Suetonii expeditione, pauca, ſed lectu digna, ſcripſit Cl. d'Anville, *Mémoires de l'Académie Royale des Inſcriptions*, Tom. XXVI, pag. 80 & ſeq. Hoc enim bello perventum ad urbes Alelen & Cillabam, nunc *Helel* & *Gher-Selbin* arbitratur: quas tamen inde remotiſſimas in Phazaniâ, hodie *le pays de Fezzan*, ponit Plinius V, 5.

CAP. XXVIII. *Polybium.* Polybius, Cornelium Scipionem Africanum in Africanâ expeditione comitatus, ab eo acceptâ claſſe anno U.C. DCVIII, ante Chriſtum 145, partem illam orbis ſcrutatus eſt; ſuumque iter deſcripſit, Plinio V, 1, memoratum, ſed compendioſiùs pro tantâ rei utilitate hominiſque dignitate. De hoc itinere quædam jam dixi in priore editione Tom. IV, p. 370;

plura dicturus, ſi diſſertationem a me ante multos annos ſcriptam, necdum typis editam, quâ Polybii iter explicavi, umquam publicavero.

Primuſque. Plinius, ibid. Hanc expeditionem memorat quoque Dio LX, pag. 670.

Virilem ob luxuriam. Apud Romanos Indico luxu feminæ, Africano viri gloriabantur. Præcipuus apud viros honor citreis menſis, quas tanti faciebant, ut, Juba rege mortuo, duæ ſint venumdatæ, *quarum alteri pretium fuit HS* $\overline{XII}$, Gallicæ monetæ libræ 233,437, *alteri paulo minus.* Plin. XIII, 15. De hac inſaniâ plura diximus in priore editione Tom. I, pag. 403, cùm de luxu Romanorum ageremus.

Satyrorumque. Plinius V, 1. *Eundem* Atlantem *noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorumque laſciviâ impleri, tibiarum ac fiſtulæ cantu, tympanorumque & cymbalorum ſonitu ſtrepere celebrati auctores prodidere.* Eadem ferme legas in Periplo Hannonis, *Geographi veteres*, Tom. I, pag. 4 & 5. Inde autem orta eſt fabula, quòd pauci, qui iſtas regiones incolunt, homines diu propter immodicum calorem lateant, noctu ad res agendas cum facibus diſcurrant. Præterquàm quòd in his oris ſulphure & bitumine abundantibus ignei halitus frequentes eſſe potuere.

Imas montis radices. Africam versùs, non verò versùs mare. Unde Plinius V, 1. *E mediis hunc* Atlantem *arenis in cælum attolli prodiderunt, aſperum, ſqualentem, quà vergat ad litora Oceani, cui cognomen impoſuit: eundem opacum, nemoroſumque, & ſcatebris fontium riguum, quà ſpectat Africam, fructibus omnium generum ſponte ita ſubnaſcentibus, ut nunquam ſatietas voluptatibus deſit.*

Incognito. Hæ ſunt arbores citri Atlanticæ;

a citro ſeu malo Aſſyriâ omnino diverſæ, quas non noverant Romani, licèt apud eos tanto eſſent in pretio. Plinius XIII, 15. *Atlas mons peculiari proditur ſilvâ . . . confines ei Mauri, quibus plurima arbor citri, & menſarum inſania, quas feminæ viris contra margaritas regerunt.*

Enodi nitore. Cùm in luxu una valeat raritas, apud Romanos eviluit enodis ille trunci nitor, ſed ingentibus pretiis emebantur contortæ radices. Id teſtatur Plinius XIII, 15. Eamdem inſaniam arguit Seneca, de Beneficiis VII, 9. *Video iſtic menſas, & æſtimatum lignum ſenatoris cenſu,* monetæ Gallicæ libris 233,437, *eò pretioſius, quò illud in plures nodos, arboris infelicitas torſit.*

Gravi odore. Plin. ibid. *Cupreſſo feminæ ſilveſtri ſunt ſimiles folio, odore, caudice.*

Nihilo viliore. Solinus, Cap. 24. Plinius quoque V, 1. *Tenui eas obduci lanugine: quibus additâ arte, poſſe, quales e bombyce, veſtes confici.*

Caſtris. Plinius, ibid. Decimâ caſtrorum metatione.

Fluvium Ger. Fluvium mediterraneum, qui Gætuliam alluit, dictum Ptolemæo Γεὶρ; nunc *Adjédée* appellatum. Solinus & *Cl. de l'Iſle*, Theatr. Hiſtoric. Fol. 1, perperam volunt Suetonium ad fluvium, *qui Niger vocatur*, contendiſſe. Niger, hodie *Guin*, a fluvio Ger decem gradibus diſtat, at tantùm aliquot millium ſpatio Atlantem tranſgreſſus eſt Suetonius, teſte Plinio, loc. cit.

Inhabitabilia. Suetonius tamen non ultra trigeſimum latitudinis gradum contendit.

Dividuis ferarum. Atque etiam canum, unde nomen accepere, ut docet Plinius V, 1. *Canarias appellari. Quippe victum ejus animalis promiſcuum his eſſe, & dividua ferarum viſcera.*

Cap. XXIX. *Pertinaciore hoſte.* Cum Britannis. Vide infrà Annal. XIV, 29 & ſeqq.

Hoſidius Geta. Dio lx, pag. 670.

Fruſtra delapſo. Cùm barbari ſiticuloſa loca ſemper peterent, eos, magnâ aquarum copiâ collectâ, inſecutus eſt Geta. Eâ tamen in tantis ſolitudinibus deficiente, Romanus exercitus adhuc periiſſet, ni inopina imbrium vis per magicas artes, ut tradit Dio lx, pag. 671, ſeu quod libentiùs crediderim, forte fortunâ præſto fuiſſet.

Tingitanam & Cæſarienſem. De hac diviſione jam dictum in Supplemento Annal. VIII, 34.

Tingi. Hodie *Tenja*, vel *Tanger*, urbs princeps Mauritaniæ Tingitanæ, de quâ Plin. V, 1. *Tingi, quondam ab Antæo conditum : poſtea a Claudio Cæſare, cùm coloniam faceret, appellatum* Tra-ducta Julia.

Cæſarea. Nunc *Shershell.* Olim caput Mauritaniæ Cæſarienſis. Plin. V, 2.

Lixos. Hodie *l'Arraïs*, in orâ maritimâ infra Tingim. Ibi fuiſſe regiam Antæi, certamenque cum Hercule, & Heſperidum hortos fabuloſiſſimè antiqui narrabant. Vide Plinium V, 1.

Oppidum novum. Dictum quoque Ptolemæo IV, 2. Ὀππιδόνεον κολωνία. Nunc *Sinaab* in mediterraneâ Mauritaniâ Cæſarienſi.

Tipaſæ. Plin. loc. cit. Tipaſa nunc *Teſeſſad*, prope Cæſaream versùs Orientem fuit. Tipaſæ datum eſt jus Latii; Ruſucurio, jus civitatis Romanæ. Qui hæc jura fuſiùs noſcere voluerit, adeat priorem editionem Tom. II, pag. 345, ubi hæc aliaque id genus tractata.

Ruſucurium. Plin. V, 2. Nunc *Dellys*, in Mauritaniâ Cæſarienſi.

Muſulanorum manu. Muſulani, valida Africæ gens, de quibus jam diximus ad Annal. II, 52.

Paucis Aurel. Victor, in Claud. *Cæſa Muſulanorum manus.* Dio LX, pag. 671. Sed ſine gentis appellatione.

Cap. XXX. *Fame.* Dio LX, pag. 671. Ea eſt ipſa fames, ab Agabo prædicta, de quâ D. Lucas in Act. Apoſtol. XI, 28.

Caianæ ſtultitiæ. Caligulæ ſtultitiam in Puteolano ponte exſtruendo memoravimus in Supplemento Annal VIII, 10 & ſeqq. Huc enim adegerat toto orbe navigia, unde ſecuta annonæ egeſtas, ut videre eſt apud Aurelium Victorem in Claud.

Terrarum infecunditate. Fuere quoque per multos annos *aſſiduæ ſterilitates*, ut loquitur Suetonius in Claud. Cap. 18.

Subvenit. Inde tot nummi Claudii, in quibus exhibetur vel modius cum ſpicis, vel CERES AVGVSTA.

Negotiatoribus. Hæc & ſeqq. Sueton. in Claud. Cap 19.

Vacationem. Ne forent obnoxii pœnis legis Papiæ Poppææ de cælibibus. Quâ de lege jam actum ſuprà Annal. III, 25 & 28.

Latinis. Latini, ut docet Caius, Inſtitut. I, Tit. 1, num. 2, ſunt, *qui aut per epiſtolam, aut inter amicos, aut convivii adhibitione manumittuntur.* Libertas illa Latina introducta eſt anno U. C. DCCLXXII, lege Juniâ Norbana.

Jus Quiritium. Civitatem Romanam habet Ulpianus, Tit. III, num. 6, ubi ipſum Claudii edictum memorat his verbis. *Nave Latinus civitatem Romanam accipit, ſi non minorem, quàm decem millia modiorum navem fabricaverit, & Romam ſex annis frumentum portaverit, ex edicto divi Claudii.* Navem, quæ decem millia modiorum

contineret, nos diceremus *un vaiſſeau de quatre-vingt-dix tonneaux.* De modio Romano jam egimus ſuprà ad Annal. II, 87. De jure Quiritium & civitate Romanâ plura vide in priore editione Tom. II, pag. 345.

Feminis. Intellige de libertabus. Ingenuis enim feminis tres ſufficiebant liberi.

Jus quatuor liberorum. Hoc jure libertæ patroni tutelâ liberabantur, ſui juris vivebant, ſine tutorum auctoritate teſtabantur, res ſuas adminiſtrabant, tutò capiebant quidquid eis teſtamento eſſet legatum. Huc ſpectat Ulpianus Tit. XXIX, num. 3. *Libertas quatuor liberorum jure tutelâ patronorum* liberari.. *jam poſſe eas ſine auctoritate patronorum teſtari.*

Mutatione duravere. Suetonius, in Claud. Cap. 19.

Cap. XXXI. *Lacum Fucinum.* Hodie *le lac de Celano dans l'Abruzze ultérieure*, quem *magnitudine, mari ſimilem* dixit Strabo V, p. 240. Quadraginta circiter millia paſſuum ambitu continet. De hujus lacûs emiſſione, ægre poſt undecim annos abſolutâ, quamvis continuis triginta hominum millibus ſine intermiſſione operantibus, multa dicentur infrà Annal. XII, 56.

Invalidus. Quantula enim hæc! Quàm imbecilla adversùs luxuriam omnia vaſtantem remedia!

Portum verò Oſtienſem. Manet quidem nomen *Porto.* At portus ipſe, cùm per ſexcentos & ampliùs annos duraſſet, barbarorum bellis, Romanorum incuriâ, ruderibus limoque obductus, penitus periit. Nuncque rus eſt, ubi fuit olim portus Romanorum celeberrimus.

A divo Julio. Sueton. in Claud. Cap. 20. Fuſiùs Plutarch. in Jul. pag. 735.

Nec niſi Trajani. Nero quidem, inter Claudii & Trajani tempora interjectus, portum illum plurimis ornamentis auxit; unde tot ejus nummi, in quibus portus, naveſque, & columna, exhibentur cum hac inſcriptione, ſuperiùs AVGVSTI, inferiùs SPOROSTC. id eſt, *Auguſti portus Oſtienſis ſenatûs conſulto.* Sic enim portus ille cognominabatur, ut videre eſt apud Dionem LXXV, pag. 858. Trajanus verò non tantùm ornamenta, ſed portum alterum addidit. Vide Appendicem Chronologicam ad annum U. C. DCCCLVI.

Architecti. Immenſas fore impenſas cauſantes.

Egeſta terra. Dio LX, pag. 672. Ob importuoſum mare, opus fuit multam terram egerere, ut aperiretur portus.

Immiſſum. Unde Juvenalis, Satyr. XII, 75.

Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles;
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum
Qua pelago currunt medio, longéqae relinquunt
Italiam. Non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit.

Navis. De eâ nave ſtupendæ magnitudinis plura vide inter Anecdota de Caio Principe.

Vaticano circo. De quo vide infrà Annal. XIV, 14.

Puteolano pulvere. Pulvis ille arena eſt ſubrubea, quæ hodie quoque appellatur *Pozzolane :* nomen ducit a Puteolis, nunc *Pozzuolo*, urbe Neapoli vicinâ. Puteolani pulveris hæc eſt natura, ut ſi aquam attingat, ſaxum fiat. Unde Plinius XXXV, 13. *Quis enim ſatis miretur peſſimam ejus* terræ *partem, ideoque pulverem appellatum in Puteolanis collibus, opponi maris fluctibus : merſumque protinus fieri lapidem unum inexpugnabilem undis,*

& fortiorem quotidie, utique ſi Cumano miſceatur cæmento. Non Puteolis tantùm, ſed paſſim in agro Romano occurrit illa arena.

Pharus, Alexandrini æmulus. Sueton. in Claud. Cap. 20. Locus, ubi fuit Alexandriæ in Ægypto Pharus, adhuc vocatur *Torre Aleſſandrina.* Quanta fuerit tum Oſtienſis, tum Alexandrini phari magnificentia inde æſtimare licet, quòd in Alexandriæ pharo fuerit turris, quæ conſtitit octingentis talentis, *Gallicæ monetæ libris*, 4,183,200, teſte Plinio XXXVI, 12.

Memorandum. Spectaculi hiſtoriam narrat Plinius IX, 6, teſtis ipſe oculatus. *Orca & in portu Oſtienſi viſa eſt, oppugnata a Claudio Principe. Venerat tunc exædificante eo portum, invitata naufragiis tergorum advectorum e Galliâ, ſatianſque ſe per complures dies, alveum in vado ſulcaverat, accumulata fluctibus in tantum, ut circumagi nullo modo poſſet: & dum ſaginam perſequitur, in litus fluctibus propulſa, emineret dorſo multùm ſupra aquas carinæ vice inverſæ. Prætendi juſſit Cæſar plagas multiplices inter ora portûs: profectuſque ipſe cum prætorianis cohortibus populo Romano ſpectaculum præbuit, lanceas congerente milite e navigiis aſſultantibus, quorum unum mergi vidimus, reflatu belluæ oppletum undâ.* Imperante Septimio Severo, cetus portum illum adhuc appulit; tantæ autem magnitudinis, ut ejus effigies in amphitheatrum introducta, quinquaginta urſos caperet, teſte Dione LXXV, p. 858.

Orca. Orcam Gallicè dicimus *la Baleine à dents.* Eruditus Shaw, *Voyages*, Tom. I, pag. 335, memorat orcam, ſexaginta pedes longam, ſub muros urbis *Alger* ante aliquot annos projectam. Quod Algerianis ita portentoſum viſum eſt, ut ne quid exitii regno ſuo immineret, metuerent.

Cap. XXXII. *Claudius exuit.* Id quoque adnotavit Cl. de Monteſquieu, *Conſidérations ſur les cauſes de la grandeur des Romains & de leur décadence*, Cap. XV, pag. 155 & 156. Veraſque cauſas attulit cur apud nos ſit humanitas, dum apud Romanos tanta viguit crudelitas. Suetonius, hominum rudis, licèt multa ſcripſerit, quibus in eorum notitiam venire potuiſſet, perperam ait in Claud. Cap. 34, eum *ſævum & ſanguinarium naturâ fuiſſe.*

Feris objecit. Dio LX, pag. 673.

Aliò transferri juſſerit. Dio, ibid.

Cap. XXXIII. *Obduruit.* Hæc tamen tam pudenda, tam horrenda cùm agerentur, Seneca exſul, Conſol. ad Polyb. Cap. 26 & 36 appellabat Claudium Principem *maximum*, *mitiſſimum*, *omnium Principum mitiſſimum.* Quod calamitoſi ingenii propudium!

Imperare, gladiatores. Suetonius in Claud. Cap. 34, alia multa id genus probra ibidem narrat, quæ indignationem moveant. Nihil enim Principem magis dedecet, quàm crudelitas.

Retiarios. Retiarii, armati rete & tridente cum ſecutoribus, ſeu myrmillonibus, pugnabant. In eo poſita retiariorum ars, ut myrmillonum capita rete ſuo implicarent. Poſtea eos proſternebant, & tridenti perfodiebant. Retiarii imaginem vide apud Cl. Gori, *Inſcript. Antiq.* Tom. III, pag. 99.

Imminentis periculi. Ad cetera Claudii vitia acceſſit illud in Principibus maximum, quòd *nihil æquè quàm timidus ac diffidens fuit.* Sueton. in Claud. Cap. 35. Inde *nulla adeò ſuſpicio, nullus auctor tam levis exſtitit, a quo non mediocri ſcrupulo injecto ad cavendum ulciſcendumque compelleretur.* Sueton. in Claud. Cap. 37. Ita animatus

Princeps *totum ex magnâ parte principatum, non tam ſuo, quàm uxorum libertorumque arbitrio adminiſtravit: talis utique plerumque, qualem eſſe eum aut expediret illis, aut liberet.* Sueton. in Claud. Cap. 25. Infelix, qui ſemper vel novis terriculamentis, vel patratorum ſcelerum conſcientiâ exagitaretur. Dio LX, pag. 674.

C. Appium Silanum. Hiſtoriam paucis narrat Suetonius in Claud. Cap. 37. Pluribus Dio LX, p. 674. Silanus conſocer Claudii dicitur Suetonio in Claud. Cap. 29, quòd filium ſuum Octaviæ deſponſaſſet.

Cap. XXXIV. *Inrupit.* Hæc totidem ferme verbis Suetonius in Claud. Cap. 37.

Cap. XXXV. *Annius Vinicianus.* Dio LX, pag. 674. Jam ſub Tiberii principatu majeſtatis poſtulatus fuerat Vinicianus, ut vidimus ſuprà Annal. VI, 9. Poſt Caii cædem eum imperio dignum viſum fuiſſe tradit Dio, loc. cit.

Sollicitat. Dio, ibid. De hac quoque defectione ſcripſere Suetonius in Claud. Cap. 13. Tacit. Annal. XII, 52.

Sacramentum. Quod priùs Claudio dixerant.

Cap. XXXVI. *Cedere imperio.* Sueton. in Claud. Cap. 35.

Principibus viris. Sueton. ibid.

Aquilas ornari. Sueton. in Claud. Cap. 13. Ob novi principatûs initia, aquilas ſignaque ornare voluere milites: quo de uſu diximus ſuprà Annal. III, 2.

Iſſam inſulam. In orâ Illyrici, fuit inſula de quâ Plin. III, 26. *Iſſa civium Romanorum, & cum oppido Pharia.* Hodie appellatur *Leſina.*

Occiſum. Juxta Dionem LX, pag. 674. Scribonianus voluntariam mortem oppetiit, ἑκούσιος ἀπέθανε. Sed potior fides habenda Tacito, Hiſt. II, 75, eum a Volaginio, gregario milite, occiſum ſcribenti. *Propter adventum Apoſtoli Petri Romam, & tenera Chriſtianorum germina, vix dum adhuc pauca ad ſanctæ fidei profeſſionem erumpentia, hanc exorientem tyrannidem & conſurgens iſtud civile bellum eſſe compreſſum* contendit pius Oroſius VII, 6. Adventitiis iſtis & incertis argumentis minimè indiget certa & inconcuſſa Chriſtianorum fides.

CAP. XXXVII. *Provexit.* Tacit. Hiſt. II, 75.

A ſenatu appellari. Dio LX, pag. 674. Inde Tacitus infrà Hiſt. II, 85, ſeptimam legionem *Claudianam* cognominat. Et in nummis Gallieni celebrantur LEG. VII. CL. VII. P. VII. F. id eſt, *legio ſeptima Claudiana, ſeptimùm pia, ſeptimùm fidelis.* LEG. XI. CL. VI. P. VI. F. id eſt, *legio undecima Claudiana, ſextùm pia, ſextùm fidelis.* Nempe a Claudii temporibus ad Gallieni tempora legio ſeptima, ſepties; legio undecima, ſexies patratis egregiis facinoribus inclaruerat.

Exaſperarunt. Ita ut ultioni tantùm intentus, militibus ſignum petentibus ſæpe daret verſum hunc Homericum, Odyſſ. XVI, 72.

Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅ τέ τις πρότερος χαλεπήνῃ.
Ulciſci fas eſt, ſi quis nos læſerit antè.

Antevenere. Dio LX, pag. 675.

Cuſtodiis carceribuſve. Præter carceres, erant cuſtodiæ cum militibus, vel apud conſules, vel apud vades; de quibus plura diximus in priore editione Tom. I, pag. 394.

Nemini libero. Hæc omnia Dio, ibid. Apud

læſum Principem juramento validior lex Julia; de qua Julius Paulus, Sentent. V, Tit. 29. *In reum majeſtatis inquiri prius convenit, quibus opibus, quâ factione, quibus hoc auctoribus fecerit: tanti enim criminis reus non obtentu adulationis alicujus, ſed ipſius admiſſi cauſâ puniendus eſt. Et ideo cùm de eo quæritur, nulla dignitas à tormentis excipitur.*

Cap. XXXVIII. *Capita tantùm.* Et hi erant viri honeſtiſſimi. Nam, ut docet Paulus, loc. cit. *Humiliores beſtiis objiciuntur, vel vivi exuruntur; honeſtiores capite puniuntur.* Non in Urbe, ſed extra Urbem plectebantur. Vide Annal. I, 61; & XV, 67.

Paterna bona. Dio, ibid. Non omnibus, ſed quibuſdam tantùm paterna bona permiſſa ſunt, quòd reorum majeſtatis bona vel fiſco, vel ærario addicebantur. Crevit pœna, imperantibus Arcadio & Honorio, qui non modò reorum majeſtatis bona fiſco adjudicavere, ſed eorum quoque liberos ab omni hereditate & dignitate excluſere, ut ſemper miſeri tædium vitæ, mortiſque cupiditatem, in paterni ſceleris pœnam & odium, paſſim circumferrent.

Cap. XXXIX. *Scriboniani libertus.* Dio, ibid. Galæſus libertus erat Furii Camilli Scriboniani, de quo ſuprà Cap. 35.

Cap. XL. *Arria.* Ejus hiſtoriam paucis memorat Dio, ibid. Tacitus, Annal. XIV, 34. Pluribus Plinius, Epiſt. III, 16, quam totam epiſtolam edidimus inter Teſtimonia Veterum.

Plurimâ laude. Conſtantiæ imprimis, quam

in morte filii & mariti morbo fortiter probavit. Vide Plinium, loc. cit.

Conſulari viro. Fuerat ergo Pætus conſul ſuffectus. Ejus enim nomen nuſquam in faſtis occurrit.

CAP. XLI. *Indicium profitentem.* Conjurationis ſocios indicantem.

Thraſea. Thraſea Pætus, quem Nero, ſcelerum ſuorum non ſatis certus, niſi virtutem ipſam exſcinderet, interfecit; ut dicetur infrà Annal. XVI, 21 & ſeqq.

Cum marito. Thraſeâ, qui Arriam, Arriæ filiam uxorem duxerat.

CAP. XLII. *Voce.* Vocem illam *immortalem ac pæne divinam* appellat Plinius, ibid. Quantùm in hac Stoicâ ferociâ inſanierint Veteres omnibus compertum eſt; ſatiſque diximus in priore editione Tom. I, pag. 453, cùm de voluntariâ morte, vulgò *le Suicide*, ageremus.

Non dolet. Verbo, fortitudinis pleno, neſcio quid urbanitatis malè addidit Martialis, Epigramm. I, 14.

Caſta ſuo gladium cùm traderet Arria Pæto,
Quem de viſceribus traxerat ipſa ſuis.
Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit:
Sed quod tu facies, hoc mihi, Pæte, dolet.

CAP. XLIII. *Lucius Otho.* Pater M. Othonis, qui poſtea fuit Imperator.

Capite punire. Sueton. in Othone, Cap. 1.

Ante principia. De principiis, loco caſtrorum ſanctiſſimo, dictum ſuprà Annal. I, 61.

Expediam. Infrà, Cap. 49.

Senatum coegere. Dio LX, pag. 676.

CAP. XLIV. *Creverat.* Dio LX, pag. 676.

Non exſtinxit. Immo tam citò recruduit, ut, Nerone principatum ineunte, adhuc conſultatum, ut dividerentur ſacri & negotioſi dies, quîs divina colerentur, & humana non impedirentur. Vide infrà Annal. XIII, 41.

Revaluit. Ita ut totus ferme annus vel ſacris, vel ludis, abſumeretur; ut patet ex veteribus Kalendariis. Quantum inde & religionum & commercii detrimentum emergeret facile cuivis æſtimare.

Reſtituta. Dio, ibid.

Corbulo. De quo jam dictum ſuprà in Supplemento Annal. VIII, 2.

Mollitâ lege. Antea enim fuerat ſancitum, ut ante Kalendas Apriles ex Urbe proficiſcerentur, ut vidimus ſuprà Cap. 26.

CAP. XLV. *Sævitum in Lycios.* Dio LX, pag. 676.

Piratis. In Piratico bello, de quo vide infrà Annal. XII, 62. Quam ſtrenui fideleſque Romanis tum fuerint Lycii, quàm verò infida Pamphylia docet Strabo XIV, pag. 664 & 665.

Cn. Pompeii. Qui oram maritimam a prædonibus liberavit, & imperium maris populo Romano reſtituit. Plin. VII, 26. Vide quoque Plutarchum in Pompeio, pag. 642.

CAP. XLVI. *Lycium quemdam.* Dio, ibid. Fortè Claudius gloriabatur ſe hac in re imitari Auguſtum, qui traditur *legato conſulari ſucceſſorem dediſſe, ut rudi & indocto, cujus manu* ixi *pro ipſi ſcriptum animadverterit.* Sueton. in Aug. Cap. 88.

Vetabat. Coercuit enim, teſte Dione, ibid. delatorum

delatorum nequitiam, qui homines ab ipſo donatos jure civitatis arguebant, quòd Claudii nomen non uſurparent, teſtamentoque nihil ei legarent. Sed ſimul & iſti Lycio & aliis plurimis civibus Romanis immitem ſe præſtabat, & immeritò jus civitatis adimebat, ut obſervat ibidem Dio.

Venale. Dio, ibid. *Ob parandi facilitatem; adeò vile factum eſt* jus civitatis Romanæ, *ut vulgò jactatum fuerit, etiamſi quis alicui vaſa vitrea confracta dediſſet, civem Romanum fore.*

Cap. XLVII. *In ſe trahere.* In his Meſſalinæ probris recenſendis multus eſt Dio LX, pag. 676 & 677.

Cap. XLVIII. *Sceleribus certare.* Horrenda libidinum & ſcelerum *meretricis Auguſtæ* monſtra, quæ hìc exſcribere puderet, memorant Plinius X, 63; & Juvenalis VI, 115 & ſeqq. Vide quoque Dionem, loc. cit.

Eſſe obnoxium. Tacit. Annal. XI, 36.

Juſtus Catonius. Dio, ibid. Illum quoque inter plurimos a Claudio occiſos numerat Seneca in Apocolocynt. Fortè idem ipſe eſt ac Juſtus Catonius, quem *primi ordinis centurionem* jam vidimus ſuprà Annal. I, 29.

Juliæ. Sueton. in Claud. Cap. 29. Dio LX, pag. 677, & Seneca in Apocolocynt.

Cap. XLIX. *Diximus.* Suprà Cap. 43.

Tarpeiâ rupe. Dio LX, pag. 677. De Tarpeiâ rupe jam dictum ſuprà Annal. VI, 19.

Proſecutus eſt. Sueton. in Othone, Cap. 1.

Cap. L. *Bericus.* Dio LX, pag. 677.

Tumultuabantur. Sueton. in Claud. Cap. 17.

Aulus Plautius. Dio, ibid. Vide & Tacitum in Vitâ Agricolæ Cap. 13 & 14.

E Galliâ. E Galliâ Belgicâ, Rhenaniſque legionibus.

CAP. LI. *Narciſſum mittit*. Narciſſus, præpotens Claudii libertus, de quo plura vide infrà Annal. XIII, 1.

Io Saturnalia. Mos enim erat Saturnalibus, ut id feſtum, ſumptâ dominorum perſonâ, ſervi celebrarent. Dio LX, pag. 677.

CAP. LII. *In tres partes diſtraxit*. Dio, ibid. Eruditus autem Bucherius, *Belgium Romanum*, IV, 11, num. 5, exiſtimat Romanum exercitum in tres partes ita diviſum fuiſſe ab Aulo Plautio, ut primam partem e Batavis, ſecundam e Menapiis juxta Brugas, *Bruges*, tertiam e Morinis & Iccio Cæſaris portu, nunc *Witſand*, Occidentem inter ac Boream ſolvere juſſerit. Ita a vento Occidentali maximè in Orientem retroacti, facis rurſum ab Oriente in Occidentem diſcurrentis ſigno recreati ſunt: inde, priore curſu repetito, Britannis jam a litorum cuſtodiâ digreſſis, in Britanniam ſunt advecti.

Ad Occidentem. Quem navigando petebant. Dio, ibid. De his facibus vide Plinium, II, 26.

Fatigaverant. Jul. Cæſar, Bell. Gall. V, 8 & ſeqq.

CAP. LIII. *Cataratacο*. Dio LX, pag. 678. Καταράτακον.

Togodumno. Dio, ibid.

Parſque Bodunorum. Dio, ibid. Boduni, aliis dicti Dobuni, provincias illas obtinebant, quas nunc dicimus *Oxfordshire*, & *Gloceſtershire*.

Catwillaunis. A Dione, ibid. appellantur Κατευελλανοί. At in veteri lapide, qui in vallo *Picts-Wall* repertus eſt, dicuntur Catwillauni. CIVITATE CATVVILLAVNORVM. Vide Tranſactiones Philoſophicas, Vol. XXX, num. 356, pag. 813. Tenuere provincias, quas nunc vocamus, *Buckinghamshire*, *Hartfordshire*, & *Bedfordshire*.

Ad amnem. Sanè Tameſim, nunc *la Tamiſe*. Dio, loc. cit. Ἐπὶ ποταμῷ τινι.

Jubet Gallos. Nempe Belgas, fluminum accolas, & maximè Batavos, quorum propria hæc gloria fuit.

Eſſeda. Currus erant Britannorum, ex quibus pugnare mos iis erat; ut videre eſt apud Julium Cæſarem, Bell. Gall. IV, 33. Vide & Vitam Agricolæ Cap. 35.

Pereunt. Dio, ibid.

CAP. LIV. *Frater Sabinus*. Dio, ibid. Flavius Sabinus, frater Veſpaſiani poſtea Imperatoris, legatus dicitur, quòd ſanè præerat uni e legionibus, quæ in Britanniâ militabant.

Gallorum. Qui amnem tranaverant, ut modo dictum eſt ſuprà.

Hoſidium Getam. Quem Dio, loc. cit. appellat Cn. Hoſidium Getam. Jam vidimus ſuprà Cap. 29. Hoſidium Getam Mauritanici belli confectorem.

Triumphalia inſignia. Dio, ibid. De triumphalibus ornamentis diximus ſuprà Annal. I, 72.

CAP. LV. *Tameſis*. Nunc *la Tamiſe*.

Hauſti ſunt. Dio, ibid.

CAP. LVI. *Firmat præſidiis*. Dio LX, p. 679.

Metatus. Huc enim venit Claudius, ut patet ex Dione, loc. cit.

CAP. LVII. *Vitellio.* Dio, ibid. Hoc anno Vitellius conſul erat cum Claudio.

Prædiximus. Suprà Cap. 23.

Morbo retardatus. Sueton. in Galbâ, Cap. 7.

Magno apparatu. Tanto quidem ut elephantos paraſſet. Dio, loc. cit.

Ab Oſtiâ. A portu Oſtienſi, de quo dictum ſuprà Cap. 31. Sueton. in Claud. Cap. 17.

Circio. Circium dicimus *le vent d'Oueſt-Nord-Oueſt.*

Prope Liguriam. Nunc *la riviere de Gênes.*

Stœchadas inſulas. Hodie *les iſles d'Hieres.*

Maſſiliam. Nunc *Marſeille.*

Geſoriacum. Nunc *Boulogne.* Hæc autem omnia Suetonius & Dio, loc. cit.

CAP. LVIII. *Prœlium.* Dio, ibid.

Incruenta victoriâ. Sueton. in Claud. Cap. 17. *Sine ullo prœlio aut ſanguine intra pauciſſimos dies parte inſulæ in deditionem receptâ, ſexto quàm profectus erat menſe Romam rediit.*

Camulodunum. Nunc *Colcheſter.* De quâ urbe adhuc dicetur infrà Annal. XII, 32.

Occupat. Dio, ibid.

Intra dies ſexdecim. Id tantùm temporis Claudius in Britanniâ egit, teſte Dione LX, p. 680.

Sæpe imperator. Quod quidem contra Romanorum inſtitutum, quo haud ſæpius quàm ſemel, licuit uno de bello id nomen adſumere. Vide Dionem LX, pag. 679. At ſi Claudius cum hoſte non conflixit, ejus legati ſæpe cum eo conflixere, ut dicemus in Supplemento Annal. XI, 3. Ob eorum victorias appellatus fuiſſe imperator videtur.

Perficerent. Dio, ibid.

CAP. LIX. *M. Agrippa.* Genèr Auguſti, &

civium maximus, ſæpe memoratus Annalium libro primo.

Complexam eum porticum. Plin. III, 2. Porticum orbem terrarum complexam. Porticus illa Octaviæ theatro Marcelli fuit adjuncta. Manent adhuc quædam rudera in eccleſiâ, quæ appellatur *S. Angiolo in Peſcheria.* Obſervaverim par fuiſſe monumentum in Gallicâ noſtrâ Academiâ Auguſtodunenſi, nunc *Autun*, ab Eumenio in Oratione *pro Reſtaurandis ſcholis*, Cap. 20, laudatum, & certè maximis laudibus dignum. Quod utinam integrum ad nos perveniſſet, nullum foret in toto orbe præſtantius antiquitatis monumentum. Juvat quæ ineunte hoc ſæculo adhuc manebant commemorare, ut eruditi Auguſtodunenſes in inveſtigandis præſtantiſſimi monumenti reliquiis adlaborent. Exiguam tantùm ejus partem novimus, in quâ memorantur urbes *Bononia*, *Forum Gallorum*, *Mutina*, *Forum Lepidi*, *Parma*, *Fines Gallorum.* Vide *Mémoires pour l'Hiſtoire des Sciences & des Beaux-Arts*, vulgari nomine *Journal de Trevoux*, anno 1706, menſe Decembri, pag. 2097 & ſeqq.

Ab Octaviâ. Auguſti ſorore.

Sæpe tentatum. Vide epiſtolas Ciceronis ad Atticum II, 4 & 6.

Pomponius Mela. Elegantiſſimum opus ſcripſit Pomponius Mela, dum Claudius Britanniam vincebat; ut teſtatur idem Mela, *de Situ orbis*, III, 6.

NOTÆ

IN SUPPLEMENTUM LIB. X.

ANNALIUM.

Cap. I. Generos suos. De quibus dictum ſuprà in Supplemento Annal. IX, 25.

Præmiſerat. Dio LX, pag. 679.

Tot abhinc annis. Ab Auguſti victoriis.

Alterum in Urbe. Exſtat quoque hujus arcûs memoria in argenteo Claudii nummo. TI. CLAVDIVS CÆSAR AVG. P. M. TR. P. VI. IMP. XI. capite laureato. In poſticâ parte, arcus triumphalis, cui Imperator in equo impoſitus cum ſpoliis. Epigraphe, DE BRITAN. Id eſt, *de Britannis.*

Geſoriaci. De Geſoriaco, *Boulogne*, jam dictum ſuprà in Supplemento Annal. IX, 57.

Filio nomen Britannici. Antè appellabatur Tiberius Claudius Germanicus, ut jam monuimus ſuprà in Supplemento Annal. IX, 25.

Numiſmata. Dio, ibid. Manent tamen adhuc quamplurima Caii numiſmata ex ære.

Cap. II. *E Vatreni portu.* Plin. III, 16. Portus ille nunc dicitur *Porto primaro.* Nomen ducit ab amne Vatreno, nunc *Santerno*, qui in Padum, *le Pô*, influit.

Quam nave. Sub Auguſti & Caii Caligulæ principatu, maximè cùm libuit obeliſcos ex Ægypto aſportare, cœpere Romani immenſas naves fabricare.

Adriam. Adriaticum mare.

Romam ſexto. Sueton. in Claud. Cap. 17.

Coronas aureas. Has inter coronas, duas memorat Plinius XXXIII, 3, ſect. 16. *Claudius, cùm de Britanniâ triumpharet, inter coronas aureas* VII. *pondo habere, quam contuliſſet Hiſpania citerior,* IX. *quam Gallia comata, titulis indicavit.* Corona Hiſpanica valuit monetæ noſtræ libris 6615; Gallica autem, libris 8505. Ipſe Claudius *inter hoſtilia ſpolia navalem coronam faſtigio Palatinæ domûs juxta civicam fixit, trajecti & quaſi domiti Oceani inſigne.* Sueton. in Claud. Cap. 17.

Carpento ſecuta eſt. Sueton. in Claud. loc. cit.

Adepti. Non modò conſulares, qui bello interfuerant, ſed & alii ſenatores, triumphalia hæc ornamenta obtinuere, ut videre eſt apud Dionem LX, pag. 680.

Veſte palmatâ. Sueton. ibid. De palmatâ, ſeu triumphali, veſte dictum eſt Annal. I, 15.

Divum Julium. Dio XLIII, pag. 224; & LX, pag. 680.

Generis. Pompeio Magno & Silano, de quibus dictum Cap. ſup.

CAP. III. *Conſulis poteſtate.* Dio LX, p. 680.

Decem actitata. Dio, ibid. Vulgo duodecim erant miſſus, aliquando viginti quatuor, aut etiam quadraginta octo; ut videre eſt in vetere Kalendario Herwartiano.

Direptioque oppidi. Sueton. in Claud. Cap. 21.

Præſedit paludatus. In veſte militari.

Operarum duces. Dio LX, pag. 680. De his ducibus jam dictum ſuprà Annal. I, 16.

Cap. IV. *Poſidi, eunucho.* Aurel. Victor in Epitome. Sueton. in Claud. Cap. 28. Hunc notat Juvenalis XIV, 91.

Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.

Ob novam illam imperii Romani labem, haud inutile erit de eunuchis diſſerere: quod in priore editione non licuit ob notarum in hac operis parte anguſtias, nec nobis ſuppetebant egregia eruditionis Sinicæ monumenta, quæ ab urbe *Peking* recèns accepimus, & cum viris eruditis libenter communicamus.

De Eunuchis.

Grande, licèt ignobile, in veteribus hiſtoriis eunuchorum nomen. Diu pervulgata per Orientis regna eorum auctoritas, in imperio Romano tandem invaluit, cùm Principes quælibet regum libita æmularentur, &, quantò magis inſoleſcerent, tantò plus dominationis adeptos ſe eſſe gloriarentur. Ut illud fortunæ portentum cognoſcatur, expendam quando in orbe cœperit eunuchorum conditio, unde orta, quis primò fuerit eorum ſtatus, quæ deinde fortuna, qui mores, quæ varia demum fata.

Antiquiſſimam eſſe eunuchorum conditionem evincit Sacra Scriptura, quæ Putipharem, validiſſimum in aulâ Pharaonis, Ægypti regis, eunuchum, & principem exercitûs, tempore Joſeph, filii Jacob, memorat. Geneſ. XXXIX, 1. Tanta eunuchi fortuna probat ad antiquiora tempora pertinere eorum nomen. Suffragantur quoque vetuſtiſſima

imperii Sinenſis monumenta, quæ ipsâ ætate regis *Yao*, qui vivere deſiit anno 2258 ante Chriſtum, eunuchos commemorant.

At eorum origo nos lateret, ni jam laudata Sinenſia monumenta lucem in hac obſcuritate prætuliſſent. Iis enim edidicimus originem eunuchorum, ut tale decebat humanitatis propudium, fuiſſe infamiam, Nempe, ubi primùm conditæ ſunt hominum.ſocietates, erupere vitia, ac modò pòſt crimina. Non ſtatim ventum ad ſupplicia. Placuit pudorem experiri, quo coerceri poſſet reorum improbitas. Indita ſunt ergo criminum reis quædam ſigna, & juſſi ſunt veſtes certis coloribus diſtinctas induere, tum ut dignoſcerentur & ab iis præcaveretur, tum ut ipſos ſuî puderet & in melius verterentur. Duravit uſus dum fuit & ſecuritatis & pœnitentiæ ſpes. At cùm improborum hominum natura, aliquandiu pudore coercita, levitate pœnæ inſoleſcere cœpiſſet, excogitata ſupplicia. Quæ inter quartum memoratur a vetuſtiſſimis ſcriptoribus Sinenſibus virilitatis ademptio. Eaque erat pœna, quæ calumniæ, impudicitiæ, proditioni infligebatur.

Ut originem, ita quoque primum eunuchorum ſtatum nos docent Sinenſia monumenta. Haud ſatis viſum eunuchos virilitate exui, conditi ſunt in interioribus palatii imperatorum Sinenſium partibus aliiſque eorum domibus, ut vilia & difficilia quæque miniſteria obirent; &, cùm infames eſſent, prodire in imperatoris conſpectum prohibebantur: ideoque iis maximè credita officia apud uxorem & concubinas imperatoris.

Illas infamiæ anguſtias apud Ægyptios citò egreſſi ſunt eunuchi, cùm Putipharem exercitûs principem jam ſuprà memoraverimus. At in Sinenſi imperio, ubi plurimùm ſemper valuit anti-

quitatis reverentia, per multa ſæcula duravit eunuchorum ſqualor. Per ſcelus tandem eum exuêre, cùm, famoſa in Annalibus Sinenſibus imperii peſtis, *Pao Ssee* concubina imperatoris *Yeou Ouang*, qui regnare cœpit anno 781 ante Chriſtum, uſa artibus eunuchi, adegit imperatorem uxorem ſuam legitimam repudiare, ejuſque filium imperatorio jure orbatum pronuntiare, ut ipſa in imperatoriæ uxoris dignitatem, ejuſque filius in hereditatis ſpem adſumeretur. Ubi votorum fuit compos, non ſolùm eunucho de ſe bene merito gratam ac memorem ſe præſtitit, eumque palatio præpoſuit, ſed & eunuchos ad plurima & præcipua palatii miniſteria adhibuit. Viguit poſtea, ut apud Orientis, ſic apud Sinarum populos eunuchorum fortuna. Imperatores Romani cùm pro imperii faſtigio omnes externarum dominationum libidines in ſe complecterentur, eos quoque cepit eunuchorum furor: ac tandem viſus ſub Claudio Principe Poſides eunuchus, militaria inſignia ſuperbè oſtentans, inter præclariſſimos militiæ duces Capitolium adire. Ne optimus quidem Princeps Titus, ſed Orientis deliciis aſſuetus, ab illo eunuchorum amore abſtinuit. Peſſimus Domitianus non recti honeſtique curâ, ſed adversùs fratrem invidiâ, eunuchos ſuſtulit. Poſt ejus cædem abrogata ſunt ejus decreta. At melior vindex virtutiſque adſertor, egregius Princeps Nerva vetuit ne quis toto imperio Romano eunuchus fieret. Dio LXVII, pag. 759. LXVIII, pag. 770. Lex digna Principe ſapientiſſimo, & humanitatis virtutiſque ſtudioſiſſimo. Viguit ſub optimis Principibus, qui auſpicatiſſima Nervæ tempora ſunt ſecuti. Poſtea, labentibus annis & moribus, mollita eſt; ſancitumque ut *qui hominem invitum, libidinis aut promercii cauſâ caſtraverit, caſtrandumve curaverit, ſive*

is ſervus, ſive liber ſit, capite puniretur. *Honeſtiores, publicatis bonis, in inſulam* deportarentur; ut videre eſt apud Julium Paulum, Sentent. Recept. libr. V, Tit. 23. *Ad legem Corneliam de Sicariis & Veneficis*, Leg. 13. Et in hac temporum mollitie viſus eſt ſub Severo Principe Plautianus, privatus homo, ſed luxu & opibus par Principibus, qui centum ingenuis Romanis virilitatem ademit, ut filia ſua Plautilla, quam Antonino Caracallæ deſpondere parabat, muſicos alioſque artium magiſtros eunuchos haberet. Dio LXXV, p. 857. Manent adhuc vel in hac noſtrorum temporum ſapientiâ & religione ejus mali reliquiæ. Ea enim eſt dulcibus vitiis natura, ut ſemper vetentur, ſemper retineantur.

De moribus autem eunuchorum idem eſt penes Sinenſes ſcriptores, quod apud ceteros populos, judicium. Conſentiunt omnes iis plerumque cuncta eſſe utriuſque ſexûs vitia, nullam alterutrius virtutem. At cùm numquam tanta ſit hominum pravitas, ut paucos ſaltem honeſtas non retineat, reperiuntur quandoque eunuchi qui virtutibus præcellant. Hos inter mos eſt regibus Orientis deligere, quos ſibi comites aſſiduos adeſſe jubent. Tales ſunt apud imperatorem Sinenſem, qui *Yu Kien* appellantur, id eſt *eunuchi e conſpectu*; quòd a conſpectu Principis non recedant. Tales ſeptem fuiſſe apud Aſſuerum manifeſtum eſt ex libro Eſther I, 11. In miniſteriis autem imperatoris Sinenſis vulgò numerantur decem millia eunuchorum, tum penes imperatorem, tum penes principes regii ſanguinis, quibus plures paucioreſve ſunt eunuchi pro ratione ſuæ dignitatis. Tanta autem ibi eſt eunuchorum libido, ut multi audeant & uxores & concubinas habere. Adversùs hoc flagitium lata quidem eſt lex a dynaſtiâ, quæ nunc

Sinis imperat. Verùm occulta gliſcit libido, & mendacibus ſororum aut propinquarum nominibus obtegitur.

Supereſt ut varia evolvam eunuchorum fata. Antiquitus in pœnam criminis ortam eſſe infamem eorum conditionem ſuperiùs dixi. Circa Chriſti tempora, cùm dynaſtia *Han* Sinis imperaret, deſiit caſtratio inter ſupplicia haberi. Tum acceſſerat favor & fortuna; multiſque volupe erat vel per ſui corporis detrimentum eam ambire: parentes etiam nobiles aliquem liberorum ſuorum ultro ac libenter ei deſtinabant, ut auctoritate in aulâ valerent. Sed cùm proclive ſit hominibus maximè imbellibus turpibuſque fortunâ abuti, eunuchi iis in regnis ubi præpotuere, ita pro arbitrio & libidine cuncta vertêre, totieſque Principibus ruinam creavere, ut, licèt eorum conditio ad pœnam criminis non ſit revocata, multiſque miniſteriis per Orientis regna ſuperbiant, in ignobilitatis tamen & infamiæ ordine retineantur. Nec jam ubique fiunt eunuchi, niſi egeſtate ac neceſſitate compulſi. Apud Sinas, cùm eunuchi omnes ad Principem pertineant ejuſque ſint juris, nec ab aliis judicibus in eos ſententia ferri poſſit, reperiuntur ſcelerum rei, qui, ademptâ ſibi virilitate, impunitatem quærant. Illi eunuchi appellantur *Pan lou*, id eſt *dimidiâ viâ;* & ſunt numero pauci, nequitiâ fœdiſſimi. Quod ſingulare eſt in hac eunuchorum infamiâ, in palatio miniſtri templorum, *des Pagodes*, ſunt eunuchi; & pro variis religionibus ſunt eunuchi Bonzii, *Bonzes*, eunuchi *Tao See*, eunuchi *Lama*. Conſtantinopoli apud Turcarum Imperatorem eunuchi colore diſtinguuntur. Albi penes Principem, nigri penes feminas ſerviunt. Eorum ducibus, *Kapou Aga* inter albos, *Kiſlar Aga* inter nigros, quàm maxima eſt auctoritas.

Hæc ſunt quæ cùm de eunuchis comperta haberem, omiſſa nolui, ut loca multa tum ſacræ tum profanæ antiquitatis obſcura & intellectu difficilia illuſtrarentur.

Harpocrati. Sueton. loc. cit. Beroaldo aliiſque idem videtur eſſe ac Calliſtus.

Lecticâ. Lecticarum uſum certis tantùm perſonis, *& ætatibus, perque certos dies* permiſerat Julius Cæſar. Sueton. in Jul. Cap. 43.

Publicè ederet. Cura ludorum viris dignitate præcipuis permittebatur. Sic Arruntium Stellam ludis præfectum videbimus infrà Annal. XIII, 22. Audaces ſanè libertos fecit ſenatuſconſultum, quo cautum fuerat, *ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum millium res;* ut dictum eſt ſuprà Annal. IV, 63. Hanc audaciam notat Juvenalis, III, 34.

Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgus
Quemlibet occidunt populariter.

Polybius. Is Claudio fuit a ſtudiis: pòſt a Meſſalinâ interfectus. Vide Supplementum Annal. XI, 2.

Ambulare. Sueton. in Claud. Cap. 28. Optimè Hadrianus, *cùm quodam tempore ſervum ſuum inter duos ſenatores e conſpectu ambulare vidiſſet, miſit qui ei colaphum daret, & diceret; noli inter eos ambulare, quorum eſſe adhuc potes ſervus.* Spartian. in Hadrian. Cap. 21.

Inſultabant. Hos inter Felix cohortibus, alis, provinciæque Judææ præpoſitus, trium reginarum maritus fuit. Sueton. ibid.

Obtinuit. Dio LX, pag. 680.

Valerio Liguri. Nempe e Liguriâ. Dioni, ibid. Οὐαλερίȣ τινὸς Λίγυος.

Laco. Dio, ibid. Hic eſt Græcinus Laco, quem Vigilum præfectum vidimus, cùm Sejanus everteretur. Vide Supplementum Annal. V, 35. Novæ ejus dignitatis exſtat monumentum apud Gruterum, *Inſcript. Antiq.* pag. 417, num. 2.

Cap. V. *Decernere.* Dio, ibid.

Veſpaſiano. Cui cùm bellicoſiſſimâ gente ſæpe fuit pugnandum, teſte Suetonio, in Veſpaſian. Cap. 4. *Claudio Principe, Narciſſi gratiâ legatus legionis in Germaniam miſſus eſt: in Britanniam tranſlatus tricies cum hoſte conflixit. Duas validiſſimas gentes, ſuperque viginti oppida, & inſulam Vectem, nunc* l'iſle de Wight, *Britanniæ proximam in ditionem redegit: partim Auli Plautii conſularis legati, partim Claudii ipſius ductu.*

Cap. VI. *Sæpe memoravimus.* Ac maximè in Supplemento Annal. VII, 11.

Exſpiraſſe. Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 8. D. Lucas, Act. Apoſtol. XII, 23. *Conſumptus a vermibus, exſpiravit.*

Ejus filio. Agrippæ II. Stemma Herodum propoſui in priore editione, Tom. II, pag. 368.

Obtendentes. Joſeph. Antiq. Jud. XIX, 9, n. 2.

Cuſpius Fadus. Joſeph. ibid.

Stolam ſacram coronamque. Cuſpius Fadus ſtolam ſacram & coronam, propria ſummi pontificis ornamenta a Judæis petierat, eaque, ut fidei pignus, in turrim Antoniam ſepoſuerat. Judæis hæc religionis ſuæ monimenta repetentibus, annuit Claudius, ſcripſitque epiſtolam, quam retulit Joſephus, Antiq. Jud. XX, 1, num. 2. Data eſt hoc anno, IV *Kalendas Julias, Ruſo & Pompeio Silvano, conſulibus ſuffectis.* Stolæ deſcriptionem videre eſt in libro Sapientiæ XVIII,

24. Coronæ Moyſes inſcripſerat nomen Dei יהוה: eam ad ſuam uſque ætatem permanſiſſe teſtatur Joſephus, Antiq. Jud. VIII, 3, num. 8.

Caſſium Longinum. Joſeph. Antiq. Jud. XX, 1. Multi adhuc manent hujus præſidis Syriæ nummi, inſcripti: ANTIOXEΩN EΠI KAΣΣIOY, vel EΠI ΛOΓΓINOY.

Abs Cæſarienſibus & Sebaſtenis. Cæſarienſes & Sebaſteni in omne genus injuriarum contumeliarumque adversùs defunctum regem Agrippam exarſerant; quod narrat Joſephus, Antiq. Jud. XIX, 9. Cæſareæ autem & Sebaſtes manent nomina; dicunturque *Céſarée* & *Sebaſte.*

Herodi. Herodes, Chalcidis rex, frater erat Agrippæ Magni, patruus Agrippæ II.

Summi pontificis deligendi. Joſeph. Antiq. Jud. XX, 1, num. 3. Illud quidem jus obtinuit Herodes, dum vixit: poſt Herodis mortem ad Agrippam II pertinuit. Perperam, vel Joſephus, vel potiùs ejus librarii id juris ad Herodis poſteros tranſtulere.

Cap. VII. *Achaia Macedoniaque.* Sueton. in Claud. Cap. 25. Dio LX, pag. 680. Inde aliquot pòſt annis Gallio, proconſul Achaiæ, memoratur a D. Lucâ. Act. Apoſtol. XVIII, 12.

Tranſtulerat. Tiberium, intentum Macedoniæ, Achaiam quoque curantem, vidimus ſuprà Annal. V, 10.

Ærarii Saturni. Sueton. in Claud. Cap. 24. Dio LX, pag. 681. Ærarium illud fuit in æde Saturni, hodie *Chieſa di S. Adriano*, ubi manent adhuc ejus rudera.

A divo Julio. Dio XLIII, pag. 238.

Edixit. Dio LX, pag. 681.

Omnium extra Urbem præfecturarum, Auguſtus

quæſtores conſtituerat, qui in orâ maritimâ prope Urbem, & in aliis Italiæ locis præeſſent. Dio LV, pag. 551. Eæ ſunt præfecturæ, quas tunc abolevit Claudius. Dio LX, pag. 681. Inde intelligas Suetonium in Claud. Cap. 24. *Detractâque Oſtienſi & Gallicâ provinciâ, curam ærarii Saturni* quæſtoribus *reddidit*.

Permiſit. Dio LX, pag. 681.

Cap. VIII. *De fideicommiſſis*. Sueton. in Claud. Cap. 23.

Poteſtatibus. Magiſtratus & poteſtas ita diſtinguuntur, ut in Urbe ſit magiſtratus, in provinciis poteſtas. Major magiſtratus, minor poteſtas. Hæc quoque diſtinxit Juvenalis, X, *99*.

> *Hujus, qui trahitur, prætextam ſumere mavis:*
> *An Fidenarum Gabiorumque eſſe poteſtas.*

Vide ad hunc locum veterem Juvenalis Scholiaſten.

Summoverentur. Sueton. loc. cit.

Egredi. Sueton. ibid.

Cap. IX. *Jura maritorum haberet*. Dio LX, pag. 681. Jura autem illa maritorum ea ſunt quæ Julius Cæſar & Auguſtus, tum Urbe civilibus bellis exhauſtâ, tum moribus luxuriâ in cælibem vitam vergentibus, iis qui maritarentur liberoſque ſuſciperent conſtituerant. Vide Dionem XLIII, pag. 226; LIV, pag. 531. Tacitum Annal. III, 25 & 28. Quomodo poſtea corrupta ſit militaris diſciplina, militeſque uxores habuerint, illuſtratis egregiæ antiquitatis monumentis docuimus in priore editione, Tom. II, pag. 454; & Tom. IV, pag. 401.

Cap. X. *Divus Auguſtus*. Ammianus Marcellinus XV, *9*.

Alpibus Cottiis. Pars illa Alpium nunc dicitur *le paſſage de Briançon à Suze.*

Paterno in regno. Cottii pater fuit rex Donnus, memoratus in inſcriptione arcûs Secuſiani, *Suze en Piémont*, quam videre eſt in priore editione Tom. IV, pag. 418. Hujus autem Cottii filius nepoſve fuit M. Julius Cottius, quem Claudius regem fecit.

Reſtituit. Dio LX, pag. 681. Errat autem eruditus Reimarus, cùm ea quæ de M. Julio Cottio narrat Dio, ad Cotyn retulit.

Redegiſſet. Aurel. Victor, in Epitome.

CAP. XI. *Multati.* Dio LX, pag. 681.

Reddita. Vide infrà Annal. XII, 58.

Umbonio Silioni. Dio, ibid.

Bœticæ. Bætica, pars magna Hiſpaniæ, nunc *les Royaumes de Grenade, de Séville, de Cordoue, preſque tout le Royaume de Jaen, & une partie de l'Eſtremadoure.*

Dilatæ. Dio, ibid.

CAP. XII. *Principibus juravit.* Dio LX, p. 681.

Repreſſum iit. Dio, ibid.

CAP. XIII. *Feminas.* Statuas Clœliæ, Lucretiæ, Corneliæ poſitas vide apud Plinium XXXIV, 6.

Conſulibus. Plinius, ibid. M. Æmilius Lepidus & C. Popilius Lænas II conſules fuere anno Urbis conditæ DXCVI, ante Chriſtum 158.

CAP. XIV. *Ponere liceret.* Dio LX, pag. 681.

Publicarent. Dio, ibid.

CAP. XV. *Poteſtatum.* De poteſtatibus jam dictum ſuprà Cap. 8.

Vendita. Dio LX, pag. 681.

Promoveret. Dio LX, pag. 682.

Adſeſſoribus. Adſeſſores dicebantur, qui a præſidibus in conſilium adhibebantur, & eis in jure dicundo adſidebant. Prætorius unicum deligebat: tres verò, conſularis; ut docet Dio LIII, p. 505.

Sortiri permiſit. Dio LX, pag. 682.

Beneficii ſui fecit. Sueton. in Claud. Cap. 23. Hanc quidem licentiam peregrinandi extra Italiam, inconſulto ſenatu, tribuebat Claudius. Ne tamen a lege diſcedere videretur, ſenatuſconſultum fieri curabat. Dio LX, pag. 682.

Cap. XVI. *Culleo inſuerit*. Seneca de Clementiâ, I, 23. Culleum fuiſſe utrem ex corio factum, *in quo parricidæ, cum ſimiâ, gallo, & ſerpente incluſi, in mare præcipitabantur*, norunt omnes, docetque Iſidorus, Origin. V, 27. Breve autem ac verum eſt Senecæ, loc. cit. Cap. 24, dictum: *Non minùs Principi turpia ſunt multa ſupplicia, quàm medico multa funera*.

Suppliciis adfecti ſunt. Vide *Imperia Cæſarum* e Mſ. Vindobonenſi edita in priore editione Tom. IV, pag. 236.

Cap. XVII. *Suum natalem*. Sueton. in Claud. Cap. 2. *Claudius natus eſt, Julio Antonio, Fabio Africano conſulibus*, anno U. C. DCCXLIV, ante Chriſtum 10, *Kalend. Auguſtis, Lugduni, eo ipſo die, quo primùm ara ibi Auguſto dedicata eſt*. In veteribus Kalendariis hoc die notatur NATAL. TI. CLAVDII GERMANICI.

Denuntiavit. Dio LX, pag. 682.

Ex quadrante. Fuit illa eclipſis trium digitorum. Vide Petavium, de Doctrinâ temporum, XI, 9.

Lunæ flexus. Addit Plinius, II, 10, propter obliquitatem ſigniferi, Gallicè *le Zodiaque;* & errat. Si menſtrui non ſunt utriuſque ſideris defectus, id contingit propter errores Lunæ, quæ ab Eclipticâ deflectit; non verò propter obliquitatem ſigniferi.

Ducentis viginti tribus menſibus. Ait Plinius II, 13, *ducentis viginti duobus menſibus.* At vel fallitur, vel fallunt ejus librarii. Non poſt ducentos viginti duos menſes, ſed poſt ducentos viginti tres menſes Lunares, Sol Lunaque & nodi orbitæ Lunaris in eumdem poſitum recurrunt. Sic in iiſdem partium ſcrupulis congruente utriuſque ſideris motu, defectus in ſuos orbes redeunt. Quod antiquitus Chaldæis fuerat compertum.

Græcis. Hac laude Thales & Hipparchus inſignes fuere apud Græcos. Vide Plinium II, 13.

Sulpicii Galli. Anno U. C. DLXXXVI, ante Chriſtum 168, C. Sulpicius Gallus, tribunus militum, pridie quàm Perſeus rex ſuperatus a Paulo Æmilio eſt, in concionem ab imperatore productus, prædixit nocte proximâ ab horâ ſecundâ uſque ad quartam horam noctis Lunam defecturam eſſe. Sic cautum ut illa eclipſis pro portento ab exercitu Romano acciperetur. Plinius, loc. cit. Livius XLIV, 37.

Sideralis ſcientia. Huc fortè ſpectat Seneca, Natural. quæſt. VII, 25. *Nondum ſunt anni mille quingenti, ex quo Græcia.*

Stellis numeros & nomina fecit.

Multæque hodie ſunt gentes, quæ tantùm facie noverint cælum, quæ nondum ſciant cur Luna deficiat, quare obumbretur. Hoc apud nos quoque nuper ratio ad certum perduxit.

CAP. XVIII. *Ludi.* Dio LX, pag. 682.

Datique. Dio, ibid.

Treceni nummi. Gallicæ monetæ libræ ſunt 58. Hoc congiarium memoratur in Mſ. Vindobonenſi *de Imperiis Cæſarum*, quem vide in priore editione Tom. IV, pag. 236. In eo expenſas fuiſſe monetæ Gallicæ libras 15,000,000, aut ampliùs, manifeſtum eſt.

Singulà nummorum millia & duceni quinquageni. Dio, ibid. Libræ ſunt Gallicæ monetæ 243.

Generi. Dio, ibid. Generos Claudii, Cn. Pompeium Magnum & L. Junium Silanum vidimus ſuprà in Supplemento Annal. IX, 25.

Reſtituit. Dio, ibid. De die, quem Caius Saturnalibus addidit, diximus ſuprà in Supplemento Annal. VII, 24. Poſt ejus cædem fuerat omiſſus.

CAP. XIX. *Tiberius Alexander.* Joſeph. Antiq. Jud. XX, 5. Iſte eſt Tiberius Alexander, qui memoratur infrà Annal. XV, 28; & poſtea ſæpe in Hiſtoriarum libris.

Alexandriæ Alabarchâ. Alexander, Tiberii Alexandri pater, Alexandriæ omnium genere & opibus primus fuerat. Joſeph. loc. cit. Portas templi Hieroſolymitani auro argentoque veſtiverat. Joſeph. Bell. Jud. V, 5, num. 3. Alabarchia autem erat præcipua Judæorum Alexandrinorum dignitas.

Izates. Rem fusè narrat Joſephus, Antiq. Jud. XX, 2, num. 4 & ſeqq. De Izate adhuc dicetur infrà Annal. XII, 13. Ibi quoque diximus de Adiabene, quæ pars erat & initium Aſſyriæ.

Gravi fame. Joſeph. Antiq. Jud. loc. cit. n. 6. Hæc confirmant, quæ jam notavimus ſuprà, de fame ab Agabo prædictâ.

CAP. XX. *Natu major.* Junior enim erat Mo-

nobazo, Monobazi filio. Joſeph. ibid. num. 3.
Miſit. Joſeph. ibid. num. 4.

Cap. XXI. *Artabanum.* Joſeph. Antiq. Jud. XX, 3; Arbananum II. Vide Canonem regum Parthorum, in Notis ad Annal. II, 1.

Cinnamus. Joſeph. ibid. num. 2; Cinnamus, Artābani II alumnus, ei ſucceſſerat; mox regnum reſtituit.

Cap. XXII. *Tiarâ rectâ.* Joſeph. ibid. Τιάραν ὀρθήν. Hujus tiaræ figuram videre eſt in nummis regum Parthorum. De eâ differentem vide Cl. Pellerin, *Recueil de Médailles de Rois*, p. 135.

Lectoque aureo. Joſeph. ibid.

Niſibis regionem. Quam Macedones appellavere Mygdoniam. Ibi urbs Antiochia, vel Niſibis, hodie *Neſibin.* Vide Plinium VI, 13.

Ademptam. Joſeph. ibid.

Cap. XXIII. *Antiochiæ ad Mæandrum.* Hæc eſt Antiochia Cariæ, quam Mæander & Orſinus circumfluebant. Plin. V, 29. Periit. Cl. d'Anville, *Géographie ancienne*, Tom. II, pag. 76, exiſtimat in ejus locum ſucceſſiſſe *Iegni-Shehr*, id eſt, Urbem novam.

Hermaphroditum. Rem narrat Phlegon, *de Rebus mirabilibus*, Cap. 6.

Olim in Oſtentis. Id enim Romæ antiquitus expiatum, ut videre eſt apud Livium XXVII, 11. Immo verò id horrebant Romani, ut patet ex Livio XXXIX, 22. *Sub idem tempus & ex Umbriâ nuntiatum eſt ſemimarem duodecim ferme annos natum inventum: id prodigium abominantes arceri Romano agro necarique quamprimum juſſerunt.*

In deliciis. Plin. VII, 3. Inde, inter vetera

monumenta, ære, marmore, gemmis, picturis tot imagines hermaphroditorum expreſſæ, quarum adhuc multæ exſtant.

CAP. XXIV. *Scarus.* Plinius IX, 17. Scarus, Gallicè *le Scare*, ſaxatilis eſt piſcis, qui, cùm ejus caro ſit valde mollis & friabilis, principatum apud Romanos obtinuit. Vide Galenum, de Aliment. facult. III, 30.

Nepotum principibus. Gulam hanc helluonum ſpernit Horatius, Epod. II, 48.

Non me Lucrina juverint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare.

Mari Carpathio. Mare illud Aſiaticum quoque dictum eſt Plinio V, 27, quod ab Aſiâ provinciâ, urbeque Telmeſſo, nunc *Macri*, inciperet, & ad urbem Carpathum, nunc *Scarſanto*, inter inſulam Rhodum & Cretam, *Rhodes* & *Candie*, deveniret.

Curâ adhibitâ. Certè magnam adhibere debuit; cùm paulo ante id tempus ſcripſerit Columella VIII, 17. *Litorum, ſic & fretorum differentias noſſe oportet, ne nos alienigeni piſces decipiant: non enim omni mari poteſt omnis eſſe, ut ſcarus, qui totius Aſiæ Græciæque litoribus Siciliâ tenus frequentiſſimus exit, numquam in Liguſticum, nec per Gallias enavit ad Hibericum mare. Itaque ne ſi capti quidem perferantur in noſtra vivaria, diuturni queant poſſideri.*

Campaniæ oram. Romæ vicinam & opportunam.

Satis piſcibus. Hæc, ut & ſuperiora, habet

Plinius IX, 17. Illud autem exemplum piſces ſerendi nec injucundum, nec inutile.

Cap. XXV. *Peruſinus.* Peruſia, urbs Etruriæ, nunc *Perugia;* vulgò nobis *Pérouſe.*

Quæſtorius ſcriba. Quæſtoris ſcriba.

Mentagram. Quâ de re eloquentiſſimè pro more ſuo, Plinius XXVI, 1. *Senſit & facies hominum novos, omnique ævo incognitos, non Italiæ modò, verùm etiam univerſæ propè Europæ, morbos. Tunc quoque non totâ Italiâ, nec per Illyricum Galliaſve, aut Hiſpanias magnopere vagatos, aut alibi quàm Romæ, circaque: ſine dolore quidem illos, ac ſine pernicie vitæ, ſed tantâ fœditate, ut quæcumque mors præferenda eſſet. Graviſſimum ex his lichenas appellavere Græco nomine: Latinè quidem, quoniam a mento fere oriebatur, joculari primùm laſciviâ (ut eſt procax natura multorum in alienis miſeriis) mox & uſurpato vocabulo, mentagram... Non fuerat hæc lues apud majores patreſque noſtros. Et primùm Tiberii Claudii Cæſaris principatu medio irrepſit in Italiam, quodam Peruſino, equite Romano, quæſtorio ſcribâ, cùm in Aſiâ apparuiſſet, inde contagionem ejus importante.* Mentagra illa ad cuticulares morbos pertinet, & lepræ ſpeciem elephantiaſi, *la lepre des Arabes*, congenerem referre videtur.

Furfure. Plinius, ibid.

Ægyptiorum medicinam. Plinius, ibid. *Cauſticis namque curatur: ni uſque in oſſa corpus exuſtum eſſet, rebellante tœdio. Adveneruntque ex Ægypto genitrice talium vitiorum medici: hanc ſolam operam afferentes, magnâ ſuâ prædâ. Siquidem certum eſt Manilium Cornutum, e prætoriis, legatum Aquitanicæ provinciæ, HS. ͞CC. elocaſſe*

in eo morbo curandum ſeſe. H.S.CC, ſeu ſeſtertiûm ducenties, ſunt Gallicæ monetæ libræ 3,891,005. Quod cùm ſit immane, ni maximis opibus valuerit Cornutus, potiùs crediderim legendum H.S. CC, id eſt ſeſtertia ducenta, Gallicæ monetæ libras 38,906. Adhibiti autem Ægyptii medici, quòd hi morbi in Ægypto familiares. Unde Lucretius VI, 1112.

Eſt elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur Ægypto in mediâ, neque præterea uſquam.

Scribebat Lucretius antequam elephantiaſis & mentagra Romæ fuiſſent exortæ.

CAP. XXVI. *Stato tempore.* Vulgò poſt ſex menſes.

Se abdicavit. Dio LX, pag. 680.

Immoderate excreverant. Id ex Caii Caligulæ inſaniâ, de quâ dictum ſuprà, remanebat. Tunc autem vicies & quater in ludis Circenſibus certabatur, ut habet Dio, loc. cit. De his viginti quatuor miſſibus equorum diximus ſæpe ex Kalendariis veteribus.

CAP. XXVII. *Aſiatico infenſa.* Inhiabat enim hortis, quos Valerius Aſiaticus inſigni magnificentiâ extollebat; ut dicetur Annal. XI, 1.

Vinicii ruinâ. Dio LX, pag. 683.

Cæſarum adfinitate. Uxorem duxerat Juliam, Germanici filiam.

Eâ ætate. Dio, ibid.

CAP. XXVIII. *Claris natalibus.* Aſinius Gallus nepos erat Aſinii Pollionis, filius Aſinii Galli & Vipſaniæ Agrippinæ, quæ primùm Tiberio nupſerat, & ex quo Druſum Cæſarem ſuſceperat. Inde

Inde Aſinius Gallus frater erat uterinus Druſi Cæſaris, ut habet Dio LX, pag. 683. Stemma Aſiniorum dedi in priore editione Tom. I, p. 422.

Facie ignobili. Staturâ minimus erat & deformis. Dio, loc. cit.

Multavit Claudius. Dio, ibid. Inſani autem conſilii, & pœnæ, fortè ſocius fuit Statilius Corvinus. Sic enim Suetonius in Claud. Cap. 13. *Conſpiravere autem ad res novas Gallus Aſinius, & Statilius Corvinus Pollionis ac Meſſalæ oratorum nepotes, aſſumptis compluribus libertis ipſius atque ſervis.* At de hac ſocietate nihil habet Dio; & fortè duæ diverſæ fuere conſpirationes. Ut ut eſt, de pœnâ Statilii Corvini ſilent ſcriptores.

CAP. XXIX. *Liberti.* Dio LX, pag. 683 & 684.

Apparitorem. Dio, ibid. Tribunis plebis non erant lictores, ſed apparitores, qui iis apparebant, & præſtò aderant.

Revocavit in ſervitutem. Sueton. in Claud. Cap. 25. Sic quoque Marcianus, Digeſt. lib. XXXVII, Tit. 14, *de Jure patronatûs.* Leg. 5. *Divus Claudius libertum, qui prolatus fuerit patrono delatores ſummiſiſſe, qui de ſtatu ejus facerent ei quæſtionem, ſervum patroni eſſe juſſit.* At lex illa non videtur diu viguiſſe, ut patet ex Annal. XIII, 26.

Negavit. Sueton. ibid. Id a Claudio fuiſſe edicto ſancitum ait Dio LX, pag. 684.

In inſulam Æſculapii. Illa inſula Romæ templo Æſculapii fuit inſignis: nunc ſancto Bartholomæo ſacra, dicitur *Iſola di S. Bartolomeo.*

Sanxit. Sueton. in Claud. Cap. 25. Huc quoque ſpectat, quod habet Modeſtinus, Digeſt lib. XL, Tit. 8. *Qui ſine manumiſſione ad libertatem perveniunt.* Leg. 2. *Servo, quem pro derelicto dominus*

ob gravem infirmitatem habuit, ex edicto divi Claudii competit libertas.

CAP. XXX. *Cauſam dicturum.* Dio LX, p. 684. *Ceſſaſſet.* Sueton. in Claud. Cap. 15. *Servaſſet.* Dio, loc. cit. *Mneſterem.* Dio, ibid.

CAP. XXXI. *Redacta.* Hieronymus in Chronic.

Taprobane. Nunc *l'iſle de Ceylan*, inſula totius Orientis pulcherrima, quondam Luſitanorum, hodie Batavorum commercio celeberrima.

Diu exiſtimatum. Atque ita quidem ex Hipparcho prodidit Pomponius Mela, qui hanc legationem Claudio miſſam ſcripſit. *Taprobane, aut grandis admodum inſula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur.* Mela III, 7.

Antichthonum. Seu Antipodum.

Plinium. Plin. VI, 22.

CAP. XXXII. *Maris rubri.* Nunc *la mer des Indes.*

Vectigalia. Vectigalia vulgò ad quinquennium locabantur. De fiſco Principis ſæpe dictum.

Aquilonibus. Non raptus Aquilone, Gallicè *le vent de Nord-Eſt:* ſic enim ventus fuiſſet navigationi contrarius. Sed raptus eſt Aquilonibus, ſeu tempeſtatibus, ut rectè explicat Harduinus. Cauro, *le vent de Nord-Oueſt*, procelloſo vento actus videtur.

Carmaniam. Cujus nomen adhuc retinet *le Kerman.*

Hippuros portum. Portus ille ſanè fuit in Occidentali orâ inſulæ Taprobanes, fortè ubi nunc portus, qui dicitur *Colombo.*

Alloquio. Indigenarum ſermonem edoctus.

Cæſarem. Claudium.

A pluribus. Ab Imperatoribus Auguſto, Tiberio, Caio Caligulâ & Claudio factos.

Legatos. Inde quoque legati poſtea miſſi ſunt ad Julianum Imperatorem, ut videre eſt apud Ammianum Marcellinum XXII, 4.

CAP. XXXIII. *Noſtrum cælum.* Mirabantur Septemtrionalis plagæ ſidera, quæ non ita noverant, in Auſtralia ſua ſidera magis intenti. Plin. loc. cit. *Septemtriones*, la grande, la petite Ourſe, *Vergiliaſque*, les Pleïades, *apud nos, veluti novo cælo, mirabantur.* Addit Plinius *Canopum*, le Navire, *lucere noctibus, ſidus ingens & clarum.* Errat autem Plinius, aut fefellere legati, *ne Lunam quidem apud ipſos, niſi ab octavâ ad XVI ſupra terram aſpici fatentes.* Plin. ibid. Id enim & inauditum & abſurdum.

Suas umbras. Ob mutatum locum, mutatæ eorum umbræ, non in Auſtros, ſed in Septemtriones cadebant. Unde Plinius, ibid. *Maximè mirum iis erat umbras ſuas in noſtrum cælum cadere, non in ſuum.*

Palæſimundum. Vulgò creditur urbem illam fuiſſe, quæ nunc dicitur *Jaſanapatnam*, celeberrimum Batavorum emporium. *Palli* autem, vel *Pallé*, linguâ Indicâ ſignificat oppidum, aut habitationem. Palæſimundum eſt ergo oppidum Simundi; & inde tota inſula Ptolemæo VII, 4, dicitur habitatio Simundi, Πάλαι ΣΙΜΟΥΝΔΟΥ.

CC mill. plebis. Agriculturæ ſtudio, parco victu, humilibus ædificiis, populi frequentiâ, plurimum veteris hodiernique Sinenſium ritûs habebant Taprobanitæ. In eorum quoque ſcripturâ verſus non in tranſverſum extenſi, ut apud nos, ſed, ut apud Sinenſes, a vertice ad inferiora

lineâ rectâ deducti. Vide Diodorum Siculum II, 57.

Vitis uſum non eſſe. Haud verè ergo Iambulus, apud Diodorum Siculum II, 59, ibi vites vinumque memorat. Minimè tamen tunc ignota vitis vel in ipſis Orientis finibus. Vitem enim in Sinas invexit *Tchang-Kien*, qui anno 122 ante Chriſtum extera regna ad Sinarum Occidentem poſita adiit, cùm Imperator eſſet *Kin-ti.*

Pomis abundare. Maximè Aſſyriis citreiſque malis, & aliis id genus arboribus, quæ per totum annum fructibus floribuſque ſunt gravidæ. Neque uſquam terrarum meliora ſunt mala aurea, *les oranges.*

Contegerent. Tantâ, inquit Plinius, ibid. reperiuntur magnitudine.

Numquam augeri. Nempe ob oryzæ, *le ris*, copiam, quæ in hac inſulâ eſt quammaxima. Forte & providebant ſterilitatibus. Quâ laude jam inclaruerant Imperatores Sinenſes, ac maximè Imperator *Suen-ti*, qui anno 54 ante Chriſtum nova horrea condidit; &, cùm fertiliſſimus fuiſſet annus, magnam oryzæ vim majore etiam, quàm tum vendebatur, pretio comparavit, ut ſterilibus annis viliori pretio venderet; ſic geminatâ populi ſui utilitate.

Non fora. Ob inſita gentis animis juſtitiæ ſtudia, non fora, non lites, ut Romæ, frequentabantur. Verùm, cùm ubi ſunt homines, ibi quoque ſint vitia, iis etiam fuere & judices & pœnæ, ut mox dicetur.

Herculem. Herculem, Liberumque patrem, ſeu Bacchum, mox nominandum, indigenas deos crediderim, ſed ita appellatos interpretatione Romanâ. Fortè tamen ob Alexandri Magni victorias gentiumque commercia Græcis Ægyptiiſque ſuperſtitionibus fuere imbuti.

Elephantiſque. Teſte Plinio, loc. cit. *Oneſicritus, claſſis Alexandri Magni præfectus, elephantos ibi majores bellicoſioreſque, quàm in Indiâ, gigni ſcripſit.* Maximam famam in Oriente adhuc obtinent.

Ceteris Arabum. Cælum & Solem Arabum numina, cunctaque cæleſtia a Taprobanitis fuiſſe culta tradit Diodorus Siculus II, 59.

Negantibus. Hæc & ſuperiora, Plinius VI, 22.

Cap. XXXIV. *Centum annis modicam.* Hæc & ſequentia Plinius, ibid. Immo Diodorus Siculus II, 57, tradit eos ad centum quinquaginta annos vitam producere. Durat adhuc habitatoribus longiſſimum illud ævum, idque firmiſſimum, ut videre eſt apud Joannem Ribeyro, qui multos annos ibi degit, curioſiſſimamque hujus inſulæ hiſtoriam ſcripſit.

Fertiliorem. Plinius, ibid. Suffragatur jam laudatus Ribeyro.

In pretio. Idque commune ſemper fuit Orientis vitium.

Teſtudinis ſimile. Iis marmor erat teſtudinaceâ varietate.

Haberi. Nec mirum; cùm Taprobanitæ opibus valerent, & Indis eſſent vicini: præterea & ipſi gemmis & margaritis abundabant. Vide Ptolemæum VII, 4. Nunc quoque ſingulis annis Taprobanitæ a die undecimo menſis Martii ad diem vigeſimum Aprilis margaritas depiſcantur. Paſſim verò in inſulâ reperiuntur laudatiſſimæ gemmæ, imprimis quas vulgò dicimus *les Rubis*, *les Saphirs*, *les Topaſes*, *les Yeux de Chat*, *les Hyacinthes*, *les Verlis*, *les Taripots*, *&c.* Unde non mirum apud eos fuiſſe præſtantiores gemmas & margaritas, quàm apud Romanos.

Majorem uſum. Verè quidem, & ex luxuriâ & oſtentatione Romanâ. Præterea & Romani artibus præcellebant.

CAP. XXXV. *Relegata.* Plinius VI, 22. Nunc verò & commerciis & navigationibus multò magis innotuit terrarum orbis.

Prius audita. Ante hanc legationem Claudio miſſam, jam de Seribus ſcripſerat Pomponius Mela III, 7. *Seres interſunt, genus plenum juſtitiæ, ex commercio, quod rebus in ſolitudine relictis abſens peragit, notiſſimum.*

Montes Emodos. Plin. ibid. Emodi montes inter Scythas & Indos interjecti, ſuprà Gangis, *le Gange*, fontes.

Seras. Seres illi non ſunt ipſi Sinenſes populi, *la Chine*, ut multis creditum, ſed pars Scytharum, Orienti maximè obverſa, & magno muro Sinenſium, qui jam tum exſtabat, vicina: nunc *l'Eygur.* De Seribus Plinius VI, 17. Primi ſunt hominum, *qui noſcantur, Seres, lanicio ſilvarum nobiles, perfuſam aquâ depectentes frondium canitiem: unde geminus feminis noſtris labor redordiendi fila, rurſumque texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona tranſluceat.* De Seribus eorumque ſerico plura adhuc habet Ammianus Marcellinus XXIII, 11. Seras tamen, quos hìc memorat Rachia, non ita diſſitos fuiſſe a Taprobanitis, ſed ipſam Auſtralem inſulæ Taprobanes partem habitaſſe ingeniosè conjicit Cl. d'Anville, *Mémoires de l'Académie Royale des Inſcriptions*, Tom. XXXII, pag. 602. Id tamen difficultatem faceſſit, quòd ultra montes Emodos locentur.

Lanicio ſilvarum. Ex modo laudatis Plinii Ammianique Marcellini teſtimoniis, videretur

Seras non ex bombycibus, *les vers à ſoie*, ſed ex ſilvis arborumque frondibus & fructibus ſericum texuiſſe. Quod ſentire quoque videtur Virgilius, Georgic. II, 121.

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres?

Rem apud Romanos divulgatam, probabilem fecit P. Viſdelou, qui loca illa adiit, docuitque in regione *Eygur* eſſe arbuſculam, e cujus fructu educitur filum candidiſſimum & tenuiſſimum, cui nomen *Thié-lié*. Vide Cl. d'Anville, *Mémoires de l'Académie Royale des Inſcriptions*, Tom. XXXII, pag. 600. Fortè quoque uſurpata fuere a Seribus, uti hodieque a Sinenſibus uſurpantur, longiſſima fila ſerica, quæ magnâ copiâ per arbores & campos a quibuſdam erucarum ſpeciebus in provinciâ *Chan-tong* funduntur. Vide P. du Halde, *Deſcription de l'Empire de la Chine*, Tom. II, pag. 207. Tunc forent diſtinguenda ſerica ex arboribus, & bombycina e bombycibus. Nec tum erat unica bombycum ſpecies, ſed multiplex, ut videre eſt apud Plinium XI, 22 & 23: nondum memorat Sinenſem Indicamve bombycis ſpeciem, quæ apud nos nunc vulgatiſſima. Serica & bombycina diſtinguit Ulpianus in Digeſt. libr. XXXIV, Tit. 2, *de Auro, argento, &c. legatis*. Leg. 23. *Veſtimentorum ſunt lanea omnia, lineaque, vel ſerica, vel bombycina.*

Ab ipſis aſpici. E longinquo quidem aſpiciebantur, ſiquidem ingentes & maris & terrarum tractus intercedebant. At ſemper commerciorum causâ longinquæ regiones petitæ. Jam multò antè, non modò Maracandam, *Samarkand*, ſed & Perſidem ob commercia Sinenſes adierant, ut videre eſt in eorum Hiſtoriâ. Immo ob illas longinquas peregrinationes reperta ab ipſis videtur

pyxis magnetica, *la Bouſſole*, quâ non mari, ſed terrâ, utebantur, ſuiſque curribus eam aptabant, ut ejus ope inter viarum incerta curſum dirigerent. Talem pyxidis magneticæ uſum memorat eorum Hiſtoria ſub Imperatore *Tching-Ouang*, ad annum 1106, ante Chriſtum.

Hominum magnitudinem. Hæc & ſeqq. Plinius VI, 22. Jam monuimus ſuprà Seras eſſe Scythas. Si quis verò nunc eorum magnitudinem, rutilas comas, cæruleos oculos conferat cum iis quæ habet Tacitus *de Moribus Germanorum*, Cap. 4. *Habitus quoque corporum quamquam in tanto hominum numero, idem omnibus: truces & cærulei oculi, rutilæ comæ, magna corpora;* novum erit argumentum Germanos eſſe Scythicâ origine. Truces quoque Serum ſoni aſperitatem Scythicæ linguæ arguunt.

Fluminis. Plinius VI, 17. *Primum eorum* (Serum) *noſcitur flumen Pſitaras.* Flumen illud idem eſſe debet, quod nunc dicitur *la riviere d'Yerghien.* Ulteriore autem ripâ ponebantur merces, quòd commercia exſpectabant Seres, teſte Plinio, ibid.

Libidinis velamenta. Inde, cùm varia Romanæ luxuriæ portenta recenſuiſſet Seneca, addit: *Video ſericas veſtes, ſi veſtes vocandæ ſunt, in quibus nihil eſt quo defendi aut corpus, aut denique pudor poſſit: quibus ſumptis, mulier parum liquidò, nudam ſe non eſſe, jurabit. Hæc ingenti ſummâ, ab ignotis etiam ad commercium gentibus accerſuntur, ut matronæ noſtræ, ne adulteris quidem plus ſuî in cubiculo, quàm in publico oſtendant.* Senec. *de Beneficiis*, VII, 9. Hæc Serica auro rependebantur; ideo miratur Seneca Romanos non poſſe *veſtitos eſſe ſine commercio Serum.* Sub principatu Tiberii, *interdictum ne veſtis*

Serica viros fœdaret ; ut vidimus ſuprà Annal. II, 33. Poſtea ipſi milites ſericati inceſſere, cùm de Judæis triumpharent Veſpaſianus & Titus, ut dicemus infrà in Appendice ad librum Hiſtoriarum V, 50.

Arceſſi. Inter peregrinas merces ad vectigal pertinentes recenſentur a Marciano, in Digeſt. libr. XXXIV, Tit. 4, de Publicanis & vectigalibus. Leg. 16. *Veſtis ſerica, vel ſubſerica, vel attincta, carbaſea, nema ſericum.* Carbaſea mihi videtur, *la Gaze.* Nema autem ſericum ſunt ſerica fila, quæ redordiebantur rurſumque texebant feminæ Romanæ, ut ex Plinio ſuprà notavimus.

ANECDOTA

DE TIBERIO ET CAIO PRINCIPIBUS.

CUM multa ab optimis ſcriptoribus omittantur, quæ tamen ſcire intereſt, ut Principum ingenia, & temporum uſus moreſque innoteſcant, Anecdota de Tiberio & Caio Caligulâ Principibus ſubjiciam, ne curioſus lector meam hac in re diligentiam deſideret.

De Tiberio.

TALEM ſuî memoriam reliquit Tiberius, ut omnes ejus tum corporis, tum animi dotes pernoſcere, neque inutile, neque lectoribus ingratum duxerim. Quæ Cornelii Taciti & Suetonii ſcriptis innotuêre, haud repetam. Verùm anecdota, & aliis auctoribus per tranſennam dicta ſeligam.

Ac primò quidem *ferunt Tiberio Cæſari, nec alii genitorum mortalium fuiſſe naturam, ut expergefactus noctu pauliſper haud alio modo, quàm luce clarâ contueretur omnia, paulatim tenebris ſe obducentibus.* Plin. XI, 37. Sect. 54. Id poſtea multorum exemplis firmatum eſt. Vide notas Reimari ad Dionem LVII. pag. 603.

Inter cibos *Cucumis mirâ voluptate* illi fuit *expetitus*, Plin. XIX, 5. Cúmque in explendâ Principum gulâ ſumma ſemper fuerit induſtria,

vaſis ac ſpecularibus cautum, ut *fere toto anno Cucumis* illi *pararetur*, Columell. de Re Ruſtic. XI, 3.

Laſer quoque, l'Angélique, *nobilitavit*, illud *flagitans omnibus annis e Germaniâ*, Plin. XIX, 5. Sect. 28. Ceterùm, ut mos eſt iis, qui vilioribus delectantur, ſumptuoſiores cibos reſpuebat. Miſſum ſibi *mullum ingentis formæ* (*quatuor pondo & ad ſelibram fuiſſe* aiunt) *in macellum deferri & venire juſſit: Amici, inquit, omnia me fallunt, niſi iſtum mullum aut Apicius emerit, aut P. Octavius. Ultra ſpem illi conjectura proceſſit: licitati ſunt: vicit Octavius, & ingentem conſecutus eſt inter ſuos gloriam, cùm quinque millibus HS*, Gallicæ monetæ libris 972, *emiſſet piſcem, quem Cæſar vendiderat, ne Apicius quidem emerat. Numerare tantum Octavio fuit turpe. Nam ille qui emerat, ut Tiberio mitteret, (quamquam illum quoque reprehenderim) admiratus eſt rem, quâ putavit Cæſarem dignum*. Senec. Epiſt. XCV.

Quod verò ſingulare, pervicax ille animus ſuperſtitione laboravit. Cúmque tonitrua præter modum expaveſceret, *tonante cælo, coronari* lauro erat *ſolitus contra fulminum metus*, Plin. XV, 30. *In capillo etiam tondendo, ſervavit interlunia*, Plin. XVI, 39. Et neſcio quâ ſternutamentorum religione tractus, ut ſternutans conſalutaretur, vel in vehiculo exigebat, Plin. XXVIII, 2. Quàm fuerit aſtrologiæ deditus, omnibus compertum.

Superſtitione incertum an religione ductus, fortè grati animi causâ, quòd a Sejani facinore Judæi abhorruiſſent, ſacra Judaica tanti fecit, ut nullus ferme eſſet ex ejus domo, cujus donaria non exſtarent in templo Hieroſolymitano; in quo ipſe mandavit quotidianas in perpetuum mactari

victimas ſuis ſumptibus, deo votas altiſſimo. Quæ quidem ſacra, Imperatoriæ venerationis monumentum, Caio Principe, adhuc peragebantur. Οὕτως ὡσίωτο περὶ τὰ ἡμέτερα, ὥςε μονονὲ πανοίκιος ἀναθημάτων πολυτελείαις τὸ ἱερὸν ἡμῶν ἐκόσμησε, προςάξας καὶ διὶ αἰῶνος ἀνάγεσθαι θυσίας ἐντελεχεῖς ὁλοκαύτες καθ᾽ ἑκάςην ἡμέραν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων, ἀπαρχὴν τῷ ὑψίςῳ θεῷ· αἳ καὶ μέχρι νῦν ἐπιτελἔνται, καὶ εἰς ἅπαν ἐπιτελεσθήσονται, μήνυμα τρόπων ὄντως αὐτοκρατορικῶν. Philo, Legat. ad Caium. pag. 1014 & 1015.

In cogitando acerrimus, in conſultando rarus exſtitit. Unde Auguſtus, Tiberium innuens, dixit Romanis ſe imperii heredem relicturum, qui numquam bis unâ de re conſultaverit. Ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ἀπολείψειν διάδοχον, ὃς ἐδέποτε περὶ τἒ αὐτἒ πράγματος δὶς ἐβἐλεύσατο· Τιβέριον λέγων. Plutarch. Apophthegm. Laconic. Tom. II. pag. 207.

Ut creſceret reverentia, amicitias exuit. *Inter initia* principatûs *dicenti cuidam, Meminiſti: antequam plures notas familiaritatis veteris proferret, Non memini, inquit, quid fuerim. Averſabatur* enim *omnium amicorum & æqualium notitiam, & illam ſolam præſentem fortunam ſuam aſpici, illam ſolam cogitari ac narrari volebat: inquiſitorem habebat, veterem amicum.* Senec. de Benefic. V, 25.

Ne quâ re tanta majeſtas violaretur, quam ſibi, eamdem ſuis imaginibus venerationem eſſe voluit. Teſtiſque Philoſtratus, vel in ipſis remotiſſimis provinciis majorem fuiſſe Tiberii ſtatuarum, quàm Jovis Olympii metum ac religionem. Οἱ καὶ τἒ Διὸς τἒ ἐν Ὀλυμπίᾳ φοβερώτεροι τότε καὶ ἀσυλότεροι ἦσαν· Τιβερίἐ γε ὄντες (ἀνδριάντες), Philoſtrat. Vit. Apollon. I, 15.

Quantò magis ſervituti imminens, tantò crebrior libertatis laudator, conviciorumque patientior, dicebat *in civitate liberâ, linguas liberas eſſe, & mentes hominum* oportere. Joan. Saresberienſis in Policratic. III, 14.

Legum duritiem, ut virtuti & utilitati publicæ conſuleret, mollivit. Cúmque more eſſet receptum, ut civicâ coronâ donaretur, *qui civem ſervaverat, eodem tempore etiam hoſtem occiderat, neque locum in eâ pugnâ reliquerat, conſultus eſt Tiberius an civicam coronam capere poſſet, qui civem in prœlio ſervaſſet, & hoſtes ibidem duos occidiſſet, ſed locum, in quo pugnabat, non retinuiſſet, eoque loco hoſtes potiti eſſent; reſcripſit eum quoque civicâ dignum videri, quòd appareret tam iniquo loco civem ab eo ſervatum, ut etiam a fortiter pugnantibus retineri non quiverit.* Gellius V, 6.

Liberalitatem, quâ inter bonas malaſque Principum dotes nullam ambiguam magis puto, eo temperamento flexit, ut cùm exhauſtas aliquot fortunas reparaſſet, idemque ſubſidium a nepote M. Allio prætorio efflagitaretur, *edere illum ſibi nomina creditorum juſſit. Cùm edita eſſent, ſcripſit, nepoti juſſiſſe ſe pecuniam ſolvi.* Alios deinde complures privatâ hac contumeliâ haud deterritos (audax enim & inverecunda paupertas) *juſſit reddere in ſenatu æris alieni cauſas.* Sicque effrænam nepotum proterviam pudore paululum repreſſit. Quis enim eam penitus coercuerit? Hac de re aliter ſentit, rationeſque beneficiorum, Principibus haud ſemper parabiles, laudat Seneca de Benefic. II, 7 & 8. ingenioſior, quàm prudentior philoſophus.

Non ſiluerim percrebuiſſe, *Tiberio Principe excogitatum vitri temperamentum, ut flexibile*

eſſet : & totam officinam artificis ejus abolitam ; ne æris, argenti, auri metallis pretia detraherentur. Verùm ut rectè obſervat Plinius XXXVI, 26. *ea fama crebrior diu, quàm certior fuit.* Architectum, hujuſce artis repertorem, vas vitreum contuſum, manibuſque contritum, coram Principe, refeciſſe ; ideoque capite damnatum narrat Dio LVII. pag. 617. Fuſiùs etiam Petronius in Satyric. LI. Neuter tamen fidem fecit.

Certior & luctuoſior, novus morbus, *Colum* dictus. *Tiberii Cæſaris principatu irrepſit id malum. Nec quiſquam id prior Imperatore ipſo ſenſit, magnâ civitatis ambage, cùm edicto ejus excuſantis valetudinem, legeretur nomen incognitum.* Plin. XXVI, 1.

Nunc verò qui hæc, ceteraque ſex prioribus annalium libris contenta, revolverit, animadvertet duos exſtitiſſe Principes, ingenio perſimiles, arte dominandi celebratiſſimos, Tiberium & Ludovicum XI, Galliæ regem. Quorum, ut virtutes, ſic vitia reputanti mihi ſæpe in mentem venit utrùm expers criminis eſſe valeret ſumma ars politica. Cúmque mens exemplorum multitudine, rerum & ſententiarum varietate fatiſceret, tandem viſum eſt artium omnium præſtantiſſimam eſſe artem politicam : in privatis hominibus, quanta quanta ſit, mancam ſemper eſſe ac mutilam : ſummam reperiri non poſſe niſi in Principibus. Dominationem, exiguis finibus conſtrictam, ſummæ arti politicæ vix eſſe parem ; vulgò per dolos, quandoque per crimina graſſari : inde repetendum Machiavelli vitium, qui cùm non videret, unde virtutes educaret, ad ſcelera deflexit : contrà verò Tacitum, regnorum imperiorumque majeſtati aſſuetum, crimina odiſſe, & vel in recenſendis Principum vitiis virtuti ſemper patrocinari. Nulla

eſſe politicorum, Principum vitia, quæ virtutibus penſari non valeant: ſecretum diſſimulatione, dexteritatem fraude, vim violentiâ, virtutem ſcelere præſtare. Itaque artis politicæ ſummam adſequi poſſe Principem valido corpore, mente acerrimâ, haud exiguâ dominatione dotatum, libidinum modicum, laboris patientem, futuri magis quàm præſentis curioſum, iiſque ſæculis conſtitutum, in quibus ſummæ virtuti locus. Nihil enim perfecti ab ætatibus barbaris exſpectaveris. Quinam verò ad artis politicæ faſtigium, quo nihil Principibus glorioſum magis, nihil populis magis optandum, pervenerint, propiúſve acceſſerint, lectorum judicio permiſerim. Me hac de re pronuntiare foret invidioſum.

De Caio.

CAIO Caligulæ non illiteratum fuit ingenium. De rhetoricâ Latinè ſcripſit. Suidas verbo Γάϊος.

At luxu, quàm literis, celebratior: immo luxûs, qui Romanum imperium perdidit, auctor & princeps, *centies ſeſtertio*, Gallicæ monetæ libris 1,945,502, *cenavit uno die: & in hoc omnium adjutus ingenio, vix tamen invenit, quomodo trium provinciarum tributum una cena fieret.* Senec. Conſol. ad Helviam, IX.

Pomponius Secundus, vates, luxuriæ æmulus, cenam fecit Principi, in quâ ſingulæ unciæ vini conſtitere DCCCCLX nummis, *Gallicæ monetæ libris* 186, Plin. XIV, 4.

Inſtituit Caius *ſolia*, id eſt balinea, *unguento temperari;* ut balineis ſimul & odoribus recrearetur: nec *Principale* diu fuit *hoc bonum*, quod quidam *ex ſervis Neronis* poſtea æmulatus eſt. Plin. XIII, 3. Sueton. in Caio XXXVII.

Ad muliebria delapſus, *ſocculos* induit *e margaritis*. Plin. XXXVII, 2.

Inter hæc pudendæ mollitiei, rem magnificentiâ Imperii dignam auſus eſt. Tum enim *abies admirationis præcipuæ viſa eſt in navi, quæ ex Ægypto, Caii Principis juſſu, obeliſcum in Vaticano circo ſtatutum quatuorque truncos lapides ejuſdem ad ſuſtinendum eum adduxit: quâ nave nihil admirabilius viſum in mari certum eſt.* CXX *M*, id eſt centum viginti millia, *modiûm lentis pro ſaburrâ*, Gallicè le leſt, *ei fuere. Longitudo ſpatium obtinuit magnâ ex parte Oſtienſis portûs latere lævo. Ibi namque demerſa eſt a Claudio Principe, cum tribus molibus, turrium altitudine, in eâ exædificatis obiter Puteolano pulvere, advectiſque. Arboris ejus craſſitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat*, Plin. XVI, 40. Hæc eſt Caii navis, quâ nulla, teſte Plinio, admirabilior in mari viſa: major proinde undeciremi Demetrii, ad quam ſucciſa eſt in Cypro cedrus *centum triginta pedum, craſſitudinis verò ad trium hominum complexum*, Plin. Ibid.

Quod verò admirationem vincit, ſtat adhuc Romæ obeliſcus ille ante ædem D. Petri, pondere librarum *963,537* & $\frac{35}{48}$: antea ſtabat in Caii & Neronis circo, cujus triplici muro pars eccleſiæ D. Petri innititur. Inde anno 1586 eum transferri curavit Sixtus Quintus, Pontifex maximus, ad Urbis ſplendorem & ornamentum pari cum Cæſaribus animo. In id opus, cùm modicum adhuc eſſet argenti pretium, impendit 37,975 nummos Romanos, *ſcudi*, non numeratis ampliſſimis præmiis, quæ Dominico Fontanæ, architecto ducique operis, dono dedit. Hæcque impenſa fuit tantùm, ut obeliſcus dejiceretur, e circo Vaticano ad aream eccleſiæ D. Petri duceretur, &

extolleretur: totaque moles tot materiis, ferreis vinculis, funibus, ne læderetur, compacta eſt, ut, cùm attolleretur, æſtimata ſit pondo 1,043,537. Quantæ ergò, Caio Principe, factæ ſunt impenſæ ut obeliſcus ille ex Ægypto efferretur, Nilo navibus ſubveheretur, in admirabili Caii nave collocaretur, per mare deferretur, inde novis navibus Tiberi impoſitus Romam duceretur, rurſus extraheretur; &, vel ad ripam circo Vaticano propiorem eductus, ad duplo longius ſpatium, quàm quo Sixtus V duxerat, traheretur, ac demum quatuor truncis lapidibus, pariter ex Ægypto advectis ſuperimponeretur! Et cùm hæc in uno obeliſco miramur, quid ſi cogitemus fuiſſe Romæ ſex magnos obeliſcos, & parvos quadraginta duos, teſte Victore, de Regionibus Urbis? Præter Dominicum Fontanam, qui egregium opus ſcripſit, *della Traſportatione dell' Obeliſco Vaticano*, vide Bonanni, *Numiſmata Summorum Pontificum templi Vaticani fabricam indicantia*, Cap. 33. & *Caſtelli, e Ponti di Maeſtro Niccola Zabaglia con la deſcrizione del traſporto dell' Obeliſco Vaticano del Cavaliere Domenico Fontana*. In Roma. Pagliarini. 1743. Tab. 38 & 40. & ſeqq.

Ut magis adhuc perſpiciatur quanta fuerit Caii navis, obſervaverim minorem fuiſſe, maximam tamen, navem, quâ Auguſtus obeliſcum antè advexerat. De hac nave ita Mſ. Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis, num. 648. in quo *Imperia Cæſarum* ſummatim continentur. *Hoc Imperatore*, Auguſto, *navis Alexandrina primùm in portum Romanum introivit, nomine Acatus*, fortè Achates, *quæ attulit frumenti modios CCCC, vectores MCC, piper, linteamen, carta, vitria & opoliſcum*, corrige *cartam*, nempe factam ex papyro, *vitrea, & obeliſcum, cum ſuâ ſibi baſe, qui eſt*

in circo maximo, *altum pedes* LXXXVII *S*. Id eſt *cum ſemipede*.

Caius, cùm Auguſtum ſuperaſſet, æmulatus eſt Syriæ & Ægypti reges, qui inopiâ abietis cedro ad claſſes ferebantur uſi: *fabricavit de cedris liburnicas*, *gemmatis puppibus*, *verſicoloribus velis*. Sueton. in Caio XXXVII.

Cleopatram quoque vicit, commentus *portentoſiſſima genera ciborum atque cenarum*, *ut pretioſiſſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet: convivis ex auro panes & opſonia apponeret: aut frugi hominem eſſe oportere dictitans*, *aut Cæſarem*. Sueton. ibid.

STEMMA CÆSARUM

Ad Nummorum, Scriptorum veterum, ac maximè C. CORNELII *TACITI intelligentiam illuſtratum.*

1. CAIUS JULIUS CÆSAR, nobiliſſimâ Juliorum familiâ genitus, dictatoris pater, fratrem habuit Lucium Julium Cæſarem. Hic prætor, ille præturâ perfunctus, nullis evidentibus cauſis, dum calceantur, repentinâ morte obiêre: Lucius Romæ, Caius Piſis exanimatus anno U. C. DCLXX. Julia, eorum ſoror, conjugem habuit C. Marium, ſepties conſulem, ſæculi ſui decus & ornamentum, dictatori Cæſari virtutis incitamentum. Cæſarum, totiuſque gentis Juliæ, licèt Aſcanio Julo, Æneæ filio, & Venere deâ ortos ſe jactitarent, laus maxima fuit DICTATOR CÆSAR. Sueton. in Jul. I & VI. Plin. VII, 53. Plutarch. in Mario, p. 408.

2. AURELIA, uxor Caii Julii Cæſaris, dictatoris mater; femina morum honeſtate illuſtris. Plutarch. in Cæſare, pag. 711. Tacit. Dialog. de Orat. XXVIII.

3. CAIUS JULIUS CÆSAR, DICTATOR, natus eſt IV. Idus Quintiles, anno U. C. DCLIV,

ante Chriſtum 100, Mario VI & Valerio Flacco conſulibus. Pharſalicis in campis Cn. Pompeii Magni victor, Romæ, terrarum dominæ, imperavit anno U. C. DCCVI. Quadriennio pòſt, a M. Bruto, C. Caſſio, aliiſque conjuratis, Idibus Martiis anni U. C. DCCX, occiſus eſt. Vir Romanorum maximus, & laude digniſſimus, niſi, quod ſummum eſt in liberâ civitate crimen, libertatem perdidiſſet. Mentis capacitate, animi ſublimitate, celeritate ingenii ſupra humanam & naturam, & fidem, evectus, non patriam tantùm, ſed totum terrarum orbem rebus præclarè geſtis illuſtravit. Ad gloriam tamen, incertum, an ad generis humani injuriam natus, qui collatis ſignis quinquagies dimicavit, &, præter bellorum civilium ſtrages undecies centena & XCII M. hominum (*) a ſe occiſa prœliis ipſe prodidit. Macrob. Saturnal. I, 12. Vell. Patercul. II, 41 & ſeqq. Plin. VII, 25.

In nummis appellatur CÆSAR IMP. COS. AVG. PONT. MAX. DICT. PERP. *Cæſar imperator, conſul, augur, pontifex maximus, dictator perpetuò.* Poſt mortem DIVOS vel DIVVS JVLIVS.

4. COSSUTIA, uxor Cæſaris, familiâ equeſtri, ſed admodum dives. Cæſari adhuc prætextato deſponſata, poſtea dimiſſa. Sueton. in Jul. Cæſ. I.

5. CORNELIA, Cinnæ quater conſulis filia, ſecunda uxor Cæſaris; quam ut repudiaret a dictatore Syllâ, neque ſpe, neque metu unquam

(*) Ut vulgo ſcribimus 1,192,000 hominum. Plutarchus in Cæſar. pag. 715. ait Julium diverſis temporibus ſigna contuliſſe cum tricies centenis millibus, 3,000,000, hominum; decies, 1,000,000, interfeciſſe, totidem cepiſſe.

compelli potuit. Defunctam, cùm quæſtor eſſet, pro roſtris laudavit. Sueton. in Jul. I & VI. Plutarch. in Jul. pag. 707.

6. JULIA, Cæſaris & Corneliæ filia, primùm Servilio Cæpioni deſponſata; eo deinde repudiato, fuit Cn. Pompeio Magno collocata anno U. C. DCXCV. Illam anno U. C. DCC, mortuam laudavit nepos Octavius: in ejus honorem venationes ludoſque gladiatorios inſtituit Cæſar, pater optimus. Sueton. in Jul. XXI. in Aug. VIII. Dio XXXVIII. pag. 63. XXXIX. pag. 120. XLIII. pag. 225.

7. CNEIUS POMPEIUS MAGNUS, Pompeio Strabone & Luciliâ anno U. C. DCXLVIII. pridie Kalendas Octobris genitus, conjux Juliæ. Pompeio majorem non haberet Roma, ſi Cæſarem non tuliſſet. Octavo decimo ætatis anno civilia bella ſuſtinuit. Viginti tres annos natus, privatis ut opibus, ita & conſiliis, dignitatem patriæ vindicare aggreſſus eſt. Magna auſus, magnificentiùs conata exſecutus, oram maritimam a prædonibus liberavit; imperium maris populo Romano reſtituit; Aſiam, quam ultimam provinciarum acceperat, eamdem mediam fecit; ſubactâ Africâ, Magni nomen in ſpolium cepit. Ex Ponto, Armeniâ, Paphlagoniâ, Cappadociâ, Ciliciâ, Syriâ, Scythis, Judæis, Albanis, Iberiâ, inſulâ Cretâ, Baſternis, & ſuper hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphavit. Tot victoriarum monumentum ſuperſtes eſſe voluit in delubro Minervæ, quod anno U. C. DCXCVI. ex manubiis dicavit, poſitâ hac inſcriptione: CN. POMPEIVS MAGNVS IMP. BELLO XXX ANNORVM CONFECTO, FVSIS, FVGATIS, OCCISIS, IN DEDITIONEM

ACCEPTIS HOMINVM CENTIES VICIES SEMEL LXXXIII M. (12,183,000 hominum) DEPRESSIS AVT CAPTIS NAVIBVS DCCCXLVI. OPPIDIS, CASTELLIS MDXXXVIII IN FIDEM RECEPTIS. TERRIS A MAEOTIS LACV AD RVBRVM MARE SVBACTIS, VOTVM MERITO MINERVAE. Civis optimus ac feliciſſimus, ſi parem ferre potuiſſet, nec inexplebili pecuniæ cupiditate laboraſſet. Dominationem dum unus affectat, victus interficitur anno U. C. DCCVI: & Cæſar, mortuo illacrimans, bis victor videtur, ac ſolus imperat. Plin. VII, 26. XXXVII, 2. Tacit. Annal. XIII, 6. Vell. Paterc. II, 29. Plutarch. in Pompeio, pag. 619.

In nummis appellatur CN. MAGN. PIVS. PROCOS. IMP. IMP. ITER. PRAEF. CLAS. ET. ORAE. MARIT. EX. SC. id eſt, *Cneius magnus, pius, proconſul, imperator, imperator iterum, præfectus claſſis & oræ maritimæ, ex ſenatûs conſulto.*

8. N. Cn. Pompeii & Juliæ filius, Cæſaris nepos, natus ad maxima, & Cæſarem inter ac Pompeium pacis vinculum; ſed brevì poſt matrem exſtinctus eſt anno U. C. DCCI. Cum ipſo ſtirps Cæſaris, & reipublicæ Romanæ libertas periere. Vell. Patercul. II, 47.

9. N. Cn. Pompeii & Juliæ filia, neptis Cæſaris. In partu occubuit mater ejus Julia anno U. C. DCC. Ipſa paucos dies vixit. Plutarch. in Jul. pag. 647. Dio XXXIX. pag. 120.

10. POMPEIA, Quinti Pompeii filia, Lucii Syllæ neptis, tertia uxor Cæſaris, qui illam repudiavit, a Publio Clodio adulteratam opinatus. Cur dimiſiſſet interrogatus, reſpondit: *tha-*

læmum Cæſaris non modò crimine, ſed etiam ſuſpicione vacuum eſſe debere. Sueton. in Jul. VI. Plutarch. in Jul. pag. 711. in Cicerone, pag. 874 & 875.

11. CALPURNIA, L. Calpurnii Piſonis filia, nupſit Cæſari anno U. C. DCXCV. Interfecto conjuge, ad M. Antonium confugit; convaſatis ex uxoriâ domo quatuor millibus talentorum, monetæ Gallicæ libris 18,275,000. Suet. in Jul. LXXXI. Plutarch. in Jul. pag. 714. in Antonio, pag. 922.

12. JULIA, Caii Julii Cæſaris, prætorii, & Aureliæ filia, Cæſaris dictatoris ſoror, uxor M. Atii Balbi. Sueton. in Aug. IV.

13. MARCUS ATIUS BALBUS, ſtirpe Aricinus, Juliæ, dictatoris ſororis, conjux, Auguſti avus; multis imaginibus ſenatoriis nobilis, Cæſarum affinitate nobilior. Sueton. in Aug. IV.

14. ATIA, M. Atii Balbi & Juliæ filia, uxor Caii Octavii, mater Auguſti. Sueton. in Aug. IV. Tacit. Dialog. de Orat. XXVIII.

15. CAIUS OCTAVIUS, Atiæ conjux Auguſti pater, oriundus Velitris, familiâ equeſtri, ſed vetere ac locuplete. Poſt præturam Macedoniam ſortitus eſt. Reſiduam Spartaci & Catilinæ manum delevit: Beſſos Thracaſque magno prœlio fudit, ſocios tractavit humaniſſimè. Decedens Macedoniâ, priuſquam profiteri ſe candidatum conſulatûs poſſet, morte repentinâ obiit. Ex priore cum Anchariâ matrimonio Octaviam ſuſceperat, quæ ad ſtirpem Cæſarum nihil pertinet. Sueton. in Aug. III, IV & V.

16. OCTAVIA, Atiæ & Octavii filia, ſoror Auguſti; primùm Fauſto Syllæ deſtinata, deinde Claudio Marcello & M. Antonio nupta: femina virtutum & literarum ſtudiis commendatiſſima. Defunctam anno U. C. DCCXLIII. laudavit Auguſtus. Corinthii templum ei ſacrarunt. Sueton. in Jul. XXVII. Dio LIV. pag. 546. Pauſanias II, 3. in Corinth. Plin. III, 2. Sect. 3.

17. CAIUS CLAUDIUS MARCELLUS Octaviæ, ſororis Auguſti, conjux; conſulatum geſſit anno U. C. DCCIV. Licèt Cæſari dictatori affinis, fuit tamen ei inimiciſſimus. Sueton. in Jul. XXVII. Dio XL. pag. 148.

18. MARCUS MARCELLUS, Octaviæ & Claudii Marcelli filius, maximæ ſpei juvenis, Auguſto cariſſimus, & ſucceſſionis, in quam alebatur, capax: ſed flagrantibus populi Romani ſtudiis intra juventam ereptus eſt anno U. C. DCCXXXI. Memoriam ejus maximis honoribus proſecutus eſt Auguſtus; immortalem fecit Virgilius. Tacit. Annal. II, 41. III, 64. Dio LIII. pag. 517. Virgil. Æneid. VI, 883.

19. POMPEIA, Sexti Pompeii filia, M. Marcello deſponſa anno U. C. DCCXV. Dio lib. XLVIII. pag. 380.

JULIA, Auguſti & Scriboniæ filia, M. Marcello nupta anno U. C. DCCXXIX. Dio LIII. pag. 515. De illà plura dicentur infrà num. 47.

20. MARCELLA major, Claudii Marcelli & Octaviæ filia: primò uxor, ut mihi videtur, Apuleii,

Apuleii, deinde Valerii Meſſalæ. Sueton. in Aug. LIII. Dio LIV. pag. 543.

21. APULEIUS, Marcellæ majoris maritus, fortè filius Sexti Apuleii, qui conſulatum geſſit anno U. C. DCCXXV. Dio LIV. pag. 543.

22. APULEIA VARILIA, neptis Octaviæ ſororis Auguſti, Apuleii & Marcellæ majoris filia, damnata adulterii anno U. C. DCCLXX, & ultra ducenteſimum lapidem ablegata. Tacit. Annal. II, 50.

23. M. VALERIUS MESSALA BARBATUS, alter Marcellæ majoris maritus, conſul anno U. C. DCCXLII. Sueton. in Aug. LXIII. in Claud. XXVI. Dio LIV. pag. 541.

24. M. VALERIUS MESSALA BARBATUS, Meſſalæ Barbati & Marcellæ majoris filius, Meſſalinæ pater. Sueton. in Claud. XXVI.

25. DOMITIA LEPIDA, Antoniæ minoris & L. Domitii Ahenobarbi filia, uxor Meſſalæ Barbati, mater Meſſalinæ. Femina impudica, infamis, violenta; formâ, ætate, opibus, vitiis, Agrippinæ, Neronis matris, æmula: ideo morte damnata anno U. C. DCCCVII. Tacit. Annal. XI, 37. XII, 64. Sueton. in Claud. XXVI. in Ner. VII.

26. VALERIA MESSALINA, Meſſalæ Barbati & Domitiæ Lepidæ filia, uxor Claudii imperatoris: novæ, & furori proximæ, libidinis femina. Cùm imperator Oſtiæ diverſaretur, Silio nubere auſa eſt. Inauditum ob ſcelus occiſa anno

U. C. DCCCI. Sueton. in Claud. XXVI. Tacit. Annal. XI, 26 & ſeqq.

In nummis appellatur ΟΥΑΛΕΡΙΑ ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Id eſt, *Valeria Meſſalina : Meſſalina Auguſta.* Olim fuit in Muſeo Collegii Ludovici Magni ærea ejus ſtatua, inſcripta : MES. AUG. id eſt, *Meſſalina Auguſta.*

TIBERIUS CLAUDIUS, IMPERATOR V, conjux Meſſalinæ. De illo dicetur infrà num. 101.

27. MARCELLA minor, Octaviæ & Marcelli filia, primùm M. Vipſanii Agrippæ, deinde M. Juli Antonii uxor. Sueton. in Aug. LXIII. Plutarch. in Anton. pag. 955.

MARCUS VIPSANIUS AGRIPPA, Marcellæ minoris maritus, poſtea Juliæ, Auguſti filiæ. De illo plura num. 47.

28. NN. liberi, quos Vipſanius Agrippa ex Marcellâ minore ſuſceperat, antequam Juliam, Auguſti filiam, uxorem duceret. Sueton. in Aug. LXIII.

29. MARCUS JULUS ANTONIUS, M. Antonii triumviri & Fulviæ filius, Marcellæ minoris, ab Agrippâ dimiſſæ, maritus : conſulatum geſſit anno U. C. DCCXLIV. Vir projectæ libidinis, & ob adulterium Juliæ, Auguſti filiæ, morte punitus. Egregium carmen illi inſcripſerat Horatius, Pindari laudator & æmulus. Tacit. Annal. III, 18. IV, 44. Dio LIV. pag. 546. LV. pag. 555. Horat. IV. Od. 2.

30. LUCIUS ANTONIUS, Juli Antonii &

Marcellæ minoris filius. Ob ſcelus patris, adhuc admodum adoleſcentulus in civitatem Maſſilienſem ab Auguſto ſepoſitus eſt, ut ſpecie ſtudiorum nomen exilii tegeretur. Obiit anno U.C. DCCLXXVIII. Tacit. Annal. IV, 44.

31. MARCUS ANTONIUS, triumvir, M. Antonii, oratoris, filius, alter Octaviæ, ſororis Auguſti, maritus, quam uxorem accepit anno U. C. DCCXIV. Eam verò repudiavit anno U. C. DCCXXII, ut Cleopatræ, Ægypti reginarum noviſſimæ, ipſe ſerviret. Cæſare dictatore occiſo, ſeſtertium ſepties millies, Gallicæ monetæ libras 136,185,175, ad ædem Opis depoſitum occupaverat. Civis peſſimus, in triumviratu prægravis, & ſcelere proſcriptionum infamis. Summa ſæpe conſecuturus, niſi fortunâ ſuâ inferiorem, aut potiùs indignum, ſe ſemper præſtitiſſet. Ad Actium victus anno U. C. DCCXXIV, multa deſidiæ crimina morte redemit, ſcriptis tamen & morte Ciceronis æternùm famoſus. Vell. Patercul. II, 60 & 87. Dio L. pag. 420. Plin. VII, 45. Plutarch. in Anton. Cicero in Philippic.

In nummis appellatur M. ANTON. M. F. M. N. AVG. IMP. COS. DESIG. ITER. ET. TERT. IIIVIR. RPC. id eſt, *Marcus Antonius, Marci filius, Marci nepos, augur, imperator, conſul deſignatus iterum & tertiùm, triumvir reipublicæ conſtituendæ.*

32. ANTONIA major, Octaviæ, Auguſti ſororis, & M. Antonii triumviri filia, uxor L. Domitii Ahenobarbi. A Tacito Antonia minor appellatur; fortè Antoniam majorem ex Fulviâ antè ſuſceperat Antonius. At Dio perperam ſcripſit Antoniam Cn. Domitio fuiſſe deſponſatam. Dio

XLVIII. pag. 390. Tacit. Annal. IV, 44. Sueton. in Nerone V. Plutarch. in Anton. pag. 955.

33. LUCIUS DOMITIUS AHENOBARBUS, Cn. Domitio, Cæſaris dictatoris interfectore, genitus, maritus Antoniæ majoris. Vir profuſus, arrogans, immitis: exercitu Albim tranſcendit; longiúſque penetratâ Germaniâ, quàm quiſquam priorum, inſignia triumphi adeptus eſt. Obiit anno U. C. DCCLXXVIII. Sueton. in Nerone IV. Tacit. Annal. IV, 44.

34. CNEIUS DOMITIUS AHENOBARBUS, Antoniæ majoris & Lucii Domitii filius; Agrippinam, Germanici filiam, uxorem duxit anno U. C. DCCLXXXI. conſulatum geſſit anno U. C. DCCLXXXV. Omni parte vitæ ita deteſtabilis, ut ex ſe & Agrippinâ nihil boni naſci poſſe verè pronuntiaverit. Sueton. in Nerone V. Tacit. Annal. IV, 75. Dio LVIII. pag. 633. LXI. pag. 690.

AGRIPPINA, Germanici & Agrippinæ, Vipſanio Agrippâ genitæ, filia, Cn. Domitii uxor, Neronis imperatoris mater. De hac imperii Romani face dicemus, num. 93.

35. LUCIUS DOMITIUS NERO CLAUDIUS, IMPERATOR VI, Agrippinæ & Cn. Domitii Ahenobarbi, peſſimorum parentum filius peſſimus: natus eſt decimo octavo Kalendas Januarias, anno U. C. DCCXC. A vitrico ſuo Claudio gener ac filius adoptatus, in familiam Claudiam & nomen Neronis tranſiit. Regnum ita auſpicatus eſt anno U. C. DCCCVII, ut inter optimos principes haberi potuerit; ita geſſit poſtea, ut inter

nequiſſimos ac ſceleratiſſimos ſemper ſit annumerandus. Princeps nefandi ingenii, omnium immanitatum, omnium turpitudinum capax, & principatûs libidine omnium reus. Illum, funeratis Cæſaribus, tamquam peſtem, incenſa Roma exhorruit. Chriſtiana religio, quòd primum eum hoſtem habuerit, gloriatur. Hominibus ſibique inviſus, & atroci ſenatûs conſulto capite damnatus, ipſe, ſcelerum ſuorum vindex, carnificis partes in ſe explevit anno U. C. DCCCXXI. In eo defecit Cæſarum progenies tot virtutibus olim illuſtrata, omnigenis recentiorum Cæſarum vitiis infamata. Plutarch. in Anton. pag. 955. Sueton. in Nerone VI. Tacit. Annal. XII, 25. Plin. XXII, 22. Sect. 46. Dio LXIII. pag. 727.

In nummis ante principatum appellatur NERO CLAVD. CAES. DRVSVS GERM. PRINC. IVVENT. COS. DESIG. SACER. COOP. IN OMN. CONL. SVPRA NVM. EX SC. id eſt, *Nero Claudius Cæſar Druſus Germanicus, princeps juventutis, conſul deſignatus, ſacerdos cooptatus in omnia collegia ſupra numerum, ex ſenatûs conſulto.*

In principatu, NERO CLAUD. DIVI CLAVD. F. CAESAR AVG. GERM. PONT. MAX. IMP. TR. P. P. P. id eſt, *Nero Claudius, divi Claudii filius, Cæſar, Auguſtus, Germanicus, pontifex maximus, imperator, tribuniciâ poteſtate, pater patriæ.*

36. OCTAVIA, Claudii imperatoris & Meſſalinæ filia, Britannici ſoror, nata anno U. C. DCCXCV. primùm L. Silano deſponſa, ſed Neroni nupta anno U. C. DCCCVI. Femina incorruptâ probitate, aliis temporibus, alio marito digna. Illam Nero repudiavit, repudiatam revocavit, ac tandem in inſulam Pandatariam claudi & interimi juſſit anno U. C. DCCCXV. Tacit. Annal.

XII, 3 & 25. XIV, 60 & 64. Dio LXII. pag. 706.

In nummis, OCTAVIA AVG. id eſt, *Octavia Auguſta.*

37. POPPÆA SABINA, T. Ollii & Poppææ Sabinæ filia; primùm Rufio Criſpino, deinde M. Salvio Othoni, poſtea imperatori, demum Neroni nupta anno U. C. DCCCXV. Eam, ſummè dilectam, nec vitiis abſimilem, ferox Princeps calcis ictu occidit anno U. C. DCCCXVIII; & pro roſtris laudavit. Corpus ejus non fuit crematum, pro Romanorum more; ſed odoribus differtum & Juliorum tumulo conditum. Teſtatur Plinius Arabiam felicem non ferre tantum thuris annuo fetu, quantùm Nero noviſſimo Poppææ ſuæ die concremaverit. Triennio pòſt templum poſuit SABINAE DEAE VENERI. Tacit. Annal. XIII, 45. XVI, 6. Sueton. in Nerone XXXV. Dio LXIII. pag. 726.

In nummis POPPAEA AVG. id eſt, *Poppæa Auguſta.* DIVA POPPAEA.

38. CLAUDIA AUGUSTA, Poppææ & Neronis filia, nata Antii anno U, C. DCCCXVI, & ſtatim appellata *Auguſta.* Quartum intra menſem defuncta eſt, Nerone, ut lætitiæ in partu, ſic in morte mæroris immodico. Tacit. Annal. XV, 23. Sueton. in Ner. XXXV.

In nummis DIVA CLAVDIA NER. F. id eſt, *Diva Claudia Neronis filia.*

39. STATILIA MESSALINA, T. Statilii Tauri abneptis, tertia Neronis uxor; quâ ut potiretur, virum ejus Atticum Veſtinum conſulem trucidavit anno U. C. DCCCXVIII. Sueton. in Nerone XXXV. Tacit. Annal. XV, 68.

40. DOMITIA, Antoniæ majoris & L. Domitii Ahenobarbi filia, Neronis amita, Paſſieni Criſpi uxor, quam Nero veneno interemit anno U. C. DCCCXII. Quinctilian. Inſtitut. Orat. VI, 1. Tacit. Annal. XIII, 19 & 21. Dio LXI. p. 697.

PASSIENUS CRISPUS, maritus primò Domitiæ, deinde Agrippinæ Germanici filiæ. De illo infrà num. 94.

DOMITIA LEPIDA, Antoniæ majoris & L. Domitii Ahenobarbi filia, primò M. Valerii Meſſalæ Barbati, ſecundò C. Appii Junii Silani uxor. De illâ jam dictum ſuprà num. 25.

MARCUS VALERIUS MESSALA BARBATUS, Meſſalæ Barbati & Marcellæ majoris filius, primus Domitiæ Lepidæ maritus; de quo diximus ſuprà num. 24.

41. CAIUS APPIUS JUNIUS SILANUS, Hiſpaniæ præfectus, quem Claudius Domitiæ Lepidæ, Meſſalinæ matri, collocavit, ac paulo pòſt interfecit anno U. C. DCCXCV. Dio LX. pag. 674.

42. ANTONIA minor, Octaviæ ſororis Auguſti & M. Antonii triumviri filia, Neronis Druſi conjux, mater Germanici. Femina formâ & caſtitate excellens. Poſt mariti obitum in viduitate conſenuit, laudibus virilem familiæ ſuæ claritatem ſupergreſſa. Inter parva naturæ inſignia, Antoniam numquam exſpuiſſe obſervat Plinius VII, 19. Sueton. in Caio I. Tacit. Annal. III, 3. XI, 3. Plutarch. in Antonio pag. 955. Valer. Maxim. IV, 3. num. 3.

In nummis ANTONIA AVGVSTA.

NERO CLAUDIUS DRUSUS, Antoniæ minoris maritus, pater Germanici, utroque dignus: de illo infrà num. 79.

43. CAIUS OCTAVIUS CÆSAR AUGUSTUS, IMPERATOR, Atiæ & C. Octavii filius, natus nono Kalendas Octobris, anno U. C. DCXCI, Romani imperii conditor. Bella civilia anno ætatis nono decimo ſuſcepit: ita geſſit, ut triennio pòſt nullus ex dictatoris Cæſaris, adoptivi patris, interfectoribus ſuperſtes fuerit. Sextum Pompeium navali prœlio apud Siciliam oppreſſit; M. Lepidum, triumvirum, imperio exutum, in ordinem redegit; M. Antonium ad Actium ſuperavit; ac tandem unus Julianarum etiam partium dux reliquus, cuncta, diſcordiis civilibus feſſa, nomine Principis ſub imperium accepit. Tunc pacis ſtudioſus, doctorum hominum cultor, egregiarum artium inſtinctor munificus, omnium animos per annos ferme quadraginta quatuor ſibi adeò devinxit, ut AUGUSTUS, PATER PATRIAE appellaretur. Scythæ & Sarmatæ, Garamantes ac Bactri, Seres & Indi, orando fœderi legatos miſerunt: Roma & celeberrimæ provinciarum urbes, tanquam deo, templa, ſacerdotes & collegia vivo mortuove conſecrarunt. Obiit decimo quarto Kal. Septembris, anno U. C. DCCLXVII. Vir, ſi diligenter æſtimentur cuncta, famâ quàm virtutibus celebratior; numquam principatum adepturus, niſi peſſimi fuiſſent Lepidus & Antonius, maximus dictator Cæſar, optimus Vipſanius Agrippa. Laudandus tamen quòd imperium, alienâ virtute partum, arte plurimâ ſuſtinuerit, & Romam, quam lateritiam acceperat, marmoream

reliquerit. In ipſâ ſuâ felicitate ita varius, ut inter omnes ſortis humanæ caſus ſemper colluctatus, nemo magis ex omnibus mortalibus hominem eſſe ſe, dum inter homines erat, ſenſerit. Sueton. in Aug. V & C. Tacit. Annal. I, 1. XIII, 6. Florus IV, 12. Aurel. Victor de Cæſaribus, cap. 1. Plin. VII, 45. Senec. conſol. ad Polyb. XXXIV.

In nummis ante principatum appellatur C. CAESAR DIVI F. IMP. IIIVIR. RPC. COS. LIBERTATIS P. R. VINDEX. id eſt, *Caius Cæſar, divi filius, imperator, triumvir reipublicæ conſtituendæ, conſul, libertatis populi Romani vindex.*

In principatu CAESAR AVG. AVGVSTVS. DIVI F. IMP. COS. PONT. MAX. TR. POT. PATER PATRIAE. id eſt, *Cæſar Auguſtus. Auguſtus, divi filius, imperator, conſul, pontifex maximus, tribuniciâ poteſtate, pater patriæ.*

Poſt mortem DIVVS AVGVSTVS. DEO AVGVSTO.

44. CLODIA, Publii Clodii & Fulviæ filia, M. Antonii triumviri privigna, quam firmandæ pacis causâ, Auguſtus duxit uxorem, vix dum nubilem. At, ſimultate cum Fulviâ ſocru exortâ, dimiſit intactam adhuc & virginem. Sueton. in Aug. LXII.

45. SCRIBONIA, Lucii Scribonii Libonis ſoror, uxor Auguſti: antea duobus conſularibus nupta, quorum ex altero, Scipione dicto, Corneliam filiam habuerat. Auguſtus Scriboniam dimiſit anno U. C. DCCXV. ſive, ut ipſe ſcripſit, morum ejus perverſitatem pertæſus, ſive potiùs, quòd illa nimiam pellicis Liviæ potentiam liberiùs doleret. Sueton. in Aug. LXIII & LXIX. Dio XLVIII. pag. 366 & 377. Propert. IV. Eleg. II.

46. JULIA, Auguſto & Scriboniâ anno U. C. DCCXV genita, primò Marcelli, ſecundò Agrippæ, tertiò Tiberii uxor. Femina, turpitudinis avida, quæque magnitudinem fortunæ ſuæ peccandi licentiâ metiebatur. Illam ob adulteria & conſilia parricidæ palam facta, in inſulam Pandatariam Auguſtus ablegavit circa annum U. C. DCCLII. Omnis ſpei egenam inopiâ ac tabe longâ peremit Tiberius, exeunte anno U. C. DCCLXVII. Plin. VII, 45. Dio LV. pag. 555. Tacit. Annal. I, 53. Vell. Patercul. II, 100.

In nummis ΙΟΥΛΙΑ. ΙΟΥΛΙΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ. id eſt, *Julia. Julia Venus.*

MARCUS MARCELLUS, Octaviæ & Claudii Marcelli filius, maritus Juliæ Auguſti filiæ. De hoc optimo juvene dictum eſt ſuprà num. 18.

47. MARCUS VIPSANIUS AGRIPPA, ignobilis loco, & ruſticitati propior, quàm deliciis, ſed optimus militiâ, & amicus integerrimus. Terrâ marique victor, Auguſti imperium firmavit. In illâ ſuâ torvitate, literarum & artium ſtudioſus, orbem terrarum diligentiſſimè deſcripſit, & orbi ſpectandum in tabulâ geographicâ propoſuit: præcipuam auctoritatem tabulis ac ſtatuis publicè fecit; eaſque omnes publicandas, nec in villarum exſilia pellendas magnificè ſcripſit. Non Urbem tantùm, ſed Italiam admirandis, tum ad ornamentum, tum ad utilitatem operibus locupletavit. Auguſtus, ne beneficiorum immemor videretur, geminatis conſulatibus illum extulit, tribuniciæ ac cenſoriæ ſuæ poteſtatis participem fecit; &, defuncto Marcello, generum ſumpſit anno U. C. DCCXXXIII; maximis honoribus majorem ſemper expertus. Novitate ſuâ

tam multis rebus nobilitatâ, obiit Agrippa anno U. C. DCCXLII. ætatis ſuæ quinquageſimo primo. Auguſtum virtutum ſuarum olim æmulum, tunc laudatorem habuit; meritò dictus CIVIUM MAXIMUS. Tacit. Annal. I, 3. Plin. III, 2. VII, 8. XXXV, 4. Sect. 9. Dio LIV. pag. 525, 541 & ſeq. Vell. Patercul. II, 96.

In nummis appellatur M. AGRIPPA L. F. COS. DES. COS. TER. PRAEF. ORAE. MARIT. ET CLASS. id eſt, *Marcus Agrippa Lucii filius conſul deſignatus, conſul tertiùm, præfectus oræ maritimæ & claſſis.*

48. CAIUS CÆSAR, Agrippæ & Juliæ filius, natus anno U. C. DCCXXXIV. Ab Auguſto adoptatus, princeps juventutis, conſul; at fato brevis, nec tamen inglorius, in Lyciâ obiit nono Kal. Martias, anno U. C. DCCLVII, cùm ex Armeniâ remearet. Tacit. Annal. I, 3. Dio LIV. pag. 526. Noris Cenotaphia Piſana Diſſert. II, 17. pag. 347 & ſeqq.

In nummis C. CAESAR AVGVSTI F. AVGVR. PONT. COS. DES. COS. id eſt, *Caius Cæſar, Auguſti filius, augur, pontifex, conſul deſignatus, conſul.*

LIVIA, ſoror Germanici, Caii Cæſaris uxor. Tacit. Annal. IV, 40. De illâ infrà num. 71.

49. LUCIUS CÆSAR, Agrippæ & Juliæ filius, Caii Cæſaris frater, natus anno U. C. DCCXXXVII. Auguſtus illum in Cæſarum domum induxit, principem juventutis appellavit, conſulem deſtinavit. Maſſiliæ occubuit menſe Auguſto anni U. C. DCCLV, cùm ad Hiſpanienſes exercitus proficiſceretur. Tacit. Annal. I, 3. Noris

Cenotaphia Piſana Diſſert. II, 15. pag. 265 & ſeqq.

In nummis L. AVG. F. PRINC. IVVENT. id eſt, *Lucius Auguſti filius, princeps juventutis.*

In amborum fratrum nummis, C. ET L. CAESARES AVG. F. COS. D. PRIN. IVVEN. id eſt, *Caius & Lucius Cæſares, Auguſti filii, conſules deſignati, principes juventutis.*

50. MARCUS AGRIPPA CÆSAR POSTUMUS, Agrippæ & Juliæ filius, Caii & Lucii Cæſarum frater, poſt patris mortem genitus anno U. C. DCCXLII. Illum adoptavit Auguſtus quinto Kalendas Julias anni DCCLVII. ſed rudem bonarum artium, & robore corporis ſtolidè ferocem, poſtea abdicavit, & in inſulam Planaſiam ablegavit. Nullius tamen flagitii compertum, poſt ablegationem deſideravit. Ejus cæde imperium auſpicatus eſt Tiberius anno U. C. DCCLXVII. Dio LIV. pag. 542. Vell. Patercul. II, 104. Tacit. Annal. I, 3 & 6. Plin. VII, 45.

In nummis AGRIPPA CAESAR.

51. AGRIPPINA, Agrippæ & Juliæ filia, Germanici uxor. Femina ingens animi, impenetrabilis pudicitiæ: ſed ſuperbior & æquior quàm ut artes Liviæ ferret. Ipsâ ſuâ virtute infelix, occubuit in inſulâ Pandatariâ quinto decimo Kalendas Novembris anno U. C. DCCLXXXVI. Tacit. Annal. IV, 12. VI, 25. XIV, 63.

In nummis, imperante filio ſuo Caio Caligulâ, cuſis appellatur AGRIPPINA AVGVSTA. AGRIPPINA M. F. MAT. C. CAES. AVG. GERM. ΘΕΑ ΑΓΡΙΠΠΙΝΑ, id eſt, *Agrippina, Marci filia, mater Caii Cæſaris Auguſti Germanici. Diva Agrippina.*

GERMANICUS, Neronis Druſi & Antoniæ minoris filius, Agrippinæ maritus. De hoc optimo Cæſare dicetur infrà num. 81.

52. JULIA, Agrippæ & Juliæ filia, L. Æmilii Pauli uxor, matris ſuæ libidinum æmula. Auguſtus convictam adulterii in inſulam Trimetum projecit anno U. C. DCCLXI. Illic obiit anno U. C. DCCLXXXI. Tacit. Annal. IV, 71.

53. LUCIUS ÆMILIUS PAULUS, Pauli Æmilii Lepidi, cenſoris anno U. C. DCCXXXII, & Corneliæ filius, Juliæ, Agrippâ & Juliâ genitæ, maritus. Sueton. in Aug. LXIV. Dio LIV. pag. 521.

54. MARCUS ÆMILIUS LEPIDUS, Lucii Æmilii & Juliæ filius, Druſillæ maritus, ſororum ejus ſtuprator, libidinum ſocietate Caio Caligulæ diu acceptiſſimus, & ſucceſſioni deſtinatus. Majeſtatis reus interemptus eſt anno U. C. DCCXCII. Caius, quaſi ſuperatis hoſtibus, donativum militibus diſtribuit, & tres gladios, in necem ſuam præparatos, Marti Ultori conſecravit. Dio LIX. pag. 648 & 657. Sueton. in Caio XXIV & XXXVI. Tacit. Annal. XIV, 2.

55. ÆMILIA LEPIDA, Lucii Æmilii & Juliæ filia, Auguſti proneptis. Claudio admodum adoleſcenti, & poſtea imperatori deſponſata, deinde Junii Silani uxor. Sueton. in Claud. XXVI. Plin. VII, 13.

56. JUNIUS SILANUS, Æmiliæ Lepidæ maritus. Fortè ille ipſe Marcus Junius Silanus, qui

conſulatum geſſit cum L. Norbano Flacco anno U. C. DCCLXXII. Tacit. Annal. II, 59.

57. MARCUS JUNIUS SILANUS, Junii Silani & Æmiliæ Lepidæ filius, *quem divus Auguſtus neptis ſuæ nepotem vidit genitum quo exceſſit anno* U. C. DCCLXVII. Plin. VII, 13. Homo minimè malus, quem Caius Caligula *pecudem auream* appellare erat ſolitus. Illum tamen, Aſiæ proconſulem, Nero veneno interemit anno U. C. DCCCVII. Tacit. Annal. XIII, 1.

58. N. uxor M. Junii Silani, mater Lucii Silani Torquati. Nuſquam nomen ejus appellatur.

59. LUCIUS SILANUS TORQUATUS, M. Junii Silani filius, atnepos Auguſti, ejuſque ſtirpis ultimus: ob claritudinem generis & modeſtam juventam, nullo crimine, a Nerone interfectus anno U. C. DCCCXVIII. Tacit. Annal. XVI, 7, 8 & 9.

60. LUCIUS JUNIUS SILANUS, Junii Silani & Æmiliæ Lepidæ filius, Auguſti abnepos. Claudius filiam ſuam Octaviam ei deſponſaverat anno U. C. DCCXCIV: poſtea affinitatem diremit; Silanumque præturam ejurare & mori coegit anno U. C. DCCCII. Dio LX. pag. 668. Tacit. Annal. XII, 3 & 8.

61. JUNIUS SILANUS TORQUATUS, Junii Silani & Æmiliæ Lepidæ filius, Auguſti abnepos, Lucii Silani Torquati patruus, quòd ſupra Juniæ familiæ claritudinem divum Auguſtum abavum ferret, illum Nero mori adegit anno U. C. DCCCXVII. Uterque Torquatus menſe Junio

interfectus. Tacit. Annal. XV, 35. XVI, 8 & 12. Dio LXII, pag. 714.

62. JUNIA CALVINA, Junii Silani & Æmiliæ Lepidæ filia, Auguſti abneptis: decora & illuſtris femina, ſed procax. Artibus Agrippinæ Italiâ pulſam, patriæ reddidit Nero anno U. C. DCCCXII. Ad Veſpaſiani tempora vitam protraxit. Tacit. Annal. XII, 4 & 8. XIV, 12. Sueton. in Veſpaſian. XXIII.

63. VITELLIUS, L. Vitellii cenſoris & Sextiliæ filius, Juniæ Calvinæ maritus, conſul anno U. C. DCCCI. Calvinam inter & Vitellium ante annum U. C. DCCCII. divortium fuiſſe patet ex Tacito Annal. XII, 4. Sueton. in Vitellio III & XVIII.

64. LEPIDA, Junii Silani & Æmiliæ Lepidæ filia, uxor C. Caſſii, Syriæ præſidis, L. Silani Torquati amita. Confictis criminibus, Neronis judicio permiſſa fuit anno U. C. DCCCXVIII. Tacit. Annal. XVI, 8 & 9.

65. CAIUS CASSIUS, Syriæ præſes, Lepidæ maritus, peritiâ legum celebratiſſimus, in inſulam Sardiniam deportatus eſt anno U. C. DCCCXVIII, quòd, inter majorum imagines, C. Caſſii effigiem, DVCI PARTIVM inſcriptam, coluiſſet. Tacit. Annal. XII, 11 & 12. XVI, 8 & 9.

TIBERIUS, tertius Juliæ maritus. De hoc imperii Romani & diſſimulationis principe dicetur infrà num. 68.

66. LIVIA, dicta quoque LIVIA DRUSILLA, poſt Auguſti mòrtem vulgò appellata JULIA

AUGUSTA, Livii Druſi Claudiani filia; primò uxor Tiberii Claudii Neronis, deinde Auguſto nupta anno U. C. DCCXVI. Femina genere, formâ, domûs ſanctitate Romanarum eminentiſſima, ſed mater impotens, uxor facilis, cum Auguſti artibus & Tiberii ſimulatione bene compoſita, dominationis cupida, Germanico & Agrippinæ iniqua. Obiit anno U. C. DCCLXXXII, nata annos octoginta ſex. Vell. Patercul. II, 75. Sueton. in Tiber. III & IV. Dio XLVIII. pag. 366 & 383. Tacit. Annal. V, 1.

In nummis LIVIA AVGUSTA. IVLIA AVGVSTA GENETRIX ORBIS. AVGVSTA MATER PATRIAE. Poſt mortem DIVA LIVIA DIVI AVG. ΙΟΥΛΙΑ ΘΕΑ ϹΕΒΑϹΤΗ. id eſt, *diva Livia divi Auguſti. Julia diva Auguſta.*

67. TIBERIUS CLAUDIUS NERO, Liviæ maritus, Tiberii imperatoris pater, prætorius & pontifex. Magni vir animi, doctiſſimique ingenii. Antonii triumviri partes ſecutus, in Siciliam anno U. C. DCCXIV ſeceſſit cum Liviâ, quæ per itinerum avia, uno comite, Cæſaris, mox futuri ſuì mariti, arma fugiebat, & bimum Tiberium, futurum ejuſdem Cæſaris filium & heredem ſinu geſtabat. Reconciliatâ pace, uxorem ſuam Liviam petenti Auguſto conceſſit anno U. C. DCCXVI. Triennio pòſt diem obiit anno U. C. DCCXIX. Vell. Patercul. II, 75. Sueton. in Tiber. IV & VI. Dio XLVIII. pag. 366.

68. TIBERIUS NERO, Tiberii Claudii Neronis & Liviæ filius, natus ſexto decimo Kalendas Decembris, anno U.C. DCCXII; ab Auguſto adoptatus anno DCCLVII; Princeps anno DCCLXVII; mortuus ſeptimo decimo Kalendas Aprilis, anno

DCCXC. Romanos vicerat Julius Cæſar, victos foverat Auguſtus, ſervos fecit Tiberius; dominationis adhuc crudos, & Cæſareæ auctoritatis jam pertæſos vix aliter retenturus. Servitutis tamen ita temperans, ut cùm ſervos faceret, ſerviles eorum animos argueret. Vir prorſus ſingularis, eminentium virtutum æquè ac vitiorum oſor, bona inter ac mala anceps, ante principatum fortiſſimus, in principatu aſtutiſſimus, continuâ diſſimulatione & imminentibus ſemper periculis factus hominum triſtiſſimus. Ferale ejus dictum percrebuit:

Ἐμȣ̃ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

Me mortuo terra miſceatur igni.

Beatumque appellabat Priamum, qui ſimul cum patriâ & regno perierit. Vell. Patercul. II, 75. Tacit. Annal. I, 3. & VI, 51. Plin. XXVIII, 2. Suidas ΤΙΒΕΡΙΟΣ.

In nummis TI. CAESAR AVGVSTVS DIVI AVG. F. IMP. COS. AVGVR. PONT. MAX. TR. POT. id eſt, *Tiberius Cæſar Auguſtus divi Auguſti filius, imperator, conſul, augur, pontifex maximus, tribuniciâ poteſtate.*

69. VIPSANIA AGRIPPINA, M. Vipſanii Agrippæ & Pomponiæ filia, neptis Cæcilii Attici, ad quem ſunt ſcriptæ Ciceronis epiſtolæ; prima Tiberii imperatoris uxor, quam invitus gravidam dimiſit anno U. C. DCCXLII, ut Juliam, Auguſti filiam, uxorem acciperet. Tacit. Annal. I, 12. Sueton. in Tiber. VII. Dio LIV, pag. 543. Poſt diſcidium Vipſania Agrippina nupſit Aſinio Gallo, patri conſulari, cujus ſtemma dedimus in priore editione Tom. I. pag. 422. Una omnium Agrippæ liberorum miti obitu exceſſit ann. U.C. DCCLXXIII. Tacit. Annal. III, 19.

70. DRUSUS CÆSAR, Tiberii imperatoris & Agrippinæ filius, natus anno U. C. DCCXXXIX. Juvenis impatiens æmuli, animo commotior & ad vinum ita pronus, ut non alio magis patrem ſuum Tiberium regeneraſſe diceretur. Illum jam ter conſulem, & fortunæ capacem, veneno exſtinxit Sejanus anno U. C. DCCLXXVI. Dio LIV. pag. 543. Tacit. Annal. I, 55. III, 56. IV, 3 & 8. Plin. XIV, 22.

In nummis, DRVSVS CAES. TI. AVG. F. DIVI AVG. N. PONT. COS. TR. P. id eſt, *Druſus Cæſar Tiberii Auguſti filius, divi Auguſti nepos, pontifex, conſul, tribuniciâ poteſtate.*

71. LIVIA, dicta quoque LIVILLA, Neronis Claudii Druſi & Antòniæ minoris filia, Germanici & Claudii ſoror, primò Caio Cæſari, deinde Druſo Cæſari nupta. Ambitione demens femina. A Sejano, municipali adultero, fœdatam, & in conjugii ſpem ac regni conſortium erectam non puduit Druſi, mariti ſui, necem machinari. Cognito ſcelere, non modò in ipſam, ſed in effigies quoque ac memoriam ejus atrociter ſævitum eſt. Sueton. in Claud. I. in Tiber. LXII. Tacit. Annal. IV, 3 & 40. VI, 2. Dio LVIII, pag. 628.

72. TIBERIUS, Druſi Cæſaris & Liviæ filius, Tiberii nepos, natus cum fratre gemello, anno U. C. DCCLXXII. Quod tanto gaudio avum Principem affecit, ut nulli antè Romanorum ejuſdem faſtigii viro geminam ſtirpem editam jactitaret. Caius Caligula illum imperio, deinde vitâ privavit anno U. C. DCCXC. Tacit. Annal. II, 84. Dio LIX. pag. 640 & 645.

73. N. filius Druſi Cæſaris & Liviæ, frater

gemellus Tiberii : mortuus eſt quadrimus anno U. C. DCCLXXVI. Tacit. Annal. II, 84. IV, 15. Ab erudito Harduino, Select. Oper. pag. 693. appellatur DRUSUS. Poſtea in Mſſ. notis ſuo exemplari additis emendavit, GERMANICUS. Utrumque nomen divinavit.

74. JULIA, Druſi Cæſaris & Liviæ filia; primò Neronis Cæſaris, deinde Rubellii Blandi uxor, dolo Meſſalinæ interfecta anno U. C. DCCXCVI. Tacit. Annal. III, 29. VI, 27. XIII, 19 & 32. Dio LX. pag. 677. Illam Sejano deſponſam fuiſſe ait Zonaras, pag. 550.

NERO CÆSAR, Germanici & Agrippinæ filius, Juliæ maritus. De illo infrà num. 82.

75. RUBELLIUS BLANDUS, avo, Tiburte, & equite Romano, genitus, alter Juliæ maritus, quam uxorem duxerat anno U. C. DCCLXXXVI. Tacit. Annal. VI, 27. Dio LVIII. pag. 634.

76. RUBELLIUS PLAUTUS, Rubellii Blandi & Juliæ filius, Tiberii pronepos, ob vota populi, qui illum imperio deſtinabat, a Nerone interfectus anno U. C. DCCCXV. Tacit. Annal. XIII, 19. XIV, 22 & 58.

77. ANTISTIA POLLUTIA, Lucii Antiſtii Veteris filia, Sextiæ neptis, uxor Rubellii Plauti. A Nerone cum patre ac matre interfecta anno U. C. DCCCXVIII, quòd, dum viveret, Rubellium, maritum ſuum, interfectum eſſe exprobrare videretur. Tacit. Annal. XIV, 58. XVI, 10 & 11.

JULIA, Auguſti & Scriboniæ filia, Tiberio

imperatori nupta anno U. C. DCCXLII. Dio LIV. pag. 543. De illâ dictum ſuprà num. 46.

78. N. Tiberii imperatoris & Juliæ filius, natus Aquileiæ. Exſtinctus eſt adhuc infans circa annum U. C. DCCXLVIII. Sueton. in Tiber. VII. Dio LV. pag. 554.

79. NERO CLAUDIUS DRUSUS, Tiberii Claudii Neronis & Liviæ filius, Tiberii imperatoris frater, natus anno U. C. DCCXVI. *Adoleſcens*, teſte Velleio Paterculo II, 97. *tot tantarumque virtutum, quot & quantas natura mortalis recipit, vel induſtria percipit.* Prætor, ædilis, conſul, Germaniæ domitor, & GERMANICI cognomen poſteris adeptus, obiit anno U. C. DCCXLV. Meritò appellatus eximia Claudiæ familiæ gloria, & rarum patriæ ornamentum. Defunctum ita pro concione laudavit Auguſtus, *ut deos precatus ſit, ſimiles ei Cæſares ſuos facerent: ſibique tam honeſtum quandoque exitum darent, quàm illi dediſſent.* Sueton. in Claud. I. in Tiber. IV. Dio LV. pag. 548. Valer. Maxim. IV, 3. num. 3.

In nummis, NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. id eſt, *imperator.*

ANTONIA minor, Octaviæ ſororis Auguſti & M. Antonii triumviri filia, Neronis Claudii Druſi conjux. De hac ſpectatiſſimâ feminâ dictum ſuprà num. 42.

80. NN. Neronis Claudii Druſi & Antoniæ minoris filii. Ante annum U.C. DCCXLV mortui. Sueton. in Claud. I.

81. GERMANICUS CÆSAR, Nerone Claudio

Druſo & Antoniâ minore genitus, optimorum parentum filius optimus, & populo Romano cariſſimus. Tiberius, jubente Auguſto, illum adoptavit anno U. C. DCCLVII; factus Princeps, invidit; Livia Piſonis & Plancinæ veneno interemit anno U. C. DCCLXXII, haud multùm triginta annos egreſſum; juvenem civilis ingenii, voluptatis modicum, viſu & auditu venerabilem, comem in ſocios, manſuetum in hoſtes, virtutibus Alexandro magno comparandum, nullâ vitiorum ſocietate ſuperiorem. Ereptum & cum eo perditam omnem libertatis ſpem doluit Roma. Indoluere gentes exteræ; & æternum optimi Cæſaris manet deſiderium. Tacit. Annal. I, 3. II, 72 & 73. Dio LV. pag. 557.

In nummis, dum vivebat, GERMANICVS CAESAR TI. AVG. F. DIVI AVG. N. COS. DES. id eſt, *Germanicus Cæſar Tiberii Auguſti filius, divi Auguſti nepos, conſul deſignatus.*

Poſt mortem, imperitante filio Caio Caligulâ, GERMANICVS CAES. P. CAES. AVG. GERM. id eſt, *Germanicus Cæſar, pater Cæſaris Auguſti Germanici.* In nummis Mitylenæorum, ΘΕΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, *divus Germanicus.*

AGRIPPINA, Vipſanii Agrippæ & Juliæ filia, uxor Germanici. Femina nobilitate & virtute princeps, de qua dictum ſuprà num. 51.

82. NERO CÆSAR, Germanici & Agrippinæ filius, matri ſuæ percarus. Artibus Sejani, Druſique fratris ſui ſcelere periit anno U.C. DCCLXXXIV. Tacit. Annal. IV, 59 & 60. V, 3 & 4. Sueton. in Tiber. LIV. Dio LVIII. pag. 626.

In nummis cum fratre ſuo Druſo conjunctus, NERO ET DRVSVS CAESARES.

JULIA, Druſi Cæſaris & Liviæ filia, Neroni Cæſari nupta anno U. C. DCCLXXIII. Tacit. Annal. III, 29. De illâ jam egimus ſuprà num. 74.

83. DRUSUS CÆSAR, Germanici & Agrippinæ filius, Neronis Cæſaris frater; juvenis præferox, & fratris ſui necis particeps. Cuſtodiâ clauſum anno U. C. DCCLXXXIII, Tiberius illum fame enecuit anno U. C. DCCLXXXVI. Tacit. Annal. IV, 60. VI, 23 & 24. Dio LVIII. p. 623.
In nummis cum fratre ſuo Nerone conjunctus, NERO CAESAR DRVSVS CAESAR IIVIRI. id eſt, *Duumviri.*

84. ÆMILIA LEPIDA, M. Lepidi filia, uxor Druſi Cæſaris, quem crebris criminibus inſecuta eſt. Impunita, dum ſuperfuit pater; pòſt a delatoribus correpta, ſe ipſa interemit anno U. C. DCCLXXXIX. Tacit. Annal. IV, 20. VI, 27 & 40.

85. CAIUS CÆSAR, Germanici & Agrippinæ filius, amabili pueritiâ & inſigni feſtivitate, Auguſto, vel poſt mortem, cariſſimus. Jam pueraſcens obiit. Sueton. in Caio VII & VIII.

86. CAIUS CÆSAR, dictus CALIGULA, IMPERATOR IV, Germanici & Agrippinæ filius, natus Antii pridie Kalendas Septembres, Germanico & Capitone Coſſ. anno U.C. DCCLXV. Gnarus ſimulationis, dum vixit Tiberius. Animos prodidit & efferavit Principatus. Nihil jam niſi portentoſum cogitavit ac geſſit: & cùm deus haberi vellet, fax generis humani evaſit. Adeò ſanguinis avidus, ut ſolitus eſſet dicere: *Utinam populus Romanus unam cervicem haberet*, quam

præcideret ! Immenſas opes, totumque illud Tiberii vicies ac ſepties millies ſeſtertium, Gallicæ monetæ libras 525,285,675, non toto vertente anno, abſumpſit. Nec mirum in eo, qui uno die centies ſeſtertio, Gallicæ monetæ libris 1,945,502, cenaret, & ſuper alia muliebria ſocculos e margaritis indueret. Interemptus eſt nono Kalendas Februarii, anno U. C. DCCXCIV. Princeps, *quem videtur rerum natura edidiſſe, ut oſtenderet quid ſumma vitia in ſummâ fortunâ poſſent.* Senec. conſol. ad Helviam IX. Sueton. in Caio VIII, XXXVII & LVIII. Plin. VII, 8. XXXVII, 2. Tacit. Annal. VI, 20.

In nummis, C. CÆSAR AVG. GERMANICVS TI. AVG. F. DIVI AVG. N. in aliis, DIVI AVG. PRON. ΓΑΙΟϹ ΚΑΙϹΑΡ ΘΕΟϹ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ, id eſt, *Caius Cæſar Auguſtus Germanicus, Tiberii Auguſti filius, divi Auguſti nepos, divi Auguſti pronepos. Caius Cæſar, deus, imperator.* Ut filius adoptivus Tiberii, erat Auguſti nepos; ut filius Germanici, erat Auguſti pronepos.

87. CLAUDIA, appellata a Suetonio JUNIA CLAUDILLA, M. Silani filia, nupta Caio Caligulæ anno U. C. DCCLXXXVI, ex partu mortua. Tacit. Annal. VI, 20. Sueton. in Caio XII.

88. LIVIA ORESTILLA, a Dione dicta CORNELIA ORESTINA, uxor Caii Caligulæ, qui illam, C. Calpurnio Piſoni nubentem, rapuit, & intra paucos dies repudiavit. Sueton. in Caio XXV. Dio LIX. pag. 646.

89. LOLLIA PAULINA, avum habuit M. Lollium, Caii Cæſaris, Agrippâ geniti, juventæ moderatorem, & regum muneribus in toto Oriente

infamatum : uxor Caii Caligulæ, qui illam C. Memmio Regulo rapuit, & deinde repudiavit. Plinius teſtatur ſe eam vidiſſe, *ne ſerio quidem, aut ſolemni cærimoniarum aliquo apparatu, ſed mediocrium etiam ſponſalium cenâ ſmaragdis margaritiſque opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite crinibus, ſpirâ, auribus, collo, monilibus digitiſque: quæ ſumma quadringenties* HS, Gallicæ monetæ libras 7,782,010, *colligebat. Nec dona prodigi Principis fuerant, ſed avitæ opes, provinciarum ſcilicet ſpoliis partæ.* Plin. IX, 35. Sect. 57. Sueton. in Caio XXV. Dio LIX. pag. 648.

90. MILONIA CÆSONIA, Veſtiliæ filia; quam, ita gravidam, uxorem duxit Caligula anno U. C. DCCXCII, ut trigeſimo poſt die partum ediderit. Conjugi peſſimo uxor ſimillima & gratiſſima. Cum illo interfecta fuit anno U. C. DCCXCIV. Sueton. in Caio XXV & LIX. Dio LIX. pag. 658 & 663. Plin. VII, 5.

91. JULIA DRUSILLA, Caii Caligulæ & Miloniæ filia, quam amens pater per omnia dearum templa circumtulit. & Minervæ alendam inſtituendamque commendavit. In ipsâ ſuâ infantiâ, parentum ſævitiæ proles haud degener. Cum iis periit, parieti illiſa anno U. C. DCCXCIV. Sueton. in Caio XXV & LIX. Dio LIX. pag. 663.

92. NN. Germanici & Agrippinæ duo filii; infantes mortui. Sueton. in Caio VII & VIII.

93. AGRIPPINA, Germanici & Agrippinæ filia, nata anno U. C. DCCLXIX. ter nupta, primò Cn. Domitio anno U. C. DCCLXXXI ſecundò Paſſieno

Paſſieno Criſpo; tertiò Claudio imperatori anno U. C. DCCCI. Femina literarum ſtudiis nobilis, libidinibus infamis, dominationis cupiditate atrox. Infelix uteri, Neronem, generis humani hoſtem, genuit anno U. C. DCCXC. Ab illo occiſa anno U. C. DCCCXII, indigna quidem, ſed merita, perſolvit ſupplicia. Tacit. Annal. II, 54. IV, 53. V, 75. XII, 74. XIV, 8. Sueton. in Caio VII. Dio LX. pag. *686*.

In nummis, AGRIPPINA. AGRIPPINA AVGVSTA.

CNEIUS DOMITIUS AHENOBARBUS, Antoniæ majoris & Lucii Domitii filius, maritus Agrippinæ. De hoc homine deteſtabili dictum eſt ſuprà num. 34.

94. PASSIENUS CRISPUS, orator, bis conſul, primò Domitiæ, deinde Agrippinæ maritus. Scitum ejus dictum percrebuit, Caio Cæſare, Caligulâ, *neque meliorem unquam ſervum, neque deteriorem dominum fuiſſe*. In omnibus rebus, ac maximè in diſtinguendis & curandis vitiis ſubtiliſſimus, ſæpe dicebat *adulationi nos opponere, non claudere oſtium*. Plin. XVI, 44. Sect. *91*. Tacit. Annal. VI, 20. Senec. Quæſt. natural. IV. Præf.

CLAUDIUS IMPERATOR, tertius Agrippinæ maritus. De hoc ſocordi Principe dicetur infrà num. 100.

95. DRUSILLA, Germanici & Agrippinæ filia, nata anno U. C. DCCLXX. Primùm Lucio Caſſio Longino conſulari nupta anno U. C. DCCLXXXVI, deinde M. Lepido. Mortuam anno U. C. DCCXCI Caius Caligula frater & adulter in

dearum numerum retulit, & *Panthean* appellavit: Senatoremque Livium Geminium, qui, ſe eam in cælum aſcendentem vidiſſe, juraverat, decies ſeſtertio, Gallicæ monetæ libris 194,531. muneravit. Tacit. Annal. VI, 15. Sueton. in Caio VII & XXIV. Dio LIX. pag. 648 & 657.

In nummis, DRVSILLA. ΔΡΟΥCΙΛΛΑ CEBACTH. id eſt, *Druſilla Auguſta.*

96. LUCIUS CASSIUS LONGINUS, Druſillæ maritus anno U. C. DCCLXXVI. conſulatum geſſit anno U. C. DCCLXXXIII, & Druſum Cæſarem, Druſillæ, fratrem accuſavit. Sueton. in Caio. XXIV. Tacit. Annal. VI, 15. Dio LVIII. pag. 623.

MARCUS ÆMILIUS LEPIDUS, Lucii Æmilii & Juliæ filius, Druſillæ maritus. De hoc ambitioſo ac ſcelerato juvene dictum eſt ſuprà n. 54.

97. JULIA, Suetonio LIVILLA, Germanici & Agrippinæ filia, nata anno U. C. DCCLXXI. ob libidines a Caio in inſulas Pontias relegata anno U. C. DCCXCII. Illam poſtea odio, invidiâ, crimine incerto, nec ullâ defenſione datâ, primò in exſilium egit, deinde occidit Meſſalina anno U. C. DCCXCVI. Tacit. Annal. II, 54. Sueton. in Caio VII & XXIV. in Claud. XXIX. Dio LIX, pag. 657. LX. pag. 670 & 677.

In nummis, IVLIA.

98. QUINCTILIUS VARUS, Claudiæ Pulchræ, quæ erat Agrippinæ ſobrina, filius, Juliæ maritus. Illum anno U. C. DCCLXXX. corripuere delatores Domitius Afer & Dolabella. Senec. I. Controverſ. 3. Tacit. Annal, IV, 52 & 66.

99. MARCUS VINICIUS, Juliam uxorem anno U. C. DCCLXXXVI. Bis conſul, veneno Meſſalinæ interemptus eſt anno U. C. DCCXCIX. Vinicio compendiariam & elegantiſſimam Hiſtoriam, ſed adulatoriis Tiberii ac Sejani laudibus falſam ac putidam dicavit Velleius Paterculus. Tacit. Annal. VI, 15. Dio LX. pag. 683.

LIVIA, dicta quoque LIVILLA, Neronis Claudii Druſi & Antoniæ minoris filia, uxor Caii & Druſi Cæſarum. De hac ambitioſâ feminâ dictum eſt ſuprà num. 71.

CAIUS CÆSAR, Agrippæ & Juliæ filius, maritus Liviæ. Suprà num. 48.

DRUSUS CÆSAR, Tiberii Imperatoris & Agrippinæ filius, Liviæ maritus. De hoc infelici Cæſare egimus ſuprà num. 70.

100. TIBERIUS CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS IMPERATOR V, Neronis Claudii Druſi & Antoniæ minoris filius, Germanici frater, Lugduni natus Kalendis Auguſti, anno U. C. DCCXLIV. Puer animo & corpore hebetato. Princeps anno U. C. DCCXCIV, imperiis conjugum & libertorum patuit obnoxius. Veneno Agrippinæ occubuit inglorius tertium ante idus Octobris anno U. C. DCCCVII. Poſt mortem relatus eſt inter Divos, & a Senecâ acriùs, quàm Philoſophum deceret, irriſus. In hac ſuâ ſocordiâ, literarum & artium cultor, plurima latinè & Græcè haud ineleganter ſcripſit, varia opera publica magnificè perfecit. Sueton. in Claud. II. X. XLI & XLII. Tacit. Annal. XII, 69. Senec. in Apocolocynt. Plin. XXXVI, 15. Sect. 24. num. 10 & 11.

In nummis TI. CLAVD. CAES AVG. GERM. IMP. COS. P. M. TR. P. CENSOR. Id eſt Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Imperator, conſul, pontifex maximus, tribuniciâ poteſtate, cenſor.

Poſt mortem DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS.

101. PLAUTIA URGULANILLA, Auli Plautii triumphalis viri filia, Claudii Imperatoris uxor. Ob libidinum probra & homicidii ſuſpicionem repudiata. Sueton. in Claud. XXVI. Dio LX. pag. 685.

102. DRUSUS, Claudii Imperatoris & Plautiæ Urgulanillæ filius, cui ſocer deſtinatus fuit Sejanus anno U. C. DCCLXXIII. At impubes Pompeiis obiit, pyro per luſum in ſublime jacto, & hiatu oris excepto ſtrangulatus. Suet. in Claud. XXVII. Tacit. Annal. III, 29.

103. CLAUDIA, Plautiæ Urgulanillæ filia. Illam, ut liberto ſuo Botere conceptam, quamvis ante quintum menſem divortii natam, & ali cœptam, exponi tamen ad matris januam, & nudam abjici, Claudius juſſit. Sueton. in Claud. XXVII.

104. ÆLIA PETINA, Q. Ælii Tuberonis, anno U. C. DCCXLIII conſulis, filia, Claudii Imperatoris uxor, ex levibus offenſis repudiata. Suet. in Claud. XXVI. Tacit. Annal. XII, 1 & 2.

105. ANTONIA, Claudii Imperatoris & Æliæ Petinæ filia, primò Cn. Pompeii, deinde Cornelii Syllæ uxor. Illam, interfectâ Poppæâ, nuptias ſuas recuſantem, quaſi novarum rerum molitricem Nero interemit. Sueton. in Claud. XXVII. in Nerone XXXV. Tacit. Annal. XII, 68.

106. CNEIUS POMPEIUS MAGNUS, nobiliſſimus juvenis, Antoniæ maritus anno U. C. DCCXCIV. ab Imperatore Claudio occiſus. Dio LX. pag. 668. Sueton. in Claud. XXVII & XXIX. Zonaras, pag. 563.

107. FAUSTUS CORNELIUS SYLLA, nobiliſſimus juvenis, alter Antoniæ maritus. A Nerone in Galliam Narbonenſem amotus; & Româ pervectis Maſſiliam percuſſoribus, interfectus anno U. C, DCCCXV. Sueton. in Claud. XXVII. Tacit. Annal. XIII, 23. XIV, 57.

VALERIA MESSALINA, Meſſalæ Barbati & Domitiæ Lepidæ filia, Claudii Imperatoris uxor. De hoc libidinis portento diximus ſuprà num. 26.

108. BRITANNICUS, Claudii Imperatoris & Meſſalinæ filius, ſupremus Claudiorum ſanguis. Natus eſt pridie Idus Februarias, anno U. C. DCCXCIV. Natalium jure, ipsâ patris deſtinatione heres Imperii & illius capax. At novercæ Agrippinæ artibus poſtpoſitus Neroni, qui illum veneno interemit anno U. C. DCCCVIII, propinquo die, quo quartumdecimum ætatis annum explebat. Sueton. in Claud. XXVII. Tacit. Annal. XII, 25. XIII, 15 & 16.

In nummis BRITANNICVS CAESAR. AVG. F. PRIN. IVVENT. ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Id eſt Britannicus Cæſar, Auguſti filius, princeps juventutis. Claudius Britannicus Cæſar.

OCTAVIA, Claudii Imperatoris & Meſſalinæ filia, Britannici ſoror. De hac ſpectatiſſimâ feminâ dictum ſuprà num. 36.

AGRIPPINA, Germanici & Agrippinæ filia; Neronis mater, Claudii uxor, de quâ dictum ſuprà num. 93. Noſtra ſtemmatis Cæſarum explicatio in hac exitiabili domûs Cæſarum peſte meritò deſinit.

INDEX

STEMMATIS CÆSARUM ILLUSTRATI.

GRANDEM Stemmatis Cæſarum tabulam, in priore editione, Tom. I. pag. 461. propoſitam, non patiuntur hujus voluminis anguſtiæ. Ejus vicem commodè ſupplebit index. Numeri, nominibus additi, numeros Stemmatis illuſtrati indicant.

A.

ÆLIA Petina, uxor Claudii Imperatoris, 104
Æmilia Lepida, uxor Druſi Cæſaris, 84
Æmilia Lepida, uxor Junii Silani, 55
L. Æmilius Paulus, maritus Juliæ, filiæ Tiberii Imperatoris, 53
M. Æmilius Lepidus, maritus Druſillæ, 54
Agrippa. *Vide*, Vipſanius Agrippa.
M. Agrippa, Cæſar, Poſtumus, filius Agrippæ & Juliæ, 50
Agrippina. *Vide*, Vipſania Agrippina.
Agrippina, filia Agrippæ, uxor Germanici, 51
Agrippina, filia Germanici, mater Neronis Imperatoris, uxor Claudii Imperatoris, 93
Antiſtia Pollutia, uxor Rubellii Plauti, 77
Antonia major: *Tacito* minor, Octaviæ & Antonii triumviri filia, 32
Antonia minor, ſoror Antoniæ majoris, uxor Neronis Claudii Druſi, 42

Antonia, filia Claudii Imperatoris, 105
L. Antonius, filius Juli Antonii, 30
M. Antonius, triumvir, maritus Octaviæ, 31
M. Julus Antonius, maritus Marcellæ minoris, 29
C. Appius Junius Silanus, maritus Domitiæ Lepidæ, 25
Apuleia Varilia, filia Marcellæ majoris, 22
Apuleius, maritus Marcellæ majoris, 21
Atia, uxor C. Octavii, 14
M. Atius Balbus, maritus Juliæ, ſororis Julii Cæſaris, dictatoris, 13
Auguſtus. *Vide*, Octavius Auguſtus.
Aurelia, mater Julii Cæſaris, dictatoris, 2

B.

BALBUS. *Vide*, Atius Balbus.
Blandus. *Vide*, Rubellius Blandus.
Britannicus, filius Claudii Imperatoris, 108

C.

CÆSONIA. *Vide*, Milonia Cæſonia.
Caius Cæſar, filius Agrippæ, 48
Caius Cæſar, filius Germanici, 85
Caius Caligula, Imperator, 86
Calpurnia, uxor Julii Cæſaris, dictatoris, 11
Calvina. *Vide*, Junia Calvina.
C. Caſſius, maritus Lepidæ, 65
L. Caſſius Longinus, maritus Druſillæ, 96
Claudia, filia Claudii, Imperatoris, 103
Claudia, filia Neronis, Imperatoris, 38
Claudia, uxor Caii Caligulæ, Imperatoris, 87
Claudius, Imperator. *Vide*, Tiberius Claudius.
C. Claudius Marcellus, maritus Octaviæ, 17
Clodia, uxor Auguſti, Imperatoris, 38
Cornelia, uxor Julii Cæſaris, dictatoris, 5

Cornelius Sylla, maritus Antoniæ, 107
Coſſutia, uxor Julii Cæſaris, dictatoris, 4

D.

DOMITIA, filia L. Domitii Ahenobarbi, 40
Domitia Lepida, mater Meſſalinæ, 25
Cn. Domitius Ahenobarbus, pater Neronis, Imperatoris, 34
L. Domitius Ahenobarbus, maritus Antoniæ majoris, 33
L. Domitius Nero, Imperator, 35
Druſilla, filia Germanici, 95
Druſilla, filia Caii Caligulæ, Imperatoris. *Vide*, Julia Druſilla.
Druſus, frater Tiberii, Imperatoris. *Vide*, Nero Claudius Druſus.
Druſus, filius Claudii, Imperatoris, 102
Druſus Cæſar, filius Tiberii, Imperatoris, 70
Druſus Cæſar, filius Germanici, 83

G.

GERMANICUS CÆSAR, filius Neronis Claudii Druſi, 79

I.

JULIA, ſoror Julii Cæſaris, dictatoris, 12
Julia, filia Julii Cæſaris, dictatoris, 6
Julia, filia Auguſti, 46
Julia, filia Agrippæ, 52
Julia, filia Druſi Cæſaris, 74
Julia Druſilla, filia Caii Caligulæ, Imperatoris, 91
C. Julius Cæſar, pater Julii Cæſaris, dictatoris, 1
C. Julius Cæſar, dictator, 3
M. Julus Antonius, maritus Marcellæ minoris, 29
Junia Calvina, uxor Vitellii, 62

Junius Silanus, maritus Æmiliæ Lepidæ, 56
L. Junius Silanus, filius Junii Silani, 60
M. Junius Silanus, filius Junii Silani, 57
Junius Silanus Torquatus, filius Junii Silani, 61

L.

Lepida. *Vide*, Æmilia Lepida.
Lepida. *Vide*, Domitia Lepida.
Lepida, uxor C. Caſſii, 64
Livia, uxor Auguſti, 66
Livia, uxor Caii & Druſi Cæſarum, 71
Livia Oreſtilla, uxor Caii Caligulæ, Imperatoris, 88
Lollia Paulina, uxor Caii Caligulæ, Imperatoris, 89
Lucius Cæſar, filius Agrippæ, 49

M.

Marcella major, ſoror M. Marcelli, 26
Marcella minor, ſoror M. Marcelli, 27
Marcellus. *Vide*, Claudius Marcellus.
M. Marcellus, filius Octaviæ, 18
Meſſala. *Vide*, Valerius Meſſala.
Meſſala. *Vide*, Valerius Meſſala Barbatus.
Meſſalina. *Vide*, Statilia Meſſalina.
Meſſalina. *Vide*, Valeria Meſſalina.
Milonia Cæſonia, uxor Caii Caligulæ, Imperatoris, 90

N.

N. filius Druſi Cæſaris, 73
N. filius Pompeii Magni, 8
N. filia Pompeii Magni, 9
N. filius Tiberii, Imperatoris, 78
N. uxor M. Junii Silani, 58
NN. filii Agrippæ, 28
NN. filii Germanici, 92

NN. fratres Germanici, 80
Nero Cæſar, filius Germanici, 82
Nero, Imperator. *Vide*, Domitius Nero.
Nero. *Vide*, Tiberius Nero.
Nero Claudius Druſus, frater Tiberii, Imperatoris, 79

O.

OCTAVIA, ſoror Auguſti, 16
Octavia, filia Claudii, Imperatoris, 36
C. Octavius, pater Auguſti, 15
C. Octavius Auguſtus, Imperator, 43
Oreſtilla. *Vide*, Livia Oreſtilla.

P.

PASSIENUS CRISPUS, maritus Agrippinæ, 93
Paulina. *Vide*, Lollia Paulina.
Petina. *Vide*, Ælia Petina.
Plautia Urgulanilla, uxor Claudii, Imperatoris, 101
Plautus. *Vide*, Rubellius Plautus.
Pollutia. *Vide*, Antiſtia Pollutia.
Pompeia, uxor Julii Cæſaris, dictatoris, 10
Pompeia, uxor M. Marcelli, 19
Cn. Pompeius Magnus, maritus Juliæ, 7
Cn. Pompeius, maritus Antoniæ, 106
Poppæa Sabina, uxor Neronis, Imperatoris, 37
Poſtumus. *Vide*, Agrippa Cæſar Poſtumus.

R.

RUBELLIUS BLANDUS, maritus Juliæ, 75
Rubellius Plautus, filius Rubellii Blandi, 76

S.

SABINA. *Vide*, Poppæa Sabina.

Scribonia, uxor Auguſti, 45
Silanus. *Vide*, Appius Junius Silanus.
Silanus. *Vide*, Junius Silanus.
Silanus. *Vide*, L. Junius Silanus.
Silanus. *Vide*, M. Junius Silanus.
Silanus. *Vide*, Junius Silanus Torquatus.
L. Silanus Torquatus, nepos Junii Torquati, 59
Statilia Meſſalina, uxor Neronis, Imperatoris, 39
Sylla. *Vide*, Cornelius Sylla.

T.

TIBERIUS, Imperator, 68
Tiberius, nepos Tiberii, Imperatoris, 72
Tiberius Claudius, Imperator, 100
Tiberius Nero, pater Tiberii, Imperatoris, 67
Torquatus. *Vide*, Junius Silanus Torquatus.
Torquatus. *Vide*, L. Silanus Torquatus.

V.

VALERIA MESSALINA, uxor Claudii, Imperatoris, 26
M. Valerius Meſſala, maritus Marcellæ majoris, 23
M. Valerius Meſſala Barbatus, maritus Domitiæ Lepidæ, 24
Varus, maritus Juliæ, filiæ Germanici, 98
Vinicius, maritus Juliæ, filiæ Germanici, 99
Vipſania Agrippina, uxor Tiberii, Imperatoris, 69
M. Vipſanius Agrippa, maritus Juliæ, filiæ Auguſti, 47
Vitellius, maritus Juliæ Calvinæ, 63
Urgulanilla. *Vide*, Plautia Urgulanilla.

FINIS TOMI SECUNDI.